

GS CPA, INC.
ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਸਭ ਅਕਾਊਂਟਿੰਗ ਤੇ ਟੈਕਸ ਲੋੜਾਂ ਲਈ
Gurpreet Singh, CPA, MBA
Certified Public Accountant
 5450 Lafayette Road, Suite#3,
 Indianapolis, IN 46254
Ph:317-248-4802
 Fax: 317-800-7947
 e-mail: info@gscpainc.com Website: www.gscpainc.com

10 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪਸੰਦ
AMANTEL.COM
\$25 ਵਿਚ 3000 ਮਿੰਟ (50 ਘੰਟੇ)
 ਘਰ ਦੇ ਫੋਨ ਅਤੇ ਸੈਲ ਫੋਨ ਲਈ ਇਕੋ ਰੇਟ
 24/7 Customer Service
 ਇਹ ਆਫਰ ਹੁਣੇ ਹੀ ਲੈਣ ਲਈ ਇਹ ਕਪਨ ਕੋਡ ਸਾਡੀ ਵੈਬਸਾਈਟ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਅਕਾਊਂਟ ਵਿਚ ਟਾਈਪ ਕਰੋ ਤੇ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨਾਲ ਵੇਚ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰੋ।
vaisakhi Coupon Code
 ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਗੱਲਾਂ ਕਰੋਗੇ ਉਨੇ ਹੀ ਮਿੰਟ ਕੱਟੇ ਜਾਣਗੇ
1-888-652-6268, 732-983-4332/4333

RKtravel
 assuring you the best.
 999 N. Main St., Suite#206
 Glen Ellyn, IL 60137
Ph:630-858-7200
 e-mail: info@rktravel.com
THE LOWEST AIR FARES
 Qatar Airways, Etihad, Emirates, Air India, British Airways, United, Lufthansa and many more.
 ਕਤਰ ਏਅਰਵੇਜ਼ ਅਪਰੈਲ ਤੋਂ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਾਇਆ ਦੋਹਾ
 www.rktravel.com **QATAR** AIRWAYS

Thirteenth Year in Publication ਮਿਡਵੈਸਟ ਐਡੀਸ਼ਨ Price 50¢ Email: punjabtimes1@sbcglobal.net
 ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫਤਾਵਾਰ
ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼
 Punjab Times, Vol 13, Issue 51, December 22nd, 2012 20451 N Plum Grove Rd. Palatine, IL 60074 Ph:847-359-0746, Fax:847-705-9388
 www.punjabtimesusa.com

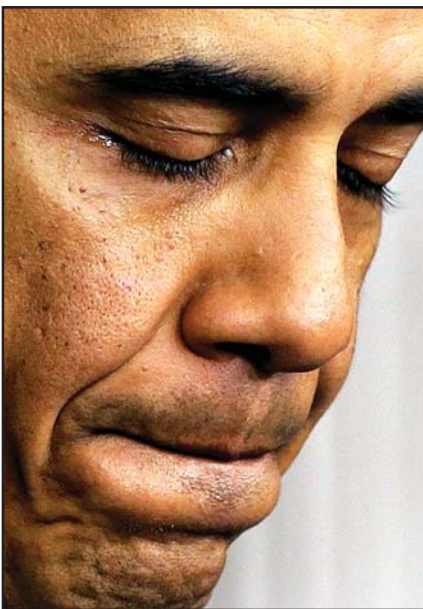
ਉਦਾਸ ਬਰਾਕ ਓਬਾਮਾ ਵੱਲੋਂ ਅਸਾਲਟ ਹਥਿਆਰਾਂ ਉਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਦੀ ਪੈਰਵੀ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਰਾਕ ਓਬਾਮਾ ਜੋ ਨਿਊ ਟਾਊਨ ਦੇ ਸੈਂਡੀ ਹੁਕ ਐਲੀਮੈਂਟਰੀ ਸਕੂਲ ਵਾਲੀ ਵਾਰਦਾਤ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਉਦਾਸ, ਬੇਚੈਨ ਅਤੇ ਟੁੱਟੇ ਹੋਏ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੇ ਹਨ, ਨੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਅਸਾਲਟ ਹਥਿਆਰਾਂ ਉਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਉਣ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਕੁਨੈਕਟੀਕਟ ਸਟੇਟ ਵਿਚ ਪੈਂਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਨਿਊ ਟਾਊਨ ਦੇ ਸੈਂਡੀ ਹੁਕ ਐਲੀਮੈਂਟਰੀ ਸਕੂਲ ਵਿਚ 20 ਸਾਲਾ ਨੌਜਵਾਨ ਐਡਮ ਲਾਂਜਾ ਨੇ ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਗੋਲੀ ਚਲਾ ਕੇ 20 ਬੱਚਿਆਂ ਸਮੇਤ 26 ਜਣਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਘਰੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨੈਸੀ ਲਾਂਜਾ ਦੀ ਵੀ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਉਸ ਨੇ ਮੁੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦੋ ਜਮਾਤਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਬਣਾਇਆ। ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਜੋ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਆਇਆ, ਉਸ ਉਤੇ ਵੀ ਗੋਲੀ ਚਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਮਗਰੋਂ ਉਸ ਨੇ ਆਤਮ-ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਲਈ। ਇਸ ਭਿਆਨਕ ਹੱਤਿਆ ਕਾਂਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਹਥਿਆਰਾਂ ਅਤੇ ਅਸਲੇ ਉਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਬਾਰੇ ਬਹਿਸ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਛਿੜ ਪਈ ਹੈ।

ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਹੋਏ ਸਰਬ-ਧਰਮ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਓਬਾਮਾ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤੇ ਕਿ ਹੁਣ ਉਹ ਮੁੱਦੇ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਕਦਮ ਉਠਾਉਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਫ਼ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਸਾਨੂੰ ਬਦਲਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਅਜਿਹੇ ਕਾਰੇ ਹੁਣ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਝੱਲੇ ਜਾ ਸਕਦੇ। ਹੁਣ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਤੀਜੇ ਤੋਂ ਬੇਫਿਕਰ ਹੋ ਕੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਵੇਲਾ ਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਜ਼ੋਰ-ਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਰਾਈਫਲ

ਪੀੜੇ ਪੀੜੇ ਹੋਏ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਓਬਾਮਾ

ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਨੇ ਵਾਰਦਾਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਚੁੱਪ ਤੋੜਦਿਆਂ ਵਾਰਦਾਤ ਨੂੰ 'ਦਿਲ ਤੋੜਨ ਵਾਲੀ' ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਕਿ ਇਸ ਵਾਰ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਦਫਤਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਵੱਡਾ ਰੋਸ ਵਿਖਾਵਾ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ 43 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੈਂਬਰ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਉਤੇ ਵਾਹਵਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ

ਸੁਖਾਲੀ ਸਪਲਾਈ ਅਤੇ ਵਿਕਰੀ ਬਾਰੇ ਕਈ ਸਟੇਟਾਂ ਵਿਚ ਕਾਨੂੰਨ ਨਰਮ ਕਰਵਾਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਰਿਪਬਲਿਕਨ ਪਾਰਟੀ ਸਿੱਧੇ-ਅਸਿੱਧੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਭੁਗਤਦੀ ਰਹੀ ਹੈ; ਸਗੋਂ ਅੱਠ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਤਾਂ ਇਸ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੇ ਕੁਨੈਕਟੀਕਟ ਸਕੂਲ ਘਟਨਾ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਭਾਣਾ ਮੰਨਣ ਦਾ ਬਲ ਬਖਸ਼ਣ ਲਈ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਥਾਈ ਮੌਮਬੱਤੀਆਂ ਜਗਾਈਆਂ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ 5 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ ਵਿਚ ਓਕ ਕਰੀਕ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਖੇ ਐਡਮ ਲਾਂਜਾ ਵਰਗੇ ਹੀ ਇਕ ਸਿਰਫਿਰੇ ਨੇ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾ ਕੇ ਛੇ ਸਿੱਖ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਵਾਰਦਾਤ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿਚ ਕ੍ਰਿਸਮਸ ਦੀਆਂ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਗ੍ਰਹਿਣ ਲਾ ਦਿੱਤਾ।

ਹੁਣ ਸ੍ਰੀ ਓਬਾਮਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕੈਬਨਿਟ ਦੇ ਸਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਮਸਲੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਨੀਤੀ ਘੜਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਜਿਹੜੀ ਟੀਮ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਉਪ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜੋਅ ਬਿਡੇਨ ਕਰਨਗੇ। ਵਰਣਨਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਹਥਿਆਰਾਂ ਉਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਮਿਆਦ 2004 'ਚ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਨਵਿਆਉਣ ਬਾਰੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਨਿਊ ਟਾਊਨ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ ਬਾਰੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਵਰੇਜ ਸਫਾ 2 ਅਤੇ 3 ਉਤੇ

ਸੁਖਬੀਰ ਦੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਅੱਗੇ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬੇਵੱਸ

ਮੀਡੀਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਿਹਾ ਪੂਰਾ ਸਾਬ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਚਾਲਾਂ ਅੱਗੇ ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਆਫ ਪੰਜਾਬ (ਪੀ.ਪੀ.ਪੀ.) ਦੇ ਮੁਖੀ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਬੇਵੱਸ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਸਿਆਸੀ ਪਿੜ ਵਿਚ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਜਾ ਰਹੀ। ਮੀਡੀਆ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੱਖ ਉਸ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਭਾਰ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੂਰੂ ਵਿਚ ਇਹ ਉਭਾਰਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਦੱਬਵੀਂ ਸੂਰ ਵਿਚ ਇਹ ਚਰਚਾ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਸੁਖਬੀਰ ਨੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕਾਂ ਅਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥ-ਵੱਸ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਦਾ ਅਤਬ ਸੁਭਾਅ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਾਹ ਦਾ ਰੋੜਾ ਬਣ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸ. ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਸੂਬੇ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਤੋਂ ਫਸਤਾ ਵੱਢਣ ਲਈ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਫੋਨ ਟੈਪ ਕਰਨ, ਡਰਾਉਣ-ਧਮਕਾਉਣ, ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ

ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਮੋਟੇ ਪੈਸਿਆਂ ਦਾ ਲਾਲਚ ਦੇਣ ਤੇ ਗਾਂਧੀਵਾਦੀ ਐਨਾ ਹਜ਼ਾਰੇ ਦੀ ਸੰਭਾਵੀ ਪੰਜਾਬ ਫੇਰੀ ਨੂੰ ਹਾਈਜੈਕ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਗੋਦਾਂ ਗੂੰਦਣ ਸਮੇਤ ਹਰ ਹਰਬਾ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਸ. ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੋਂ ਬਗਵਾਤ ਕਰ ਕੇ ਵੱਖਰੀ ਪਾਰਟੀ ਬਣਾਈ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਹਿਲਜੁਲ ਹੋਈ। ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਦਰਦ ਸਮਝਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਆ ਰਲੇ ਸਨ ਅਤੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਵੀ ਚੰਗਾ ਹੁੰਗਾਰਾ ਦਿੱਤਾ। ਬਾਗੀ ਆਗੂ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ

ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ

ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਨੂੰ ਡੱਕਾ ਲਾਉਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਾਣੇ ਦੇ ਪੁੱਤ ਅਤੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਵਿਉਂਤ ਘੜੀ ਕਿ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਦਾ ਸਾਰਾ ਤਾਣ-ਬਾਣਾ ਉਲਝ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਥੋੜੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਨਾਇਕ ਵਜੋਂ ਉਭਰੇ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਖੇਰੂ-ਖੇਰੂ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਸਾਂਝੇ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਰ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕੇ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਹਾਰ ਖਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ (ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 ਉਤੇ)

Dhade & Associates, PC Immigration Lawyers
WE FIGHT FOR YOUR RIGHTS!
ਤੁਹਾਡਾ ਆਪਣਾ ਪੰਜਾਬੀ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਵਕੀਲ
 *ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਵੀਜ਼ੇ (ਡਾਕਟਰ, ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਆਦਿ)
 *ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ *ਸਿਟੀਜ਼ਨਸ਼ਿਪ *ਅਡਜਸਟਮੈਂਟ ਆਫ ਸਟੇਟਸ
 *ਡੀਪੈਰਟੇਸ਼ਨ *ਰਿਫਿਊਜੀ ਕੇਸ *ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਸਭੇ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ
 *ਅਸੀਂ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ 6 ਤੋਂ 12 ਮਹੀਨੇ 'ਚ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ
Ph:248-254-3441
 Fax:(248) 254-3443 www.eagle.pro, Email: herman@eagle.pro
 Herman Singh Dhade Immigration Lawyer
 7071 Orchard Lake Rd, Suite 320, W. Bloomfield, MI 48322

Estd. 1975
World Wide Travel
 www.fly2world.com
AIR TRAVEL • CRUISES • VACATIONS
DETROIT 734 525 7304 **TOLL FREE 866 66 INDIA** **CHICAGO 312 224 8800**
 DELTA KLM AIRFRANCE ETIHAD QATAR Gulf Air Emirates Continental Airlines Lufthansa American Airlines

ਅਮਰੀਕੀ ਅੱਖ ਵਿਚ ਹੰਝੂ

ਕੁਰਲਾ ਉਠਿਆ ਸੰਸਾਰ

ਨਿਊ ਟਾਊਨ ਦੇ ਸੈਂਡੀ ਹੁੱਕ ਐਲੀਮੈਂਟਰੀ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਨੰਨ੍ਹੇ-ਮੁੰਨੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਕਤਲ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਪੂਰੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਝੰਜੋੜ ਸੁੱਟਿਆ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਹੁਣ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹਥਿਆਰਾਂ ਅਤੇ ਅਸਲੇ ਉਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਬਾਰੇ ਗਹਿਰ-ਗੰਭੀਰ ਯਤਨਾਂ ਦੀ ਕਨਸੇਮ ਮਿਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਰਾਕ ਓਬਾਮਾ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਕੈਬਨਿਟ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਸਲਾਹਾਂ ਆਰੰਭ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ।

ਨਿਊ ਟਾਊਨ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਬਾਰੂਦ ਦੀ ਵਾਛੜ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ: ਕਨੈਕਟੀਕਟ ਸਟੇਟ ਵਿਚ ਪੈਂਦੇ ਪਿੰਡ ਨਿਊ ਟਾਊਨ ਦੇ ਸੈਂਡੀ ਹੁੱਕ ਐਲੀਮੈਂਟਰੀ ਸਕੂਲ ਵਿਚ 20 ਸਾਲਾ ਐਡਮ ਲਾਂਜ਼ਾ ਮੌਤ ਬਣ ਕੇ ਆਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਅੰਧਾਧੁੰਦ ਗੋਲੀ ਚਲਾ ਕੇ 26 ਜਾਨਾਂ ਲੈ ਲਈਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 20 ਨੰਨ੍ਹੇ ਬੱਚੇ ਅਤੇ 6 ਬਾਲਗ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਉਮਰ 6 ਅਤੇ 7 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਰੇ ਪਹਿਲੇ ਗਰੇਡ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸਨ। ਮਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ 12 ਕੁੜੀਆਂ ਤੇ 8 ਮੁੰਡੇ ਹਨ। ਹਮਲਾਵਰ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਘਰੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨੈੱਸੀ ਲਾਂਜ਼ਾ (52) ਨੂੰ ਮਾਰ ਸੁੱਟਿਆ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦਾ ਤਾਂਫ਼ਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਲਈ। ਐਡਮ ਲਾਂਜ਼ਾ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨਾਲ ਇਸੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਮੁਤਾਬਕ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਦੀ ਸਵੇਰ

ਨੂੰ ਹੋਈ ਇਸ ਵਾਰਦਾਤ ਵਿਚ ਐਡਮ ਲਾਂਜ਼ਾ ਨੇ ਬੁਸ਼ਮਾਸਟਰ .223 ਅਸਲਾਹ ਨਾਲ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ। ਉਸ ਨੇ ਮੁੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦੋ ਜਮਾਤਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਬਣਾਇਆ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਜੋ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਆਇਆ, ਉਸ ਉਤੇ ਵੀ ਗੋਲੀ ਚਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਹਮਲੇ ਵੇਲੇ ਐਡਮ ਕੋਲ ਚਾਰ ਹਥਿਆਰ ਸਨ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਜੇਬਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੋ ਸੈਮੀ-ਆਟੋਮੈਟਿਕ ਪਿਸਤੌਲ ਮਿਲੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਕ ਉਸ ਦੀ ਕਾਰ ਵਿਚ ਪਿਆ ਸੀ।

ਪੋਸਮਾਰਟਮ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਸਰੀਰਾਂ ਉਤੇ ਇਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਗੋਲੀਆਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਨ। ਕਈ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਸਰੀਰ 'ਤੇ 3 ਤੋਂ 11 ਗੋਲੀਆਂ ਲੱਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ

ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਬੱਚੀ ਨੇ ਇਸੇ ਹਫਤੇ ਹੀ ਆਪਣਾ 7ਵਾਂ ਜਨਮ ਦਿਨ ਮਨਾਇਆ ਸੀ। ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਵਿਚ ਸਕੂਲ ਦੀ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਡਾਅਨ ਹੋਸਪਰੇਂਗ (47), ਸਕੂਲ ਦੀ ਮੋਨੋਵਿਗਿਆਨੀ ਮੈਰੀ ਸ਼ਰਲਕ (56), ਅਧਿਆਪਕਾਵਾਂ ਰਸ਼ੇਲ ਡਾਵੀਨੋ (29), ਐਨੀ ਮੈਰੀ ਮਰਫੀ (52), ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਸੇਟੋ (27), ਲੋਰੇਨ ਰੂਸੋ (30) ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

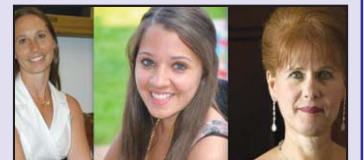
ਜਦੋਂ ਐਡਮ ਹਮਲਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਸਕੂਲ ਦੀ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਡਾਅਨ ਹੋਸਪਰੇਂਗ ਅਤੇ ਮੋਨੋਵਿਗਿਆਨੀ ਮੈਰੀ ਸ਼ਰਲਕ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ। ਇਸ 'ਤੇ ਇਸ ਨੌਜਵਾਨ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਕਈ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਖਿੜਕੀਆਂ ਤੋਂ

ਬਾਹਰ ਸੁੱਟਿਆ। ਇਕ ਲਾਇਬਰੇਰੀਅਨ ਨੇ ਕਈ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਜਾਨ ਬਚਾਈ।

ਇਸ ਕਾਂਡ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਭੁਲੇਖੇ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਐਡਮ ਲਾਂਜ਼ਾ ਦੇ ਭਰਾ ਰਿਆਨ ਲਾਂਜ਼ਾ ਨੂੰ ਹਮਲਾਵਰ ਮੰਨ ਲਿਆ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸਾਫ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਹ ਕਾਰਾ ਐਡਮ ਲਾਂਜ਼ਾ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਰਿਆਨ ਨੇ ਵੀ ਤੁਰੰਤ ਆਪਣੇ ਫੋਸਬੁੱਕ ਪੇਜ 'ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਡਿਊਟੀ ਨਿਭਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਮਗਰੋਂ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਪਹਿਲਾ ਬਿਆਨ ਵੀ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਭੁਲੇਖਾ ਵੀ ਪਿਆ ਕਿ ਐਡਮ ਦੀ ਮਾਂ ਨੈੱਸੀ ਲਾਂਜ਼ਾ ਵੀ ਇਸੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਮਗਰੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਇਸ ਸਕੂਲ ਨਾਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ। ਨੈੱਸੀ ਲਾਂਜ਼ਾ ਦਾ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਪੀਟਰ ਲਾਂਜ਼ਾ ਨਾਲ 2009 ਵਿਚ ਤਲਾਕ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰੱਖ ਵਿਖਾਈ

ਸੈਂਡੀ ਹੁੱਕ ਐਲੀਮੈਂਟਰੀ ਸਕੂਲ ਦੀ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਡਾਅਨ ਹੋਸਪਰੇਂਗ (47 ਸਾਲ), ਮੋਨੋਵਿਗਿਆਨੀ ਮੈਰੀ ਸ਼ਰਲਕ (56 ਸਾਲ)

ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਕਾ ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਸੇਟੋ (27 ਸਾਲ) ਨੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਹਮਲਾਵਰ ਦੀ ਮਾਰ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਪੂਰੀ ਵਾਹ ਲਾਈ। ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਡਾਅਨ ਹੋਸਪਰੇਂਗ ਤੇ ਮੈਰੀ ਸ਼ਰਲਕ ਤਾਂ ਹਮਲਾਵਰ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਭਿੜ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਨੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਬਾਥਰੂਮ ਵਿਚ ਵਾਤ ਦਿੱਤਾ। ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਲੱਗਣ ਵਾਲੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਉਤੇ ਜਰ ਲਈਆਂ।

ਯਕੀਨ ਨਾ ਆਇਆ

ਰੋਬੀ ਪਾਰਕਰ ਜਿਸ ਦੀ ਧੀ ਐਮਿਲੀ ਇਸ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਮਾਰੀ ਗਈ, ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇਹ ਭਾਣਾ ਵਰਤ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਹਮਲਾਵਰ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਅੰਤਾਂ ਦਾ ਦਰਦ ਝੱਲ ਰਹੇ ਪਿਤਾ ਪਾਰਕਰ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਸਨ: “ਮੈਨੂੰ ਲਾਂਜ਼ਾ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਵੀ ਹਮਦਰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਪਰਿਵਾਰ ਵੀ ਦੁੱਖ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਹੈ।”

‘ਮਰ ਕੇ’ ਜੀਅ ਉਠੀ ਨੰਨ੍ਹੀ

ਇਸ ਹਮਲੇ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਜਮਾਤ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰਫ ਇਕ ਬੱਚੀ ਹੀ ਬਚ ਸਕੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਹਮਲਾਵਰ ਨੇ ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਤਾਂ ਇਸ ਬੱਚੀ ਨੇ ਮਰੀ ਹੋਣ ਦਾ ਭੁਲੇਖਾ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਢਿੱਲੂ ਪਏ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਲੋਟੀ ਰਹੀ। ਜਦ ਉਸ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ‘ਹੁਣ ਸਭ ਠੀਕ ਹੈ’, ਉਹ ਲੂਹ ਨਾਲ ਲੱਥ-ਪੱਥ ਥਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਗਈ। ਸਾਰੇ ਇਸ ਕੁੜੀ ਦੀ ਮੌਕੇ ‘ਤੇ ਆਈ ਸੋਚ ਤੋਂ ਹੈਰਾਨ ਹਨ। ਇੰਨੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੇਖ ਕੇ ਅਜੇ ਉਹ ਡੈਂਬਰੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਮਾਂ ਨੈੱਸੀ ਲਾਂਜ਼ਾ ਸੀ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ੁਕੀਨ

ਐਡਮ ਲਾਂਜ਼ਾ ਦੀ ਮਾਂ ਨੈੱਸੀ ਲਾਂਜ਼ਾ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਸ਼ੁਕੀਨ ਸੀ। ਉਸ ਕੋਲ ਛੇ ਹਥਿਆਰ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਚਾਰ ਉਸ ਦਾ ਪੁੱਤਰ

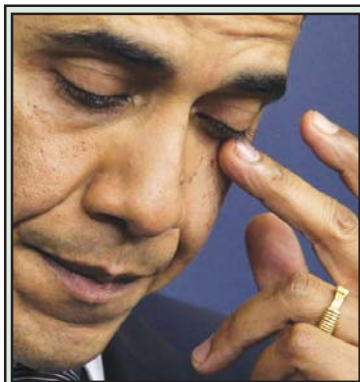

ਐਡਮ ਲਾਂਜ਼ਾ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਕਹਿਰ ਕਰਨ ਮੌਕੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ। ਨੈੱਸੀ, ਐਡਮ ਨੂੰ ਫਾਇਰਿੰਗ ਰੇਂਜ ਵਿਚ ਵੀ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਥੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਸਾਧਣ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਵੀ ਦਿਵਾਉਂਦੀ ਸੀ। ਇਕ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਨੈੱਸੀ ਲਾਂਜ਼ਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸੀ ਜਿਹੜੇ ਇਹ ਸੋਚਦੇ ਸਨ ਕਿ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਹਰ ਵਕਤ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਨੈੱਸੀ ਦੀ ਨਣਾਨ ਮਾਰਸ਼ਾ ਲਾਂਜ਼ਾ ਮੁਤਾਬਕ ਉਹ ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਇਸ ਟੱਬਰ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਗਏ ਸਨ ਤਾਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਖਬਰਦਾਰ ਵੀ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪਰ ਨੈੱਸੀ ਨੇ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਗੋਲੀ। ਉਸ ਪਿਛਲੇ ਹਫਤੇ ਉਸ ਨੇ ਡਰ ਜਾਹਿਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਐਡਮ ਉਸ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਦੂਰ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਭਾਣਾ ਨਾ ਵਰਤ ਜਾਵੇ।

ਹੁਣ ਸਾਨੂੰ ਬਦਲਨਾ ਪਵੇਗਾ: ਬਰਾਕ ਓਬਾਮਾ

ਨਿਊਟਾਊਨ: ਨਿਊਟਾਊਨ ਦੇ ਸੈਂਡੀ ਹੁੱਕ ਐਲੀਮੈਂਟਰੀ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਪੁੱਜੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਰਾਕ ਓਬਾਮਾ ਨੇ ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿਲਾਸਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਦੁੱਖ ਦੀ ਇਸ ਘੜੀ ਵਿਚ ਉਹ ਇਕੱਲੇ ਨਹੀਂ ਹਨ; ਸਾਰਾ ਦੇਸ਼ ਇਸ ਵੇਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਬੇਚੈਨ ਦਿਸ ਰਹੇ ਸ੍ਰੀ ਓਬਾਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਅਜਿਹੇ ਕਾਰੇ ਹੁਣ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਝੱਲੇ ਜਾ ਸਕਦੇ। ਇਹ ਦੁਖਾਂਤ ਹੁਣ ਬੰਦ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਕੰਮਲ ਖਾਤਮੇ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਬਦਲਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਹੁਣ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਗੈਰ ਸਾਨੂੰ ਕੁਝ ਫੈਸਲੇ ਕਰਨੇ ਪੈਣਗੇ।” ਜਦੋਂ ਸ੍ਰੀ ਓਬਾਮਾ ਇਹ ਬੋਲ, ਬੋਲ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਸਭ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਹੰਝੂ ਸਨ। ਸਾਰੇ ਜਣੇ ਆਪਣੇ ਨੇੜੇ ਬੈਠੇ ਆਪਣਿਆਂ ਨੂੰ ਗਲਵੱਕੜੀ ‘ਚ ਭਰ ਰਹੇ ਸਨ; ਮਾਪੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸੀਨੇ ਨਾਲ ਲਾ ਰਹੇ ਸਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣ ਵਿਚ ਨਾਕਾਮ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਹਿਦ ਲਿਆ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਦੁਖਾਂਤ ਮੁੜ ਵਾਪਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਉਹ ਹਰ ਹਿਲਾ ਕਰਨਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, “ਇਹ ਸਾਡੀ ਪਹਿਲੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ, ਜੋ

ਦਿਲ ਤੋੜਨ ਵਾਲੀ ਵਾਰਦਾਤ

ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਓਬਾਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਿਲ ਤੋੜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਵਾਈਟ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੌਰਾਨ ਸ੍ਰੀ ਓਬਾਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਜੋ ਕੁਝ ਹੋਇਆ, ਉਸ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਦਿਲ ਟੁੱਟ ਗਏ ਹਨ। ਅਣਭੋਲ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਜਾਨ ਲੈਣ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਗੁਨਾਹ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਦਰਦ ਵੰਡਾਉਣ ਲਈ ਸ਼ਬਦ ਮੁੱਕ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।”

ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਨਿਭਾਵਾਂਗੇ ਤਾਂ ਕੁਝ ਵੀ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਮੈਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ ਹਮਦਰਦੀ ਭਰੇ ਲਫਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਪੀੜਤ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਵਲੂੰਧਰੇ ਦਿਲਾਂ ਨੂੰ ਧਰਵਾਸ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਅੱਗੇ ਕਈ ਵੱਡੇ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਇਸ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਹਥਿਆਰ ਰੱਖਣ/ਖਰੀਦਣ ਸਬੰਧੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ 'ਤੇ ਬਹਿਸ ਛੇੜ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।...ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਭਾਵੇਂ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਬੁਰਾਈ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਹਿੰਸਾ ਦੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਕੋਈ ਕਦਮ ਨਾ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਇਹ ਬਹਾਨਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਹੁਣ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਤੀਜੇ ਤੋਂ ਬੇਫਿਕਰ ਹੋ ਕੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਵੇਲਾ ਹੈ।”

ਸ੍ਰੀ ਓਬਾਮਾ ਦਾ ਇਹ ਭਾਸ਼ਣ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਨਸ਼ਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਭਾਸ਼ਣ ਨਾਲ ਇਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਸਭ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਅਜਿਹੀਆਂ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਤੋਂ ਸਦਾ ਸਦਾ ਲਈ ਖਹਿਤਾ ਛੁਡਾਉਣ ਲਈ ਉਹ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਨਗੇ।

ਅਮਰੀਕੀ ਸਿੱਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦੁੱਖ ‘ਚ ਘਿਰੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਲਈ ਅਰਦਾਸ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੇ ਕਨੈਕਟੀਕਟ ਸਕੂਲ ਘਟਨਾ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਭਾਣਾ ਮੰਨਣ ਦਾ ਬਲ ਬਖਸ਼ਣ ਲਈ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ। ਅਗਸਤ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੋਲੀਕਾਂਡ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਅਮਰਦੀਪ ਕਾਲੇਕਾ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਇਸ ਘਟਨਾ ਨਾਲ ਅੱਜ ਫੇਰ ਅਮਰੀਕੀਆਂ ਦੇ ਦਿਲ ਛਲਣੀ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਗੁਆਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਰਦ ਮੈਂ ਸਮਝ ਸਕਦਾ ਹਾਂ।”

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਸਥਿਤ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਰਾਜਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਪੀਵਤ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਦੁਖ ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਹੋਠੀ ਤੇ ਕੋਆਰਡੀਨੇਟਰ ਡਾ. ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਇਸ ਗੋਲੀਕਾਂਡ ‘ਤੇ ਡੂੰਘੀ ਚਿੰਤਾ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਹੈ। ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਬਿਆਨ ਮੁਤਾਬਕ ਇਸ ਘਟਨਾ ਕਾਰਨ ਪੂਰੇ ਅਮਰੀਕਾ, ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਸੋਗ ਦੀ ਲਹਿਰ ਹੈ। ਇਸ ਘਟਨਾ ‘ਤੇ ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੇ

ਵੀ ਡੂੰਘੇ ਦੁੱਖ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਆਗੂ ਕੰਵਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਸਥਿਤ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸਫਾਰਤਖਾਨੇ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਭੇਜ ਕੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵੱਲੋਂ ਸੋਗ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੱਤਰ ‘ਚ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰਾ ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵਿਸ਼ਵ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾ ਨੇ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੀ ਸਖਤ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਕੁਝ ਸੈਂਡੀ ਹੁੱਕ ਐਲੀਮੈਂਟਰੀ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਵਾਪਰਿਆ, ਉਸ ਨੇ

ਹਰ ਹੋਸ਼ਮੰਦ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਮਨ ਅੰਦਰ ਕੰਬਣੀ ਛੇੜ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਕੌਂਸਲ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਇਕ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਰਮਾਤਮਾ ਵਿਛੜੀਆਂ ਰੂਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਬਖਸ਼ੇ ਅਤੇ ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੁੱਖ ਦੀ ਘੜੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮਾਨਸਿਕ ਬਲ ਬਖਸ਼ੇ। ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੇ ਸਮੂਹ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀਆਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕੈਂਡਲ ਲਾਈਟ ਵਿਜ਼ਿਲ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਅਰਦਾਸਾਂ ਕਰਕੇ ਵਿਛੜੀਆਂ ਰੂਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕਰਨ।

ਅਸਲੇ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਵਿਕਰੀ ਰੋਕਣ ਲਈ ਦਬਾਅ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਸੈਂਡੀ ਹੁੱਕ ਸਕੂਲ ਹੱਤਿਆ ਕਾਂਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵਾਈਟ ਹਾਊਸ ਨੂੰ ਭੇਜੀਆਂ ਆਨਲਾਈਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਹੜਤਾਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਲੱਖਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਅਰਜੀਆਂ ਭੇਜ ਕੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲੇ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਵਿਕਰੀ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣ ਲਈ ਅਮਰੀਕੀ ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਸਖ਼ਤ ਕਾਨੂੰਨ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇ। ਨਿਊਯਾਰਕ ਦੇ ਮੇਅਰ ਮਾਈਲ ਬਲੂਮਬਰਗ ਨੇ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਅਸਲਾ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਸਖ਼ਤ ਕਰਨ ਲਈ ਤੁਰੰਤ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, “ਵਰਜੀਨੀਆ, ਔਰੋਰਾ ਤੇ ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਓਬਾਮਾ ਹਥਿਆਰਾਂ ਬਾਰੇ ਤੁਰੰਤ ਬਿੱਲ ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ।

ਬਹਿਸ ਛਿਤੀ: ਹਾਲੀਵੁੱਡ ਦੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਅਦਾਕਾਰ ਜੇਮੀ ਫੋਕਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਫਿਲਮਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਇਹ ਗੱਲ ਸਮਝਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹਿੰਸਾ ਵੀ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਉਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਪਾਸਿਓਂ ਪਿੱਠ ਕਰ ਕੇ ਨਹੀਂ ਬੈਠਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਹੁਣ ਸਾਡੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ। ਬੰਦੂਕਾਂ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਵਿਚ ਵਾਧਾ: ਇਸ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਿਉਂ ਹੀ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਉਤੇ ਕੰਟਰੋਲ ਬਾਰੇ ਬਹਿਸ ਭਖੀ, ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਧੜ-ਧੜ ਬੰਦੂਕਾਂ ਅਤੇ ਪਿਸਤੌਲ ਖਰੀਦਣੇ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਗੱਲ ਸਟੋਰਾਂ ਉਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਤਾਂਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਡਰ ਸੀ ਕਿ ਪਾਬੰਦੀ ਲੱਗਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਫਿਰ ਹਥਿਆਰ ਨਹੀਂ ਖਰੀਦ ਸਕਣਗੇ।

ਗੌਰਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲ ਹੀ ਹੋਈਆਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਕਾਂਡ ਵਾਪਰ ਗਏ ਸਨ। ਉਦੋਂ ਕੁਝ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਨੇ ਦੋਹਾਂ ਮੁੱਖ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰਾਂ ਅਤੇ ਅਸਲੇ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਵਿਕਰੀ ਉਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਰਿਪਬਲਿਕਨ ਪਾਰਟੀ ਦੇ

ਨੈਸ਼ਨਲ ਰਾਈਫਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਖਾਮੋਸ਼

ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਲੇ ਵਾਲੀ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨੈਸ਼ਨਲ ਰਾਈਫਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਖਾਮੋਸ਼ ਉੱਕਾ ਹੀ ਖਾਮੋਸ਼ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਫੇਸਬੁੱਕ ਤੋਂ ਵੀ ਆਪਣਾ ਪੇਜ ਫਿਲਹਾਲ ਡੀਐਕਟੀਵੇਟ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਘਟਨਾ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਨੇ ਟਵਿਟਰ ਉਤੇ ਵੀ ਕੋਈ ਪੋਸਟ ਨਹੀਂ ਪਾਈ ਹੈ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਦਫਤਰ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਰੋਸ ਵਿਖਾਵਾ ਕੀਤਾ।

ਸੋਗ ਵਿਚ ਡੁੱਬੀ ਕ੍ਰਿਸਮਸ

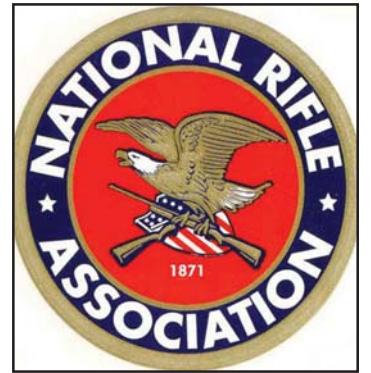
ਕ੍ਰਿਸਮਸ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਜ਼ੋਰ-ਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਤਾਂ ਸੈਂਡੀ ਹੁੱਕ ਸਕੂਲ ਦੀ ਵਾਰਦਾਤ ਨੇ ਸਭ ਪਾਸੇ ਸੋਗ ਵਰਤਾ ਦਿੱਤਾ। ਕੱਲ੍ਹ ਤੱਕ ਇਹ ਘੁੱਗ ਵੱਸਦਾ ਪਿੰਡ, ਅੱਜ ਬਹੁਤ ਉਦਾਸ ਹੈ। ਇਸ ਪਿੰਡ ਦੀ ਫਿਜ਼ਾ ਵਿਚ ਕ੍ਰਿਸਮਸ ਦੀ ਕਿਲਕਾਰੀਆਂ ਭਰਨੀਆਂ ਸਨ ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਥਾਂ ਨੰਨ੍ਹਿਆਂ-ਤੋਤਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਚੀਕਾਂ ਨੇ ਲੈ ਲਈ। ਹੁਣ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਹਉਂਕੇ ਬਾਕੀ ਬਚੇ ਹਨ। ਸਕੂਲ ਦੇ ਇਕ ਅਧਿਆਪਕ ਨੇ ਜਦੋਂ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਮਚੀ ਅਫਰਾ-ਤਫਰੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਛੇਤਿਆਂ ਤਾਂ ਸਭ ਦੀਆਂ ਨਮ ਹੋ ਗਈਆਂ।

ਉਮੀਦਵਾਰ ਮਿੱਟ ਰੋਮਨੀ ਨੇ ਤਾਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਵੀ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਪਰ ਡੈਮੋਕਰੇਟਿਕ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਬਰਾਕ ਓਬਾਮਾ ਨੇ ਵੀ ਕੋਈ ਸਪਸ਼ਟ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿੱਤਾ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਹਥਿਆਰ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਵੇਚਣ ਵਾਲੀ ਲਾਬੀ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਇੰਨੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਾਲੀ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ

ਉਮੀਦਵਾਰ ਇਸ ਲਾਬੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਦਾ ਜੋਖਮ ਉਠਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਂਜ ਵੀ ਰਿਪਬਲਿਕਨ ਪਾਰਟੀ ਗੱਜ-ਵੱਜ ਕੇ ਇਸ ਲਾਬੀ ਦੇ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਇਕ ਹੀ ਤਰਕ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਦੇਸ਼ਵਾਸੀ ਨੂੰ ਖੁਦ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੀ ਹਿਫਾਜ਼ਤ ਆਪ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰ ਵੇਲੇ ਤਿਆਰ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਹਥਿਆਰਾਂ ਉਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਵਿਚ ਅੜਿੱਕੇ ਕਿਉਂ?

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਨੈਸ਼ਨਲ ਰਾਈਫਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦਾ ਸਰਕਾਰ ਉਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਹਥਿਆਰਾਂ ਤੇ ਅਸਲੇ ਉਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਪਾਬੰਦੀ ਨੂੰ ਕਾਰਗਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੰਦੀ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਇਸ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿਚ 43 ਲੱਖ ਮੈਂਬਰ ਹਨ। ਇਸ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਪੈਂਠ ਇੰਨੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਇਸ ਦੀ ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਦਾ ਹੀ ਹਾਂ ਮਿਲਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ; ਹਥਿਆਰਾਂ ਉਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਤਾਂ ਦੂਰ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ‘ਦਿ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਲੈਜਿਸਲੇਟਿਵ ਐਕਸ਼ਨ’ (ਆਈ.ਐਲ.ਏ.) ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦਾ ਲੋ ਬਿਗ ਵਿੰਗ ਹੈ। ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੀ ਸਾਰੀ ਸਰਗਰਮੀ ਇਸ ਵਿੰਗ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਚੱਲਦੀ ਹੈ। ਚੋਣ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ 1980 ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਇਸ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਕਿਸੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਇਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸਾਰਾ ਵਜ਼ਨ ਰਿਪਬਲਿਕਨ ਉਮੀਦਵਾਰ ਰੋਨਾਲਡ ਰੀਗਨ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਪਾ ਦਿੱਤਾ। 2008 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਨੇ ਇਕ ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਖਰਚੇ ਸਨ। 2011 ਵਿਚ ਇਸ ਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਓਬਾਮਾ ਨਾਲ ਹਥਿਆਰਾਂ ਉਤੇ ਕੰਟਰੋਲ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵੀ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੇ ਅੱਠ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਇਸ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਰਹਿ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜਾਰਜ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ, ਜੌਹਨ ਐਫ. ਕੈਨੇਡੀ, ਡੀ. ਈ.ਜ਼ਨਹੋਵਰ, ਵਿਲੀਅਮ ਹਾਵਰਡ ਟਾਫਟ, ਬਿਲਡੋਰ ਰੂਜ਼ਵੈਲਟ ਅਤੇ ਯੂ.ਐਸ. ਗ੍ਰਾਂਟ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹਥਿਆਰ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਵੇਚਣ ਵਾਲੀ ਲਾਬੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਭੁਗਤਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਲਾਬੀ ਆਪਣੇ ਲਈ ਕਈ ਛੋਟੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ

ਲੈਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਰਿਪਬਲਿਕਨ ਪਾਰਟੀ ਕਈ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਅਤੇ ਕਈ ਦੱਬਵੀਂ ਸੁਰ ਵਿਚ ਇਸ ਲਾਬੀ ਦੇ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹਦੀ ਹੈ। ਐਤਕੀਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਪਿਛੋਂ ਜਦੋਂ ਬਹਿਸ ਛਿਤੀ ਸੀ ਤਾਂ ਰਿਪਬਲਿਕਨ ਉਮੀਦਵਾਰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਬਾਰੇ ਘੋਸ਼ਲ ਮਾਰ ਗਏ ਸਨ।

2012: ਗੋਲੀਕਾਂਡ

2 ਅਪਰੈਲ: ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਵਿਚ ਓਕਲੈਂਡ ਵਿਖੇ ਕ੍ਰਿਸਟੀਅਨ ਕਾਲਜ 'ਚ 7 ਮੌਤਾਂ, 3 ਫੱਟੜ

20 ਜੁਲਾਈ: ਡੈਨੇਵਰ ਵਿਚ ਔਰੋਰਾ ਵਿਖੇ ਫਿਲਮ ਦੇਖ ਰਹੇ 12 ਦਰਸ਼ਕ ਹਲਾਕ, 58 ਫੱਟੜ

5 ਅਗਸਤ: ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ ਵਿਚ ਓਕ ਕਰੀਕ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਖੇ ਛੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਹੱਤਿਆ

11 ਦਸੰਬਰ: ਓਰੰਗੋਨ ਸ਼ਾਪਿੰਗ ਮਾਲ 'ਚ ਦੋ ਮਰੇ, ਇਕ ਫੱਟੜ

14 ਦਸੰਬਰ: ਕਨੈਕਟੀਕਟ ਦੇ ਐਲੀਮੈਂਟਰੀ ਸਕੂਲ ਵਿਚ 26 ਮੌਤਾਂ

ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਚੋਣ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਇੰਟੈਗਰਿਟੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਸਿੱਖਸ ਰਲ ਕੇ ਲੜਨਗੀਆਂ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਬਿਊਰੋ): ਸਥਾਨਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੀ ਆਉਂਦੀ 10 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਹੋ ਰਹੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਚੋਣ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਇੰਟੈਗਰਿਟੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਸਿੱਖਸ ਨੇ ਰਲ ਕੇ ਲੜਨ ਅਤੇ ਸਾਂਝੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਖੜੇ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਚੋਣਾਂ ਲੰਘੇ ਅਕਤੂਬਰ ਮਹੀਨੇ ਅਦਾਲਤ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮਾਂ ਤਹਿਤ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੀਆਂ 2010 ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਬੋਰਡ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਕਬਿਤ ਹੋਰਾਫੇਰੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸਿੱਖ ਇੰਟੈਗਰਿਟੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਇਕ ਕੇਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਕੇਸ ਵਿਚ ਸੁਸਾਇਟੀ ਉਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਮੌਜੂਦਾ ਧੜੇ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਇੰਟੈਗਰਿਟੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਵਿਚਾਲੇ ਹੋਏ ਰਾਜੀਨਾਮੇ ਤਹਿਤ 2010 ਵਿਚ ਚੁਣੇ ਗਏ 5 ਬੋਰਡ ਮੈਂਬਰਾਂ ਅਤੇ ਇਕ ਸੀ ਆਈ ਸੀ ਮੈਂਬਰ ਨੇ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਦਿਤਾ ਸੀ। ਖਾਲੀ ਹੋਈਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੀਟਾਂ ਲਈ ਹੀ ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਚੋਣਾਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਇਹ ਚੋਣਾਂ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੜਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਖ ਵਖ ਧੜਿਆਂ ਦੀ ਇਕ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਵਖ ਵਖ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਗੁਰੂਘਰ ਨੂੰ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਅਖਾਤਾ ਸਮਝਣ ਦੀ ਥਾਂ ਆਉਂਦੇ ਰਲ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇਕ ਪਵਿੱਤਰ ਧਾਰਮਕ ਸਥਾਨ ਸਮਝੀਏ।

ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਸੀ ਆਈ ਸੀ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸ. ਹਰਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਲੈਲ ਨੇ ਮੀਟਿੰਗ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ, “ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਧਾਰਮਕ ਸਥਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਲਈ ਜਿਹੜੇ

ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਚੁਣੀਏ ਜਾਂ ਬਾਪੀਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਕ ਵੀ ਇਹ ਸੁਨੇਹਾ ਪੁਜਦਾ ਹੋਵੇ।” ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਪਿਛਲੇ 40 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਜੁੜੇ ਸ. ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੁੰਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਸਾਨੂੰ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਇਕਮੁਠ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।” ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ 1990ਵਿਆਂ ਵਿਚ ਵਿਤ ਸਕੱਤਰ ਰਹੇ ਮੇਜਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਝੱਜ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਸੀ ਲੜਾਈ ਤੇ ਧੜਬੰਦੀ ਵਿਚ ਬੇਬੇਸਾ ਸਮਾਂ ਅਤੇ ਪੈਸਾ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਸਿਆਸਤ ਨਾਲ ਸਮੁੱਚੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਵਿਚ ਹੋਈ ਇਸ ਏਕਤਾ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਪੁਰਾਣੀ ਪੰਥਕ ਸਲੇਟ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲੇ ਧੜੇ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਹੁਣ ‘ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਸਿੱਖਸ’ ਕਰਕੇ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਇੰਟੈਗਰਿਟੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹੋਰਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਭਾਈ ਸੋਖੀ ਸਿੰਘ, ਹਰਬੀਰ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ, ਆਰ ਐਸ ਗਰੇਵਾਲ, ਸੁਖਮੇਲ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ, ਜਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ, ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਰਾਜੂ, ਏ ਐਸ ਮਾਂਗਟ, ਬਲਰਾਜ ਸਿੰਘ ਸਮਰਾ, ਅਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਭੋਲਾ, ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਿੱਲਾ, ਪਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੰਗ, ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ।

ਇਥੇ ਜਾਰੀ ਇਕ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ‘ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਸਿੱਖਸ’ ਗਰੁਪ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ 2005 ਵਿਚ ਪੰਥਕ ਸਪੋਰਟਸਜ਼ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਜਥੇਬੰਦੀ ਖੜ੍ਹੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਗੋਲੈਂਡ ਦੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਲੋਂ ਭਰਵਾਂ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲਿਆ ਅਤੇ 2006, 2008, 2010 ਅਤੇ 2012 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਜਿੱਤੇ। ਇਸ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੀ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ

ਵਿਚ ਏਕਾ ਲਿਆਉਣਾ ਸੀ ਪ੍ਰੰਤੂ 2010 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵੇਲੇ ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਜਥੇਬੰਦੀ ਉਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੇ ਮਨੋਰਥ ਨਾਲ ਬਾਕੀਆਂ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇ ਵਿਚ ਲਏ ਬਿਨਾ ਪੰਥਕ ਸਲੇਟ ਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਉਤੇ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਾ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਨਿਜੀ ਜਾਇਦਾਦ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪੰਥਕ ਸਲੇਟ ਦੇ ਬੈਨਰ ਥੱਲੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਆਪਣੇ ਮੁਢਲੇ ਅਸੂਲਾਂ 'ਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ‘ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਸਿੱਖਸ’ ਦਾ ਨਾਂ ਦੇਣ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਲਈ ਹੋਰ ਵੀ ਡਟ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। 2010 ਤੋਂ ਹੀ ਅਸੀਂ ਵਕੀਲਾਂ ਦੀ ਫੀਸ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਗੋਲਕ ਵਿਚੋਂ ਦੇਣ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾ ਰਹੇ ਸਾਂ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤੀ ਕੇਸ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਗੋਲਕ ਦੇ ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਲੜਨ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਸਾਂ ਪਰ ਸਾਡੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣੀ ਨਹੀਂ ਗਈ।

ਇਕ ਵੱਖਰੇ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਇੰਟੈਗਰਿਟੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਨੇ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦੋਹਾਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ-ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਸਿੱਖਸ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਇੰਟੈਗਰਿਟੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਇਕੋ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਹੈ, ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸੱਚਾਈ, ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਅਤੇ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਲਿਆਉਣਾ। ਦੋਵੇਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਮੌਜੂਦਾ ਪੰਥਕ ਸਲੇਟ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵਲੋਂ ਆਪਣੇ ਗਲਤ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਢਕਣ ਲਈ ਗੁਰੂ ਕੀ ਗੋਲਕ ਦਾ ਪੈਸਾ ਖਰਚ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੀਆਂ ਆਈਆਂ ਹਨ। ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਸਿਰਫ ਆਪਣੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਨੂੰ ਛੁਪਾਉਣ ਲਈ ਸੰਗਤ ਦਾ 3 ਲੱਖ ਡਾਲਰ ਵਕੀਲਾਂ ਦੀਆਂ ਫੀਸਾਂ ਦੇ ਲੇਖੇ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਖੀਰ, ਸੱਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇਣਾ ਪਿਆ।

ਦੋਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਇਕ ਸਾਂਝੇ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਸਥਾਨਕ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸਿਆਸਤ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਤਹੱਈਆ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਬਦਲਵੇਂ ਵਿਕਲਪ ਲੱਭਣ ਪ੍ਰਤੀ ਵੀ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਕਿਉਂਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਚੋਣ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਵੰਡੀਆਂ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਸਾਂਝੇ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਦੋਹਾਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਅਤਿਵਾਦੀ ਤੱਤਾਂ ਵਲੋਂ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਅਮਨ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ, ਬੋਰਡ ਦੇ ਇਮਾਨਦਾਰ, ਚੰਗੇ ਅਤੇ ਸੰਗਤ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਟਰਸਟੀ ਅੱਗੇ ਲਿਆਉਣ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨਗੇ ਤਾਂ ਜੋ ਮੌਜੂਦਾ ਚੋਣ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਥਾਂ ਨਿਰਪੱਖ ਸਿਲੈਕਸ਼ਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਅਪਨਾਈ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਉਸ ਰਾਹੀਂ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਯੋਗ, ਮਿਹਨਤੀ, ਦਿਆਨਤਦਾਰ ਅਤੇ ਸੰਗਤ ਦਾ ਭਲਾ ਚਾਹੁਣ ਵਾਲੇ ਟਰਸਟੀ ਥਾਪੇ ਜਾ ਸਕਣ।

ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਨੋਰਥਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਦੋਹਾਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਆ ਰਹੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਬਜ਼ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਧੜੇ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਲਈ ਸਾਂਝੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੀ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਵਜੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਲੋਂ ਸੰਗਤ ਦੀ ਸਹੀ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਜਾਏਗੀ। ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ 10 ਫਰਵਰੀ 2013 ਨੂੰ ਵੋਟ ਪਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਸੰਗਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖੇ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਈ-ਮੇਲ info@chicagosikhs.com ਤੋਂ ਲਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ 27 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਹੋਰ ਮੋਹਲਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰਨ ਮਗਰੋਂ ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਲਈ ਚੋਣ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤੈਅ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਇਹ ਚੋਣਾਂ 27 ਜਨਵਰੀ 2013 ਨੂੰ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਚੋਣ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਮੁਤਾਬਕ 31 ਦਸੰਬਰ, 2012 ਨੂੰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਪੱਤਰ 7 ਜਨਵਰੀ, 2013 ਤਕ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣਗੇ ਜਦਕਿ ਨਾਂ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦੀ ਆਖਰੀ ਤਾਰੀਖ 10 ਜਨਵਰੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 30 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਹੋਵੇਗੀ ਤੇ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ 31 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਚੋਣ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਮਾਹਿਰ ਇੰਦਰਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ 7 ਜਨਵਰੀ ਤੱਕ ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਵਸਨੀਕ 18 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਮਰ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਸਿੱਖ ਆਪਣੀ ਵੋਟ ਬਣਵਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਗਲਤ ਵੋਟ ਨੂੰ ਕਟਵਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਆਪਣੀ ਵੋਟ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸੋਧ ਕਰਵਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਚੋਣਾਂ ਪਹਿਲਾਂ 11 ਮਾਰਚ, 2012 ਲਈ ਮਿਥੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਪਰ ਨਕਲੀ ਵੋਟਾਂ ਅਤੇ ਵਾਰਡਾਂ ਦੀ ਹੱਦਬੰਦੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕੁਝ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਮੁਤਾਬਕ ਚੋਣਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀਆਂ ਸਨ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵਿਚ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਚੋਣ ਅਮਲ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ 30 ਜੂਨ ਤੱਕ ਮੋਹਲਤ ਦੇਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਦਕਿ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦਾ ਕਾਰਜਕਾਲ 4 ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨ (97) 'ਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਚੁਰਾਸੀ ਕਤਲੇਆਮ: ਨੰਗਲੋਈ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ 28 ਸਿੱਖ ਫੌਜੀ ਬਣੇ ਸ਼ਿਕਾਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): 1984 ਦੇ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਦੌਰਾਨ 28 ਸਿੱਖ ਫੌਜੀ ਅਫਸਰਾਂ ਤੇ ਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਉਪਰ ਕਤਲੇਆਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੁਖਾਂਤ ਦੇ 28 ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਖੁਲਾਸਾ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ (ਏਆਈਐਸਐਸਐਫ) ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਨਵੰਬਰ 1984 ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਤੁਗਲਕਾਬਾਦ ਨੰਗਲੋਈ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਉਪਰ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਦੰਗਾਕਾਰੀਆਂ ਨੇ 63 ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਤੇ ਜ਼ਖਮੀ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 28 ਸਿੱਖ ਫੌਜੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੇ 28 ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੇ ਹਾਸਲ ਕੀਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਕਤਲੇਆਮ ਦੀ ਬਕਾਇਦਾ ਪਹਿਲੀ ਨਵੰਬਰ 1984 ਨੂੰ ਰੇਲਵੇ ਪੁਲਿਸ (ਜੀਆਰਪੀ) ਦਿੱਲੀ ਵਲੋਂ ਭਾਰਤੀ ਦੰਗਾਵਲੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 147 ਤੇ 148 (ਦੰਗੇ ਕਰਨ), 201 (ਲਾਜ਼ ਖੁਰਦ-ਬੁਰਦ ਕਰਨ), 302 (ਕਤਲ) ਤੇ 295 (ਧਾਰਮਿਕ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨੇਸ਼ ਪਹੁੰਚਾਉਣ) ਤਹਿਤ ਐਫਆਈਆਰ ਵੀ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜੀਆਰਪੀ ਦੀ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੀ ਪੜਤਾਲ

ਅਨੁਸਾਰ ਏਨਾ ਵੱਡਾ ਕਤਲੇਆਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਉਹ 28 ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਵੀ ਪਛਾਣਨ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਸ ਕਤਲੇਆਮਤ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਅਹਿਮ ਐਫਆਈਆਰ ਨੂੰ ਦਾਖਲ ਦਫਤਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ

ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ 1984 ਦੇ ਦੰਗਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਹੋਏ ਚਿੱਲੜ (ਹਰਿਆਣਾ), ਗੁਜਰਾਤ, ਪਟੋਦੀ, ਕਨੀਨਾ ਮੰਡੀ, ਰਿਵਾੜੀ, ਤਲਵਾੜਾ ਟਾਊਨਸ਼ਿਪ ਸਲਾਰ ਡੈਮ, ਰਿਆਸੀ ਜੰਮੂ, ਬੇਕਾਰੋ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਵਿਆਪਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹੋਏ ਕਤਲੇਆਮ ਦੇ ਖੁਲਾਸੇ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਅੱਜ ਜਾਰੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਤੁਗਲਕਾਬਾਦ ਨੰਗਲੋਈ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ

ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਪਹਿਲੀ ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਵਾਪਰੇ ਕਤਲੇਆਮ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ 28 ਸਿੱਖ ਫੌਜੀ ਅਫਸਰਾਂ ਤੇ ਜਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਕਰਨਲ ਏ ਐਸ ਆਨੰਦ (74 ਆਰਮਡ ਰੈਜੀਮੈਂਟ), ਫਲਾਈਟ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਕੈਪਟਨ ਆਈ ਪੀ ਐਸ ਬਿੰਦਰਾ (63 ਕੈਵਲਰੀ), ਮੇਜਰ ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (150 ਫੀਲਡ ਰੈਜੀਮੈਂਟ), ਕੈਪਟਨ ਐਸ ਐਸ ਗਿੱਲ (89 ਆਰਮਡ ਰੈਜੀਮੈਂਟ), ਸੂਬੇਦਾਰ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ (22 ਸਿੱਖ ਬਟਾਲੀਅਨ), ਸੂਬੇਦਾਰ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ (ਇੰਟੇਲੀਜੈਂਸ ਕੋਰਪਸ), ਕੈਪਟਨ ਯੂ ਪੀ ਐਸ ਸੱਜਲ, ਸੂਬੇਦਾਰ ਅਨੂਪ ਸਿੰਘ (ਸਿਗਨਲ ਕੋਰਪਸ), ਨਾਇਬ ਸੂਬੇਦਾਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ (1 ਸਿੱਖ ਲਾਈਟ ਇਨਫੈਂਟਰੀ) ਫੌਜੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੇ ਜਵਾਨ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ 1 ਨਵੰਬਰ, 1984 ਨੂੰ ਇਸ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਉਪਰ ਕੁੱਲ 63 ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦੰਗਾਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਕਤਲ/ਜ਼ਖਮੀ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਕਤਲ ਕੀਤੇ ਕਈ ਫੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਲਾਵਾਰਸ ਐਲਾਨ ਕੇ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹੀ ਸਸਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਪੀਰ ਮੁਹੰਮਦ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਕਤਲੇਆਮ ਦੀ ਹੁਣ ਤੱਕ ਹਾਸਲ ਜਾਣਕਾਰੀ

ਅਨੁਸਾਰ ਤੁਗਲਕਾਬਾਦ ਨੰਗਲੋਈ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ 63 ਪੀੜਤਾਂ ਵਿਚ 28 ਫੌਜੀ ਅਫਸਰ ਤੇ ਜਵਾਨ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁੱਟਮਾਰ ਕਰਕੇ ਜ਼ਿੰਦਾ ਸਾੜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਘਟਨਾ ਤਤਕਾਲੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਕਤਲ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਵਾਪਰੀ ਸੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਉਪਰ ਇਕੱਠੀ ਹੋਈ ਭੀੜ ਰੇਲ ਗੱਡੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣ-ਚੁਣ ਕੇ ਮਾਰ ਰਹੀ ਸੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਪ੍ਰਣਬ ਮੁਖਰਜੀ ਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫੌਜੀਆਂ ਦੇ ਕਾਤਲਾਂ ਦੀ ਭਾਲ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤੇ 28 ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਵੀ 28 ਫੌਜੀਆਂ ਦੇ ਕਾਤਲਾਂ ਉਪਰ ਪਰਦਾ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੁਲਿਸ ਤੇ ਹੋਰ ਏਜੰਸੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਘੜੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਪਤਾ ਲਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਜੰਗੀ ਸ਼ਹੀਦ ਮੰਨ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਉਚ ਪੁਰਸਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਤ ਕਰਕੇ ਨੌਕਰੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ। ਇਸ ਗੰਭੀਰ ਮੁੱਦੇ ਉਪਰ ਚੱਲ ਰਹੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੇ ਸੈਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ੋਕ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਆਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨੇ ਵਿਖਾਇਆ ਜਲਵਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਜਵਾਬੀ ਤੇ ਖੁਰਾਕ ਤੇ ਸਿਵਲ ਸਪਲਾਈ ਮੰਤਰੀ ਆਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਕੈਰੋਂ ਨੇ ਲੰਘੇ ਦਿਨੀਂ ਮੰਡਰੀ ਮੰਡਲ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਖੁਬ ਜਲਵਾ ਵਿਖਾਇਆ। ਸ. ਕੈਰੋਂ ਨੇ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਦਾ ਏਜੰਡਾ ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਨਾ ਦੇਣ ਕਾਰਨ ਕਾਫੀ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਤੇ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਕਈ ਮੱਦਾਂ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਾ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਹੋਰ ਮੰਤਰੀ ਕਾਫੀ ਔਖੇ ਨਜ਼ਰ ਆਏ ਪਰ ਬੋਲਿਆ ਕੋਈ ਨਹੀਂ।

ਸ. ਕੈਰੋਂ ਨੇ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਏਜੰਡਾ ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਨਾ ਮਿਲਣ ਕਾਰਨ ਪੜ੍ਹਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਖੁਰਾਕ ਤੇ ਸਿਵਲ ਸਪਲਾਈ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕੰਟਰੈਕਟ ਫਾਰਮਿੰਗ ਦੇ ਨਵੇਂ ਕਾਨੂੰਨ ਵਾਲੇ ਬਿੱਲ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਬਿੱਲ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਹੈ ਤੇ ਚੰਦ ਮਿੰਟਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਬਿੱਲ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਪੜ੍ਹੇ ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਚਰਚਾ ਤੋਂ ਪਾਸ ਕਰਨਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ।

ਇਸ ਲਈ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਪਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰੁਖ ਸ. ਕੈਰੋਂ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜਿਣਸਾਂ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਸਿੱਧੀ ਜਾਂ ਆੜ੍ਹਤੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਅਪਣਾਇਆ। ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਚਲਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜਿਣਸਾਂ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸਪਸ਼ਟ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ

ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸ. ਕੈਰੋਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੈ ਕਿ ਜਿਣਸਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦ ਦਾ ਕੰਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਭਾਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਪੂਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮੱਦ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਟ੍ਰਾਈਬਿਟੀ ਮੈਟਰੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਵੀ ਸ. ਕੈਰੋਂ ਨੇ ਕਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਲਾਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵੱਲੋਂ ਮੁਹਾਲੀ ਵਿਚ ਮੈਟਰੇ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਜੇ ਫੈਸਲੇ ਲਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹ ਤਰਕਸੰਗਤ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਮੁਹਾਲੀ ਤੇ ਮੁੱਲਾਪੁਰ ਗਰੀਬਦਾਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ 7.9 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਖੁਦ ਹੀ ਮੈਟਰੇ ਚਲਾਉਣ 'ਤੇ

ਖਰਚ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਟ੍ਰਾਈਬਿਟੀ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਵਿਚ ਭਾਈਵਾਲ ਬਣਨ ਦੀ ਕੋਈ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਫਿਲਹਾਲ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਸ. ਕੈਰੋਂ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਦਖਲ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਟ੍ਰਾਈਬਿਟੀ ਮੈਟਰੇ ਵਿਚ ਭਾਈਵਾਲ ਬਣਨ ਲਈ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ ਤੇ ਰਾਜਪਾਲ ਸ਼ਿਵਰਾਜ ਪਾਟਿਲ ਨਾਲ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਟਰੇ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਬਾਕੀ ਮਾਮਲੇ ਫਿਰ ਦੇਖ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸ਼ਾਦਮਾਨ ਚੌਕ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੋਰ ਉਲਝਿਆ

ਲਾਹੌਰ: ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਵਿਚ ਇਤਿਹਾਸਕ ਥਾਂਵਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਬਦਲਣ ਵਾਲੀ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਮਤਭੇਦ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਕੁਝ ਮੈਂਬਰ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਸ਼ਾਦਮਾਨ ਚੌਕ ਦਾ ਨਾਂ ਮਹਾਨ ਆਜ਼ਾਦੀ ਘੁਲਾਟੀਏ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਰੱਖਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਇਹ ਵੀ ਮੰਗ ਉੱਠੀ ਕਿ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਸ਼ਾਦਮਾਨ ਚੌਕ ਦਾ ਨਾਂ ਕਵੀ ਹਬੀਬ ਜਾਲਿਬ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸ਼ਾਦਮਾਨ ਚੌਕ ਦਾ ਨਾਂ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲਾਹੌਰ ਸਿਟੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ 23 ਮਾਰਚ 1931 ਨੂੰ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਸੇ ਥਾਂ 'ਤੇ ਫਾਂਸੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਦਿਲਕਸ਼ ਲਾਹੌਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਉਪ ਪ੍ਰਧਾਨ ਐਜਾਜ਼ ਅਨਵਰ ਮੁਤਾਬਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਕੁਝ ਮੈਂਬਰ ਜਮਾਤ-ਉਦ-ਦਵਾ ਦੇ ਦਬਾਅ ਅੱਗੇ ਝੁਕ ਗਏ

ਹਨ ਤੇ ਸ਼ਾਦਮਾਨ ਚੌਕ ਦਾ ਨਾਂ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਚੌਕ ਰੱਖਣ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸਿਧਾਂਤਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਗਠਨ ਦੇ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਨਾ ਝੁਕਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਲੜਾਈ ਲੜੇਗੀ।

ਸਥਾਨਕ ਵਪਾਰੀਆਂ ਤੇ ਜਮਾਤ-ਉਦ-ਦਵਾ ਦੇ ਸੰਗਠਨ ਤਹਿਰੀਕ-ਏ-ਹੁਮਤ-ਏ-ਰਸੂਲ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਕਾਰਨ ਚੌਕ ਦਾ ਨਾਂ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਰੱਖਣ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਹੁਣ ਤੱਕ ਸਿਰੇ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹ ਸਕੀ। ਤਹਿਰੀਕ ਨੇ ਇਸ ਤਜਵੀਜ਼ ਵਿਰੁੱਧ ਲਾਹੌਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਲਾਹੌਰ ਦਿਲਕਸ਼ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਲਾਹੌਰ ਦੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਤੇ ਚੌਕਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਰੱਖਣ ਬਾਰੇ ਸੁਝਾਅ ਦੇਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸੌਂਪਿਆ ਸੀ।

ਕੋਕੀਨ ਸਮਗਲ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ 'ਚ 12 ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ

ਟੋਰਾਂਟੋ: ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਓਂਟਾਰੀਓ ਸੂਬੇ ਦੇ ਦੱਖਣ ਵਿਚ ਸਾਰਨੀਆ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ 29 ਸਾਲਾ ਅੰਤਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ 53 ਕਿਲੋ ਕੋਕੀਨ ਸਮੱਗਲ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤਹਿਤ 12 ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਉਸ ਨੂੰ 2009 ਵਿਚ ਚੱਲੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਬਰੈਂਪਟਨ ਵਾਸੀ 29 ਸਾਲਾ ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਮਿਸ਼ੀਗਨ (ਅਮਰੀਕਾ) ਤੋਂ ਟਰੱਕ ਰਾਹੀਂ 80 ਲੱਖ ਡਾਲਰ ਦੇ ਮੁੱਲ ਦਾ ਨਸ਼ਾ ਕੈਨੇਡਾ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ

ਵਕੀਲ ਵੱਲੋਂ 15 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਦਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਜੱਜ ਕੋਲ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਤੇ ਬੱਚੇ ਦਾ ਵਾਸਤਾ ਪਾ ਕੇ ਸਜ਼ਾ ਨਰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਤਰਲਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਅੰਤਰਪਾਲ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਹੀ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਟਰੱਕ ਵਿਚ ਕੋਕੀਨ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਸੀ ਜਦਕਿ ਉਸ ਦੇ ਵੀਡੀਓ ਗੇਮਾਂ ਦੇ ਡੱਬਿਆਂ ਨਾਲ ਭਰੇ ਟਰੱਕ ਵਿਚ ਦੋ ਡੱਬੇ ਕੋਕੀਨ ਦੀਆਂ ਇੱਟਾਂ ਦੇ ਸਨ। ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਕਸਟਮ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਟਰੱਕ ਦਾ ਮਾਲ ਸਕੈਨ ਕਰਨ 'ਤੇ ਕੋਕੀਨ ਵਾਲੇ ਡੱਬੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਜ਼ਰ ਆ ਗਏ ਸਨ।

ਧੀ ਦੀ ਕਾਤਲ ਮਾਂ ਸਣੇ ਤਿੰਨਾਂ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ

ਫ਼ਿਰੋਜ਼ਪੁਰ: ਪ੍ਰੇਮ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਅਣਖ ਖਾਤਰ ਧੀ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤਹਿਤ ਮਾਂ ਸਮੇਤ ਤਿੰਨ ਜਣਿਆਂ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਨੂਰਪੁਰ ਸੇਠਾਂ ਦੇ ਵਾਸੀ ਰਾਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਪੁੱਤਰ ਰੂਪ ਸਿੰਘ ਦਾ ਉਸੇ ਹੀ ਪਿੰਡ ਦੀ ਪੂਜਾ ਪੁੱਤਰੀ ਸੁੱਖਾ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਭਿਣਕ ਲੜਕੀ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਲੱਗ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਕੋਤਵਾਲ ਨਾਨਕ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ।

ਰਾਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ 7 ਨਵੰਬਰ 2010 ਨੂੰ ਘਰੋਂ ਫ਼ਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਆਇਆ ਪਰ ਵਾਪਸ ਘਰ ਨਾ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਤੇ ਪੂਜਾ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਪਿੰਡ ਸਤੀਏਵਾਲਾ ਦੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਰਾਮਦ ਹੋਈ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੇ ਲੜਕੀ ਦੀ ਮਾਂ ਪਰਮਜੀਤ ਕੌਰ, ਬਿੱਲਾ ਪੁੱਤਰ ਸਾਦਕ, ਗੁਰਭੋਜ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਪਿੰਡ ਕੋਤਵਾਲ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਲੌਬਿੰਗ

ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ (ਬਿਊਰੋ): ਭਾਰਤੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਲੌਬਿੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਲੱਖਾਂ ਡਾਲਰ ਖਰਚੇ ਹਨ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਸਦਨ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਸਭਾ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਮੁਤਾਬਕ ਭਾਰਤੀ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਵੀਜ਼ਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹਥਿਆਰ ਦੀ ਮਾਰਕੀਟ ਤੱਕ ਲੌਬਿੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਰਿਲਾਇੰਸ ਇੰਡਸਟਰੀਜ਼ ਲਿਮਟਿਡ, ਟਾਟਾ ਐਂਡ ਸਨਜ਼, ਰੈਨਬੈਕਸੀ ਲੈਬ, ਨੈਸ਼ਨਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਆਫ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਐਂਡ ਸਰਵਿਸਜ਼ ਕੰਪਨੀਜ਼, ਜੈਮਜ਼ ਐਂਡ ਜ਼ਿਊਲਰੀ ਐਕਸਪੋਰਟ ਪਰਮੇਸ਼ਨ ਕੌਂਸਲ ਤੇ ਹੋਰ ਕੰਪਨੀਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਰੈਨਬੈਕਸੀ ਨੇ 2010 ਵਿਚ ਪੈਟਨ ਬਾਗਸ ਫਰਮ ਦਵਾਈਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਪਾਰ ਲਈ 90,000 ਡਾਲਰ ਖਰਚੇ ਸਨ। ਟਾਟਾ ਸੰਨਜ਼ ਨੇ 2007 ਤੋਂ ਕੋਰੋਨਾ ਗਰੁੱਪ ਫਰਮ ਰਾਹੀਂ ਲੌਬਿੰਗ

ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਪਰ ਰਕਮ ਨਹੀਂ ਦੱਸੀ ਗਈ। 2009 ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਟਾਟਾ ਦੀ ਲੌਬਿੰਗ ਦਾ ਸਬੰਧ ਆਟੋਮੋਟਿਵ, ਡਿਫੈਂਸ ਤੇ ਐਨਰਜੀ ਖੇਤਰ ਨਾਲ ਹੈ। ਰਿਲਾਇੰਸ ਇੰਡਸਟਰੀਜ਼ ਨੇ ਬਾਰਬੋਰ, ਗਰਿਫਥ ਐਂਡ ਰੌਜ਼ਰ ਫਰਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਲੌਬਿੰਗ ਕੀਤੀ ਪਰ ਰਕਮ ਨਹੀਂ ਦੱਸੀ ਗਈ।

ਵਿਪਰੋ ਕੰਪਨੀ ਨੇ 2010 ਵਿਚ ਵੀਜ਼ਾ ਤੇ ਵਪਾਰ ਲਈ 33,000 ਹਜ਼ਾਰ ਡਾਲਰ ਖਰਚੇ ਪਰ 2011 ਦੇ ਅੰਕੜੇ ਅਜੇ ਨਹੀਂ ਜਾਰੀ ਹੋਏ। ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਵੱਡੀ ਕੰਪਨੀ ਵਾਲਮਾਰਟ ਵੀ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਟੋਰ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਨੇ ਅਮਰੀਕਨ ਵਿਧਾਨਕਾਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਲੌਬਿੰਗ ਕੀਤੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਕਾਰਡ ਮੁਤਾਬਕ ਤਕਰੀਬਨ 25 ਕਰੋੜ ਡਾਲਰ (125 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ) 2008 ਤੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਖਰਚੇ ਹਨ।

ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਨਾਲ ਬੱਸ 'ਚ ਸਮੂਹਿਕ ਬਲਾਤਕਾਰ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਆਪਣੇ ਦੋਸਤ ਨਾਲ ਬੱਸ ਵਿਚ ਸਫਰ ਕਰ ਰਹੀ ਪੈਰਾ-ਮੈਡੀਕਲ ਦੀ 23 ਸਾਲਾ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਨਾਲ ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਚੱਲਦੀ ਬੱਸ ਵਿਚ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕੀਤਾ ਤੇ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁੱਟਮਾਰ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬੱਸ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ। ਉਤਰਾਖੰਡ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇਸ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਦੀ ਹਾਲਤ ਗੰਭੀਰ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਸਫਦਰਗੰਜ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਇਲਾਜ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਹ ਘਟਨਾ ਉਦੋਂ ਵਾਪਰੀ ਜਦੋਂ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ ਜੇ ਇੰਜਨੀਅਰ ਤੇ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਨਾਲ ਰਾਤ ਤਕਰੀਬਨ 10

ਵਜੇ ਦੱਖਣੀ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮੁਨੀਰਕਾ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਦਵਾਰਕਾ ਜਾਣ ਲਈ ਵਾਈਟ ਲਾਈਨ ਬੱਸ ਵਿਚ ਸਵਾਰ ਹੋਈ। ਸਫਰ ਦੌਰਾਨ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਨਾਲ ਚਾਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਕੀਤੀ ਤੇ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨਾ ਚਾਹਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਕੁੱਟਮਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀ ਨੂੰ ਕੁੱਟਿਆ ਤੇ ਫਿਰ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਮਹੀਪਾਲਪੁਰ ਫਲਾਈਓਵਰ ਨੇੜੇ ਬੱਸ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ। ਰਾਹਗੀਰਾਂ ਨੇ ਪੁਲੀਸ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ 'ਏਮਸ' ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿੱਥੋਂ ਪੀੜਤਾ ਨੂੰ ਸਫਦਰਜੰਗ ਹਸਪਤਾਲ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਉਧਰ, ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਨੇ ਇਕਜੁੱਟ ਹੋ ਕੇ

ਸਮੂਹਿਕ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੀ ਘਟਨਾ 'ਤੇ ਸਦਮਾ ਤੇ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਜਦਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਤੇ ਘਟਨਾ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਫਾਸਟ ਟਰੈਕ ਕੋਰਟ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਤੇ ਕੁਤਾਹੀ ਵਰਤਣ ਵਾਲੇ ਪੁਲਿਸ ਕਰਮੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਸਦਨਾਂ ਵਿਚ ਸਾਰੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਕੌਮੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਵਿਚ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ 'ਤੇ ਚਿੰਤਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਤੇ ਕੁਝ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਵੀ ਕੀਤੀ।

Freeway Travel Inc

ਸਸਤੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ, ਖਰਾ ਸੌਦਾ,
ਬਿਹਤਰ ਸਰਵਿਸ

Call Raju

Tel: 773-973-0200

Fax: 773-973-0557

2542 W Devon Ave. Chicago IL 60659

ਓਂਕਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ ਨੂੰ ਸਦਮਾ, ਸੱਸ ਸੁਰਗਵਾਸ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਬਿਊਰੋ): ਸਥਾਨਕ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸੰਸਥਾ ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਓਂਕਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਡੂੰਘਾ ਸਦਮਾ ਲੱਗਾ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੱਸ ਯਾਨੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਵਰਿੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸੰਘਾ ਦੀ ਮਾਤਾ

ਸਰਦਾਰਨੀ ਬਲਵੀਰ ਕੌਰ ਸੇਖੋਂ ਦਾ ਲੰਘੀ 11 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਕੋਟਾ, ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿਚ ਦਿਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ।

ਸਰਦਾਰਨੀ ਬਲਵੀਰ ਕੌਰ ਸੇਖੋਂ ਆਪਣੇ ਪਿਛੇ ਤਿੰਨ ਧੀਆਂ ਅਤੇ ਦੋ ਪੁੱਤਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 14 ਪੋਤਰੇ-ਪੋਤਰੀਆਂ ਦਾ ਭਰਿਆ ਪਰਿਵਾਰ ਛੱਡ ਗਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਤੀ ਸ. ਆਸ਼ਾ ਸਿੰਘ 1992 ਵਿਚ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਗਏ ਸਨ। ਉਹ ਬੜੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਾਣੀ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਮਿਤ ਅੰਤਿਮ ਅਰਦਾਸ ਕੋਟਾ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਖੇ ਹੋਵੇਗੀ। ਸੰਘਾ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਫੋਨ 630-833-8091 ਉਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

SUPER TRAVEL

847-676-9090, 773-465-5566

E-mail: supertravel2003@yahoo.com

Lowest Fares With Excellent Service

United Airlines
British Airways

For Emergency
Call anytime at
847-673-3825

Jet Airways, Air India,
KLM, Lufthansa,
Delta, Qatar Airlines.

EARLY BIRD SALE!!!!

Domestic fares
available

To Advertise with Punjab Times Call: 847-359-0746
Fax: 847-705-9388, e-mail: punjabtimes1@sbcglobal.net

OKKJI Transfer LLC.

15238 Radiance Dr., Noblesville, IN, 46060

ਓਨਰ ਅਪਰੇਟਰ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ

*ਲੋਕਲ ਤੇ ਲੌਂਗ ਰੂਟ

*ਡਰਾਈ ਅਤੇ ਰੀਫਰ ਲੋਡ

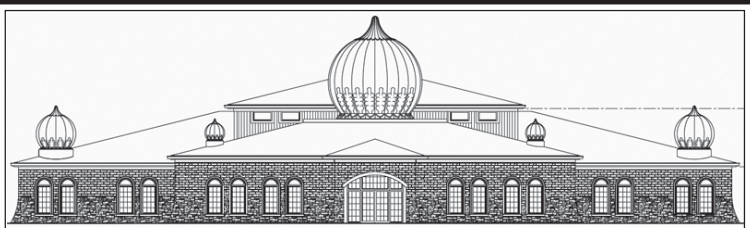
ਕਾਗਜ਼ ਦਿਓ ਤੇ ਪੈਸੇ ਲਓ

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:

Toll Free: 1-855-966-5554

Manny Sandhu: 317-603-1000, Sam Bhullar: 732-486-9045
Fax: 317-774-9665

ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਨਵੀਂ ਬਣ ਰਹੀ ਇਮਾਰਤ ਦਾ ਮਾਡਲ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ, ਮਿਜ਼ੋਰੀ

ਗੁੰਥੀ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ, ਸੇਂਟ ਲੂਇਸ, ਮਿਜ਼ੋਰੀ ਲਈ ਗੁੰਥੀ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੋਵੇ।

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: ਸੁਖਚੈਨ ਸਿੰਘ ਫੋਨ 314-612-0800
ਜਾਂ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਫੋਨ 314-452-8083

ਨੋਟ: ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਇਕ ਸੁੰਦਰ ਇਮਾਰਤ ਬਣ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵਲੋਂ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕਿਰਤ ਕਮਾਈ ਵਿਚੋਂ ਦਸਵੰਧ ਭੇਟਾ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਜੀ।

ਨੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ

National Truck Driving School

ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ ਅਤੇ ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ

ਓਨਰ ਅਪਰੇਟਰ ਅਤੇ ਡਰਾਈਵਰ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ
ਕੰਪਨੀ ਡਰਾਈਵਰ ਨੂੰ 35 ਸੈਂਟ ਪ੍ਰਤੀ ਮੀਲ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ

*ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ
ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ
*ਲਾਇਸੈਂਸ ਲੈਣ ਉਪਰੰਤ ਕੰਮ/
ਜੋਬ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ
*ਰਿਹਾਇਸ਼ ਅਤੇ ਏਅਰਪੋਰਟ ਤੋਂ
ਚੁੱਕਣ ਤੇ ਛੱਡਣ ਦਾ ਖਾਸ ਪ੍ਰਬੰਧ
*2-3 ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ
ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰ ਬਣੋ

Call For Special Price

Kashmir S. Thandi

Office: (866) 933-3038

Balhar S. Ranu Cell: 916-502-7733

Yuba City Ph: 530-383-2785

1816 Main Ave., Sacramento CA, 95838

ਗੁਰਪਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂੰ

ਅਟਾਰਨੀ ਐਟ ਲਾਅ

ਗੁਰਪਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂੰ
ਅਟਾਰਨੀ ਐਟ ਲਾਅ

ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਡੀਪੋਰਟ ਹੋ ਰਹੇ ਹੋ?
ਜਾਂ ਤੁਹਾਡਾ ਇੰਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ
ਕੇਸ ਬੰਦ ਹੈ?

ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਅਟਾਰਨੀ ਪੰਨੂੰ

ਇੰਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਡੀਪੋਰਟੇਸ਼ਨ ਡਿਫੈਂਸ

- ਬੋਰਡ ਆਫ ਇੰਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਪੀਲਜ਼
- 9th & 2nd ਸਰਕਿਟ ਅਪੀਲਜ਼
- ਕੈਨਸੇਲੇਸ਼ਨ ਆਫ ਡੀਪੋਰਟੇਸ਼ਨ (10 ਸਾਲਾ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਕੇਸ)
- ਡੀਪੋਰਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇਸ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲਈ ਮੋਸ਼ਨ ਮੁਫਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਲਾਹ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

NEW YORK
T 718.672.8000
75-20 ASTORIA BLVD, SUITE 170
JACKSON HEIGHTS, NEW YORK 11370
* ADMITTED IN THE STATE OF NEW YORK ONLY

CALIFORNIA
T 510.796.9000
39180 LIBERTY STREET, SUITE 118
FREEMONT, CA 94538

Punjab Times

Established in 2000
13th Year in Publication

Published every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018
Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388
Email:punjabtimes1@sbcglobal.net
www.punjabtimesusa.com

Editor:

Amolak Singh Jammu
Astt. Editor:
Jaspreet Kaur
Kuljeet Singh
Graphics:
Mandeep Singh

Photographer

Kamaljit Singh Virdi
Ph. 847-502-2703

Our Columnists

Ashok Bhaura
Tarlochan Singh Dupalpur
Baljit Basi
Major Kular
Corrpondents
Detroit, MI
Rajinder Syan
734-261-0936
New York
Iqbal S. Jabowalia
917-375-6395

Distributed in:

California, Illinois, Indiana, Ohio,
Michigan, Wisconsin, Missisipi,
Iowa, Arkansas, Massachusetts,
Texas, Virginia, Nevada, Washington,
Oregon, Arizona, Georgia, Florida,
New York, New Jersey, Connecticut,
Oklahoma, Pennsylvania, Missouri,
Kentucky

ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ
ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 90 ਡਾਲਰ,
ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ: 400 ਡਾਲਰ

ਨੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਮਹਿਜ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਿੱਤ ਛਾਪੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਪਾਠਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਆਪ ਕਰ ਲੈਣ।

Disclaimer

The views expressed in the articles published in the columns of Punjab Times are that of their writers, and it is not implied that Punjab Times endorses them.

Sameway Punjab Times does not necessarily endorses the claims made in the advertisements published in Punjab Times.

All disputes subject to Chicago jurisdiction.

ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਪਰਦਾ ਦੇ ਮੁਖੀ ਬਾਬਾ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਹੀਂ ਰਹੇ

ਲੁਧਿਆਣਾ: ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਪਰਦਾ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ (92) ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 13 ਦਸੰਬਰ ਵੀਰਵਾਰ ਸ਼ਾਮ 6.28 ਵਜੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਅਪੋਲੋ ਹਸਪਤਾਲ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਖੇ ਆਖਰੀ ਸਾਹ ਲਿਆ। ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਸਸਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੇਹਾਂਤ ਸੰਤ ਜੈ ਸਿੰਘ ਨੇ ਚਿਤਾ ਨੂੰ ਅਗਨੀ ਦਿਖਾਈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਮਾਤਾ ਚੰਦ ਕੌਰ, ਭਤੀਜਾ ਠਾਕੁਰ ਉਦੈ ਸਿੰਘ, ਪੁੱਤਰੀ ਬੀਬੀ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ, ਦਾਮਾਦ ਸੰਤ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਨਾਮਧਾਰੀ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸੰਤ ਐਚ.ਐਸ. ਹੰਸਪਾਲ, ਸੰਤ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ ਤੇ

ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਵੀ ਸਨ। ਡੇਰਾ ਬਿਆਸ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸੰਤ ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ, ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਰਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਭੱਠਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵੀ ਉਚੇਚੇ ਪੁੱਜੇ ਹੋਏ ਸਨ।

20 ਨਵੰਬਰ 1920 ਨੂੰ ਜਨਮੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਪਰਦਾ ਦੇ ਮੁਖੀ ਵਜੋਂ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦੇਹਾਂਤ ਬਾਅਦ 1959 ਵਿਚ ਗੱਦੀ ਸੰਭਾਲੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮੁਕਾਮ 'ਤੇ ਪੁੱਜਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਸਦਕਾ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਯਾਦਗਾਰਾਂ ਮਲੇਰਕੋਟਲਾ, ਪੁਰਾਣੀ ਜੇਲ੍ਹ ਲੁਧਿਆਣਾ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਉਸਾਰੀਆਂ

ਗਈਆਂ। ਬਾਬਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਅਪੋਲੋ ਹਸਪਤਾਲ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਬਣਿਆ।

ਜੰਗ-ਏ-ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਅਧਿਆਇ ਅਤੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਮੁਖੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਚਲਾਏ ਗਏ 'ਕੂਕਾ ਅੰਦੋਲਨ' ਦਾ 2007 ਵਿਚ 150 ਸਾਲਾ ਦਿਵਸ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਸਿੱਕੇ, ਡਾਕ ਟਿਕਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਂਵਾਂ, ਸੜਕਾਂ ਤੇ ਚੌਕਾਂ ਦਾ ਨਾਮਕਰਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਤਸਵੀਰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਨਾਲ ਲੱਗੀ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ 1863 ਵਿਚ ਪਿੰਡ

ਬਾਬਾ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਖੇਟੇ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮੂਹਿਕ ਆਨੰਦ ਕਾਰਜ ਦੀ ਰੀਤ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ।

ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਡਾਕਟਰ ਵੱਲੋਂ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ

ਲੰਡਨ: ਘਰਦਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਕੁੜੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ 'ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਲਈ। ਕੁੜੀ ਨੇ ਵੀ ਹਿੰਦੂ ਰੀਤੀ-ਰਿਵਾਜ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਉਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਤੇ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸੱਤ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋੜ-ਵਿਛੋੜਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਬੰਗਲੌਰ ਦਾ ਜੰਮਪਲ ਮਧੂ ਹੁਨੰਈਆ (33 ਸਾਲ) ਤੇ ਏਮਾ ਰਾਈਟਨ (32 ਸਾਲ) ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲ 2008 ਵਿਚ ਲਿਵਰਪੁਲ ਵਿਚ ਮਿਲੇ ਸਨ। ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਏਮਾ ਨੂੰ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਵਿਚ ਚੰਗੀ ਨੌਕਰੀ ਮਿਲ ਗਈ ਪਰ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸੰਪਰਕ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ। ਏਮਾ ਜਦੋਂ ਵਾਪਸ ਇੰਗਲੈਂਡ ਪਰਤੀ ਤਾਂ ਉਹ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਗਏ ਤੇ 2010 ਵਿਚ ਮੰਗਣੀ ਵੀ ਕਰਵਾ ਲਈ। ਮਧੂ ਦੇ ਘਰਵਾਲੇ ਇਸ ਵਿਆਹ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।

ਗੱਦੀ ਨਸ਼ੀਨੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਪਰਦਾ ਦੋਫ਼ਾੜ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਖ਼ਿਊਰੋ): ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਪਰਦਾ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣੇ ਮਗਰੋਂ ਸੰਪਰਦਾ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਾਰਸ ਬਾਰੇ ਵਿਵਾਦ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਨੇ ਬਾਬਾ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਤਨੀ ਮਾਤਾ ਚੰਦ ਕੌਰ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਠਾਕੁਰ ਉਦੈ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੰਪਰਦਾ ਦਾ ਮੁਖੀ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ। ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਪਰਦਾ ਦੇ ਪੰਜਾਬ, ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸਰਕਾਰਦਾ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਬਣਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਠਾਕੁਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਹਨ ਨਾ ਕਿ ਠਾਕੁਰ ਉਦੈ ਸਿੰਘ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਸਕੇ ਭਰਾ ਬਾਬਾ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਭਤੀਜੇ ਹਨ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਨਾਮਧਾਰੀ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਮੁਖੀ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਤਨੀ ਮਾਤਾ ਚੰਦ ਕੌਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਤੀਜੇ ਠਾਕੁਰ ਉਦੈ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਦਾ ਗੱਦੀ ਨਸ਼ੀਨ ਥਾਪਿਆ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਉਦੈ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 23 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਭੋਗ ਸਮੇਂ ਸਮੂਹ ਸੰਤ ਸਮਾਜ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਦਸਤਾਰਬੰਦੀ ਦੀ ਰਸਮ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਤਾ ਚੰਦ ਕੌਰ ਨੇ ਠਾਕੁਰ ਉਦੈ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰਨ ਦਾ

ਫੈਸਲਾ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਲਿਆ ਹੈ ਤੇ ਸੰਗਤ ਇਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਬਾਬਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਤੇ ਬਾਬਾ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜਿਉਂਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਠਾਕੁਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਚੁਣਿਆ ਸੀ। ਮਾਤਾ ਚੰਦ ਕੌਰ ਇਸ ਵੇਲੇ ਬੜੇ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਹਨ ਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਸੰਗਤ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਵਤੇਜ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਠਾਕੁਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜੋ ਠਾਕੁਰ ਉਦੈ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਹਨ ਤੇ ਸਿਰਸਾ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਨੇ ਜਦੋਂ ਬਾਬਾ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਐਸ ਪੀ ਐਸ ਅਪੋਲੋ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਮਿਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਸੰਗਤ ਦੇ ਕਈ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂਆਂ ਤੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਜਾਣ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਨਾਮਧਾਰੀ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਨਾਮਧਾਰੀ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਾਬਾ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਠਾਕੁਰ ਉਦੈ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਸੈਂਕੜੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਗਵਾਹ ਹਨ। ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਮਾਜ ਦਾ ਮੁਖੀ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਮੁੱਖ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਆਸ ਪਾਸ ਦੇ ਸੂਬਿਆਂ ਤੋਂ ਇਕੱਤਰ ਹੋਏ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਪਰਦਾ ਦੇ ਕੁਝ

ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਬਾਬਾ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਭੋਗ 21 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਪੈਣਗੇ ਜਿਸ ਵਿਚ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਪਰਦਾ ਦੇ ਮੁਖੀ ਵਜੋਂ ਠਾਕੁਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲਣ ਬਾਰੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਮੀਟਿੰਗ ਉਪਰੰਤ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਵਤੇਜ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ ਤੇ ਸਕੱਤਰ ਜਨਰਲ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਮਾਜ ਦਾ ਮੁਖੀ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਦਾ ਇਕੋ ਇਕ ਅਧਿਕਾਰ ਸੰਪਰਦਾ ਦੇ ਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਬਾਬਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਤੇ ਬਾਬਾ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਠਾਕੁਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਮਾਜ ਦਾ ਮੁਖੀ ਐਲਾਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਪਰਦਾ ਦੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਜਾ ਕੇ ਠਾਕੁਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਥਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਬਤੌਰ ਮੁਖੀ ਸੰਪਰਦਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੌਂਪੇ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਬਾਬਾ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਸਕੱਤਰ ਰਹੇ ਸ. ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਪਰਦਾ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਦਖਲ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸੁਖਬੀਰ ਦੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਅੱਗੇ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਬੇਵੱਸ

(ਸਫਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਉਹ ਅਜੇ ਤੱਕ ਆਉਂਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਰਣਨੀਤੀ ਨਹੀਂ ਉਲੀਕ ਸਕੇ। ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਬੇਸ਼ੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਦੋਸਤੀ ਦਾ ਹੱਥ ਵਧਾਇਆ ਸੀ ਪਰ ਆਪਣੀਆਂ ਭਾਈਵਾਲ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੈਰ ਪਿਛਾਹ ਖਿੱਚ ਲਏ।

ਹੁਣ ਸ. ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਅੜਿੱਕੇ ਲਾਉਣ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਤਾਰਪੀਡੋ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਤਾਏ ਦਾ ਪੁੱਤ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਕੋਈ ਕਸਰ ਨਹੀਂ ਛੱਡ ਰਿਹਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਲੰਧਰ ਵਿਖੇ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਕਰਕੇ ਇਕ ਸੀ.ਡੀ. ਜਾਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਦੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਦੀ ਪੋਲ ਖੋਲ੍ਹੀ। ਇਸ ਸੀ.ਡੀ. ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢੇ ਗਏ ਅਰੁਣਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ ਤੇ ਪੀ.ਪੀ.ਪੀ. ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਗਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜਗਰਾਓ ਦੀ ਟੈਲੀਫੋਨ 'ਤੇ ਹੋਈ

ਗੱਲਬਾਤ ਰਿਕਾਰਡ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲਬਾਤ ਤੋਂ ਖੁਲਾਸਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਪੀ.ਪੀ.ਪੀ. ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਚਾਲਾਂ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਸ਼ਰੀਕ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਮੁੱਲ ਲਾ ਰਹੇ ਹਨ?

ਪੀ.ਪੀ.ਪੀ. ਆਗੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਸੀ.ਡੀ. ਵਿਚ ਰਿਕਾਰਡ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਪੀ.ਪੀ.ਪੀ. ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਤੇ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਡਰਾਇਆ-ਧਮਕਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਪੈਸੇ ਦੀ ਅੰਨ੍ਹੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸੀ.ਡੀ. ਵਿਚ ਖੁਲਾਸਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਰੁਣਜੋਤ ਸੋਢੀ ਦੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਪੰਜਾਬ ਭਵਨ ਵਿਚ ਸ. ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਨਾਲ ਹੋਈ ਸੀ ਜੋ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਨੇ ਕਰਵਾਈ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਓ.ਐਸ.ਡੀ. ਸੀ। ਸੀ.ਡੀ. ਵਿਚ ਸ. ਸੋਢੀ ਗੱਲਬਾਤ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਸੁਖਦੇਵ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਅਭੈ ਸੰਧੂ

ਤੇ ਸੁਖਦੇਵ ਥਾਪਰ ਬਾਰੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਤਾਂ ਪੰਜ-ਪੰਜ ਲੱਖ ਵਿਚ ਹੀ ਮੰਨ ਜਾਣਗੇ।

ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਨੇ ਮਾਰਚ 2013 ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅੰਨਾ ਹਜ਼ਾਰੇ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ 'ਹਾਈਜੈਕ' ਕਰਨ ਤੇ ਹੋਰ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸੀ.ਡੀ. ਮੁਤਾਬਕ ਅਰੁਣਜੋਤ ਸੋਢੀ ਪੀ.ਪੀ.ਪੀ. ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਗਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜਗਰਾਓ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਚਰਨਜੀਤ ਪੀ.ਪੀ.ਪੀ. ਛੱਡ ਕੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਕੇ ਸਿਆਸੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੜਾ ਤਾਕਤਵਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਭਵਨ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਸ. ਸੋਢੀ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਸ. ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਨਾਲ ਹੋਈ ਸੀ ਤਾਂ ਉਥੇ ਬਾਹਰ ਉੱਕਾਰ ਸਿੰਘ ਥਾਪਰ ਤੇ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹਿੱਤ ਵੀ ਖੜ੍ਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਸ. ਬਾਦਲ ਨੇ ਚਰਨਜੀਤ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਫੰਨ ਕਰਕੇ ਹੀ ਉਹ ਹੋਰ ਕਿਤੇ ਜਾਣ।

ਸ. ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ

ਜਦੋਂ ਸ. ਸੋਢੀ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿਚੋਂ ਸਾਮਾਨ ਚੋਰੀ ਕਰ ਕੇ ਲੈ ਗਏ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਥਾਣੇ ਵਿਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤਾਂ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਦੇ ਹੀ ਇਕ ਬੰਦੇ ਨੇ ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ. ਨੂੰ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ। ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਪਿੰਡ ਬਾਦਲ ਵਿਚ ਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਸੈਕਟਰ 3 ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਟੈਲੀਫੋਨ ਤੋਂ ਜੇ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਟੈਪ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਪਛਾਣਨ ਵਾਲਾ ਸੈਂਸਰ ਲਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਗਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਅਰੁਣਜੋਤ ਸੋਢੀ ਉਸ ਨਾਲ ਪੀ.ਪੀ.ਪੀ. ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੀ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਪਿਛਲੇ ਦਸਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਤਕਰੀਬਨ 9-10 ਘੰਟੇ ਦੇ ਦੀਆਂ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ
ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ
ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਜੱਸੀ) ਗਿੱਲ
ਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਅਯੁਧਿਆ ਸਲਵਾਨ
ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿਆੜਾ
ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰੜ

ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ
ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੁਰਾ
ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਬੁੱਧਾਰਾਏ
ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ
ਹੈਪੀ ਹੀਰ
ਸੰਨੀ ਧੂੜ
ਯਾਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਿੱਪੀ

Matrimonials

ਕੰਨਿਆ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Suitable US/Canadian match for Sikh 26, 5'-10" boy working as a software engineer. Green card under process. Caste no bar. Contact: ksingh0615@gmail.com or 425-773-9030

ਪੰਜਾਬ ਰਹਿੰਦੇ ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਸੋਹਣੇ ਸੁਨੱਖੇ ਐਮ ਬੀ ਏ ਲੜਕੇ, ਉਮਰ 26 ਸਾਲ, ਕੱਦ 5'-11", ਚੰਗਾ ਖਾਨਦਾਨ, ਚੰਗੀ ਪੇਂਡੂ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਜਾਇਦਾਦ, ਵਾਸਤੇ ਚੰਗੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਉੱਚੀ ਲੰਮੀ ਖੂਬਸੂਰਤ ਅਮਰੀਕਨ ਸਿਟੀਜਨ ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਲੜਕੇ ਦਾ ਪਿਤਾ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਉਚ ਅਫਸਰ। ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ, ਫੋਨ: (510) 760-9600

E-Mail Tigerjatt@gmail.com

ਵਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਲੁਧਿਆਣਾ ਨਿਵਾਸੀ ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਗਿੱਲ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਐਮ.ਐਸ.ਸੀ. ਨਰਸਿੰਗ ਖੂਬਸੂਰਤ ਲੜਕੀ 29 ਸਾਲ, ਕੱਦ 5'-1" ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ ਜਾਂ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਸਥਾਈ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਲੜਕੇ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਹੈ। ਲੜਕੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ 650-273-2999 'ਤੇ ਬਾਅਦ ਦੁਪਹਿਰ 1:00 ਤੋਂ ਰਾਤ 11:30 ਤੱਕ ਫੋਨ ਕਰੋ।

To Advertise with Punjab Times
Call: 847-359-0746

ਸੜਕ ਹਾਦਸੇ 'ਚ ਇਕੋ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਤਿੰਨ ਜੀਅ ਹਲਾਕ, ਇਕ ਜ਼ਖਮੀ

ਸੈਂਟਾ ਕਲਾਰਾ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ (ਬਿਊਰੋ): ਇਥੇ ਰਹਿੰਦੇ ਅਮਰੀਕੀ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਉਪਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕਹਿਰ ਢਹਿ ਪਿਆ ਜਦੋਂ ਲੰਬੇ ਸੁੱਕਰਵਾਰ 14 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਇੰਟਰ ਸਟੇਟ ਹਾਈਵੇ 280 ਉਤੇ ਰੈਡਵੁਡ ਸਿਟੀ ਨੇੜੇ ਇਸ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਤਿੰਨ ਜੀਅ ਇਕ ਸੜਕ ਹਾਦਸੇ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਅਤੇ ਖੁਦ ਅਮਰੀਕੀ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ ਗੰਭੀਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਏ। ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਵਿਚ ਸ. ਮੁਲਤਾਨੀ ਦੀ ਪਤਨੀ 48 ਸਾਲਾ ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ, ਪੁਤਰ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਉਮਰ 28 ਸਾਲ ਅਤੇ ਧੀ ਜਸਦੀਪ ਕੌਰ, ਉਮਰ 21 ਸਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਸ. ਮੁਲਤਾਨੀ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਜ਼ਖਮੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਹਸਪਤਾਲ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਜਦੋਂਕਿ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਬਾਕੀ ਤਿੰਨ ਜੀਅ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹੀ ਦਮ ਤੋੜ ਗਏ। ਸ. ਮੁਲਤਾਨੀ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਤੋਂ ਛੁੱਟੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਪਰਿਵਾਰ ਟੈਕਸਸ ਜਾਣ ਲਈ ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਏਅਰਪੋਰਟ ਵੱਲ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਇਹ ਹਾਦਸਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਵਾਪਰਿਆ ਜਦੋਂ ਹਾਈਵੇ ਉਪਰ ਟਾਇਰ ਪੈਂਚਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਵਿਚਕਾਰ ਵਾਲੇ ਸ਼ੋਲਡਰ ਉਪਰ ਖੜ੍ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਇਕ ਵੱਕਸਵੈਗਨ ਐਸ ਯੂ ਵੀ ਆਣ ਵੱਜੀ। ਇਹ ਗੱਡੀ ਸੈਨ ਹੋਜ਼ੇ ਵਾਸੀ 82 ਸਾਲਾ ਜੀ ਏ ਸਮਿਥ ਨਾਂ ਦਾ ਵਿਅਕਤੀ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਗੰਭੀਰ ਚੋਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਦੱਸੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਉਸ ਵਿਰੁਧ ਹਾਦਸੇ ਲਈ ਫੌਜਦਾਰੀ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ।

ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਇਕੋ ਇਕ ਜੀਅ 26 ਸਾਲਾ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਉਸ ਵਕਤ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇੰਜ ਉਸ ਦਾ ਬਚਾਅ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹ ਗੰਭੀਰ ਸਦਮੇ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪਰਿਵਾਰ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਜ਼ਿਲੇ ਦੇ ਕਸਬਾ ਦਸੂਹਾ

ਨਜ਼ਦੀਕ ਪਿੰਡ ਕੈਰੋਂ ਭੂਸਾ ਤੋਂ ਹੈ। ਸ. ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਟੈਕਸੀ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਨ।

ਸਸਕਾਰ ਦੇ ਖਰਚੇ ਅਤੇ ਮੈਡੀਕਲ ਬਿਲ ਅਦਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਇਕ ਭਲਾਈ ਫੰਡ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਪੈਸਾ

ਧੀ ਜਸਦੀਪ ਤੇ ਮਾਂ ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ

ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਕਰੀਬ 18 ਹਜ਼ਾਰ ਡਾਲਰ ਦੇ ਬਿਲ ਚੁਕਤਾ ਕਰਨ ਅਤੇ 56 ਸਾਲਾ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਖਰਚਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਖਾਤੇ ਵਿਚ ਮਦਦ ਲਈ ਪੈਸਾ ਵੈਲਸ ਫਾਰਗੋ ਬੈਂਕ ਦੇ ਖਾਤਾ ਨੰਬਰ 1831822091 ਵਿਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਮੁਲਤਾਨੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਵਿਛੜੇ ਜੀਆਂ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਹੇਵਰਡ ਦੇ ਚੈਪਲ ਆਫ ਚਾਈਮਜ਼ ਵਿਖੇ ਸੋਮਵਾਰ 24 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 10 ਵਜੇ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਪਰੰਤ ਅੰਤਮ ਅਰਦਾਸ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਫਰੀਮਾਟ ਵਿਖੇ ਹੋਵੇਗੀ। ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਫੋਨ 925-963-2285 ਜਾਂ 408-249-2394 ਰਾਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਨਿਰਮਲ ਨੀਲਵੀ ਨੂੰ ਸੇਜਲ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵਿਦਾਇਗੀ

ਡੈਲਸ, ਟੈਕਸਸ: ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਚਰਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਪੀਕਾਟ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਨੀਲਵੀ, ਜੋ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਗਏ ਸਨ, ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੈਂਕੜੇ ਚਹੇਤਿਆਂ ਨੇ ਨਮ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਅੰਤਿਮ ਵਿਦਾਇਗੀ ਦਿੱਤੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਸਕਾਰ ਮੌਕੇ ਪੀਕਾਟ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਤੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਥਾਨਕ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਅਤੇ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਹਿੰਦੂ, ਮੁਸਲਿਮ, ਸਿੱਖ ਅਤੇ ਇਸਾਈ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਫੁੱਲ ਭੇਟ ਕੀਤੇ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਰਿਚਰਡਸਨ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੇਵਾਦਾਰ ਸ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਨੀਲਵੀ ਦੇ ਤੁਰ ਜਾਣ ਨਾਲ ਡੈਲਸ ਦੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਘਾਟਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਪੀਕਾਟ ਗਰੁਪ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਸਮੇਲ ਸੰਧੂ ਅਤੇ ਖਜ਼ਾਨਚੀ ਮਨਜੀਤ ਜੌਹਲ ਨੇ ਆਏ ਸੱਜਣਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਦੌਲਤ ਰਾਮ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਭੰਗੂ, ਸੋਢੀ ਮੰਡੇਰਾ, ਬੋਬੀ ਬਰਾੜ, ਜਤਿੰਦਰ ਬਾਜਵਾ, ਗੁਰਿੰਦਰ ਡੌਲਾ ਅਤੇ ਜੈ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਨੀਲਵੀ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ ਕਦਮ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਦਾ ਪ੍ਰਣ ਲਿਆ।

We Specialize in Insuring small Businesses

**Advance Insurance Consultants Inc.
Business Insurance Specialists**

1783 S. Washington St., ST#101B, Naperville, IL 60565

>We specialize in Insuring computer consultants, Gas Stations, Restaurants, Hotels/Motels, Physicians offices, Workers Comp, etc.
>We will do a complete analysis of your current policy & apply maximum credits and discounts to get you the best rates with "A" rated company.

Call Tanvir Ahmad or Tariq S. Bhatti, Ph:630-718-9492

ਇੰਡੀਅਨ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਵਾਸਤੇ ਕੁਕ/ਤੰਦੂਰੀਏ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਟੈਨੇਸੀ ਸਟੇਟ ਵਿਚ ਇਕ ਚੰਗੇ ਚਲਦੇ ਭਾਰਤੀ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਈ ਕੁਕ, ਤੰਦੂਰੀਏ, ਵੇਟਰ, ਹੈਲਪਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਟਾਫ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ
ਚੰਗੀ ਤਨਖਾਹ ਅਤੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਮੁਫਤ

Wanted Cook/Tanduria, Waiter and Helper staff for an Indian Restaurant in Tennessee

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:

ਫੋਨ 615-594-1436
615-482-6292

R K Carpet & Flooring, Inc.

6346 N. Claremont Ave. Chicago, IL 60659

ਵਾਜ਼ਬ ਭਾਅ,
ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸਰਵਿਸ

*Commercial *Installation
*Residential *Cleaning
*Industrial *Repair
*Sales

Ravinder Singh Ravi
Ph:773-761-6888
Fax:773-761-6865

Visit us on the web:www.punjabtimesusa.com

Desi Bazar

916 E. Main Street #118, Greenwood, IN, 46143
Tel: 317-888-2040, Fax: 317-887-6116

We specialize in all kind of Indian Groceries and Sweets

- FRESH VEGETABLES EVERY THURSDAY
- FRESH GOAT MEAT

10% off on all Gurudwara supplies
and Religious programs!!

We Are Open 7 Days a Week

ਖੁਲ੍ਹਾ ਤੇ ਸਾਫ਼ ਸੁਥਰਾ ਸਟੋਰ, ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਮਾਣ ਦੇਸੀ ਬਾਜ਼ਾਰ

Sistar Mortgage

Minimizing Cost, Maximizing Investment
www.SistarMortgage.com

Balbair (Bill) Grewal, Loan Officer

Residential & Commercial Loans

(734) 330-8859 Mobile

(586) 802-7385 Fax

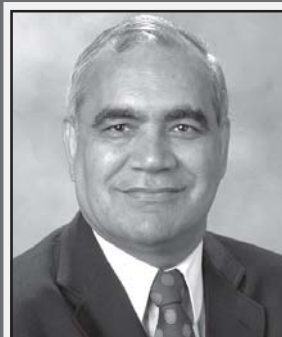
Balbair.Grewal@SistarMortgage.com

*Refinance up to 125% value of the house.

Loans
Available
In
Most
States!

> 100% FHA Financing > Residential (Purchase & *Refinance) > Self Employed > Cash Out Refinance > Investment Property Loans > Jumbo Loans > Commercial Property With Business or Business Only

Madan Khatri

Available:

- Town Homes in Des Plaines/Schaumburg
- Single Family House in Bensenville
- 6-plex in Arlington Heights
- Convenience Store in Villa Park
- Store Space in Streamwood
- Beauty Saloon in Wood Dale
- 34 Rm Motel in North-Cent. Iowa

Madan Khatri 1-847-530-1550

A Broker who can work with you
from Beginning to End, Call Now!

Top Producer in 2011 at the Prudential Office!
Interest Rates are below 4% and PRICES are DOWN 30% ! Buy A
Home anywhere in Metro NOW !!

Prudential at 25 Turner Ave., Elk Grove Village, IL
www.PropertyZoo.com

ਫਰਾਂਸ 'ਚ ਦਸਤਾਰ 'ਤੇ ਰੋਕ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਵੱਲੋਂ ਗਲਤ ਕਰਾਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਯੂਨਾਈਟਡ ਨੇਸ਼ਨਜ਼ ਹਿਊਮਨ ਰਾਈਟਸ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਦਸਤਾਰ ਬਾਰੇ ਫਰਾਂਸ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਦਿੱਤੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਲਈ ਵੱਡੀ ਰਾਹਤ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀ ਯੂਨਾਈਟਡ ਸਿੱਖਜ਼ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਫਰਾਂਸ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਦਸਤਾਰ ਸਜਾਉਣ ਦੀ ਲਾਈ ਗਈ ਰੋਕ ਨੂੰ ਗਲਤ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਇਸ ਬਾਰੇ ਫਰਾਂਸ ਵਾਸੀ ਬਿਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ 2008 ਵਿਚ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਮੇਟੀ ਕੋਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਉਥੋਂ ਦੇ ਸਕੂਲ ਨੇ 2004 ਵਿਚ ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਿਨਾਂ ਦਸਤਾਰ ਸਕੂਲ ਜਾਣ ਦੇ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਮੰਨਣ

ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਫਰਾਂਸ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ 2004 ਵਿਚ ਨਵਾਂ ਨਿਯਮ

ਇਸ ਨਿਯਮ ਤਹਿਤ ਸਿੱਖ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਦਸਤਾਰ ਸਜਾ ਕੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕ

ਲਾਗੂ ਕਰਕੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਧਾਰਮਿਕ ਚਿੰਨ੍ਹ ਪਹਿਨਣ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਫਰਾਂਸ ਵਸਦੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਦਸਤਾਰ ਸਮੇਤ ਸ਼ਨਾਖਤੀ

ਕਾਰਡ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਵੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹੁਣ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਬਿਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਫਰਾਂਸ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਗਲਤ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿਚ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਸਤਾਰ ਸਜਾਉਣੀ ਨਾ ਸਿਰਫ ਇਕ ਧਾਰਮਿਕ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੈ ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਨਾਖਤ ਦਾ ਇਕ ਹਿੱਸਾ ਵੀ ਹੈ। ਇਸ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਾਉਣੀ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਫਰਾਂਸ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਲਾਈ ਗਈ ਰੋਕ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੇ ਤਿੱਖਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਫਰਾਂਸ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਮਾਨਵੀ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਦੱਸਦਿਆਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਇਸ ਖਿਲਾਫ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਈ ਸੀ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੀ ਧੌਕਸਾਹੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਹੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਬੈਠੇ

ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲਿਆ ਤੇ ਸਾਲ 2008 ਵਿਚ ਫਰਾਂਸ ਵਿਰੁੱਧ ਇਹ ਕੇਸ ਯੂਨਾਈਟਡ ਨੇਸ਼ਨਜ਼ ਹਿਊਮਨ ਰਾਈਟਸ ਕਮੇਟੀ ਪਾਸ ਲੈ ਗਏ ਜਿਸ ਨੇ ਇਸ ਕੇਸ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਿਆ ਤੇ ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਫਰਾਂਸ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਪਗਤੀ ਵਿਰੁੱਧ ਫੈਸਲਾ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਮਾਨਵੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਯੂ.ਐਨ.ਐਚ.ਆਰ.ਸੀ. ਦੇ ਦਸਤਾਰ ਬਾਰੇ ਦਿੱਤੇ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਲਹਿਰ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਫਰਾਂਸ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਜਜ਼ਬਾਤਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਅਮਲ ਕਰੇ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਦਸਤਾਰ ਬਾਰੇ ਯੂ.ਐਨ.ਐਚ.ਆਰ.ਸੀ. ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਫਰਾਂਸ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਕੂਟਨੀਤਕ ਦਬਾਅ ਪਾਵੇ।

ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ 'ਚ ਸੁਨਹਿਰੀ ਜੰਗਲੇ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਬਰਮਿੰਘਮ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸੱਚਖੰਡ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਕਈ ਧਾਤਾਂ ਦੇ ਮਿਸ਼ਰਣ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖੂਬਸੂਰਤ ਸੁਨਹਿਰੀ ਜੰਗਲੇ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਸੇਵਾ ਦੇ ਦਿਨ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਦੀਵਾਨ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਉਪਰੰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਹ ਜੰਗਲੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਾਤਾਂ ਦੇ ਮਿਸ਼ਰਣ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਸੁਨਹਿਰੀ ਰੰਗ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੰਗਲਿਆਂ ਦਾ ਰੰਗ ਕਾਲਾ ਨਹੀਂ ਪਵੇਗਾ। 1250 ਕਿਲੋ ਵਜ਼ਨ ਦੇ ਇਹ ਜੰਗਲੇ ਸੱਚਖੰਡ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ

ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਗਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਲਗਾਏ ਗਏ ਹਨ ਜੋ ਹੁਣ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਥੇ ਲਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਬਰਮਿੰਘਮ ਸ਼ਹਿਰ 'ਚ ਜੰਗਲਿਆਂ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਰਾਹੀਂ ਇਥੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਜੰਗਲੇ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪਾਈਪ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਬਲਕਿ ਨਿੰਗਰ ਪਿੱਤਲ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਾਇੰਡ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਜੰਗਲੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪਾਲਕੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅਗਲੇ ਪਾਸੇ ਲਗਾਏ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਪਿਛਲੇ ਜੰਗਲਿਆਂ 'ਤੇ ਅਲੱਗ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਇਰਾਨ ਵਿਚ ਕਾਰੋਬਾਰ ਲਈ ਸੱਦਾ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਇੱਥੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਨਤਮਸਤਕ ਹੋਣ ਆਏ ਇਰਾਨ ਦੇ ਖੇਡ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮੁਹੰਮਦ ਅਬਾਸੀ ਨੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਇਰਾਨ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਵੇਗੀ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮੱਕਤ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਦੌਰਾਨ ਡਾ. ਮੁਹੰਮਦ ਅਬਾਸੀ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਰਾਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਉਥੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰ ਸੰਭਵ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਵੇਗੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰਾ ਉਥੇ ਵਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਵਧੇਰੇ ਸਿੱਖ ਆਪਣਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਰਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਫੌਜ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੋਟ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਡਾ. ਅਬਾਸੀ ਨਾਲ ਆਏ ਵਫਦ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਪੀ.ਐਸ. ਚੰਡੋਕ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਰਾਨ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਿੱਖ ਜਦੋਂ ਭਾਰਤ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਵੀਜ਼ੇ ਬਾਰੇ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਪੇਸ਼ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਰਾਹੀਂ ਹੱਲ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਜਥੇਦਾਰ ਮੱਕਤ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਇਹ ਮਸਲਾ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਰਾਹੀਂ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣਗੇ ਤੇ ਖੁਦ ਵੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਕੇ ਮਸਲਾ ਹੱਲ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਨਗੇ।

ਉਤਰਾਖੰਡ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਲਈ ਜਗ੍ਹਾ ਦੇਣ ਦਾ ਭਰੋਸਾ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗਿਆਨ ਗੋਦਤੀ ਵਾਸਤੇ ਲੋੜੀਂਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਹਰਿਦੁਆਰ ਸਥਿਤ ਹਰਿ ਕੀ ਪਉੜੀ ਵਿਖੇ ਹੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਹ ਭਰੋਸਾ ਦੇਹਰਾਦੂਨ ਵਿਖੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਲੰਘੇ ਦਿਨੀਂ ਪਹੁੰਚੇ ਵਫਦ ਨੂੰ ਉਤਰਾਖੰਡ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗਿਆਨ ਗੋਦਤੀ ਵਾਸਤੇ ਹਰਿ ਕੀ ਪਉੜੀ 'ਤੇ ਲੋੜੀਂਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਇਕ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਵੀ ਸੌਂਪਿਆ। ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮੁਤਾਬਕ ਉਤਰਾਖੰਡ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਬੜੇ ਸਦਭਾਵਨਾ ਵਾਲੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਹੋਈ। ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗਿਆਨ ਗੋਦਤੀ ਹਰਿ ਕੀ ਪਉੜੀ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਚੌਥੀ ਉਦਾਸੀ ਸਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਗੰਗਾ ਕੰਢੇ ਹਰਿਦੁਆਰ ਆਏ ਸਨ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਥੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਗਿਆਨਤਾ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਣ ਲਈ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਹਰਿ ਕੀ ਪਉੜੀ ਸਥਿਤ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਜਿਥੇ ਹੁਣ ਸਕਾਊਟਸ ਦਾ ਦਫਤਰ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਹੀ ਥਾਂ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇੱਥੇ ਯਾਦਗਾਰ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇਗੀ ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ

ਵਾਸਤੇ ਨੇੜੇ ਹੀ ਹੋਰ ਥਾਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾ ਕੇ ਇਸ ਧਰਮ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਸਹਿਯੋਗ ਪਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਪਰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਵੇਲੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਦਾ ਵੀ ਸਹਿਯੋਗ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਭਵਨ ਸ਼ੈਲੀ ਅਨੁਸਾਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਹੋਂਦ ਚਿਲੜ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ 11 ਜਨਵਰੀ ਤੱਕ ਮੁਲਤਵੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਹੋਂਦ ਚਿਲੜ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ 11 ਜਨਵਰੀ ਤਕ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਮੌਕੇ ਗਵਾਹ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਲਈ ਹਾਜ਼ਰ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ। ਹਾਸਲ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਕ ਛੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਲਈ ਸੰਮਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰ ਰਹਿਣ ਕਾਰਨ ਸੁਣਵਾਈ ਬਗ਼ੈਰ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨੀ ਪਈ। ਹੋਂਦ ਚਿਲੜ ਕੇਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ 69 ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਕਲਮਬੰਦ ਕੀਤੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਤੋਂ ਸੰਮਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪੁਸਤਕ 'ਸਤਿ ਸਰੋਤ' ਦੇ ਲੇਖਕ ਖਿਲਾਫ ਹੋਵੇਗਾ ਕੇਸ ਦਰਜ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪੁਸਤਕ 'ਸਤਿ ਸਰੋਤ' ਦੇ ਲੇਖਕ ਕੇਵਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਖਿਲਾਫ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਪੰਕਤੀਆਂ ਤੇ ਅਰਦਾਸ ਨੂੰ ਤੋੜ-ਮਰੋੜ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਬਠਿੰਡਾ ਦੇ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਸਥਿਤ ਡੋਰਾ ਨਾਨਕ ਨਿਰਵਾਣ ਵੱਲੋਂ ਛਾਪੀ ਗਈ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਡੋਰੇ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਪੰਕਤੀਆਂ, ਅਰਦਾਸ ਨੂੰ ਤੋੜ-ਮਰੋੜ ਕੇ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਅਰਬ ਕੱਢਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਪੁਸਤਕ 'ਸਤਿ ਸਰੋਤ' ਦੇ ਲੇਖਕ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੰਤਵ ਲਈ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਅਰਬ ਤੋੜ-

ਮਰੋੜ ਕੇ ਆਪਣੇ ਡੋਰੇਦਾਰ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਤੇ ਉੱਚਾ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਵਰਤੇ ਹਨ ਜੋ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਭਰਮ-ਭੁਲੇਖਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਸੋਚ ਵਾਲੇ ਲੇਖਕ ਖਿਲਾਫ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਸਕੱਤਰ, ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਰਾਹੀਂ ਪੁਲਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਸੌਂਪੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੇਹਧਾਰੀ ਨੂੰ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਗੁਰੂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਲਾਭ ਲਈ ਛੇੜਛਾੜ ਕਰੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਭਨਿਆਰੇ ਵਾਲੇ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚੋਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਪੰਕਤੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਰੂਪ ਵਿਗਾੜ ਕੇ ਆਪਣਾ ਨਿੱਜੀ ਗ੍ਰੰਥ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ।

ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਪਿੰਨੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਸ਼ੁਰੂ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਦੇਸ਼ ਵਿਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਲਈ ਆਉਂਦੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੀ ਮੰਗ 'ਤੇ ਪਿੰਨੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਿੰਨੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਦੀ ਪੈਕਿੰਗ ਲਈ ਨਵੀਂ ਆਧੁਨਿਕ ਮਸ਼ੀਨ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਮਸ਼ੀਨ ਬਾਬਾ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਬਾਬਾ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਲੰਗਰ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਭੇਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਤਕਰੀਬਨ ਇਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਲਾਗਤ ਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਨਵੀਂ ਫੋਮ ਫੀਲ ਸੀਲ (ਐਫ.ਐਫ.ਐਸ.) ਮਸ਼ੀਨ ਪਿੰਨੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਵਾਲੇ ਕਾਊਂਟਰ ਨੇੜੇ ਹੀ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਇਹ ਮਸ਼ੀਨ ਭਾਰਤ ਇੰਡਸਟਰੀਜ਼ ਕੰਪਨੀ ਨੋਇਡਾ ਵੱਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ਜੋ ਇਕ ਮਿੰਟ ਵਿਚ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 25 ਤੋਂ 30 ਪੈਕਟ ਪਿੰਨੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਦੀ ਪੈਕਿੰਗ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਿੰਨੀ

ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਦੀ ਪੈਕਿੰਗ ਦਾ ਕੰਮ ਹੱਥ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਹ ਪਿੰਨੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਵਾਲੇ

ਦਿਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੂੰ ਸਿਰੋਪਾਓ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਜੰਗੀ ਫੌਜੀਆਂ ਬਾਰੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਵਤੀਰਾ

ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਭਾਰਤੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ 1965 ਤੋਂ 9171 ਦੀਆਂ ਜੰਗਾਂ ਦੇ ਚਰਵੰਜਾ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜੀਆਂ ਦੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਸੱਚੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਕੇਸ ਸੰਸਾਰ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਲਿਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤੇ ਯੂ ਐਨ ਜਨਰਲ ਅਸੈਂਬਲੀ ਵਿਚ ਵੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਹਿ ਉਤੇ ਭਰੋਸਾ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਮੁਲਕ ਦੇ ਲੋਕ ਵੀ ਭਰੋਸੇ ਦੇ ਕਾਬਲ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ। ਕੈਪਟਨ ਸੌਰਭ ਕਾਲੀਆ ਦਾ ਕੇਸ ਇੱਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਆਧਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਤਹਿ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦਾ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਹੱਕ ਵੀ ਹੈ ਤੇ ਫਰਜ਼ ਵੀ।

ਸਵਾਲ ਭਾਰਤ ਦੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ, ਜਵਾਬ ਵੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਹਕੀਕਤ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ। ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਸਬੰਧ ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜੀਆਂ ਨਾਲ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ 1971 ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਛੇ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ 1965 ਦੀ ਜੰਗ ਦੌਰਾਨ ਗੁੰਮ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਤੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਲੱਭੇ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਾ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਜ਼ਿੰਦਾ ਮੰਨਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਦੇ-ਕਦਾਈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਉਸ ਫੌਜੀ ਜੀਅ ਦੀ ਚਿੰਨੀ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਸਵਰਗ ਸਿਧਾਰ ਗਿਆ ਜਾਂ ਜੰਗ ਦੇ ਲੇਖੇ ਲੱਗ ਗਿਆ ਮੰਨ ਚੁੱਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਚਿੰਨੀ ਵਿਚ ਉਸ ਫੌਜੀ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਫਲਾਣੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਹੈ। ਹਰ ਵਾਰੀ ਜੇਲ੍ਹ ਦਾ ਨਾਂ ਬਦਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਥਾਂ ਰੱਖਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਥੋਂ ਦੀ ਫੌਜ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਲਗਾਤਾਰ ਥਾਂ ਬਦਲ ਦੇਂਦੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਇੱਕ ਚਿੰਨੀ ਖਾੜੀ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਓਮਾਨ ਤੋਂ ਆ ਗਈ ਹੈ ਕਿ 41 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਜੰਗ ਵਿਚ ਗੁੰਮ ਹੋਇਆ ਫੌਜੀ ਉਥੋਂ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਹੈ।

ਸਾਡੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਹੈਰਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਇਹ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇੱਕ ਨਹੀਂ, 54 ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਜੰਗੀ ਕੈਦੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ 54 ਦੇ ਅੰਕੜੇ ਪਿੱਛੇ ਜ਼ਰੂਰ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਜਵਾਬ ਸਾਡੇ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਜ਼ਬਾਨੀ ਨਹੀਂ, ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਓਮਾਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਦੂਤ ਘਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਉਥੇ ਕੈਦ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਰਿਹਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਉਧਰ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦੀ ਉਡੀਕ ਹੈ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਕੈਦੀਆਂ ਦੇ ਹੋਣ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਉਸ ਦੇਸ਼ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਸਿੱਧਾ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਓਹਲੇ ਰੱਖ ਕੇ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਗੋਝੇ ਦੇਣੇ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਉਸ ਨੀਤੀ ਦਾ ਅੰਗ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀ ਅਤੇ ਫੌਜ ਚਲਾਉਂਦੀ ਹੈ।

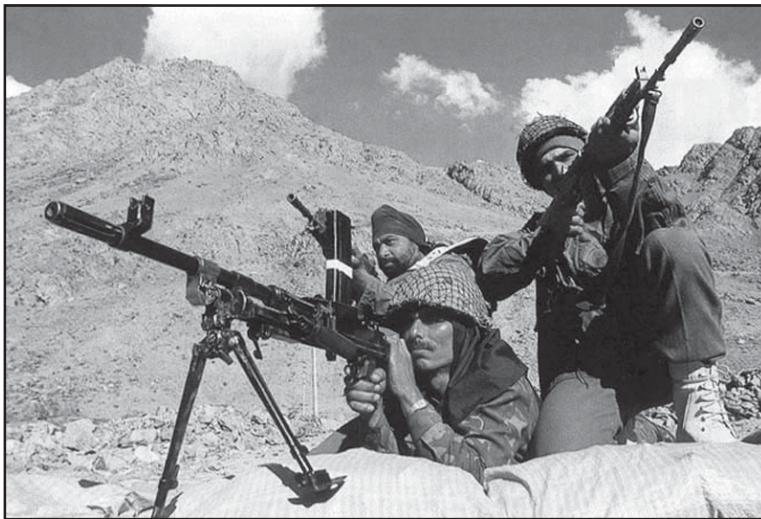
ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਹੁਣ ਇੱਕ ਕੱਠਪੁਤਲੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਹਰ ਬਿਆਨ ਫੌਜੀ ਕਮਾਂਡ ਤੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਨੀਤੀ ਦਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖ ਕੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਮੁੰਬਈ ਦੇ ਉਸ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਹਮਲੇ ਦੇ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਇੱਕ ਗੁਨਾਹਗਾਰ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਣ ਪਿੱਛੋਂ ਜ਼ਿੰਦਾ ਕਾਬੂ ਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਫਾਂਸੀ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਅਜਮਲ ਆਮਿਰ ਕਸਾਬ ਸੀ। ਜਿਸ ਪਿੰਡ ਦਾ ਉਹ ਜੰਮਿਆ-ਜਾਇਆ ਸੀ, ਉਸ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਸੇ ਸ਼ਾਮ ਟੀ ਵੀ ਸਕਰੀਨਾਂ ਉਤੇ ਸ਼ਕਲ ਪਛਾਣ ਕੇ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਉਹੋ ਹੈ, ਪਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮੰਨੀ। ਇਸ ਦੀ ਥਾਂ ਉਹ ਇਹੋ ਕਹਿੰਦੀ ਰਹੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਐਵੇਂ ਬਦਨਾਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਪੈ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਸਾਬ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਨਾਗਰਿਕ ਹੈ। ਇਸ ਛਤਪੋਥਾਜ਼ੀ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਸੀ।

ਸਾਨੂੰ ਕਾਰਗਿਲ ਦੀ ਜੰਗ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਵੀ ਯਾਦ ਰੱਖਣੇ ਪੈਣਗੇ। ਉਸ ਜੰਗ ਵੇਲੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਤੇ ਫੌਜ ਵੀ ਇਹ ਕਹਿੰਦੀ ਰਹੀ ਕਿ ਪਹਾੜਾਂ ਤੋਂ ਤੋਪਾਂ ਚਲਾ ਰਹੇ ਲੜਾਕੇ ਤਾਂ ਜਹਾਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ, ਫੌਜ ਦਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ। ਜਿਹੜੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫੌਜੀ ਉਥੇ

ਮਾਰੇ ਗਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਵੀ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਲੈਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਹ ਸਾਡੇ ਬੰਦੇ ਨਹੀਂ, ਜਦ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜੇਬਾਂ ਵਿਚੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਛਾਣ ਕਾਰਡ ਨਿਕਲ ਰਹੇ ਸਨ। ਭਾਰਤੀ ਪੁਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਇਸਲਾਮੀ ਰੀਤ ਮੁਤਾਬਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਫਨਾ ਦਿੱਤਾ। ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਲੰਘਾ ਕੇ ਜਦੋਂ ਚੌਦਾਂ ਅਗਸਤ ਆਈ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿਨ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਫੌਜੀਆਂ ਲਈ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਹਾਦਰੀ ਦੇ ਵੱਡੇ ਐਵਾਰਡ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਕਿ ਇਹ ਕਾਰਗਿਲ ਜੰਗ ਵਿਚ 'ਸ਼ਹੀਦ' ਹੋਏ ਹਨ। ਸ਼ਾਇਦ ਅਜਿਹਾ ਇਸ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਸਾਰੇ ਨਾਰਦਰਨ ਲਾਈਟ ਇਨਫੈਂਟਰੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰੱਖਦੇ ਸਨ, ਜਿਹੜੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਕਬਜ਼ੇ

ਵੀ ਫੌਜ ਏਦਾਂ ਕਰਦੀ ਨਹੀਂ ਸੁਣੀ ਗਈ, ਜਿਹੜਾ ਕਹਿਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਫੌਜ ਨੇ ਕਮਾਇਆ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਉਦੋਂ ਦੀ ਵਾਜਪਾਈ ਸਰਕਾਰ ਮੱਠਾ ਜਿਹਾ ਰੋਸ ਕਰ ਕੇ ਖਾਮੋਸ਼ ਹੋ ਗਈ।

ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਉਸ ਕੈਪਟਨ ਦੇ ਮਾਪੇ ਇਹ ਕੇਸ ਸੰਸਾਰ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਲੈ ਜਾਣ ਲੱਗੇ ਹਨ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਰਹਿਮਾਨ ਮਲਿਕ ਇਹ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸੌਰਭ ਕਾਲੀਆ ਦੀ ਮੌਤ ਸ਼ਾਇਦ ਮਾੜੇ ਮੌਸਮ ਕਾਰਨ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਹ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸ ਰਿਹਾ ਕਿ ਅੱਖਾਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਮੌਸਮ ਨੇ ਕਿਵੇਂ ਕੱਢੀਆਂ ਤੇ ਸਰੀਰ ਉਤੇ ਗਰਮ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਕਿਸ ਨੇ ਬਣਾਏ ਸਨ? ਇਹ ਗੱਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਉਹ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ

ਕਾਰਗਿਲ ਦੀ ਜੰਗ ਵਿਚ ਲੜ ਰਹੇ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜੀ

ਹੇਠਲੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਭਰਤੀ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਵਾਨਾਂ ਨਾਲ ਭਰੀ ਪਈ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਤੋਪਾਂ ਦਾ ਖਾਜਾ ਬਣਨ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਸੇ ਜੰਗ ਨਾਲ ਕੁਝ ਬਦਤਮੀਜ਼ੀ ਦੇ ਉਹ ਕਿੱਸੇ ਵੀ ਜੁੜਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੀੜ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਤੇ ਅਫਸਰਾਂ ਨੇ ਹੰਢਾਈ ਅਤੇ ਭੁਗਤੀ ਹੈ। ਉਦੋਂ ਉਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਗਏ ਭਾਰਤੀ ਏਅਰ ਫੋਰਸ ਦੇ ਦੋ ਜਹਾਜ਼ ਹਾਦਸੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਏ। ਇੱਕ ਪਾਇਲਟ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਤਸੀਹੇ ਦੇਣ ਪਿੱਛੋਂ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਵਿਚ ਚੱਲਾ ਪੈਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਰਿਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਦੂਸਰੇ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਇਸ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਮਿਲੀ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਸਰੀਰ ਬਹੁਤ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੱਢਿਆ-ਟੁੱਕਿਆ ਪਿਆ ਸੀ। ਜੰਗ ਦੌਰਾਨ ਫੜੇ ਗਏ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਫੌਜੀ ਨਾਲ ਬਦਸਲੂਕੀ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਵਿਚ ਮਨਾਹੀ ਹੈ ਪਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਬਦਸਲੂਕੀ ਵੀ ਕਰ ਛੱਡੀ।

ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਇੱਕ ਹੋਰ ਕਿੱਸਾ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਹੈ। ਕੈਪਟਨ ਸੌਰਭ ਕਾਲੀਆ ਦੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਕੋਰਟ ਆਫ ਜਸਟਿਸ ਵਿਚ ਕੇਸ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤੇਈ ਕੁ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਕਾਰਗਿਲ ਦੀ ਜੰਗ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਦੀ ਘੜੀ ਉਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਲਾਪਤਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਇੱਕ ਰੇਡੀਓ ਟੋਸ਼ਨ ਤੋਂ ਐਲਾਨ ਆਇਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫੌਜ ਨੇ ਫੜਿਆ ਹੈ। ਕਰੀਬ ਤਿੰਨ ਹਫ਼ਤੇ ਪਿੱਛੋਂ ਉਸ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫੌਜ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਗਾਇਬ ਸਨ। ਪੋਸਟ ਮਾਰਟਮ ਤੋਂ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਸਰੀਰ ਗਰਮ ਸਿਗਰਟਾਂ ਨਾਲ ਦਾਗਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਗਰਮ ਲੋਹੇ ਦੇ ਸਰੀਏ ਪਾ ਕੇ ਤਸੀਹੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਅੱਧੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੰਦ ਤੋੜ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤੇ ਅੱਖਾਂ ਕੱਢੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਦੂਜੀ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ ਵਿਚ ਹਿਟਲਰ ਦੇ ਫਾਂਸੀਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ਾਇਦ ਕੋਈ

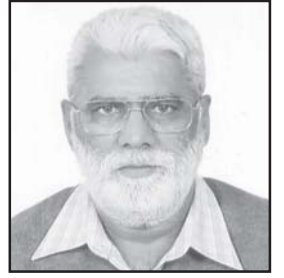
ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਦਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਲੋਕ ਵੀ ਇਤਬਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਮੈਂਬਰੀ ਇਸ ਲਈ ਖਾਰਜ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਨਾਗਰਿਕ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਹੈ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਨਾਗਰਿਕ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਧੱਪੇ ਨਾਲ ਕੌਮੀ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਿਸ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਵੀ ਉਹ ਬੰਦਾ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਮੁਲਕ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੱਲ ਉਤੇ ਇਤਬਾਰ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਇਹ ਉਸ ਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਦਾ ਨੈਗੇਟਿਵ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕੀ ਹੈ?

ਤਾਜ਼ਾ ਮਾਮਲਾ ਇਸ ਹਫ਼ਤੇ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਹੇ ਮੁੰਬਈ ਦੇ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਹਮਲੇ ਵਾਲੇ ਕੇਸ ਦੌਰਾਨ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਹਮਲੇ ਵਿਚ ਕਸਾਬ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣਾ ਨਾਗਰਿਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮੰਨਿਆ, ਪਿੱਛੋਂ ਮੰਨਣਾ ਪੈ ਗਿਆ। ਭਾਰਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕਸਾਬ ਵਾਲੀ ਕਾਤਲ ਟੋਲੀ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਅਸਲ ਮੋਹਰੇ ਹਾਫਿਜ਼ ਸਈਦ ਅਤੇ ਜ਼ਕੀ-ਉਰ-ਰਹਿਮਾਨ ਹਨ, ਇਹ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਕੇ ਜਿਹੜੇ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਦੇ ਟਰੇਨਿੰਗ ਕੈਂਪ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਚਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹ ਬੰਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਮੂਲੋਂ ਹੀ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਹਾਫਿਜ਼ ਸਈਦ ਅਤੇ ਜ਼ਕੀ-ਉਰ-ਰਹਿਮਾਨ ਦਾ ਮੁੰਬਈ ਦੀ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਵਾਰਦਾਤ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਸੀ ਅਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਦੇ ਟਰੇਨਿੰਗ ਕੈਂਪਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਫੋਕੀ ਊਂਝ ਕਹਿ ਕੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਹਾਫਿਜ਼ ਸਈਦ ਅਤੇ ਜ਼ਕੀ-ਉਰ-ਰਹਿਮਾਨ ਫੜਨੇ ਵੀ ਪਏ ਤੇ ਕੇਸ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਚਲਾਉਣਾ ਪੈ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਜਿਹੜਾ ਹਫ਼ਤਾ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਇਹ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਜਣਿਆਂ ਦਾ ਮੁੰਬਈ ਦੇ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਹਮਲੇ ਨਾਲ ਹਰ ਸਬੰਧ ਨਿਕਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ

ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਮੁੰਬਈ ਭੇਜੇ ਗਏ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨੀ ਟਰੇਨਿੰਗ ਦੇਣ ਪਿੱਛੋਂ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਮੋਟਰ ਬੋਟ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਟਰੇਨਿੰਗ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਮੁੰਬਈ ਪਹੁੰਚ ਸਕਣ। ਮੁੰਬਈ ਵਿਚ ਜ਼ਿੰਦਾ ਫੜੇ ਗਏ ਅਜਮਲ ਕਸਾਬ ਦੀ ਜੈਕੇਟ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਰੈਕਸਿਨ ਦੇ ਬੈਗ ਵਿਚੋਂ ਜਿਹੜੀ ਫੋਮ ਮਿਲੀ ਸੀ, ਉਹੋ ਫੋਮ ਸੁਰੱਖਿਆ ਫੋਰਸਾਂ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਮਾਰੇ ਗਏ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਦੇ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਦੀਆਂ ਜੈਕੇਟਾਂ ਅਤੇ ਰੈਕਸਿਨ ਦੇ ਬੈਗਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮਿਲੀ ਸੀ। ਕਮਾਲ ਦੀ ਗੱਲ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਫੋਰਸਾਂ ਨੇ ਹਾਫਿਜ਼ ਸਈਦ ਅਤੇ ਜ਼ਕੀ-ਉਰ-ਰਹਿਮਾਨ ਵਾਲੇ ਕੈਂਪਾਂ ਵਿਚ ਛਾਪਾ ਮਾਰਿਆ ਤਾਂ ਇਹੋ ਫੋਮ ਉਥੋਂ ਵੀ ਕਈ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲੀ। ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਟਰੇਨਿੰਗ ਕੈਂਪਾਂ ਦੀਆਂ ਉਹ ਫੋਟੋਆਂ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਭਾਰਤ ਨੇ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਆਪ ਜਾ ਕੇ ਲਈਆਂ ਸਨ ਤੇ ਸਾਬਤ ਕਰਦੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦਾ ਲਾਇਆ ਦੋਸ਼ ਸਹੀ ਹੈ।

ਕਹਾਣੀ ਲੰਮੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ, ਪਰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਜੰਗੀ ਫੌਜੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਦੀ ਆਖਰੀ ਤੰਦ ਛੱਡੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਇਹ ਤੰਦ ਵੀ ਕਾਰਗਿਲ ਦੀ ਜੰਗ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੈ। ਉਸ ਜੰਗ ਵਿਚ ਦੋ ਫੌਜੀ ਲਾਪਤਾ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਨੇ ਉਹ ਜੰਗ ਦੇ ਲੇਖੇ ਲੱਗੇ ਮੰਨ ਲਏ ਸਨ। ਦੋ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਲੰਘਾ ਕੇ ਇੱਕ ਦਿਨ ਇਹ ਭੇਦ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫੌਜ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਹਨ ਤੇ ਫਿਰ ਉਹ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣੇ ਪੈ ਗਏ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਵਾਪਸ ਆਏ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਘਰ-ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਮੂਲੋਂ ਹੀ ਬਦਲ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਇੱਕ ਫੌਜੀ ਦੀ ਘਰ ਵਾਲੀ ਨੂੰ 'ਵਿਧਵਾ' ਦਾ ਠੱਪਾ ਲੱਗ ਜਾਣ ਪਿੱਛੋਂ ਉਸ ਦਾ ਸਹੁਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਨਿਭਾ ਨਾ ਹੋਇਆ ਤੇ ਪੇਕੇ ਚਲੀ ਗਈ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਫੌਜੀ ਜਵਾਨ ਆਇਆ ਤਾਂ ਰੋੜਕਾ ਪੈ ਗਿਆ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਵਾਪਸ ਸੱਦਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਦੂਸਰੇ ਫੌਜੀ ਦਾ ਇੱਕ ਬੱਚਾ ਵੀ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ 'ਵਿਧਵਾ' ਮੰਨੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਇਸਲਾਮ ਦੀ ਰੀਤ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੌਜਵਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਨਿਕਾਹ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਜਾ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬੱਚਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਵਿਚਾਰੀ ਦੇ ਦੋ 'ਪਤੀ' ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਦੋਵੇਂ ਉਸ ਭਲੀ ਔਰਤ

ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਪਿੜ

■ ਜਤਿੰਦਰ ਪਨੂੰ
ਫੋਨ: 91-98140-68455

ਨੂੰ ਨਾਲ ਰੱਖਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਸਨ, ਪਰ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਔਖਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਮੰਨੀ ਜਾਵੇ? ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਕ ਜੰਗ ਮਗਰੋਂ ਇੱਕ ਦਿਨ ਇੱਕ ਮੀਡੀਆ ਬਹਿਸ ਵਿਚ ਉਸੇ ਨੂੰ ਪੁੱਛ ਲਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਕੀ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ? ਉਹ ਔਰਤ ਫਿਰ ਭਲੀ ਨਿਕਲੀ ਤੇ ਸਾਫ ਕਹਿ ਗਈ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਬੁਰਾ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਪਹਿਲੇ ਦੇ ਜਿਉਂਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਕਿਸੇ ਉਲਝਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦੂਸਰੇ ਦੀ ਪਤਨੀ ਬਣ ਜਾਣਾ ਗਲਤ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਪਹਿਲੇ ਨਾਲ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਸਰਤ ਹੈ ਕਿ ਮਾਂ ਨੂੰ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਇੱਕੋ ਜਿੰਨੇ ਪਿਆਰੇ ਹਨ, ਪਹਿਲੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਦੂਸਰੇ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਬੱਚਾ ਬਰਾਬਰ ਸਮਝਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਅੱਗੋਂ ਉਹ ਵੀ ਭਲਾ ਨਿਕਲਿਆ ਤੇ ਭਰੇ ਇਕੱਠ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਸਰਤ ਮੰਨ ਕੇ ਲੈ ਗਿਆ। ਜਿਹੜੀ ਵੱਡੀ ਗੁੰਝਲ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਏਨੇ ਸਹਿਜ ਭਾਵ ਨਾਲ ਮਨ ਸਾਫ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਸੁਲਝਾ ਲਈ, ਉਸ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਲਾਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਾ ਫੜ ਕੇ ਇਹ ਗੱਲ ਲੁਕਾ ਕੇ ਰੱਖੀ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਹਨ। ਜੇ ਉਸ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਦਾ ਕੈਦੀ ਹੋਣਾ ਮੰਨ ਲਿਆ ਹੁੰਦਾ, ਇਹ ਝਗੜਾ ਹੀ ਕਦੇ ਨਾ ਪੈਂਦਾ।

ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਭਾਰਤੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ 1965 ਤੋਂ 9171 ਦੀਆਂ ਜੰਗਾਂ ਦੇ ਚਰਵੰਜਾ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜੀਆਂ ਦੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਸੱਚੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਕੇਸ ਸੰਸਾਰ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਲਿਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤੇ ਯੂ ਐਨ ਜਨਰਲ ਅਸੈਂਬਲੀ ਵਿਚ ਵੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਹਿ ਉਤੇ ਭਰੋਸਾ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਮੁਲਕ ਦੇ ਲੋਕ ਵੀ ਭਰੋਸੇ ਦੇ ਕਾਬਲ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ। ਕੈਪਟਨ ਸੌਰਭ ਕਾਲੀਆ ਦਾ ਕੇਸ ਇੱਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਆਧਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਤਹਿ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦਾ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਹੱਕ ਵੀ ਹੈ ਤੇ ਫਰਜ਼ ਵੀ। ਪਹਿਲੀ ਗਲਤੀ ਵਾਜਪਾਈ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਇਸ ਕੇਸ ਨੂੰ ਚੁੱਕਣ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤੇ ਦੂਸਰੀ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਸਰਕਾਰ ਦੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਫਾਈਲ ਹੀ ਹੁਣ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਫੋਲੀ। ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਹੀ ਸਹੀ, ਇਹ ਦਰੁਸਤ ਕਦਮ ਹੁਣ ਚੁੱਕਣਾ ਹੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਜੇਲ੍ਹਾਂ 'ਚ ਰੁਲਦੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੀ ਸਾਰ ਲਓ

ਪਰਦੇਸਾਂ ਵਿਚ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੈਦ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਤੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਅਕਸਰ ਖਬਰਾਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸੁਣਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਖੁਦ ਸਾਡੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ ਤੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਬਣ ਕੇ ਸੈਂਕੜੇ ਲੋਕ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਨਰਕ ਭੋਗ ਰਹੇ ਹਨ।

1971 ਦੀ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਜੰਗ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਜੰਗੀ ਕੈਦੀ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਮਲੇਸ਼ੀਆ, ਗੁਆਟੇਮਾਲਾ, ਮੈਕਸੀਕੋ, ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਲੋਕ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਸਾਰ ਨਹੀਂ ਲੈ ਰਿਹਾ।

ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਕੈਦੀ ਓਮਾਨ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ 39 ਸਾਲ ਤੋਂ ਬੰਦ ਹੈ ਅਤੇ ਨਰਕ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਭੋਗ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਫੌਜ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਕੈਦੀ ਬਣਾ ਕੇ ਓਮਾਨ ਭੇਜਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਹੁਣੇ

ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਜੰਗੀ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਾਰ ਦੇ ਚੁਕੀ ਹੈ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਜੱਜ ਇੰਨਾ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਕਿਸੇ ਕੇਸ ਦਾ ਨਿਬੇੜਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਹੀ ਭੁੱਲ ਗਏ ਹਨ।

ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਵਿਭਾਗ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾ ਬਣਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਸਰਕਾਰੀ ਖਰਚੇ ਉਤੇ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰਲੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੈਦੀ ਬੈਠੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀ ਸਾਰ ਲਵੇ। ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਜਿੱਥੇ ਸਾਡੇ ਭਾਰਤੀ ਵੱਡੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਬਣਾ ਕੇ ਸਿਰਫ ਆਪਣੀ ਹਉਮੈ ਨੂੰ ਹੀ ਪੱਠੇ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਕੈਦ ਭੁਗਤ ਰਹੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਾਰ ਲੈਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਸੰਸਥਾ ਬਣਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਸਿਰਫ ਇਸ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਹੀ ਸਮਰਪਿਤ ਹੋਵੇ।

—ਬਲਬੀਰ ਕਾਲੇਕਾ
ਫੋਨ: 916-856-6545

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸਨਿਚਰਵਾਰ, 22 ਦਸੰਬਰ 2012

ਬਾਰੂਦ ਦੇ ਵਪਾਰੀ ਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਜੱਦੋਜਹਿਦ

ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ 14 ਦਸੰਬਰ ਦੀ ਭਿਆਨਕ ਵਾਰਦਾਤ ਨਾਲ ਇਕੋ ਝਟਕੇ ਵਿਚ ਮਹਿਕਦੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀਆਂ ਪੰਖੜੀਆਂ ਜਿਹੀਆਂ 20 ਨਾਜ਼ੁਕ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 8 ਹੋਰ ਜਾਨਾਂ ਵੀ ਚਲੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਹ ਸ਼ਾਇਦ ਹੁਣ ਕਦੇ ਪਤਾ ਨਾ ਲੱਗੇ ਕਿ 20 ਸਾਲਾ ਨੌਜਵਾਨ ਐਡਮ ਲਾਂਜ਼ਾ ਦੇ ਜ਼ਿਹਨ ਵਿਚ ਉਹ ਕਿਹੜੀ ਗੰਢ ਪਈ ਹੋਈ ਸੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੇ ਅੱਖ ਦੇ ਫੇਰ ਵਿਚ ਇੰਨੀਆਂ ਜ਼ਿੰਦਗਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਲਾਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਕੋਣ ਤੋਂ ਹੁਣ ਮਾਨਸਿਕ ਸਿਹਤ ਬਾਰੇ ਵੀ ਗੱਲਾਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਉਂਜ, ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਨ ਵਾਲਾ ਮੁੱਦਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਕੁ ਵਕਫੇ ਦੇ ਟਿਕ-ਟਿਕਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਲਗਾਤਾਰ ਵਾਪਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੈਟਰਨ ਵੀ ਤਕਰੀਬਨ ਇਕੋ ਹੈ। ਕੋਈ ਸਿਰਫਿਰਿਆ, ਅਚਾਨਕ ਬਾਰੂਦ ਦੀ ਵਾਛੜ ਕਰ ਕੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਮੌਤ ਵਿਚ ਬਦਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਨਿਊ ਟਾਊਨ ਵਾਲੀ ਇਸ ਵਾਰਦਾਤ ਨੇ ਇਕ ਹੋਰ ਨੁਕਤਾ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਹੋਰ ਬੇਬੇਰੇ ਵਿਕਸਿਤ ਦੇਸ਼ ਹਨ, ਪਰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਹੀ ਵੱਧ ਕਿਉਂ? ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਥੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਤੇ ਅਸਲੇ ਬਾਰੇ ਬਹਿਸ ਛਿੜ ਗਈ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਵਾਰਦਾਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਰ ਵਾਰ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਬਹਿਸ ਪਹਿਲਾਂ ਹਰ ਵਾਰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਨਤੀਜੇ ਦੇ ਖਤਮ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ।

ਅਸਲ 'ਚ ਹਥਿਆਰ ਬਣਾਉਣ ਤੇ ਵੇਚਣ ਵਾਲੀ ਲੋਬੀ ਹੈ ਹੀ ਇੰਨੀ ਮੂੰਹਜ਼ੋਰ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਨੈਸ਼ਨਲ ਰਾਈਫਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਨੇ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਲਈ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਰਾਕ ਓਬਾਮਾ ਦਾ ਸੱਦਾ ਹੀ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ। ਉਂਜ ਇਸ ਵਾਰ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਹਥਿਆਰਾਂ ਖਿਲਾਫ ਰੋਸ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਹੈ; ਐਤਕੀਂ ਇਹ ਆਵਾਜ਼ ਵੀ ਬਹੁਤ ਉਚੀ ਉਠੀ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਸਾਨੂੰ ਸਿਰਫ ਸੋਗ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਗੁੱਸਾ ਵੀ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਦਾਸੀ ਦੇ ਆਲਮ 'ਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰ ਰਹੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਓਬਾਮਾ ਨੇ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਸਾਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਫਾਇਦਿਆਂ ਤੋਂ ਪਾਰ ਜਾ ਕੇ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਹੁਣ ਮਸਲਾ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਹਿਫਾਜ਼ਤ ਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਗੱਲ ਤਾਂ ਐਨ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਪਿਸਤੌਲ/ਬੰਦੂਕਾਂ ਬਹੁਤ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ, ਬੇਰੋਕ-ਟੋਕ ਮਿਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਤੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਬਾਰੇ ਇਹ ਤਾਂ ਸਭ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਵੇਚੇ ਅਤੇ ਖਰੀਦੇ ਗਏ ਹਥਿਆਰ ਆਖਰਕਾਰ ਚੱਲਣੇ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕਿਤੇ ਦੂਰ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਮੈਕਸੀਕੋ ਜਾਂਦੇ ਹਥਿਆਰ ਉਥੇ ਕਹਿਰ ਢਾਹ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਥੇ 2005 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਮਾਫੀਆ ਹਿੰਸਾ ਵਿਚ 30 ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜਾਨਾਂ ਜਾ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਹੜੇ 10 ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਹਥਿਆਰ ਮੈਕਸੀਕੋ ਪੁੱਜਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 9 ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਇਸ ਅੰਨ੍ਹੀ ਦੌੜ ਬਾਰੇ ਨਿੱਠ ਕੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਸਮੇਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਲੋਬੀ ਤਾਂ ਇੰਨੇ ਸਾਲਾਂ-ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਹੁਣ ਇਸ ਲੋਬੀ ਖਿਲਾਫ ਲਾਮਬੰਦੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਵੀ ਕੁਝ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਨੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਨੈਸ਼ਨਲ ਰਾਈਫਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਇੰਨੀ ਸਮਰਪਿਤ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੇ 2009 ਤੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਵਿਚ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਇੱਕਾ-ਦੁੱਕਾ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ 99 ਬਿੱਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਵਾਏ ਹਨ। ਲਾਇਸੈਂਸਾਂ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਜਿੰਨੀਆਂ ਫਾਇਰਿੰਗ ਰੇਂਜਾਂ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਉਸ ਵੱਲ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਕਿਸੇ ਨੇ ਗੌਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੋਣਾ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ/ਤਰੱਕੀਪਸੰਦ ਤਬਕਾ ਅਤੇ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੀ ਬਹੁਤ ਪਿਛੇ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲਾਂ ਨੇ ਇਹ ਅੰਕੜੇ ਤਾਂ ਬੇਬੇਰੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰ ਲਏ ਹਨ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਹੁਣ ਬੈਂਕ ਤੇ ਵਾਲਸਟਰੀਟ ਹੀ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੰਕੜਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਇਹ ਗੱਲ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਤਬਕੇ ਨੂੰ ਜਚਾ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਪਰ ਹਥਿਆਰ ਬਣਾਉਣ ਤੇ ਵੇਚਣ ਵਾਲੀ ਲੋਬੀ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਕਿਸ ਕਦਰ ਅਸਰ-ਅੰਦਾਜ਼ ਹੈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਇਸ ਨੇ ਕਦੀ ਗੱਲ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਚਲਾਈ।

ਸ਼ੁਕਰ ਹੈ ਅਤੇ ਸੁੱਖ ਵਾਲੀ ਖਬਰ ਹੈ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਓਬਾਮਾ ਨੇ ਹੁਣ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਦੁੱਖ ਅਤੇ ਦਰਦ ਦੀ ਇਸ ਘੜੀ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਹੀ ਬਹੁਤ ਹੈ ਕਿ 'ਹੁਣ ਸਾਨੂੰ ਬਦਲਣਾ ਪਵੇਗਾ' ਅਤੇ 'ਸਿਆਸੀ ਮੁਢਾਦ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਗੈਰ ਹੁਣ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ।' ਠੀਕ ਵੀ ਇਹੀ ਹੈ; ਅਜਿਹੇ ਹਾਦਸੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿਰ ਧੁਣਖਿਆਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਬਣਨਾ, ਹੁਣ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਹਿੰਸਾ ਨਾਲ ਕਰਾਰੇ ਹੱਥੀਂ ਸਿੱਝਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਮਾਨਸਿਕ ਸਿਹਤ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਵੀ ਵੱਡਾ ਮਸਲਾ ਹੈ ਪਰ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਹਿੰਸਾ, ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਵੱਧ ਘਾਤਕ ਹੈ ਅਤੇ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਹੋਰ ਵੀ ਘਾਤਕ ਰੂਪ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰ ਕੇ ਪੁੱਜਦਾ ਹੈ। ਹਥਿਆਰਾਂ ਨੇ ਜਿਥੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਕਹਿਰ ਢਾਹਿਆ ਹੈ, ਉਥੇ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੱਕ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲੀਹ ਉਤੇ ਨਹੀਂ ਪਈ। ਇਹ ਭਾਵੇਂ ਅਮਰੀਕਾ ਹੈ, ਪੰਜਾਬ ਹੈ ਤੇ ਭਾਵੇਂ ਇਰਾਕ, ਜਾਂ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਹੈ ਤੇ ਜਾਂ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਖਿੱਤਾ ਹੈ; ਇਸ ਹਿੰਸਾ ਨੇ ਤਬਾਹੀ ਮਚਾਈ ਹੈ। ਇਸੇ ਸਾਲ ਪੰਜ ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਓਕ ਕਰੀਕ ਵਿਚ ਛੇ ਸਿੱਖ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਦਰਦ ਅਜੇ ਤੱਕ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਵਿਹੜਿਆਂ ਵਿਚ ਸੋਗ ਵਰਤਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੋਗ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਦਾ ਸਿਰਫ ਇਕ ਹੀ ਢੰਗ ਹੈ ਕਿ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਆਖ ਕੇ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਖੂਬਸੂਰਤ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਸਾਡੇ ਸ਼ਬਦ-ਗੁਰੂ ਦਾ ਵੀ ਇਹੀ ਸੰਦੇਸ਼ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੂਰ ਦੂਰ ਤੱਕ ਪੁੱਜਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਭ ਨੂੰ ਲੋਕ ਬੰਨ੍ਹਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ; ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਓਬਾਮਾ ਨੇ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਆਪਣਾ ਲੋਕ ਬੰਨ੍ਹ ਲਿਆ ਹੈ।

ਠਾਹ-ਸੋਟਾ

-ਚਾਚਾ ਬੇਲਿਹਾਜ਼

ਮਾਡਰਨ ਮਿਰਜ਼ੇ!

ਮਾਪੇ ਧੀਆਂ ਦੇ ਹੋਏ ਭੈਅ-ਭੀਤ ਫਿਰਦੇ 'ਪਹੁੰਚ' ਦੇਖ ਕੇ ਭੂਤਰੇ ਸੰਘਿਆਂ ਦੀ। ਗੁੱਝੀ ਹੁੰਦੀ ਏ ਲੋਕ ਸਭ ਜਾਣਦੇ ਨੇ ਮਿਲੀ ਭੁਗਤ ਸਿਆਸੀ ਹਥ-ਕੰਡਿਆਂ ਦੀ। ਆਵੇ ਰਤਾ ਵੀ ਸ਼ਰਮ ਨਾ ਫੁਕਰਿਆਂ ਨੂੰ ਲੰਡੀ ਜੀਪ 'ਤੇ ਛਾਪੇ ਹੋਏ 'ਖੰਡਿਆਂ' ਦੀ। ਗਾਂਢਾ ਸਾਂਢਾ ਜਦ ਮੰਤਰੀ ਨਾਲ ਹੋਵੇ ਕੀ ਔਕਾਤ ਫਿਰ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਡੰਡਿਆਂ ਦੀ। ਹਾਕਮ ਅਤੇ ਮੁੰਢੀਰ ਨੇ ਢੀਠ ਹੋਏ ਹਾਨੀ ਮੰਨਦੇ ਭੋਰਾ ਨਾ ਡੰਡਿਆਂ ਦੀ। ਮਿਰਜ਼ਾ 'ਕੱਲਾ ਨੀ ਜਾਂਦਾ ਹੁਣ ਲੈਣ ਸਾਹਿਬਾਂ ਧਾੜ ਹੁੰਦੀ ਏ ਨਾਲ ਮੁਸ਼ਟੰਡਿਆਂ ਦੀ!

ਪੁੰਆਂਖ ਰਿਹੈ ਭਾਰਤ ਦੇ ਮੱਥੇ ਦਾ ਸੁਨਹਿਰੀ ਟਿੱਕਾ

ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮੁੱਢੇ-ਸੁੱਢੇ ਤਬਦੀਲੀ ਦਾ ਦੌਰ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਿਆਸਤ ਵੀ ਇਸ ਤਬਦੀਲੀ ਤੋਂ ਅਭਿੰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਫਿਕਰ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਖੇਤਰ ਲਗਾਤਾਰ ਨਿਘਾਰ ਵੱਲ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਹੋਈਆਂ ਕੁਝ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਸੰਜੀਦਗੀ ਨਾਲ ਸੋਚਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਫਿਕਰਾਂ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਮਨਦੀਪ ਹਾਂਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫਿਕਰਾਂ ਦੀ ਹੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਉਂ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਲੀਹ ਤੋਂ ਲਹਿ ਜਾਣ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਲੇਖ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਜਿਸ ਤਨਜ਼ ਅਤੇ ਦਰਦ ਨਾਲ ਆਖੀ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਸਬਰ ਦੇ ਭਰ ਰਹੇ ਪਿਆਲੇ ਦੀ ਸੋਧ ਵੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਲੇਖਕਾ ਇਸ ਇਕ ਸਤਰ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਬੀਤ ਰਹੀ ਕਹਾਣੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਜ਼ਿਹਨ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਹੀ ਉਬਲ-ਪੁਬਲ ਦੀ ਕਥਾ ਕਰ ਗਈ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਇੱਜ਼ਤ ਅਣਖ ਖਾਤਰ ਪੰਜਾਬੀ ਮਰ ਮਿਟ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਹਰ ਥਾਂ ਸਨੇਹ ਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਭਰੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡੇ 'ਤੇ ਅਥਾਹ ਫੱਟ ਝੱਲੇ, ਫਿਰ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਮਾਣਮੱਤਾ ਸਿਰ ਉਚਾ ਹੀ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਚੰਨ ਮੱਥੇ ਦਾ ਸੁਨਹਿਰੀ ਟਿੱਕਾ ਪੰਜਾਬ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਮਾਣ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਆਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਸੁਨਹਿਰੇ ਟਿੱਕੇ ਦੀ

ਅਮਨਦੀਪ ਹਾਂਸ

ਜਦ ਵੀ ਕਦੀ ਭਾਅ ਧੁੰਦਲੀ ਪੈਣ ਲਗਦੀ ਹੈ, ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ 'ਚ ਬੈਠੇ ਫਿਕਰਮੰਦ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਉਸ ਦੇ ਕਾਰਨ ਟੋਲਣ 'ਤੇ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅੱਜ ਫਿਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਫਿਕਰਮੰਦ ਸੀਨਿਆਂ 'ਚ ਕੁਝ ਉਬਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਚੇਤੰਨ ਦਿਮਾਗਾਂ 'ਚ ਗੰਭੀਰ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀਆਂ ਬਣ ਦੌੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਹਾਲਾਤ ਹੀ ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਅਮੀਰ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦੇ ਛਣਕਣੇ ਖਤਰਾ ਕੇ ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਮਰ ਭਰ ਦੀਆਂ ਰੋਟੀਆਂ ਤੋੜਨ 'ਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਲਕ 'ਚੋਂ ਬੁਰਕੀ ਖੋਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਸੁਆਲ ਕਰਕੇ ਕਿ ਜਿਸ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਔਰਤ ਨਾ ਘਰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੈ ਨਾ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ, ਉਥੇ ਕਿਹੜੀਆਂ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ? ਪਹਿਲਾਂ ਫਰੀਦਕੋਟ ਦੀ ਬੱਚੀ ਸਰੂਤੀ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਸ਼ਹਿ ਹਾਸਲ ਗੁੰਡੇ ਨੇ ਸ਼ਰ੍ਹੇਆਮ ਉਸੇ ਦੇ ਘਰੋਂ ਚੁੱਕ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਚਿੱਥੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ-ਮੀਡੀਆ ਵਲੋਂ ਵੀ, ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਵੀ। ਹੁਣ ਇਕ ਹੋਰ ਘਟਨਾ ਨੇ ਸਭ ਦਾ ਧਿਆਨ ਮੱਲ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਨਿਰੀ ਘਟਨਾ ਨਹੀਂ, ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਅਜੋਕੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਬਿਆਨਦਾ ਦੁਖਦ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰ ਵਰਤਾਰਾ ਹੈ ਜੋ ਹਰ ਪਲ ਵਾਪਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਤੇ ਕਦੇ ਅਦ੍ਰਿਸ਼।

ਅੱਜ ਦੀ ਘੜੀ ਬਾਣੇਦਾਰ ਰਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ (ਮਰਹੂਮ) ਦੀ ਚਰਚਾ ਹੈ ਜੋ ਸਿਆਸੀ 'ਗੁੰਡੇ' ਹੱਥੋਂ ਆਪਣੀ ਧੀ ਦੀ ਪੱਤ ਬਚਾਉਣ ਦਾ ਸਰੋਬਜ਼ਾਰ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਜ਼ਖ਼ਮ ਉਮਰਾਂ ਤੀਕ ਹਰੇ ਰਹਿਣਗੇ, ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਮਿਲ ਵੀ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਵੀ; ਕੁਝ ਵੀ ਕਹਿਣਾ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੋਵੇਗੀ। ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਹਾਕਮ ਧਿਰਾਂ ਸਿਰ ਦੋਸ਼ ਮੜ੍ਹ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਆਪਣੀ ਖਲਤੀ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਦੇ ਕਈ ਮੰਤਰੀ 'ਅਫਸਰਸ਼ਾਹੀ' ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਇਸ ਕੰਮ 'ਤੇ ਲਾ ਰਹੇ ਨੇ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਸੂਬਿਆਂ 'ਚ ਕਾਂਗਰਸੀ ਲੀਡਰਾਂ ਦੀਆਂ 'ਕਰਤੂਤਾਂ' ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਣਾ ਕੇ ਦਿਓ ਤਾਂ ਜੋ ਭਾਜੀ ਮੋਤੀ ਜਾ ਸਕੇ।

ਲੰਘੀ 7 ਦਸੰਬਰ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਮੇਰੇ ਕਿਸੇ ਜਾਣੂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕੁਝ ਅਫਸਰਾਂ ਨੇ ਕੇਤੀਆਂ-ਕੋਟਲੀ ਕਾਂਡ, ਭੰਵਰੀ ਦੇਵੀ ਕਾਂਡ, ਮਨੁ ਸ਼ਰਮਾ ਕਾਂਡ ਆਦਿ ਦੀ ਲਿਸਟ 'ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ' ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਹੈ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੀ ਕਿ 'ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ' ਇਸੇ ਲਿਸਟ 'ਚੋਂ ਚੋਣਵੇਂ ਕਿਸੇ ਕੱਢ ਕੇ ਪ੍ਰੈਸ ਬਿਆਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨਗੇ ਤਾਂ ਜੋ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਝੱਗਾ ਚੁੱਕ ਕੇ ਨੰਗਾ ਢਿੱਡ ਦਿਖਾ ਸਕਣ। ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਛਪਦੀਆਂ ਹਿੰਦੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ 'ਚ ਬਿਆਨ ਛਪਿਆ- 'ਕਾਂਗਰਸ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਅਰਾਮਗਾਹ-ਮਜੀਠੀਆ' ਇਸ ਬਿਆਨ 'ਚ ਉਕਤ ਸਰਕਾਰੀ ਅਫਸਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਭੇਜੀ ਗਈ ਸੂਚੀ 'ਚੋਂ ਮਨਪਸੰਦ ਕਿੱਸੇ ਟੋਲ ਕੇ ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਚੋਤੇ ਕਰਵਾਏ ਸਨ।

ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਪੋਤਤੋ

ਫਰੋਲਣ ਲੱਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਹੱਥੋਂ ਨਿਕਲਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹਾਲਤ ਬਾਰੇ ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸੇ ਨੇ ਗੰਭੀਰ ਤੱਥ ਕੱਢ ਕੇ ਲਿਆਂਦੇ ਨੇ। ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਨਜਿੱਠਣਾ ਹੈ, ਇਸ ਵੱਲ ਕਿਸੇ ਦਾ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ। ਹਾਕਮੀ ਧਿਰ ਵੱਲੋਂ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵੱਲੋਂ ਬਿਆਨਾਂ ਦੀ ਝੜੀ ਲੱਗ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 24 ਘੰਟਿਆਂ 'ਚ ਨਜਿੱਠਾਂਗੇ। ਇਹ ਉਹੀ ਪੁਲਿਸ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ 'ਸਿਆਸੀ ਲਫ਼ਮਣ ਰੋਖਾ' ਪਾਰ ਕਰ ਕੇ 10 ਗਜ਼ ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਤੜਫ ਰਹੇ ਬਾਣੇਦਾਰ ਰਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਕਰਨ ਜਾ ਸਕਿਆ। ਸੋਚ ਕੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਘੇਰ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿੰਨਾ ਦਬਾਅ ਹੋਵੇਗਾ ਉਸ ਬਾਣੇ ਦੇ ਸਟਾਫ 'ਤੇ? ਇਹ ਦਬਾਅ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹੁਕਮ ਜਾਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ, ਇਹ ਮਾਨਸਿਕ ਦਬਾਅ ਹੈ ਜੋ ਕੋਹਲੂ ਜੁੜੇ ਬਲਦ ਨੂੰ ਪਏ ਕੰਨੁ ਵਾਂਗ ਪੁਲਿਸ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਵੀ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ। ਨਾ ਇਹ ਇਕ ਦਿਨ 'ਚ ਪਿਆ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਇਕ ਦਿਨ 'ਚ ਮੁੱਕਣਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਬਾਰੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਬੜਾ ਫਿਕਰ ਜਤਾਉਂਦੇ ਨੇ ਕਿ ਖੁਫੀਆ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦੱਸਦੀਆਂ ਨੇ-ਇੱਥੇ ਅਤਿਵਾਦ ਦਾ ਖਤਰਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਇਹ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨ ਰਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਅਤਿਵਾਦ ਦਾ ਖਤਰਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਤਾਂ ਅਤਿਵਾਦ ਦੀ ਲਪੇਟ 'ਚ ਆ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਤਿਵਾਦ ਕੋਈ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਅਤਿਵਾਦ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਹੈ ਸਿਆਸਤਦਾਨ+ਅਫਸਰਸ਼ਾਹੀ+ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਦੇ ਗੱਠਜੋੜ ਦਾ ਅਤਿਵਾਦ। ਇਹ ਅਤਿਵਾਦ ਕਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਪੰਜ ਕੁ ਦਹਾਕੇ ਪਿਛਾਂਹ ਪਰਤ ਕੇ ਵੇਖਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਮਗਰੋਂ 1962 ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਚੋਣ ਹਿੰਸਾ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਰਿਹਾ। ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ 1962 'ਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਕੈਰੋਂ 'ਤੇ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਹਿੰਸਾ ਕਰਨ-ਕਰਾਉਣ ਦੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲੱਗੇ, ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਅਫਸਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਤੇ ਮੁਜਰਮਾਂ ਦਾ ਖੂਬ ਸਾਥ ਦਿੱਤਾ। ਤੇ ਇੱਥੋਂ ਹੀ ਮੁੱਢ ਬੱਝ ਗਿਆ ਸੀ, ਸਿਆਸਤਦਾਨ+ ਅਫਸਰਸ਼ਾਹੀ+ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਦੇ ਗੱਠਜੋੜ ਵਾਲੇ ਅਤਿਵਾਦ ਦਾ। ਉਹ ਦਿਨ ਤੇ ਆਹ ਦਿਨ...। ਕੀ ਮਾਝਾ ਤੇ ਕੀ ਦੁਆਬਾ, ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕੋਈ ਕੰਨੀ ਨਹੀਂ ਬਚੀ ਇਸ ਅਤਿਵਾਦ ਤੋਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਖਹਿਤਾ ਛੁਡਾਉਣਾ ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਠਜੋੜ ਨੇ ਪੰਜ ਦਹਾਕਿਆਂ 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕੂਲੇ ਪਿੰਡੇ ਨੂੰ ਕਿੰਨੀਆਂ ਹੀ ਜ਼ਹਿਰੀਲੀਆਂ ਸੂਲਾਂ ਨਾਲ ਵਿੰਨ੍ਹ ਸੁੱਟਿਆ ਹੈ। ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਖਪਤ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੰਜਾਬ 'ਚ, ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਤਸਕਰੀ, ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਜਾਇਜ਼-ਨਾਜਾਇਜ਼ ਵਰਤੋਂ, ਨਾਜਾਇਜ਼ ਕਬਜ਼ੇ, ਗੁੰਡਾਗਰਦੀ, ਬਲਾਤਕਾਰ, ਉਧਾਲੇ, ਕਤਲ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ-ਕੀ...। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡੇ 'ਤੇ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਹੱਥ ਰੱਖੋਗੇ, ਚਸਕਾਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹੀ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਬੋਂਦਲਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਕਰੀਮੀ ਲੇਅਰ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੀ ਹਲਕਿਆਂ 'ਚੋਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਹਨੇਰੇ 'ਚ ਬੈਠਿਆਂ ਨੂੰ ਚਾਨਣ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿੰਨੇ ਸਮਗਲਰ, ਕਿੰਨੇ ਅਪਰਾਧੀ ਇਸ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹਨ। ਕੁਝ ਨਾਂ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਵੀ ਲੈਣ ਨੂੰ ਮਨ ਅਹੁਲਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇੱਕ ਕੌੜਾ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਸ਼ਖ਼ਸ ਅੰਦਰ ਦੱਬੂ ਸ਼ਖ਼ਸ ਵੀ ਬੈਠਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਬਿਲਕੁਲ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰਲਾ ਦੱਬੂ ਸ਼ਖ਼ਸ ਵੀ ਮੇਰੀ ਕਲਮ ਦਾ ਨੱਕਾ ਮੋੜ ਗਿਆ ਹੈ।

ਤਾਜ਼ਾ ਘਟਨਾ ਬੇਲਗਾਮ ਹੋਏ ਹਥਿਆਰਾਂ ਤੇ ਗੰਧਲੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਥਾਪਤਾ ਹਾਸਲ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਕਾਰਡ ਮੁਤਾਬਕ ਸਵਾ ਤਿੰਨ ਲੱਖ ਲਾਇਸੈਂਸੀ ਹਥਿਆਰ ਹਨ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਲਵਈਆਂ ਕੋਲ 2 ਲੱਖ 70 ਹਜ਼ਾਰ। ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਵੀ ਹਥਿਆਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਲਾਇਸੈਂਸ ਹਨ। ਸੂਬੇ 'ਚ 387 ਅਸਲਾ ਡੀਲਰ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ

287 ਮਾਲਵੇ 'ਚ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ ਤੇ 100 ਡੀਲਰ ਮਾਝੇ ਅਤੇ ਦੁਆਬੇ 'ਚ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਖਤਰਾ ਨਹੀਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਟੌਅਰ-ਟੱਪੇ ਲਈ ਹਥਿਆਰ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਸੂਬਾ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਲਾਇਸੈਂਸ ਹੀ ਦੇਣੇ ਹਨ, ਪੰਜਾਬ

ਹਾਲ-ਏ-ਪੰਜਾਬ

ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਹੋਰ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਮੁਲਾਹਜ਼ਾ ਰੱਖਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਅਕਤੀਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਪੂਰੇ ਦਿਆਲ ਹਨ। ਪੌਂਟੀ ਚੱਢਾ ਤੇ ਹਰਦੀਪ ਚੱਢਾ ਕਤਲ ਕਾਂਡ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ੀ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ ਨੇ ਜਿਹੜਾ ਹਥਿਆਰ ਵਾਰਦਾਤ ਵੇਲੇ ਵਰਤਿਆ, ਉਹ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲਾਇਸੈਂਸ 'ਤੇ ਹੀ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ, ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਸਰਗਰਮ ਤਿੰਨ ਧਿਰੀ ਗੱਠਜੋੜ ਵਾਲਾ ਅਤਿਵਾਦ ਆਪਣੇ ਪੈਰ ਹੋਰ ਸੂਬਿਆਂ 'ਚ ਵੀ ਪਸਾਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਹਥਿਆਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਲਾਇਸੈਂਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਤੇ ਹਥਿਆਰ ਵੇਚਣ 'ਤੇ ਕੋਈ ਕੰਟਰੋਲ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਫਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਸਿਸਟਮ ਕਿਵੇਂ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ?

ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਕੁ ਵਰ੍ਹਿਆਂ 'ਚ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਬਾਕੀ ਜ਼ਰਮਾਂ ਵਾਂਗ ਔਰਤਾਂ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ (ਨਿੱਕੇ ਮੁੰਡਿਆਂ) ਨਾਲ ਬਦਵੈਲੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਚ ਕਈ ਗੁਣਾ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਬਲਾਤਕਾਰ ਤੇ ਛੇੜਛਾੜ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਹਰ ਸਾਲ ਵਾਪਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਈ ਮਾਮਲੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸ਼ਰਮ ਦੇ ਪਰਦੇ ਹੇਠ ਛੁਪਨ ਹਨ। ਮੀਡੀਆ ਵੀ ਆਪਣੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਘਟਨਾ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਬਲਾਤਕਾਰ ਪੀੜਤਾਂ ਦੀ ਫੋਟੋ ਤਾਂ ਛਾਪ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਖ਼ਬਰ ਲਿਖਦਿਆਂ 'ਕਾਲਪਨਿਕ ਨਾਂ' ਵਰਤ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੋਝੀ ਗਾਇਬ ਹੈ।

ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਬਾਨਾਂ, ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਮੇਲਿਆਂ, ਜਨਤਕ ਥਾਂਵਾਂ, ਸਰਕਾਰੀ ਜਾਂ ਨਿੱਜੀ ਕੰਮ ਵਾਲੀਆਂ ਥਾਂਵਾਂ, ਵਿੱਦਿਅਕ ਅਦਾਰੇ, ਸੜਕਾਂ, ਗਲੀ-ਮੁਹੱਲਿਆਂ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਹੀ ਘਰਾਂ 'ਚ ਕੁੜੀਆਂ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਮਾਹੌਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਖੰਨੇ ਦੀ ਇਕ ਘਟਨਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਜਿੱਥੇ ਪਿਓ ਆਪਣੀ ਧੀ ਨਾਲ 4 ਸਾਲ ਕੁਕਰਮ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਇੱਕ ਹੋਰ ਘਟਨਾ ਬਠਿੰਡੇ 'ਚ ਵਾਪਰੀ ਜਿੱਥੇ ਦਾਦੇ ਸਹੁਰੇ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬਿਮਾਰ ਪੋਤ ਨੂੰ ਹਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕੀਤਾ। ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਦੀ ਮੇਰੀ ਕੋਈ ਮਨਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਇਹ ਕਹਿਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ 'ਚ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਕਿਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਨਿਘਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਸਾਡੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਬਗੀਚੇ 'ਚ ਬੈਠਾਂਗੇ ਤਾਂ ਫੁੱਲਾਂ-ਖੁਸ਼ਬੂਆਂ ਬਾਰੇ ਸੋਚਾਂਗੇ, ਗੰਦਗੀ ਦੇ ਢੇਰ 'ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਮਲੀਨ ਵਿਚਾਰ ਹੀ ਮਨ 'ਚ ਆਉਣਗੇ। ਇੰਨੀ ਗੰਦਗੀ ਸਾਡੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਫੈਲੀ ਹੈ ਕਿ ਚਾਹ ਕੇ ਵੀ ਖੁਦ ਨੂੰ ਬਚਾਅ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਚਿੱਕੜ 'ਚੋਂ ਲੰਘਦਿਆਂ ਜਿੰਨਾ ਮਰਜ਼ੀ ਬਚੇ, ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਛਿੱਟ ਪੈ ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਬਾਣੇਦਾਰ ਰਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਵਾਲੇ ਕਾਂਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੁਖਲਾਈ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਮਾਹੌਲ ਦੇਣ ਲਈ 'ਬੜਾ ਵਧੀਆ' ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਦਫਤਰਾਂ 'ਚ ਮਹਿਲਾ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਛੁੱਟੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਹੀਂ ਰੁਕਣਗੀਆਂ, ਸਕੂਲਾਂ 'ਚ ਇਕੱਲੀ ਅਧਿਆਪਕਾ ਤਾਇਨਾਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਦੋ ਹੋਣਗੀਆਂ, ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਕਿਸੇ ਔਰਤ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਨੂੰ ਤਾਇਨਾਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਇਸ ਸਰਕਾਰੀ ਐਲਾਨ ਦੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸਰਾਹਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਸ 'ਬੜੇ ਵਧੀਆ' ਐਲਾਨ ਨੂੰ ਬੋਝਾ ਹੋਰ 'ਵਧੀਆ' ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਮੁਫਤ 'ਚ ਮਸ਼ਵਰਾ ਦੇ ਰਹੀ ਹਾਂ...ਸਰਕਾਰ ਜੀ, ਸਾਨੂੰ ਭੋਰੇ ਪੁੱਟ ਦਿਓ!

#

ਕਬੱਡੀ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਦੀ ਧੂੜ ਬੈਠ ਜਾਣ ਪਿੱਛੋਂ

ਖੇਡ ਤੇ ਖਿਡਾਰੀ

ਤੀਜਾ ਕਬੱਡੀ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਸ਼ੁੱਧੀ ਸਾਂਦੀ ਨੇਪਰੇ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਤੇ ਜੁਆਨਾਂ ਨੇ ਫਿਰ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਜਿੱਤ ਲਏ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਲੱਖਾਂ ਕਰੋੜਾਂ ਦੇ ਇਨਾਮ। ਦੋ ਹਫ਼ਤੇ ਕਬੱਡੀ ਕਬੱਡੀ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ। ਦੋਸ਼-ਵਿਦੋਸ਼ ਦੇ ਲੱਖਾਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਕਬੱਡੀ ਦਾ ਅਨੰਦ ਸਟੇਡੀਅਮਾਂ ਵਿਚ ਤੇ ਟੀ. ਵੀ. ਸਕਰੀਨਾਂ ਮੂਹਰੇ ਬਹਿ ਕੇ ਮਾਣਿਆ। ਕਬੱਡੀ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਹੋਰ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੋਇਆ ਤੇ ਕਬੱਡੀ ਗਲੋਬਲ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ

ਪ੍ਰਿ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ

ਫੋਨ: 905-799-1661

ਪਛਾਣ ਬਣੀ। ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦੀ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਉਤੇ ਕੱਪ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਢੇਰ ਸਾਰੀਆਂ ਮੁਸ਼ਾਰਕਾਂ!

ਕੱਪ ਦੌਰਾਨ ਸ. ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਬੜੀ ਬੱਲੇ-ਬੱਲੇ ਹੋਈ। ਉਹ ਕਬੱਡੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਖੇਡ ਮੰਤਰੀ ਜੁ ਹੋਇਆ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੁਣ ਉਸੇ ਦਾ ਹੁਕਮ ਚਲਦੈ। ਕੱਪ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਦੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਭਾਸ਼ਣ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵਾਰ ਵਾਰ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਤਰੱਕੀ ਦੀਆਂ ਮੰਜਲਾਂ ਮਾਰ ਰਿਹੈ ਤੇ ਅਗਲੇ ਦੋ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਏਨੀ ਤਰੱਕੀ ਕਰ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਲੋਕ ਹੈਰਾਨ ਹੋਣਗੇ! ਸੜਕਾਂ ਵਧੀਆ ਬਣ ਜਾਣਗੀਆਂ ਤੇ ਬਿਜਲੀ ਵਾਧੂ ਹੋਵੇਗੀ। ਕਬੱਡੀ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਦਿਸੇਗੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀ ਓਲੰਪਿਕ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤਣਗੇ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਦੇ ਲਾਈਟਾਂ ਵਾਲੇ ਸਟੇਡੀਅਮ ਬਣਾਏ ਜਾਣਗੇ ਜਿਥੇ ਰਾਤਾਂ ਨੂੰ ਮੈਚ ਹੋਇਆ ਕਰਨਗੇ। ਉਸ ਦੇ ਭਾਸ਼ਣ ਸੁਣ ਕੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਵਿਚ ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲਾਂ ਵੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਜੋ ਸੁਭਾਵਿਕ ਸਨ।

ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦੀ ਉਡਾਈ ਧੂੜ ਬੈਠ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਤਾਂ ਖੇਡ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿਰ ਜੋੜ ਕੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਮੋਹਰੀ ਸੂਬਾ ਕਿਵੇਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ? ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀ ਕੌਮੀ, ਸੈਫ, ਏਸ਼ਿਆਈ, ਕਾਮਨਵੈਲਥ, ਓਲੰਪਿਕ ਅਥਵਾ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਖੇਡ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਵਧੇਰੇ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਜਾਣ, ਕਿਵੇਂ ਉਹ ਜਿੱਤ-ਮੰਚਾਂ ਉਤੇ ਚੜ੍ਹਨ ਜੋਗੇ ਹੋਣ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਨਾਂ ਖੇਡਾਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਰੌਸ਼ਨ ਕਰਨ? ਕਬੱਡੀ ਦੀ ਬੱਲੇ-ਬੱਲੇ ਨਾਲ ਹੋਰਨਾਂ ਖੇਡਾਂ ਦੀ ਬੱਲੇ-ਬੱਲੇ ਕਿਵੇਂ ਹੋਵੇ? ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਖੇਡ ਸਭਿਆਚਾਰ ਸਿਰਜਿਆ ਜਾਵੇ?

ਭਾਰਤ ਦੇ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਣ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪੱਚੀ ਤੀਹ ਸਾਲ ਤਕ ਪੰਜਾਬੀ ਖਿਡਾਰੀ ਭਾਰਤੀ ਖੇਡਾਂ ਉਤੇ ਛਾਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖੇਡ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ 'ਚੋਂ ਭਾਰਤ ਜਿੱਤੇ ਵੀ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤਦਾ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਅੰਧਿਓਂ ਵੱਧ ਪੰਜਾਬੀ ਖਿਡਾਰੀ ਜਿੱਤਦੇ। ਦੁਨੀਆਂ ਤੇ ਤੀਜੀਆਂ ਏਸ਼ਿਆਈ ਖੇਡਾਂ 'ਚੋਂ ਤਾਂ ਜਿੰਨੇ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਭਾਰਤ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੇ ਜਿੱਤੇ ਉਹ ਸਭ ਜੂਡੋਆਂ ਵਾਲੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ

ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਜਿੱਤੇ। 1966 ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਨੇ ਏਸ਼ਿਆਈ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹਾਕੀ ਦਾ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤਿਆ ਤਾਂ ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਵਿਚ ਦਸ ਖਿਡਾਰੀ ਜੂਡੋਆਂ ਉਤੇ ਰੁਮਾਲ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਖੇਡ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਝੰਡੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਖਿਡਾਰੀ ਕੌਮੀ ਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਜਿੱਤ-ਮੰਚਾਂ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਨੋਂ ਘਟਦੇ ਗਏ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਕਾਮਨਵੈਲਥ ਖੇਡਾਂ ਤੇ ਲੰਡਨ ਦੀਆਂ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਤਕ ਪਹੁੰਚਦਿਆਂ ਉਹ ਪਛੜੇ ਸੂਬੇ ਰਹਿਏ ਤੇ ਵੀ ਪਛੜ ਗਏ। ਹੁਣ ਇਹ ਹਾਲ ਹੈ ਕਿ ਕੌਮੀ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਕਈ ਸੂਬਿਆਂ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਹੈ। ਖੇਡ ਮਾਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਪਛੜ ਜਾਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਲੱਭਣੇ ਤੇ ਹੱਲ ਵਿਚਾਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। 'ਕੌਲੇ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ' ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਮੂਹਰੇ ਨਹੀਂ ਆ ਜਾਣਾ।

2010, 11 ਤੇ 12 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਤੇ ਕਸਬਿਆਂ ਵਿਚ ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਤਿੰਨ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਪਹਿਲੇ ਕਬੱਡੀ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਦਾ ਬਜਟ 7 ਕਰੋੜ, ਦੂਜੇ ਦਾ 17 ਕਰੋੜ ਤੇ ਤੀਜੇ ਦਾ 20 ਕਰੋੜ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹੈ। ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟਾਂ ਉਤੇ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਵੀ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਕ ਅਨੁਮਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਦੋਸ਼-ਵਿਦੋਸ਼ ਦੇ ਕਬੱਡੀ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟਾਂ ਉਤੇ 100 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਪੂੰਜੀ ਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਬੱਡੀ ਵਿਚ ਵਧੇਰੇ ਪੈਸਾ ਆ ਜਾਣ ਤੇ ਦੂਜੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਨਾਂਮਾਤਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਧੇਰੇ ਨੌਜਵਾਨ ਕਬੱਡੀ ਵੱਲ ਹੀ ਉਲਰ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਕੌਮੀ ਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਖੇਡਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮੁਖ ਮੋੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਈ ਇਹ ਜਾਣ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋਣਗੇ ਕਿ 2011 ਵਿਚ ਪੱਛਮੀ ਮੁਲਕਾਂ ਦਾ ਕਬੱਡੀ ਸੀਜ਼ਨ ਖੇਡਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਦੇ 1000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਖਿਡਾਰੀ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹੇ ਸਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਧੇਰੇ ਖਿਡਾਰੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣ ਦੇ ਵੀਜ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਸਮਝਣ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ!

ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਵੇਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਕਬੱਡੀ ਦਾ ਹੜ੍ਹ ਆਇਆ ਹੋਵੇ ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਦੇਸ਼ ਵਿਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਕਬੱਡੀ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਆਪਣੀ ਅੱਖੀਂ ਵੇਖੇ ਹਨ ਅਤੇ 'ਕਬੱਡੀ ਕਬੱਡੀ ਕਬੱਡੀ', 'ਮੇਲੇ ਕਬੱਡੀ ਦੇ' ਤੇ 'ਅੱਖੀਂ ਡਿੱਠਾ ਕਬੱਡੀ ਵਰਲਡ ਕੱਪ' ਆਦਿ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵੀ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ। ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ 90 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਖਿਡਾਰੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੀ ਕਬੱਡੀ ਖੇਡਦੇ ਹਨ ਜਦ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵਸੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਬੜੀ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਕਬੱਡੀ ਅਪਨਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਪਰਵਾਸੀ ਬਣੇ ਸੈਂਕੜੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਵੀ ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ। ਜਿਹੜੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਮੰਗਾਏ ਖਿਡਾਰੀ ਦੱਬ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਕਬੱਡੀ ਟੀਮਾਂ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਮੰਗਾਏ ਕਬੱਡੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ 'ਤੇ ਹੀ ਟੇਕ ਰੱਖਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

1973 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਪਹੁੰਚੀ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀ ਕਬੱਡੀ ਟੀਮ ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਦੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਈ ਮੈਚਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਨੂੰ

ਹਰਾਇਆ ਵੀ ਸੀ ਪਰ ਇੰਗਲੈਂਡੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਓਨੀ ਕਬੱਡੀ ਨਹੀਂ ਖਿਡਾਈ ਜਿੰਨੀ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਮੰਗਵੇਂ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਖਿਡਾਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਇੰਗਲੈਂਡ ਕੀ, ਕੈਨੇਡਾ ਤੇ ਹੋਰ ਮੁਲਕ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਸਿੱਟਾ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਇੰਗਲੈਂਡ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਸੋਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਕਬੱਡੀ ਟੀਮਾਂ ਨਿਸਬਤਨ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਬਿਨਾਂ ਉਹ

ਆਪਣੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਨੂੰ ਅਧੂਰੀਆਂ ਸਮਝ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪਾਂ ਵਿਚ ਖੇਡੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਜੰਮਪਲ ਬੜੇ ਘੱਟ ਹਨ। ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਕਬੱਡੀ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਤਦ ਹੀ ਲੱਗਣਗੀਆਂ ਜਦੋਂ ਉਥੋਂ ਦੇ ਜੰਮਪਲ ਬੱਚੇ ਕਬੱਡੀ ਖੇਡਣ ਲੱਗਣਗੇ।

ਤੀਜੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਵਿਚ ਗਿਣਤੀ ਪੱਖੋਂ ਤਾਂ 15 ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਮਰਦਾਂ ਦੀਆਂ ਤੇ 7 ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਔਰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਕਬੱਡੀ ਟੀਮਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਈਆਂ ਪਰ ਤਕੜੀਆਂ ਮਿਆਰੀ ਟੀਮਾਂ 8 ਵੀਂ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਮੈਚ ਬੇਸ਼ਕ 38 ਖੇਡੇ ਗਏ ਪਰ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੇ ਫਸਵੇਂ ਮੈਚ 8 ਵੀਂ ਨਹੀਂ ਹੋਏ। ਭਾਰਤ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬਾਕੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਪਾ ਪਾਸਕੂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਵੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ 59-22 ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਰੋਲ ਦਿੱਤਾ। ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹੈ ਕਿ ਅਗਲੇ ਕਬੱਡੀ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਵਿਚ 25 ਮੁਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਖਿਡਾਈਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਚੋਟਾ ਪੰਦਰਾਂ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਕਬੱਡੀ ਸਿਖਾ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਕਬੱਡੀ ਟੀਮ ਬਣਾ ਲਿਆਉਣ ਨਾਲ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਘੱਟਾ ਤਾਂ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦੈ ਪਰ ਇੰਜ ਕਬੱਡੀ ਸੱਚੀਮੁੱਚੀ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ।

ਦਾਇਰੇ ਵਾਲੀ ਕਬੱਡੀ ਨੂੰ ਕੌਮੀ, ਏਸ਼ਿਆਈ, ਕਾਮਨਵੈਲਥ ਤੇ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਪੁਰਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਅਮਲੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਐਮੇਚਿਓਰ ਸਰਕਲ

ਸਟਾਈਲ ਕਬੱਡੀ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ, ਏਸ਼ੀਆ ਕਬੱਡੀ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਬੱਡੀ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਬਣੇ ਜੋ ਭਾਰਤੀ ਓਲੰਪਿਕ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ, ਓਲੰਪਿਕ ਕੌਂਸਲ ਆਫ਼ ਏਸ਼ੀਆ ਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਓਲੰਪਿਕ ਕਮੇਟੀ ਤੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੇ। ਦਾਇਰੇ ਵਾਲੀ ਕਬੱਡੀ ਅਜੇ ਤਕ ਸਥਾਨਕ ਕਬੱਡੀ ਕਲੱਬਾਂ ਤੇ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨਾਂ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧ ਸਕੀ। ਪੰਜਾਬ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹੀ ਕਬੱਡੀ

ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨਾਂ ਅਜੇ ਇਕ ਨਹੀਂ ਹੋਈਆਂ। ਇਹੋ ਹਾਲ ਕੈਨੇਡਾ, ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਕਬੱਡੀ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਹੈ।

ਕਿਸੇ ਵੀ ਖੇਡ ਦੇ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਜਾਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਘੱਟੋਘੱਟ 50 ਮੁਲਕਾਂ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਖੇਡ ਹੋਵੇ ਯਾਨਿ 50 ਮੁਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਨੈਸ਼ਨਲ ਓਲੰਪਿਕ ਕਮੇਟੀਆਂ ਨੇ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਹੋਵੇ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਬਾਕਾਇਦਾ ਕੌਮੀ ਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹੋਣ। ਖਿਡਾਰੀ ਡੋਪ ਟੈਸਟ ਦੇ ਪਾਬੰਦ ਹੋਣ ਤੇ ਉਸ ਖੇਡ ਦੀ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੋਣ ਵਿਸ਼ਵ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ ਹੁੰਦੀ ਹੋਵੇ। ਤਦ ਹੀ ਓਲੰਪਿਕ ਚਾਰਟਰ ਦੇ ਨਿਯਮ 26 ਅਧੀਨ ਉਸ ਖੇਡ ਨੂੰ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਓਲੰਪਿਕ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਲਈ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦੈ। 115 ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਜੇ ਅੰਧਿਓਂ ਵੱਧ ਮੈਂਬਰ ਉਸ ਖੇਡ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਭੁਗਤਣ ਤਾਂ ਉਹ ਖੇਡ ਮਾਨਤਾ ਹਾਸਲ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਸ ਖੇਡ ਨੂੰ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਸਪੋਰਟਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਥਾਂ ਮਿਲ ਸਕੇ।

ਦਾਇਰੇ ਵਾਲੀ ਕਬੱਡੀ ਨੂੰ ਤਾਂ ਅਜੇ ਤਕ ਭਾਰਤੀ ਓਲੰਪਿਕ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਨੇ ਵੀ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ। ਕਬੱਡੀ ਨੂੰ ਜਿਹੜੀ ਮਾਨਤਾ ਮਿਲੀ ਹੋਈ ਹੈ ਉਹ ਵਰਗਾਕਾਰ ਕਬੱਡੀ ਦੀ ਹੈ ਜੋ 1990 ਤੋਂ ਏਸ਼ਿਆਈ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਖੇਡੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਕੌਮੀ, ਏਸ਼ਿਆਈ ਤੇ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਕਬੱਡੀ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ

ਜਨਾਰਧਨ ਸਿੰਘ ਗਹਿਲੋਤ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਵਾਲੀ ਭਾਰਤੀ ਤੇ ਏਸ਼ੀਅਨ ਕਬੱਡੀ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਤਾਂ ਮਾਨਤਾ ਮਿਲੀ ਹੋਈ ਹੈ ਪਰ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਕਬੱਡੀ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਹਾਲੇ ਤਕ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਓਲੰਪਿਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ। ਇਹ ਹੈ ਨੈਸ਼ਨਲ ਸਟਾਈਲ ਤੇ ਦਾਇਰੇ ਵਾਲੀ ਕਬੱਡੀ ਦੀ ਅਸਲੀ ਸਥਿਤੀ। ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਸਰਕਲ ਸਟਾਈਲ ਕਬੱਡੀ ਨੂੰ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਵਾਉਣਾ ਹਾਲੇ ਦੂਰ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਸ ਨੂੰ ਕੌਮੀ ਖੇਡਾਂ, ਸੈਫ ਖੇਡਾਂ, ਏਸ਼ਿਆਈ ਖੇਡਾਂ, ਯੂਰਪੀਨ, ਪੈਨ-ਅਮੈਰਿਕਨ ਤੇ ਕਾਮਨਵੈਲਥ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਵਾ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਵੀ ਇਹ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਗਿਣੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਇਹ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਦੇਸੀ ਖੇਡ ਕਬੱਡੀ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਬੱਡੀ ਦੀ ਤਰਜ਼ 'ਤੇ ਕੁਸ਼ਤੀ ਤੇ ਰੌਸਕਸ਼ੀ ਦੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਕਰਾਉਣ ਬਾਰੇ ਵੀ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੋਰ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੀ ਆਪੋ ਆਪਣੀਆਂ ਖੇਤਰੀ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਜਾਪਾਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਦੇਸੀ ਖੇਡ ਸੂਮੋ ਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀਆਂ ਦੇਸੀ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਕਰਨਾ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਦਾ ਮਸਲਾ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਰ ਆਪਣੀਆਂ ਦੇਸੀ ਖੇਡਾਂ ਨਾਲ ਕੌਮੀ ਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਕਰਨਾ ਵੀ ਓਨਾ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਹਾਕੀ ਭਾਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਦੇਸੀ ਖੇਡ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦੇਸੀ ਖੇਡ ਖਿੱਚੇ ਖੁੰਡੀ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਥਾਂ ਹਾਕੀ ਨੇ ਲਈ। ਪਰ ਹਾਕੀ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਖੇਡਦਿਆਂ ਜੋ ਮੱਲਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਉਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਨਾਂ ਕੁਲ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਰੌਸ਼ਨ ਕੀਤਾ।

ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਹਾਕੀ ਵਿਚ, ਮਿਲਖਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਅਥਲੈਟਿਕਸ ਵਿਚ, ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਫੁਟਬਾਲ ਵਿਚ, ਅਭਿਨਵ ਬਿੰਦਰਾ ਤੇ ਰੰਜਨ ਸੋਚੀ ਨੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇਬਾਜ਼ੀ ਵਿਚ ਤੇ ਇੰਜ ਹੀ ਹੋਰ ਕਈ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੇ ਹੋਰਨਾਂ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮਾਣ ਵਧਾਇਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਰ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। 'ਕੌਲੇ ਲਾਈਟਾਂ' ਵਾਲੇ ਸਟੇਡੀਅਮ ਬਣਾਉਣ ਨਾਲ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਜੇਤੂ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ ਜਾਣਾ। ਇਹਦੇ ਲਈ ਸਕੂਲਾਂ, ਕਾਲਜਾਂ ਤੇ ਪੇਂਡੂ ਖੇਡ ਮੈਦਾਨਾਂ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਤੇ ਕੋਚ ਭੇਜਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਪਰ ਥਾਂ ਘਾਟ ਹੈ। ਕੋਚਾਂ ਤੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਬਿਨਾਂ ਖੇਡ ਸਟੇਡੀਅਮ ਕਿਸ ਕੰਮ? ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਟੇਡੀਅਮਾਂ ਨੇ ਸਾਲ ਛਿਮਾਹੀਂ ਹੀ ਭਰਨਾ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਸਫੈਦ ਹਾਥੀ ਹੀ ਸਮਝੋ। ਖੇਡ ਮਾਹਿਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੁਚੱਜੀ ਖੇਡ ਨੀਤੀ 'ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਕਬੱਡੀ ਦੀ ਬੱਲੇ-ਬੱਲੇ ਨਾਲ ਵੱਡੇ 'ਕੱਠ ਕਰ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਦਾ ਲੋੜੇਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਖੇਡ ਨੀਤੀ 'ਤੇ ਅਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਫਿਰ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦਾ ਅੱਵਲ ਨੰਬਰ ਸੂਬਾ ਬਣ ਸਕੇ।

ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਔਰਤਾਂ ਕਾਰਖਾਨਿਆਂ, ਦਫ਼ਤਰਾਂ ਅਤੇ ਖੇਡ ਦੇ ਮੈਦਾਨਾਂ ਅੰਦਰ ਮਰਦਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਮੱਲਾਂ ਮਾਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਫਿਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੋ ਕੇ ਹਟੇ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਵਿਚ ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਇਨਾਮ ਰਾਸ਼ੀ ਘੱਟ ਕਿਉਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ? ਸਿਰਫ ਇਸ ਕਰ ਕੇ, ਕਿ ਉਹ

ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ, ਨਿਊ ਜਰਸੀ

ਕੁੜੀਆਂ ਹਨ? ਇਹ ਤਾਂ ਉਹੀ ਗੱਲ ਹੋਈ, ਕੁੜੀਆਂ ਤਾਂ ਕੁੜੀਆਂ ਨੇ, ਕੁੜੀਆਂ ਦਾ ਕੀ ਏ, ਕੁੜੀਆਂ ਤਾਂ ਚਿੜੀਆਂ ਨੇ, ਚਿੜੀਆਂ ਦਾ ਕੀ ਏ। ਯਾਨਿ ਇਹ ਤਾਂ ਨਿਤਾਈਆਂ ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੀ ਹਨ...

ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ ਅਨੁਸਾਰ ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੀ ਟੀਮ ਤੋਂ ਵੱਧ ਇਨਾਮ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਹਰ ਮੁਕਾਮ 'ਤੇ ਪੁੱਜਣ ਲਈ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਪੈਰ ਪੈਰ ਉਤੇ ਮਾਂ ਬਾਪ ਦਾ ਵਿਰੋਧ, ਪਤੀ ਦਾ ਗੁੱਸਾ, ਸੱਸ ਸਹੁਰੇ ਦੀ ਕਰੋਪੀ, ਭੈਣਾਂ-ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਈਰਖਾ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਕੇ ਮੈਦਾਨ ਤੱਕ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਸੈਂਕੜੇ ਬਦਮਾਸ਼, ਦਾਜ ਦੇ ਲੋਭੀ, ਅਗਵਾ

ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਕਬੱਡੀ ਟੀਮ ਨਾਲ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਕਿਉਂ?

ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਭੈੜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਤੀਰ ਕੱਸਣ ਵਾਲੇ ਮੁਸਟੰਡੇ ਥਾਂ ਥਾਂ ਉਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਾਹ ਰੋਕਣ ਲਈ ਖੜ੍ਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਤੇ ਜਾ ਕੇ ਉਹ ਮੈਚ ਖੇਡਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੜਕਿਆਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੀ ਖੇਡਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਲੜਕਿਆਂ ਜਿੰਨਾ ਹੀ ਸਮਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਲੜਕਿਆਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਰਹਿਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ; ਫਿਰ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਦੋ ਕਰੋੜ, ਇਕ ਕਰੋੜ ਤੇ ਇਕਵੰਜਾ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਇਨਾਮ ਅਤੇ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕਵੰਜਾ ਲੱਖ, ਇਕੱਤੀ ਲੱਖ, ਇੱਕੀ ਲੱਖ ਕਿਉਂ?

ਉਂਜ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਮਰਦਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਣ ਦਾ ਰੌਲਾ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ; ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਗੱਲ ਵੀ ਕਰਦੀ ਹੈ; ਅੱਠ ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਇਸਤਰੀ ਦਿਵਸ ਮੌਕੇ ਆਗੂ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਭਾਸ਼ਣ ਕਰਦੇ ਹਨ; ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਬਾਰੇ

ਸੈਮੀਨਾਰ, ਕਨਵੈਨਸ਼ਨਾਂ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ; ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਧੱਕਾ ਕੀਤਾ

ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਟੀਮ ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੇ ਇਸ ਧੱਕੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਸਾਰੀਆਂ ਔਰਤ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਇਨਸਾਫ਼ਪੰਸਦ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਸਭ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਔਰਤ ਗੁਲਾਮੀ ਭਰਿਆ ਤਰਸਯੋਗ ਜੀਵਨ ਗੁਜ਼ਾਰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਹੱਥਾਂ ਦੀਆਂ ਚੂੜੀਆਂ, ਕੰਨਾਂ ਦੀਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਅਤੇ ਨੱਕ ਵਿਚ ਨੱਥ, ਇਸ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹਨ। ਮਰਦ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਔਰਤ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਕੱਪੜੇ ਧੋਣ ਵਾਲੀ ਮਸ਼ੀਨ, ਖਾਣਾ ਪਕਾਉਣ ਵਾਲੀ ਜਾਂ ਫਿਰ ਦਿਲ ਪਰਚਾਉਣ ਦਾ ਸਾਧਨ ਹੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੰਦਰਵੀਂ ਸਦੀ ਤੱਕ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਜੰਮਦਿਆਂ ਹੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਕਈ ਭਾਰਤੀ ਕਬੀਲੇ ਜੰਮਦੇ ਸਾਰ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਟੋਕਰੀ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੰਦੇ, ਕੋਲ ਬੋੜ੍ਹੀ ਰੱਖਦੇ ਅਤੇ ਗੁੜ ਰੱਖ ਕੇ ਦਰਿਆ ਵਿਚ ਰੱਤ ਦਿੰਦੇ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਸੀ ਕਿ 'ਗੁੜ ਖਾਈ, ਪੂਣੀ ਕੱਤੀ, ਆਪ ਨਾ ਆਈ, ਵੀਰੇ ਨੂੰ ਘੱਤੀ'। ਜੰਮਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕੋਈ ਵੀ ਸਮਾਜਕ ਹੱਕ ਉਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਇਸਲਾਮੀ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਅਜੇ ਵੀ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਵਿੱਦਿਆ ਹਾਸਲ

ਕਰਨ ਉਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਹੈ। ਬੁਰਕਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਤੇ ਗ਼ੌਤਕਾਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਇਸਤਰੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਭੰਡਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਪੈਰ ਦੀ ਜੁੱਤੀ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ, 'ਸੋ ਕਿਉ ਮੰਦਾ ਆਖੀਐ ਜਿੱਤ ਜੰਮੇ ਰਾਜਾਨ॥' ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ, ਮਹਾਰਾਣੀ ਜਿੰਦਾਂ, ਝਾਂਸੀ ਦੀ ਰਾਣੀ, ਮਾਈ ਭਾਗੋ ਆਦਿ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਇਸਤਰੀਆਂ ਨੇ ਇਤਿਹਾਸ ਸਿਰਜਿਆ ਹੈ।

ਹੁਣ ਔਰਤਾਂ ਪੜ੍ਹ ਲਿਖ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਡਾਕਟਰ, ਇੰਜੀਨੀਅਰ, ਮੰਤਰੀ ਬਣ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਫੌਜ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਪਾਇਲਟ ਬਣੀਆਂ ਹਨ। ਕਲਪਨਾ ਚਾਵਲਾ, ਸੁਨੀਤਾ ਵਿਲੀਅਮ ਜਿਹੀਆਂ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਨੇ ਉਪ ਗ੍ਰਹਿਆਂ ਵਿਚ ਉਡਾਣਾਂ ਭਰੀਆਂ ਹਨ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਕੁੜੀ ਮਲਾਲਾ ਨੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਜੰਗ ਛੇਤੀ ਹੈ।

ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕੁੜੀਆਂ ਨਾਲ ਖੇਡ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਇਨਸਾਫ਼ ਕਰੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁੰਡਿਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਇਨਾਮ ਦੇਵੇ। ਇਸ ਨਾਲ ਕੁੜੀਆਂ ਦਾ ਮਾਣ ਤਾਂ ਵਧੇਗਾ ਹੀ, ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਭੱਲ ਵੀ ਬਣੇਗੀ।

ਮਾਸਟਰ ਜੀਵਣ ਸਿੰਘ

ਨਾਜ਼ਮਪੁਰ ਦੀ ਵਸੋਂ ਤੀਹ ਪੈਂਤੀ ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੈ। ਹਿੰਦੂ, ਮੁਸਲਿਮ, ਸਿੱਖ, ਇਸਾਈ-ਸਾਰੇ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਪਰਸਪਰ ਪ੍ਰੇਮ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੁੜੀਆਂ ਤੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਲਈ ਦੋ ਅਲੱਗ ਅਲੱਗ ਸਕੂਲ ਹਨ। ਇਕ ਸਰਕਾਰੀ ਹਸਪਤਾਲ ਵੀ ਹੈ ਜਿਥੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਦੇਖ ਭਾਲ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਬੱਸਾਂ ਦਾ ਅੱਡਾ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਦੀ ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਚੰਗੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਸਾਫ-ਸਫਾਈ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਚੰਗਾ ਸੁਲਝਿਆ ਹੋਇਆ ਇਨਸਾਨ ਹੈ। ਇਥੇ 'ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰ ਸਭਾ' ਵੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ ਜੋ ਗਾਹੇ-ਬਗਾਹੇ ਸਮਾਜਕ ਕੁਰੀਤੀਆਂ ਵਿਰੁਧ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਗਰੂਕ ਕਰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਸਭ ਕੁਝ ਠੀਕ ਠਾਕ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਇਕ ਦਿਨ ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰ ਸਭਾ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਇਹ ਸਵਾਲ ਉਠਿਆ ਕਿ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਕੁਝ ਵੇਸਵਾਦਾਂ ਦੇ ਜੋ ਪੱਕੇ ਘਰ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਹ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਕਲੰਕ ਹਨ। ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਇਕਸੁਰ ਹੋ ਕੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੇਸਵਾਦਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰ 'ਚੋਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾਵੇ, ਪਰ ਇਸੇ ਸਭਾ ਦਾ ਇਕ ਬਜ਼ੁਰਗ ਮੈਂਬਰ ਸਭ ਦੇ ਉਲਟ ਬੋਲਿਆ, "ਭਰਾਵੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਬਲਾ ਤੇ ਬੇਆਸਰੀਆਂ ਦਾ ਵੀ ਤਾਂ ਇਸ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਪੂਰਾ ਹੱਕ ਹੈ। ਇਹ ਕਿੱਥੇ ਚਲੀਆਂ ਜਾਣ?"

ਸਾਰੀ ਸਭਾ ਬੁੱਢੇ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਟਿੱਚਰਾਂ ਕਰਨ ਲੱਗੀ, "ਬਾਬਾ ਤਾਂ ਕੁਝ ਠਰਕੀ ਲਗਦਾ ਹੈ।"

ਗੱਲ ਕੀ, ਬਜ਼ੁਰਗ ਦੇ ਕਹੇ ਨੂੰ ਅਣਗੋਲਿਆਂ ਕਰ ਕੇ ਸੁਧਾਰ ਸਭਾ ਨੇ ਵੇਸਵਾਦਾਂ ਖਿਲਾਫ ਪ੍ਰਾਪੇਗੰਡਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ, ਭਾਸ਼ਣਾਂ ਅਤੇ ਮੁਨਿਆਦੀ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਸਾਡੀਆਂ ਧੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਲਈ ਸ਼ਹਿਰ 'ਚੋਂ ਲੰਘਣਾ ਬਹੁਤ ਔਖਾ ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਮੋਹਰੇ ਮੁਸਟੰਡੇ ਤੁਰੇ ਫਿਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਵਿਆਹ ਸਾਦੀਆਂ 'ਤੇ ਮੁਜਰੇ ਦਾ ਭੈੜਾ ਰਿਵਾਜ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅੱਧੀ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਤੱਕ ਤਬਲੇ ਸਾਰੰਗੀਆਂ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਸੌਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀਆਂ। ਭਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸ਼ਹਿਰ 'ਚ ਵਸਣਾ ਦੁੱਭਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੇਸਵਾਦਾਂ ਨੂੰ ਫੌਰਨ ਇਥੋਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾਵੇ।

ਜੇ ਉਹ ਬੁੱਢਾ ਮੈਂਬਰ ਵੇਸਵਾਦਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਉਪਰਾਲਾ ਸੋਚਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰ ਟੁੱਟ ਕੇ ਪੈ ਜਾਂਦੇ, "ਐਨੀ ਹਮਦਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਲੈ ਜਾ!!" ਆਖਰ, ਸਭਾ ਵੱਲੋਂ ਰੋਜ਼ ਦੀਆਂ ਹਤਤਾਲਾਂ, ਧਰਨਿਆਂ ਤੇ ਚਿਤਾਵਨੀਆਂ ਤੋਂ ਤੰਗ ਆ ਕੇ ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੇ ਹੁਕਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸਭ ਵੇਸਵਾਦਾਂ ਇਥੋਂ 24 ਘੰਟੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅੰਦਰ ਨਿਕਲ ਜਾਣ; ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਰਾਹੀਂ ਕੱਢੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਬਜ਼ੁਰਗ ਮੈਂਬਰ ਨੇ ਜਦੋਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਮਕਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮਾਲਕ ਹਨ, ਤਾਂ ਅੱਗਿਓਂ ਜਵਾਬ ਮਿਲਿਆ ਕਿ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਉ ਦੀ ਕਮਾਈ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਬਣੇ ਹੋਏ। ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਦੀ 'ਕਮਾਈ' ਨਾਲ ਹੀ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ।

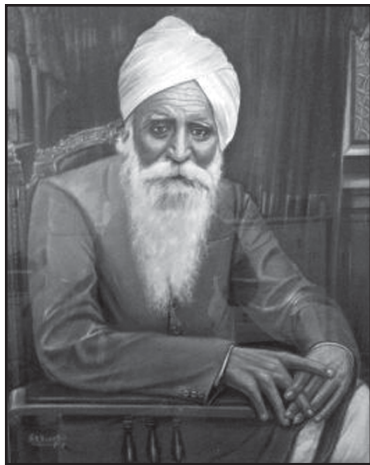
ਵੇਸਵਾਦਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਇਕ ਨਾ ਸੁਣੀ। ਉਹ ਰੋਂਦੀਆਂ-ਕੁਰਲਾਉਂਦੀਆਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੋਲ ਗਈਆਂ ਕਿ ਕਿਥੇ ਜਾਈਏ? ਹੁਕਮ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਦੋ ਚਾਰ ਮੀਲ ਦੂਰ ਉਜਾੜ ਵਿਚ ਰੇਤ ਦਾ ਟਿੱਬਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਆਪਣਾ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕਰੋ।

ਮਾੜਾ ਮੋਟਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਾਮਾਨ ਟਰੱਕਾਂ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਰੋਂਦੀਆਂ ਧੌਂਦੀਆਂ ਉਧਰ ਨੂੰ ਤੁਰ ਪਈਆਂ।

ਟਿੱਬੀ ਦੀਆਂ ਦੇਵੀਆਂ ਦੀ ਦਾਸਤਾਂ

ਇਹ ਆਦਰਸ਼ਵਾਦੀ ਕਹਾਣੀ ਸਵਰਗੀ ਮਾਸਟਰ ਜੀਵਣ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਸੰਨ 1911 ਵਿਚ ਸਰਗੋਧਾ (ਹੁਣ ਪਾਕਿਸਤਾਨ) ਵਿਖੇ ਜਨਮੇ ਸ. ਜੀਵਣ ਸਿੰਘ ਵਿੱਦਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਥੇ ਹੀ ਅਧਿਆਪਨ ਕਿੱਤੇ ਨਾਲ ਜੁੜ ਗਏ। ਵੰਡ ਸਮੇਂ ਉਹ ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਆ ਵੱਸੇ। ਉਥੋਂ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਲੰਮਾ ਅਰਸਾ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਸੱਚਾਈ, ਸਹਿਜ, ਸਾਦਗੀ ਅਤੇ ਅਸੂਲਪ੍ਰਸਤੀ ਦੇ ਮੁੱਲਾਂ ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਨੇ 78 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੱਕ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿੱਦਿਆ ਦਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਨੈਤਿਕ ਅਤੇ ਸਦਾਚਾਰਕ ਗੁਣਾਂ ਨਾਲ ਮਾਲਾ ਮਾਲ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਦੋ ਕਿਤਾਬਾਂ 'ਕਰਨੀ' ਅਤੇ 'ਕਥਨੀ' ਲਿਖੀਆਂ। ਪਹਿਲੀ ਦਾ ਮੁੱਖਬੰਧ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਮ ਮਿੱਤਰ ਸ੍ਰੀ ਈਸ਼ਵਰ ਦਾਸ ਸ਼ਾਸਤਰੀ (ਜਲੰਧਰ) ਨੇ ਲਿਖਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੁਝ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵੀ ਲਿਖੀਆਂ। 'ਟਿੱਬੀ ਦੀਆਂ ਦੇਵੀਆਂ ਦੀ ਦਾਸਤਾਂ' ਨਾਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਮਾਸਟਰ ਜੀਵਣ ਸਿੰਘ ਦੀ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਰਹਿੰਦੀ ਧੀ ਬੀਬਾ ਕੰਵਲਜੀਤ ਕੌਰ (ਰਾਹੋਂ) ਨੇ ਸਾਡੇ ਕਾਲਮਨਵੀਸ ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਪਾਲਪੁਰੀ ਰਾਹੀਂ 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਨੂੰ ਬੜੇ ਮੋਹ ਨਾਲ ਭੇਜੀ ਹੈ। ਦੁਪਾਲਪੁਰੀ ਹੁਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਕਾਟ-ਛਾਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। -ਸੰਪਾਦਕ

4-5 ਸਾਜ਼ਿੰਦੇ ਅਤੇ ਕੁਝ ਬੁੱਢੀਆਂ ਦਲਾਲਣਾਂ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲੇ ਤੁਰ ਪਈਆਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੋਟੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਭਾਗਣਾਂ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਈ ਚੱਲਦੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਟਿੱਬੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੀ ਸਫਾਈ ਕਰ ਕੇ ਰੈਣ ਬਸੇਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ

ਮਾਸਟਰ ਜੀਵਣ ਸਿੰਘ

ਦੋ ਝੋਂਪੜੀਆਂ ਬਣਾ ਲਈਆਂ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਇਕੱਠੀਆਂ ਬਹਿ ਕੇ ਗਾਉਂਦਿਆਂ ਰੱਬ ਨੂੰ ਉਲਾਂਭੇ ਦੇਣ ਲੱਗੀਆਂ, "ਰੱਬਾ ਮੇਰਿਆ ਦੁੱਖਾਂ ਨੇ ਘੇਰਿਆ, ਕਿਹੋ ਸਾਡੇ ਲੇਖ ਲਿਖੇ ਤੂੰ।"

ਉਧਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਵੇਸਵਾਦਾਂ ਦੇ ਖਾਲੀ ਹੋਏ ਮਕਾਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸੁਧਾਰ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੇ ਬਚਿਆ ਸਾਮਾਨ ਚੁੱਕ ਲਿਆ। ਪਲੰਘ, ਪੀੜ੍ਹੇ, ਕੁਰਸੀਆਂ, ਸੀਸੇ ਕੰਘੀਆਂ, ਰੁਮਾਲ ਤੇ ਇਤਰ ਫੁਲੇਲ ਦੀਆਂ ਸੀਸੀਆਂ ਆਦਿ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਢੇ ਲਿਆ। ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਦਿਆ ਗਿਆ। ਧੂਫ ਬੱਤੀ ਹਵਨ ਕਰਾ ਕੇ ਜਗ੍ਹਾ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰ ਸਭਾ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਨੇ ਸੁੱਖ ਦਾ ਸਾਹ ਲਿਆ ਅਤੇ ਕਮੇਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੀ ਇਸ ਮਹਾਨ ਕਾਰਜ ਬਦਲੇ ਭਾਰੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ।

ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਪਵਿੱਤਰ ਹੋ ਚੁੱਕੇ' ਮਕਾਨਾਂ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਛੋਟੇ ਵੱਡੇ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਸਭ ਬੇਕਾਰ ਹੋ ਗਏ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੋਟੀ ਰੋਜ਼ੀ ਵੇਸਵਾਦਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੀ ਚਲਦੀ ਸੀ। ਕਰਿਆਨੇ ਵਾਲੇ, ਤੰਦੂਰ ਵਾਲੇ, ਮੱਛੀ ਦੇ ਪਕੌੜਿਆਂ ਵਾਲੇ, ਪਾਨ ਬੀੜੀ ਸਿਗਰਟ ਵਾਲੇ, ਹਾਰ ਤੇ ਫੁੱਲ ਵਿਕਰੇਤਾ, ਅਸਲੀ ਨਕਲੀ ਗਹਿਣਿਆਂ ਦੇ ਵਪਾਰੀ ਅਤੇ ਰਿਕਸ਼ਿਆਂ ਟਾਂਗਿਆਂ ਵਾਲੇ ਸਭ ਵਿਹਲੇ ਹੋ ਗਏ, ਜਿਥੇ ਅੱਗੇ ਅੱਠੇ ਪਹਿਰ ਰੋਣਕ ਮੇਲਾ ਲੱਗਾ

ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਹੁਣ ਉਥੇ ਸੁੰਨ-ਮਸਾਨ ਹੋਈ ਪਈ ਸੀ। ਮੁਜਰਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਸਭ ਖਤਮ।

ਉਧਰ ਜਿਥੇ ਜਾ ਕੇ ਵੇਸਵਾਦਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਝੋਂਪੜੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ, ਉਥੇ ਪਹਿਲੋਂ ਪਹਿਲ ਤਾਂ ਕਰਿਆਨੇ ਵਾਲੇ ਆਪਣੇ 'ਬਕਾਏ ਲੈਣ' ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਦੇਖਣ ਪਾਖਣ ਗਏ, ਫਿਰ ਦੂਜੇ ਦੁਕਾਨਾਂ ਵਾਲੇ ਉਧਰ ਵੱਲ ਆਨੇ ਬਹਾਨੇ ਗੇੜੇ ਮਾਰਨ ਲੱਗ ਪਏ। ਛੋਟੀ ਹੀ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ ਦਾ ਨਾਂ 'ਟਿੱਬੀ' ਪੈ ਗਿਆ ਤੇ ਦੁਕਾਨਦਾਰਾਂ ਦੇ ਆਉਣ ਜਾਣ ਸਦਕਾ ਉਧਰ ਨੂੰ ਪਗਡੰਡੀ ਵੀ ਬਣ ਗਈ। ਕੁਝ ਦੁਕਾਨਦਾਰਾਂ ਨੇ ਜਕਦਿਆਂ ਜਕਦਿਆਂ ਉਥੇ ਆਪਣੇ ਖੋਖੇ ਜਾ ਰੱਖੇ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਉਹ ਸਾਰੇ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਟਿੱਬੀ ਜਾ ਪਹੁੰਚੇ ਜੋ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਬੇਕਾਰੀ ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਆਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਦੇਖਦਿਆਂ ਦੇਖਦਿਆਂ ਟਿੱਬੀ 'ਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਲੋਕ ਵੀ ਜਾ ਵਸੇ। ਪਗਡੰਡੀ ਦੀ ਥਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੱਚੀ ਫਿਰਨੀ, ਫਿਰ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਸੜਕ ਬਣ ਗਈ। ਟਾਂਗੇ ਤੇ ਰਿਕਸ਼ੇ ਵੀ ਟਿੱਬੀ ਵੱਲ 'ਸਵਾਰੀਆਂ' ਢੋਣ ਲੱਗ ਪਏ।

ਕਰਨੀ ਰੱਬ ਦੀ, ਨਾਜ਼ਮਪੁਰ ਉਜੜਦਾ ਗਿਆ ਤੇ ਟਿੱਬੀ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਰਸਦੀ ਵਸਦੀ ਨਗਰੀ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆ ਗਈ। ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ 'ਟਿੱਬੀ' ਨਾਂ ਦਾ ਨਗਰ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਨਾਜ਼ਮਪੁਰ ਬੇਚਰਾਗ ਪਿੰਡ ਬਣ ਗਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਭਗਵਾਨ ਰਾਮ ਵੇਲੇ ਦਾ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸ਼ਹਿਰ ਰਾਹੋਂ, ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਨੇ ਖੰਡਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਨਾਜ਼ਮਪੁਰ ਦੀ ਥਾਂ ਟਿੱਬੀ ਦੀ ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਤੀਹ ਪੈਂਤੀ ਹਜ਼ਾਰ ਦੀ ਵਸੋਂ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਨਾਜ਼ਮਪੁਰ ਵਾਲੀ ਸਮੱਸਿਆ ਹੁਣ ਇਥੇ ਵੀ ਆ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋਈ, ਕਿਉਂਕਿ ਟਿੱਬੀ ਦੇ ਮੇਨ ਬਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਵੇਸਵਾਦਾਂ ਦੇ ਕੋਠੇ ਸਨ ਜੋ ਟਿੱਬੀ ਦੇ ਸਭਿਅਕ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਰੜਕਣ ਲੱਗੇ, ਉਥੇ ਵੀ ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰ ਦਾ ਬੀੜਾ ਚੁੱਕਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਵੇਸਵਾਦਾਂ ਨੂੰ ਉਥੋਂ ਕੱਢਣ ਦੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਬਣਾਉਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਪਰ ਇਕ ਸਿਆਣੇ ਮੈਂਬਰ ਨੇ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਮਾਲ ਮਹਿਕਮੇ ਦੇ ਕਾਗਜ਼ਾਤ ਫਰੋਲ ਕੇ ਪਤਾ ਕਰੋ ਕਿ ਉਹ ਕਿਹੜੇ ਹਾਲਾਤ ਸਨ ਕਿ ਇਹ ਧੰਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਟਿੱਬੀ ਨਗਰ ਦੇ ਐਨ ਵਿਚਕਾਰ ਆਣ ਵਸੀਆਂ?

ਇਹ ਪੁਣ-ਛਾਣ ਇਕ ਬਿਰਧ ਪਟਵਾਰੀ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਜਦੋਂ ਪੁਰਾਣੇ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋਂ ਪਤਾ ਕਰ ਕੇ ਪਟਵਾਰੀ ਨੇ ਨਾਜ਼ਮਪੁਰ ਦੇ ਉਜਾੜੇ ਅਤੇ ਟਿੱਬੀ ਦੇ ਵਸਣ ਦੀ ਗਾਥਾ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾਈ ਤਾਂ ਸੁਧਾਰ

ਸਭਾ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਦੰਦ ਜੁੜ ਗਏ। ਇਸ ਸਭਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਇਕ ਸੂਝਵਾਨ ਮੈਂਬਰ ਨੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਕਿ ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਦੱਸੋ ਕਿ ਪੁਰਾਣਾ ਇਤਿਹਾਸ ਦੁਹਰਾ ਕੇ ਇਕ ਨਵੀਂ ਟਿੱਬੀ ਹੋਂਦ 'ਚ ਲਿਆਉਣੀ ਹੈ, ਯਾ ਅਸਲ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ 'ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰ' ਕਰਨਾ ਹੈ? ਧਨੀ ਰਾਮ ਨਾਂ ਦੇ ਇਸ ਸੂਝਵਾਨ ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰਕ ਦੀ ਹਾਮੀ ਸਾਰੀ ਸਭਾ ਨੇ ਭਰੀ। ਸਾਰਿਆਂ ਯੱਕ-ਜੁੱਥੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਹੋ ਕੇ ਸਾਰੀ ਵਾਗਡੋਰ ਸੰਭਾਲਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ।

ਧਨੀ ਰਾਮ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਅਧੀਨ ਸੁਧਾਰ ਸਭਾ ਨੇ ਸਾਰੀਆਂ ਵੇਸਵਾਦਾਂ ਨਾਲ ਇਕ ਗੰਭੀਰ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ। ਧਨੀ ਰਾਮ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਧੀਆਂ-ਭੈਣਾਂ ਆਖਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮਾਜਕ ਰੁਤਬੇ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਤੋਰੀ। ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਐਸੀਆਂ ਪਸੀਜੀਆਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਧਨੀ ਰਾਮ ਮੁਖੀਏ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਬਾਪ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਸਮਝ ਕੇ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਵਿਥਿਆ ਖੋਲ੍ਹ ਸੁਣਾਈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਉਹ ਇਸ ਗਲੀਜ਼ ਧੰਦੇ ਵਿਚ ਮਜਬੂਰਨ ਫਸੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਿੱਸੇ ਸੁਣ ਸੁਣ ਕੇ ਸਾਰੀ ਸੁਧਾਰ ਸਭਾ ਸੁੰਨ ਰਹਿ ਗਈ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਹ ਮਰਦ ਜਾਤ ਦੀਆਂ ਸਤਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹੀ ਇਸ ਨਰਕ ਵਿਚ ਧਸੀਆਂ ਸਨ। ਸਾਰੀਆਂ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਰੋਂਗਟੇ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸਨ।

ਮੁਖੀਆ ਧਨੀ ਰਾਮ ਵੱਡਾ ਜ਼ਿੰਮੀਦਾਰ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ 90 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚੋਂ 40 ਏਕੜ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੇਸਵਾਦਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲਵਾ ਦਿੱਤੀ। ਬਾਕੀ ਦੇ ਕਈ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਾਸੋਂ ਸੌ ਸੌ ਰੁਪਏ ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਮਦਦ ਦੇਣ ਦਾ ਇਕਰਾਰ ਕਰਿਆ। ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੇਸਵਾਦਾਂ ਨੂੰ ਧੀਆਂ-ਭੈਣਾਂ ਸਮਝ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਣ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਿੰਗਲਾਂ ਅਤੇ ਗਨਕਾਂ ਦੀਆਂ ਮਿਥਿਹਾਸਕ ਸਾਖੀਆਂ ਸੁਣਾ ਕੇ ਪ੍ਰੇਰਿਆ ਕਿ ਉਹ ਵੇਸਵਾ-ਬ੍ਰਿਤੀ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰ ਕੇ, ਮਾਣ ਇੱਜ਼ਤ ਵਾਲੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋਣ। ਚੰਗੇ ਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਧੰਦਾ ਤਿਆਗਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਸੁਧਾਰ ਸਭਾ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਇਕ ਹੋਰ ਨੇਕ ਉਦਮ ਇਹ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਜ਼ਾਮੰਦੀ ਨਾਲ ਸ਼ਹਿਰ 'ਚੋਂ ਲੋੜਵੰਦ ਮਰਦ ਲੱਭ ਕੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿਸਥੀ ਜੋੜੇ ਬਣਾ ਦਿੱਤੇ। ਕੁਲ ਦੀਆਂ ਕੁਲ, ਘਰ-ਬਾਰੀ ਸੁਆਣੀਆਂ ਬਣ ਕੇ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਨਾਲ ਜੀਵਨ ਗੁਜ਼ਾਰਨ ਲੱਗੀਆਂ।

ਹੁਣ ਸੁਧਾਰ ਸਭਾ ਅੱਗੇ ਵੇਸਵਾਦਾਂ ਦੇ ਸਾਜ਼ਿੰਦਿਆਂ ਦੇ ਪੁਨਰਵਾਸ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਆਣ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋਈ। ਤੀਖਣ ਬੁੱਧੀ ਵਾਲੇ ਧਨੀ ਰਾਮ ਨੇ ਵੇਸਵਾਦਾਂ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਕੋਠਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਦੀ ਸਾਫ-ਸਫਾਈ ਕਰਵਾ ਕੇ ਉਥੇ ਦੇਵੀ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਮੂਰਤੀਆਂ ਰਖਵਾ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਟੌਲ, ਸੰਖ ਰੱਖ ਕੇ ਧੂਫ ਬੱਤੀ ਅਤੇ ਜੋਤਿ ਜਗਾ ਦਿੱਤੀ। ਨਵੇਂ ਬਣਾਏ ਗਏ ਇਸ ਸ਼ਿਵਾਲੇ ਵਿਚ ਸਾਜ਼ਿੰਦਿਆਂ ਦੀ ਭਜਨ ਮੰਡਲੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਆਸ਼ਰਮ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰ ਚੁੱਕੀਆਂ ਕੁੱਲ ਦੀਆਂ ਵੇਸਵਾਦਾਂ ਮਧੁਰ ਕੰਠ ਭਜਨ ਗਾਉਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ।

ਵਾਸਨਾ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਦੇ ਗਿੱਝੇ ਕਈ ਮਰਦ ਜਦ ਇਸ ਪਾਸੇ ਗੇੜਾ ਮਾਰਦੇ ਤਾਂ ਟਿੱਬੀ ਦੀ ਫਿਜ਼ਾ ਵਿਚ ਗੂੰਜਦੇ ਮੀਰਾਂ ਬਾਈ ਦੇ ਭਜਨ ਅਤੇ ਵੱਜਦੇ ਤਾਨਪੁਰੇ ਖੜਤਾਲਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਉਹ ਹੱਕੇ ਬੱਕੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ। ਟਿੱਬੀ ਦੇ ਸ਼ਿਵਾਲੇ 'ਚ ਭਜਨ ਗਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਵਿਆਹ-ਸਾਦੀਆਂ 'ਤੇ ਕੀਰਤਨ ਲਈ ਬੁਲਾਉਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਹੌਲੇ ਹੌਲੇ ਉਹ ਟਿੱਬੀਆਂ ਦੀਆਂ ਦੇਵੀਆਂ ਕਹਾਉਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਦੌਲਤ ਹੁਣ ਟਿੱਬੀ ਦਾ ਪੂਰਾ ਨਾਮ 'ਦੇਵੀਆਂ ਦੀ ਟਿੱਬੀ' ਵੱਜਦਾ ਹੈ।

ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਸੁਣਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ

ਰੇਡੀਓ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ

ਡਾਇਲ ਕਰੋ ਤੇ ਸੁਣੋ

832-551-5038 ਰੇਡੀਓ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ 24/7

www.radiock.com

702-489-0222 ਖਾਲਸਾ ਰੇਡੀਓ 24/7

(ਗੁਰਬਾਣੀ)

www.khalsaradio.org

702-489-0228 ਆਪਣਾ ਪੰਜਾਬ 24/7

(ਭੰਗੜਾ ਮਿਊਜ਼ਿਕ)

www.apnapunjabradio.com

702-489-0229 ਦੇਸੀ ਬਾਈਟ ਰੇਡੀਓ 24/7

(ਬਾਲੀਵੁਡ ਮਿਊਜ਼ਿਕ)

www.desibiteradio.com

**ਧਾਰਮਿਕ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ, ਤਾਜ਼ਾ ਖਬਰਾਂ,
ਟਾਕ ਸ਼ੋਅ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੈਨ ਹੋਜ਼ੇ ਤੇ ਫਰੀਮਾਂਟ ਤੋਂ
ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਪ੍ਰਸਾਰਣ**

Wifi Radio ਖਰੀਦਣ ਅਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ

ਫੋਨ: 510-900-3600

Radio CK, PO Box 296, Fremont, CA 94537

Quick Stop 40, Oklahoma

Help Wanted

**ਟਰੱਕ ਸਟਾਪ ਲਈ ਕੈਸ਼ੀਅਰ
ਅਤੇ ਮੈਨੇਜਰ ਲੋੜ ਹੈ**

ਖਾਣ-ਪੀਣ ਅਤੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਮੁਫਤ, ਚੰਗੀ ਤਨਖਾਹ

ਕਾਲ ਕਰੋ: 832-512-7172

ਸਸਤੇ ਬੋਲ

ਸਸਤੇ ਬੋਲ, ਕੁਚੱਜੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਗੀਤ-ਸੰਗੀਤ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ। ਦੱਸੋ ਉਸ ਮਨੋਰੰਜਨ ਦਾ ਕੀ ਫਾਇਦਾ, ਭੈਣ-ਭਾਈ ਇਕ ਜਗ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਬਹਿ ਸਕਦੇ। ਹੱਦ ਹੁੰਦੀ ਏ ਹਰ ਇਕ ਗੱਲ ਦੀ, ਹੱਦ ਲੰਘੀਏ ਲੋਕ ਨਹੀਂ ਸਹਿ ਸਕਦੇ। ਕੋਈ ਕਹੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਨਾ ਕਹੇ ਬੇਸ਼ਕ, ਅਸੀਂ ਆਖੇ ਬਗੈਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੇ।

ਨੁਸਖਾ

ਲੁੱਟਮਾਰ ਦਾ ਮਾਲ ਜੇ ਹਜ਼ਮ ਕਰਨੈ, ਰੱਬ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਲਓ ਕੁਝ ਕੁਝ। ਚੌਧਰ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨ ਦੀ ਮੱਲ ਬੈਠੋ, ਸੋਹਿਲੇ ਪਰਵਰਦਗਾਰ ਦੇ ਗਾਓ ਕੁਝ ਕੁਝ। ਗਉਸ਼ਾਲਾ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਫੰਡ ਰੋਲੋ, ਵਿਚੋਂ ਗਉ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਪਾਓ ਕੁਝ ਕੁਝ। ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਰੱਖ ਲੈ ਲਾਜ ਸਾਡੀ, ਭਾਗੀਦਾਰ ਭਗਵਾਨ ਬਣਾਓ ਕੁਝ ਕੁਝ।
-ਨਵਰਾਹੀ ਘੁਗਿਆਣਵੀ

ਸੈਂਡੀ ਹੁਕ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ ਦੇ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਲੋਂ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਬਿਊਰੋ): ਲੰਬੇ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਕੁਨੈਕਟੀਕਟ ਸਟੇਟ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਨਿਊ ਟਾਊਨ ਦੇ ਇੱਕ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਗੋਲੀ ਚਲਾ ਕੇ ਇੱਕ ਸਿਰਫਿਰੇ ਜਨੂੰਨੀ ਵਲੋਂ ਨੰਨ੍ਹੇ ਮੁੰਨੇ 20 ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ 6 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦੇਣ ਦੀ ਘਟਨਾ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਸਦੇ ਹਰ ਭਾਈਚਾਰੇ ਅੰਦਰ ਸੋਗ ਅਤੇ ਚਿੰਤਾ ਦੀ ਲਹਿਰ ਫੈਲਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਲੋਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕੈਂਡਲ ਲਾਈਟ ਵਿਜ਼ਲ ਕਰਕੇ, ਜਨਤਕ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਅੰਦਰ ਅਰਦਾਸਾਂ ਕਰਕੇ ਵਿਛੜੀਆਂ ਰੂਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂ ਦੇ ਫੁੱਲ ਭੇਟ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਅਜੇ ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰਾ ਆਪ ਅਜਿਹੇ ਹੀ ਇੱਕ ਸਿਰਫਿਰੇ ਜਨੂੰਨੀ ਵਲੋਂ ਚਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਚੁਕਾ ਹੈ।

ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਬੁੱਧਵਾਰ 19 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮੀ ਕੈਂਡਲ ਲਾਈਟ ਵਿਜ਼ਲ ਅਤੇ ਅਰਦਾਸ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਡੈਲਸ (ਬਿਊਰੋ): ਪਿਛਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਸੈਂਡੀ ਹੁਕ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਿਰਫਿਰੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵਲੋਂ ਚਲਾਈ ਗਈ ਅੰਧਾਧੁੰਦ ਗੋਲੀ ਵਿੱਚ ਮਾਰੇ ਗਏ 20 ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ 6 ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਫਨ ਏਸ਼ੀਆ ਰੇਡੀਓ ਵਲੋਂ ਇੱਕ ਕੈਂਡਲ ਲਾਈਟ ਵਿਜ਼ਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਫਨ ਏਸ਼ੀਆ ਦੀ

ਹੋਸਟ ਸ਼ਬਨਮ ਮੋਦਗਿਲ ਨੇ ਇਸ ਮੌਕੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੇ ਕੰਧਾਂ ਹਿਲਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਸਭ ਦੇ ਮਨ ਬੇਹਦ ਦੁਖੀ ਹਨ। ਹੋਸਟ ਟੀਨਾ ਨੇ ਇੱਕ ਨਜ਼ਮ ਮਾਰੇ ਗਏ ਬੱਚਿਆਂ ਨਿਮਿਤ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾਈ ਜਿਸ ਨੇ ਸਭ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਸੋਜਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਡੈਲਸ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ, ਇੰਡੀਆ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ, ਹਿੰਦੂ ਟੈਂਪਲ-ਇਰਵਿੰਗ, ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਯੂਲਿਸ, ਪੀਕਾਟ ਗਰੁਪ, ਇਸਮਾਇਲੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ, ਗੁਜਰਾਤੀ ਸਮਾਜ, ਮੱਕਾ ਮਸਜਿਦ ਡੈਲਸ ਚਰਚ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ, ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਮੰਚ, ਹੈਦਰਾਬਾਦੀ ਸੰਮਤੀ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨੇ ਹਜ਼ਾਰੀ ਲਵਾਈ। ਫਨ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੌਹਨ ਹਾਮਿਦ ਨੇ ਆਏ ਸਭ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ।

ਵਿਦੇਸ਼ ਦੌਰੇ ਲਈ ਜੱਜਾਂ ਨੂੰ ਦੇਣੀ ਪਵੇਗੀ ਸੂਚਨਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਵਿਦੇਸ਼ ਫੇਰੀ 'ਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਜੱਜਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਇਸ ਬਾਰੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣੀ ਪਵੇਗੀ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਉਹ ਆਦੇਸ਼ ਆਰਜ਼ੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਹਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ ਪੀ ਸੀ ਐਸ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣੇ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਬਿਊਰੋ): ਸ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ ਸਥਾਨਕ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸੰਸਥਾ ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਪੀ ਸੀ

ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ

ਐਸ) ਦੇ ਸਾਲ 2013 ਲਈ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਧਾਨ ਚੁਣੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਇੱਕ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ. ਸੰਘਾ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਨ।

ਸ. ਸੰਘਾ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਬੀ ਐਸ ਸੀ ਪਾਸ ਹਨ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਆਉਣ ਉਪਰੰਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਤੋਂ ਇਲੈਕਟਰੀਕਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਪਿਛੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੈਬਸਟਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਐਮ ਬੀ ਏ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਵੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਪਿਛਲੇ 27 ਸਾਲ ਤੋਂ ਫੈਡਰਲ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵੱਖ ਵੱਖ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸੰਘਾ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਹੋਏ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੋ ਬੱਚੇ ਹਨ। ਪੀ ਸੀ ਐਸ ਨਾਲ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਡੂੰਘਾ ਨਾਤਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਪਿਛਲੇ ਸੱਤ ਸਾਲ ਤੋਂ ਉਹ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਹੋਰ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿਰਨ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸਕੱਤਰ, ਵਿੱਕ ਸਿੰਘ ਵਿੱਤ ਸਕੱਤਰ, ਅਜੇ ਸਿੰਘ ਭੰਗੂ ਯੁਵਾ ਮਾਮਲੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਸਪੋਰਟਸ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਅਤੇ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਇੰਟਰ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ।

ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵਲੋਂ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਤਾੜਨਾ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਤਾੜਨਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਡੇਰਾ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ ਪੁਲਿਸ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣ 'ਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸਖ਼ਤ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ।

ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਕੇਸ ਦਰਜ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਦਬਾਅ ਦੇ ਹੇਠ ਦੋਸ਼ੀ ਡੇਰਾ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਦੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਵਲੋਂ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਸਿਰਸਾ ਤੇ ਉੱਥੋਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਵਿੱਚ ਭੰਨਤੋੜ ਤੇ ਕੁੱਟਮਾਰ ਕੀਤੀ

ਗਈ ਸੀ। ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਕੱਤਰਤਾ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬਿਰਧ ਸਰੂਪਾਂ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਵੀ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਸਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਰੂਪ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੂੰ ਭੇਟ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਸਕੱਤਰੇਤ ਵਿਖੇ 5 ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਹੋਈ ਇਕੱਤਰਤਾ 'ਚ ਕਈ ਪੰਥਕ ਮਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਆਏ ਸੁਝਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰ 'ਚ ਕੁਝ ਸੁਝਾਅ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਪਰਵਾਸੀ

ਸਿੱਖ ਵਫ਼ਦ ਦੇ ਆਗੂ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਪੱਤਰ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਿਆ ਗਿਆ। ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਹੋਈ ਇਸ ਇਕੱਤਰਤਾ ਵਿੱਚ ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆਨੀ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ, ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ, ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆਨੀ ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ, ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆਨੀ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਤੇ ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆਨੀ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੰਦਗੜ੍ਹ ਨੇ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕੀਤੀ।

ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥

ਏਤੀ ਮਾਰ ਪਈ ਕਰਲਾਣੈ ਤੈਂ ਕੀ ਦਰਦੁ ਨ ਆਇਆ॥

ਕੁਨੈਕਟੀਕਟ ਸਟੇਟ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਨਿਊ ਟਾਊਨ ਦੇ ਸੈਂਡੀ ਹੁਕ ਐਲੀਮੈਂਟਰੀ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰੇ ਦਰਦਨਾਕ ਦੁਖਾਂਤ ਨੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਹਿਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਵਲੰਦਰ ਕੇ ਰਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ! ਬੇਕਸੂਰ ਮਾਸੂਮ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰੀਆਂ ਗਈਆਂ! ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਦੇਸ਼ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਵਾਰ ਵਾਰ ਵਾਪਰ ਰਿਹਾ ਇਹ ਦੁਖਾਂਤ ਮਨੁੱਖਤਾ ਵਿੱਚ ਵਧ ਰਹੀ ਮਾਨਸਿਕ ਬੀਮਾਰੀ ਦਾ ਸੂਚਕ ਹੈ! ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਦੋਂ ਮਿਲਵਾਕੀ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਓਕ ਕਰੀਕ ਵਿੱਚ ਐਸਾ ਹੀ ਵਰਤਾਰਾ ਵਰਤਿਆ ਤਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਵਾਸੀਆਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਦੁਖ ਦਰਦ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਸਗੋਂ ਹਮਦਰਦੀ ਨਾਲ ਵੰਡਾਇਆ ਵੀ ਸੀ! ਅੱਜ ਮਾਸੂਮ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਦਰਦ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਜਾਣ ਕੇ ਵੰਡਾਉਣ ਦੀ ਇਖਲਾਕੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਵੀ ਬਣਦੀ ਹੈ!

ਬੇਸ਼ਕ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵਲੋਂ ਉਪਰਾਲੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਕੀਤੇ ਵੀ ਜਾਣੇ ਹਨ ਪਰ ਇਕਸਾਰਤਾ ਪਖੋਂ ਕਮੀਆਂ ਰਹਿਣ ਸਦਕਾ ਇਹ ਉਪਰਾਲੇ ਸਾਰਥਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਵਿਲਖਣ ਵਿਰਸੇ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਕਸਰ ਅਧੂਰੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ! ਇਸ ਆਦਰਸ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਹਿਤ ਸਮੂਹ ਸਿੱਖਾਂ, ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ:

(1) ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਅਗਲੇ ਦੋ ਸੰਨਚਰਵਾਰ ਕੈਂਡਲ ਲਾਈਟ ਵਿਜ਼ਲ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਕੀਰਤਨ ਅਤੇ ਸਰਬਤ ਦੇ ਭਲੇ ਹਿਤ ਅਰਦਾਸ-ਜੋਦੜੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਅਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਵਲੋਂ ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਾਸਤੇ ਪਾਇਆ ਯੋਗਦਾਨ ਅਤੇ ਗੋਲਕ ਭੇਟਾ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇ! ਸੀ ਐਨ ਐਨ ਵਲੋਂ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸਹਾਇਤਾ ਫੰਡ-ਸੈਂਡੀ ਹੁਕ ਸਕੂਲ ਸੁਪੋਰਟ ਫੰਡ, ਨਿਊ ਟਾਊਨ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਫੰਡ ਅਤੇ ਰੈਡ ਕਰਾਸ ਫੰਡ ਆਦਿ ਦੱਸੇ ਗਏ ਹਨ।

(2) ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਉਪਰਾਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਕਸਾਰਤਾ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਸਾਂਝੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਬਣਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਿ ਮਾਨਵਤਾ ਪ੍ਰਤੀ ਫਰਜ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਵਿਲਖਣ ਵਿਰਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ!

ਉਮੀਦ ਹੈ! ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰਾ ਬੇਨਤੀ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਕਰੇਗਾ!

ਪ੍ਰੋ. ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਹੁੰਦਲ, ਫੋਨ: 630-995-0670, ਡਾ. ਪਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਫੋਨ: 847-397-1912
ਇਰਵਿਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਫੋਨ: 847-942-5150, ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ, ਫੋਨ: 847-942-5150

American Sikh Community

For more info. visit us: www.amsikh.com

ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪਸੰਦ-ਡੀ ਜੇ ਮਾਵੀ

DJ MAVI

Professional entertainment
for all occasions

DJ, M.C, Laser Lights, Large Sound Systems

We also offer

Dhol Players, Bhangra Dancers, and Up-Lighting
Ohio, Indiana, Kentucky, Michigan, West Virginia,
Tennessee, Illinois

ਵਿਆਹ-ਸ਼ਾਦੀ, ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ, ਜਨਮ ਦਿਨ, ਗ੍ਰੈਜੂਏਸ਼ਨਾਂ,
ਸਵੀਟ-16, ਮਹਿੰਦੀ-ਸੰਗੀਤ, ਜਾਗੇ ਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਕੁਝ...

We will make your event memorable for years to come
10 years of experience** Top of the line equipment
**More than 75,000 Songs
Up to 10,000 Watts of Sound

ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਮੌਕਾ ਵੱਡਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਛੋਟਾ, ਡੀ ਜੇ ਮਾਵੀ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖੋ

ਫੋਨ: 513-885-1679

Deejaymavi@yahoo.com WWW.DJMAVI.NET

TO BUY OR SELL

HOME-BUSINESS-A COMMERCIAL/INVESTMENT PROPERTY

Vicky Vasudeva, Coldwell banker

MBA, Marquette Univ., Milwaukee, WI

Top Realtor, Coldwell Banker Commercial NRT, WI 2009, 2010 & 2011

Chicago Metro Top Ten Realtors, Coldwell Banker Commercial NRT, 2011

Specializing in Sale & Purchase of

- Hotels/ Motels ■ Retail/ Shopping Centers ■ Liquor stores
- Commercial buildings (medical clinics, office, apartment buildings)
- Gas stations/ truck stops ■ Grocery/ convenience stores

Call: 414-688-4197

email:

Vicky.vasudeva@cbexchange.com

Listings

1. Liquor store, South Side, High Sales & Profit, \$495,000. With real estate, 6000SF, parking lot.
2. Liquor store, Waukesha, High Sales & Profit, \$750,000. With Real Estate, 10,000 SF, parking lot.
3. Liquor Store, Milwaukee, Sales \$150,000+monthly, \$300,000, 5000SF.
4. Liquor store, Milwaukee, High Sales & Profit, \$525,000, With real estate, 2600SF.
5. Super Market, Milwaukee, Full Liquor, Grocery, Check Cashing, Western Union etc, Very High Sales & Profit, With real estate, rental income, \$3.5 Million.
6. Liquor Store, Janesville, High Sales & Profit, \$95,000.
7. Grocery Store W/Beer, Milwaukee, Profitable, \$249,000, With real estate, 4000SF.
8. Grocery Store W/Beer, Milwaukee, Profitable, \$325,000 With real estate, 4200SF.
9. Gas Stations (2), With real estate, car wash, 2 C-stores with Full Liquor, High Profit, Waukesha, \$1.3 Million, Package Deal.
10. Gas Station, With real estate, Newly Remodeled, C-store, Profitable, Milwaukee, \$1.15 Million.
11. Gas Station, With real estate, Mechanic shop, C-store W/beer, Liquor possible, Profitable, Waukesha, \$579,000.
12. Gas Station, With real estate, Car Wash, C-Store, Profitable, Near Freeway, \$875,000.
13. Gas Station, With real estate, C-store, Busy area, Profitable, \$695,000.

...AND MORE Listings.

ਕਬੱਡੀ: ਭਾਰਤ ਤੀਜੀ ਵਾਰ ਚੈਂਪੀਅਨ

ਲੁਧਿਆਣਾ: ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਟੇਡੀਅਮ ਵਿਚ ਖੇਡੇ ਗਏ ਤੀਸਰੇ ਪਰਲਜ਼ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦੇ ਫਾਈਨਲ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਗੱਭਰੂਆਂ ਤੇ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਨੇ ਖਿਤਾਬੀ ਮੁਕਾਬਲੇ ਜਿੱਤ ਕੇ ਵਿਸ਼ਵ ਚੈਂਪੀਅਨ ਬਣਨ ਦਾ ਮਾਣ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ 59-22 ਦੇ ਵੱਡੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਹਰਾਇਆ। ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਲਗਾਤਾਰ ਤੀਸਰੀ ਵਾਰ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਜਿੱਤ ਕੇ ਹੈਟਰਿਕ ਲਾਈ ਹੈ ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਲੜਕੀਆਂ ਨੇ ਮਲੇਸ਼ੀਆ ਨੂੰ ਹਰਾ ਕੇ ਲਗਾਤਾਰ ਦੂਸਰੀ ਵਾਰ ਵਿਸ਼ਵ

ਗਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜੇਤੂ ਰਹੀ ਭਾਰਤੀ ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਟੀਮ ਨੂੰ 51 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਇਨਾਮ ਦਿੱਤਾ। ਦੂਜੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਆਏ ਮਲੇਸ਼ੀਆ ਦੀ ਟੀਮ ਨੂੰ 31 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਿੱਤੇ ਗਏ।

ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਚੌਥੇ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਲਈ ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਜੇਤੂ ਟੀਮ ਦੀ ਇਨਾਮ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਦੁੱਗਣੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਗਗਨਦੀਪ ਗੋਗੀ ਖੀਰਾਂਵਾਲੀ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰੀਨ ਰੇਡਰ ਅਤੇ ਏਕਮ ਹਨੂਰ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰੀਨ ਜਾਫ਼ੀ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ। ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਇਨਾਮ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰੀਤ ਟਰੈਕਟਰ

ਕਰਕੇ ਖਾਤਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ। ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਹੀ ਭਾਰਤ ਨੇ ਮੈਚ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਦਬਦਬਾ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਵੱਡੀ ਲੀਡ ਲੈ ਲਈ। ਜਦੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਖਾਤਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਭਾਰਤ 14-0 ਦੀ ਲੀਡ ਬਣਾ ਚੁੱਕਾ ਸੀ।

ਭਾਰਤ ਦੇ ਤੇਜ਼-ਤਰਾਰ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਸੁਖਬੀਰ ਸਰਾਵਾਂ, ਨਰਿੰਦਰ ਬਿੱਟੂ, ਏਕਮ ਹਨੂਰ, ਗੁਰਲਾਲ ਤੇ ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਪਾਲਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਵਧੀਆ ਖੇਡ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਜਦੋਂਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਜੱਫਾ ਪਾਉਣ ਵਿਚ ਨਾਕਾਮਯਾਬ ਰਹੇ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵੱਲੋਂ ਇਰਫਾਨ ਮਾਨਾ, ਲਾਲ ਓਵਾਇਦੁਲਾ ਤੇ ਸਦੀਕ ਬੱਟ ਨੇ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੀ ਟੀਮ ਲਈ ਕੁਝ ਅੰਕ ਜੋੜੇ। ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਦੌਰ ਦੌਰਾਨ ਦੋਵਾਂ ਟੀਮਾਂ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਨੌਕੜੇਕ ਹੁੰਦੀ ਵੀ ਦੇਖੀ ਗਈ ਤੇ ਟੈਕਨੀਕਲ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੁਝਬੂਝ ਦਿਖਾਂਦੇ ਹੋਏ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਰੀਪਲੇਅ ਦੇ ਕੇ ਨਤੀਜੇ ਦਿੱਤੇ। ਪਹਿਲੇ ਹਾਫ ਦੀ ਖੇਡ ਖਤਮ ਹੋਣ 'ਤੇ ਭਾਰਤ 33-9 ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਸੀ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਮੰਤਰੀ ਸਨਾਉਲਾ ਖਾਨ ਤੇ ਡਿਪਟੀ ਸਪੀਕਰ ਰਾਣਾ ਮਸੂਦ ਅਹਿਮਦ ਨੇ ਵੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕੀਤੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਬੱਡੀ ਖੇਡ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਬੱਡੀ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਦੂਜੇ ਅੱਧ ਦੀ ਖੇਡ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫਿਰ ਭਾਰਤੀ ਦਬਦਬਾ ਕਾਇਮ ਰਿਹਾ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੇ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਤਾਂ ਚੰਗੀ ਕੀਤੀ ਪਰ ਉਹ ਲੀਡ ਨਾ ਤੋੜ ਸਕੇ। ਇਹ ਲਗਾਤਾਰ ਤੀਜੀ ਵਾਰ ਹੈ ਜਦੋਂ ਭਾਰਤ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਚੈਂਪੀਅਨ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਦੋ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ ਮਿਲਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮਾਣ ਉੱਚਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਓਲੰਪੀਅਨ ਤੇ ਅਰਜੁਨ ਐਵਾਰਡੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਪਲਵਿੰਦਰ ਚੀਮਾ, ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ, ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ।

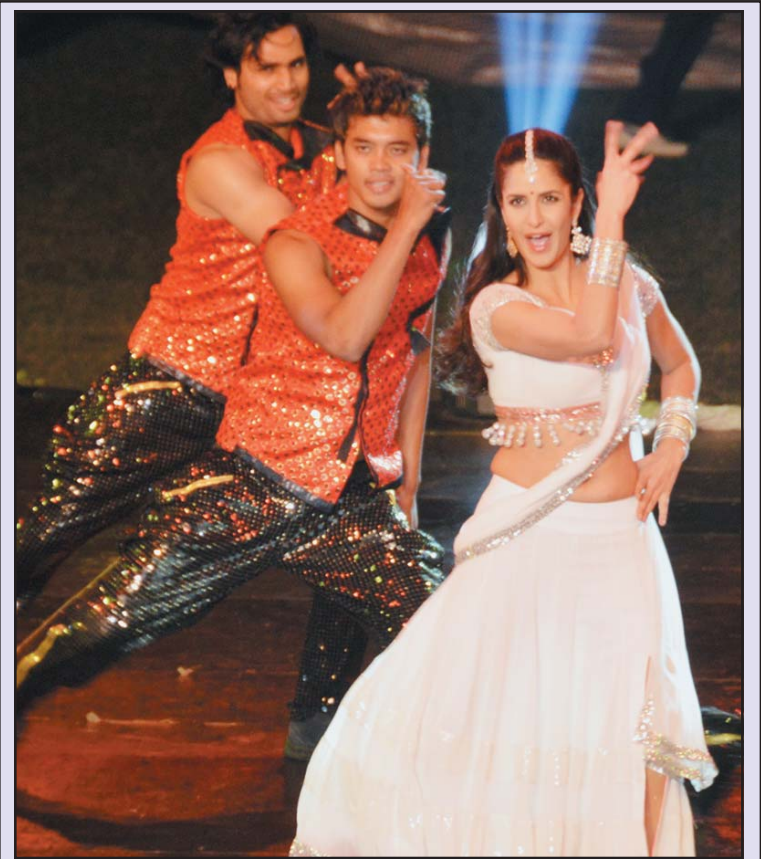

ਚੈਂਪੀਅਨ ਬਣਨ ਦਾ ਮਾਣ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਸਥਾਨ ਨਾਲ ਦੋ ਕਰੋੜ ਦਾ ਇਨਾਮ ਜਿੱਤਿਆ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਆਉਣ ਲਈ ਇਕ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਇਨਾਮ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਿਆ ਗਿਆ। ਤੀਜੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਰਹੀ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਟੀਮ ਨੂੰ 51 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਇਨਾਮ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੇ

ਮਿਲੇ। ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਵਰਗ ਵਿਚ ਬੈਸਟ ਰੇਡਰ ਪ੍ਰਿਯੰਕਾ ਦੇਵੀ ਅਤੇ ਬਿਹਤਰੀਨ ਜਾਫ਼ੀ ਜਤਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੂੰ ਇਕ-ਇਕ ਹੋਂਡਾ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਇਨਾਮ ਵਜੋਂ ਮਿਲਿਆ।

ਫਾਈਨਲ ਮੈਚ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਦੇ ਕਪਤਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਵਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਕਬੱਡੀ ਪਾ ਕੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਤੇ ਪਹਿਲਾ ਅੰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ

ਕੈਟਰੀਨਾ ਕੈਫ ਨੇ ਕੀਤਾ ਕਮਾਲ

ਲੁਧਿਆਣਾ: ਫਿਲਮ ਅਦਾਕਾਰਾ ਕੈਟਰੀਨਾ ਕੈਫ ਦੀ 15 ਮਿੰਟਾਂ ਦੀ ਦਿਲਕਸ਼ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ 'ਤੇ ਡੂੰਘੀ ਛਾਪ ਛੱਡੀ। ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦੇ ਸਮਾਪਤੀ ਸਮਾਰੋਹ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚਕਾਰ ਫਾਈਨਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਦੇਖਣ ਲਈ ਪੁੱਜੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜਾ ਬਾਨ, ਇੰਦਰਜੀਤ ਨਿੱਕੂ, ਰਿਮਜ਼ ਜੇ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਭੁੱਲਰ ਨੇ ਗੀਤਾਂ 'ਤੇ ਨਚਾਇਆ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਆਤਿਸ਼ਬਾਜ਼ੀ ਨਾਲ ਲੁਧਿਆਣਾ ਜਗਮਗਾ ਉਠਿਆ। ਗਾਇਕ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਅਤੇ ਦਿਲਜੀਤ ਦੋਸਾਂਝ ਨੇ ਆਪਣੇ ਚੋਣਵੇਂ ਗੀਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ। ਕਵੀ ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਨੇ ਆਪਣਾ ਗੀਤ 'ਕਹੇ ਸਤਲੁਜ ਦਾ ਪਾਣੀ' ਗੁਣਗੁਣਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਵੱਡੀ ਸਕਰੀਨ 'ਤੇ ਬਰਤਾਨਵੀ ਰਾਜਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਾਂਤ ਨੂੰ ਦਿਖਾਉਂਦਿਆਂ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਡੂੰਘੀ ਸਾਂਝ ਦੀ ਬਾਤ ਪਾਈ ਗਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਰੀ ਆਈ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਹਾਸਰਸ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਇਰਫਾਨ ਅਤੇ ਹਸਨ ਮਲਿਕ ਦੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵੱਖਰੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਢਿੱਡੀ ਪੀੜਾਂ ਪਾ ਦਿੱਤੀਆਂ।

ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਖਿਡਾਰੀ ਨੂੰ ਵੱਜਿਆ ਡੋਪ ਦਾ ਡੰਗ

ਬਠਿੰਡਾ: ਕੌਮੀ ਡੋਪ ਟੈਸਟਿੰਗ ਏਜੰਸੀ (ਨਾਡਾ) ਨੇ ਤੀਜੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਕਬੱਡੀ 2012 ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਰਹੀ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਟੀਮ ਦੇ ਇਕ ਖਿਡਾਰੀ ਨੂੰ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਦਵਾਈਆਂ ਦੇ ਸੇਵਨ ਕਾਰਨ ਡੋਪਿੰਗ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਖਿਡਾਰੀ ਵਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਨੌਆ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਵਿਚ ਖੇਡਣ ਉੱਤੇ ਤੁਰੰਤ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਖੇਡ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸ਼ਿਵ ਦੁਲਾਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਖਿਡਾਰੀ ਵਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਨੌਆ ਨੂੰ ਪਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਦਵਾਈਆਂ ਦੇ ਸੇਵਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਖਿਡਾਰੀ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਦੇ ਬਾਕੀ ਮੈਚ ਖੇਡਣ 'ਤੇ ਤੁਰੰਤ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਨਾਡਾ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਨੇ ਅਚਨਚੇਤੀ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦੇ 88 ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਡੋਪ ਟੈਸਟ ਲਈ ਸੈਪਲ ਲਏ। ਨਾਡਾ ਵੱਲੋਂ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਸਥਿਤ ਵਿਸ਼ਵ ਡੋਪਿੰਗ ਟੈਸਟਿੰਗ ਏਜੰਸੀ (ਵਾਡਾ) ਵੱਲੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਲੈਬਰਟਰੀ ਤੋਂ ਕਰਵਾਈ ਸੈਪਲਾਂ

ਦੀ ਜਾਂਚ ਵਿਚ ਕੈਨੇਡਾ ਦਾ ਇਹ ਖਿਡਾਰੀ ਡੋਪਿੰਗ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ। ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਨਤੀਜਾ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਟੀਮ ਦੀ ਇਨਾਮੀ ਰਕਮ ਵਿਚ ਵੀ ਕਟੌਤੀ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਕੱਪ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਡੋਪ ਕਾਰਨ ਕੱਪ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ ਸੀ; ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਕੱਪ ਦੀ ਮੁੱਖ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਟੀਮ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਦਲੀਲ ਸੁਣੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਗਈ।

ਦੋਵਾਂ ਫਾਈਨਲਾਂ 'ਚ ਹੀ ਭਾਰਤ ਭਾਰਤ ਹੋਈ

ਬਠਿੰਡਾ: ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਵਰਗ ਦੇ ਸੈਮੀ ਫਾਈਨਲ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਨੇ ਇਰਾਨ ਨੂੰ 72-23 ਅੰਕਾਂ ਨਾਲ ਹਰਾਇਆ। ਮੇਜ਼ਬਾਨ ਟੀਮ ਦੇ ਜਾਫ਼ੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸੁਖਬੀਰ ਸਰਾਵਾਂ ਤੇ ਸੱਗੀ ਖੀਰਵਾਲਾ ਨੇ ਵਧੀਆ ਖੇਡ ਦਿਖਾਈ ਜਦੋਂਕਿ ਜਾਫ਼ੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਏਕਮ ਹਨੂਰ ਤੇ ਬਿੱਟੂ ਦੁਗਲ ਨੇ ਵਧੀਆ ਜੱਫੇ ਮਾਰ ਕੇ ਚੰਗੇ ਅੰਕ ਬਣਾਏ। ਇਸਤਰੀਆਂ ਦੇ ਵਰਗ ਦੇ ਦੂਜੇ ਸੈਮੀ ਫਾਈਨਲ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਨੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਨੂੰ 56-7 ਅੰਕਾਂ ਨਾਲ ਮਾਤ ਦਿੱਤੀ। ਭਾਰਤੀ ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਖੇਡ ਬਿਹਤਰੀਨ ਰਹੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਮੈਚ ਇਕਪਾਸਤ ਹੋ ਨਿੱਬੜਿਆ। ਤੀਜੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦੇ ਸੈਮੀ ਫਾਈਨਲ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬਠਿੰਡਾ ਦੇ ਬਹੁਮੰਤਰੀ ਖੇਡ

ਸਟੇਡੀਅਮ ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਮਰਦਾਂ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸੈਮੀ ਫਾਈਨਲ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਕੈਨੇਡਾ ਨੂੰ ਹਰਾ ਕੇ ਫਾਈਨਲ ਵਿਚ ਦਾਖਲਾ ਪਾ ਲਿਆ। ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸੈਮੀ ਫਾਈਨਲ ਵਿਚ ਮਲੇਸ਼ੀਆ ਨੇ ਡੈਨਮਾਰਕ ਨੂੰ ਹਰਾ ਕੇ ਫਾਈਨਲ ਵਿਚ ਥਾਂ ਬਣਾਇਆ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਾਫ਼ੀ ਰੌਚਕ ਰਿਹਾ ਪਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਕੈਨੇਡਾ 'ਤੇ ਦਬਾਅ ਬਣਾਈ ਰੱਖਿਆ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ 53 ਅੰਕ ਲਏ ਜਦੋਂਕਿ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਕਰੀਬ ਅੱਧੇ ਭਾਵ ਸਿਰਫ 27 ਅੰਕ ਹੀ ਆਏ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਟੀਮ ਐਤਕੀ ਕਾਫ਼ੀ ਤਿਆਰੀ ਨਾਲ ਆਈ ਜਾਪੀ ਜਿਸ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਖਿਡਾਰੀਆਂ

ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ। ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਕਰਮਿੰਦਰ ਤੇ ਉੱਕਾਰ ਲਾਡੀ ਹੀ ਚੱਲ ਸਕੇ ਜਦੋਂਕਿ ਬਾਕੀ ਖਿਡਾਰੀ ਜਮ ਨਾ ਸਕੇ। ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਕਪਤਾਨ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਐਤਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਟੀਮ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਵੇਂ ਖਿਡਾਰੀ ਸਨ ਤੇ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਕਮੀ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਝੱਲਣਾ ਪਿਆ।

ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਸੈਮੀ ਫਾਈਨਲ ਵਿੱਚ ਮਲੇਸ਼ੀਆ ਨੇ 41 ਅੰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਜਦੋਂਕਿ ਡੈਨਮਾਰਕ ਨੇ ਸਿਰਫ 25 ਅੰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ। ਖਾਸ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਲਗਾਤਾਰ ਤਿੰਨੇ ਵਾਰ ਸੈਮੀ ਫਾਈਨਲ ਖੇਡਣ ਵਾਲੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਬਣ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਵੀ ਛਾਈਆਂ

ਮਹਿਲਾ ਵਰਗ ਦੇ ਫਾਈਨਲ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ਵ ਖਿਤਾਬ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਨਾਲ ਰੱਖਿਆ ਕਰਦਿਆਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਖੇਡਣ ਆਈ ਮਲੇਸ਼ੀਆ ਦੀ ਟੀਮ ਨੂੰ 72-12 ਨਾਲ ਹਰਾ ਕੇ 51 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਇਨਾਮੀ ਰਾਸ਼ੀ ਜਿੱਤੀ। ਮਲੇਸ਼ੀਆ ਨੇ ਦੂਜੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਰਹਿੰਦਿਆਂ 31 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੇ ਡੈਨਮਾਰਕ ਨੇ ਤੀਜੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਰਹਿੰਦਿਆਂ 21 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਇਨਾਮ ਜਿੱਤਿਆ।

ਭਾਰਤ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਫਾਈਨਲ ਜਿੱਤ ਕੇ ਖਿਤਾਬ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕੀਤੀ ਬਲਕਿ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਵਿੱਚ ਹੁਣ ਤੱਕ ਅਜੇਤੂ ਚੱਲੀ ਆ ਰਹੀ ਮਲੇਸ਼ੀਆ ਦੀ ਟੀਮ ਦੇ ਜੇਤੂ ਰੱਬ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਪਾਈ। ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਭਾਰਤੀ ਕੁੜੀਆਂ ਨੇ ਮੈਚ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਲੀਡ ਬਣਾ ਲਈ। ਮੈਚ ਇਕਪਾਸਤ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਕੋਈ ਖਾਸ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਖਚਾਖਚ ਭਰੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਟੇਡੀਅਮ ਵਿਖੇ ਘਰੇਲੂ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਭਾਰਤੀ ਮਹਿਲਾ ਟੀਮ ਨੇ

ਫਾਈਨਲ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕਪਾਸਤ ਬਣਾਉਂਦਿਆਂ ਮਲੇਸ਼ੀਆ ਨੂੰ ਖੇਡ ਦੇ ਹਰ ਪੱਖ ਤੋਂ ਪਛਾੜ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਵਿਚ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਮਲੇਸ਼ੀਆ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਪੂਲ ਵਿਚੋਂ ਚੋਟੀ 'ਤੇ ਰਹਿ ਕੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਦੇ ਫਾਈਨਲ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਅੱਧੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ 42-6 ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਸੀ।

ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਰੇਡਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਿਅੰਕਾ ਦੇਵੀ ਨੇ 13, ਪ੍ਰਿਅੰਕਾ ਪਿਲਾਨੀ ਤੇ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੇ 8-8 ਅੰਕ ਬਟੋਰੇ ਜਦੋਂਕਿ ਜਾਫ਼ੀ ਜਤਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੇ 11 ਤੇ ਅਨੁ ਰਾਣੀ ਨੇ 10 ਜੱਫੇ ਲਾਏ। ਮਲੇਸ਼ੀਆ ਦੀਆਂ ਰੇਡਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਚਾਰ ਅੰਕ ਲਏ ਜਦੋਂਕਿ ਜਾਫ਼ੀ ਰੇਖਾ ਨੇ ਦੋ ਜੱਫੇ ਲਾਏ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸ. ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਮਹਿਲਾ ਵਰਗ ਦੀ ਇਨਾਮੀ ਰਾਸ਼ੀ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਤੋਂ 51 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ ਇਕ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ।

ਡੈਨਮਾਰਕ ਦੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਂਸੀ ਦਾ ਤਗਮਾ

ਜਲੰਧਰ: ਤੀਜੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦੇ ਮਹਿਲਾ ਵਰਗ ਦੇ ਮੈਚ ਵਿਚ ਡੈਨਮਾਰਕ ਨੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਨੂੰ 36-28 ਅੰਕਾਂ ਨਾਲ ਹਰਾ ਕੇ ਕਾਂਸੀ ਦਾ ਤਗਮਾ ਜਿੱਤ ਲਿਆ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਖੇਡਣ ਆਈ ਡੈਨਮਾਰਕ ਦੀ ਮਹਿਲਾ ਟੀਮ ਨੇ ਨੌਕੋ-ਨੌਕ ਭਰੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਟੇਡੀਅਮ ਵਿਚ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਲਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਗੂੰਜ ਵਿਚ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀ ਮਹਿਲਾ ਟੀਮ ਨੂੰ ਫਸਵੇਂ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ 36-28 ਨਾਲ ਕੇ ਮਹਿਲਾ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਵਿਚ ਤੀਜਾ ਸਥਾਨ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ।

ਡੈਨਮਾਰਕ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੇ ਉਪ ਜੇਤੂ ਇੰਗਲੈਂਡ ਨੂੰ ਦੰਦਾ ਹੇਠਾਂ ਉਂਗਲਾਂ ਦਬਾਉਣ ਵਾਲੇ ਮੈਚ ਵਿਚ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਸਦਕਾ ਹਰਾ ਕੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਵਿਚੋਂ ਸਨਮਾਨਜਨਕ ਵਿਦਾਇਗੀ ਲਈ। ਡੈਨਮਾਰਕ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਾਫ ਸੁਥਰੀ ਤੇ ਜੂਝ ਮਰਨ ਵਾਲੀ ਖੇਡ ਸਦਕਾ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਜਿੱਤ ਲਏ। ਅੱਧੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀ ਟੀਮ 19-16 ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਸੀ।

ਭਾਰਤੀ ਰੇਡਰਾਂ ਅਤੇ ਜਾਫੀਆਂ ਦਾ ਜਲਵਾ

ਭਾਰਤ ਦੇ ਰੇਡਰਾਂ ਤੇ ਜਾਫੀਆਂ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਹੀ ਬੇਮਿਸਾਲ ਖੇਡ ਦਿਖਾਉਂਦਿਆਂ ਖਿਤਾਬ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਰੇਡਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਗਗਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਗੋਗੀ ਖੀਰਾਂਵਾਲੀ ਨੇ 10, ਗੁਰਲਾਲ ਘਨੌਰ ਤੇ ਮਨਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾ ਨੇ 8-8 ਤੇ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਵਾਂ ਨੇ ਸੱਤ ਅੰਕ ਲਏ ਜਦੋਂਕਿ ਜਾਫ਼ ਲਾਈਨ ਵਿਚੋਂ ਏਕਮ ਹਨੂਰ ਨੇ 10, ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਪਾਲਾ ਨੇ ਸੱਤ ਤੇ ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲਮਾ ਨੇ ਚਾਰ ਜੱਫੇ ਲਾਏ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵੱਲੋਂ ਰੇਡਰ ਸਫੀਕ ਬੱਟ ਨੇ ਪੰਜ ਤੇ ਮੁਹੰਮਦ ਇਰਮਾਨ ਨੇ ਤਿੰਨ ਅੰਕ ਲਏ ਤੇ ਜਾਫ਼ੀ ਸੁਜਾਦ ਗੁੱਜਰ ਨੇ ਪੰਜ ਜੱਫੇ ਲਾਏ।

ਲਾਇਬਰੇਰੀਆਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਤੇ ਸਾਂਝ ਸੰਭਾਲ ਜ਼ਰੂਰੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ (ਬਿਊਰੋ): ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਲਾਇਬਰੇਰੀਆਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਅਤੇ ਸਾਂਝ ਸੰਭਾਲ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਡੇਢ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਅਹਿਮ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ 'ਤੇ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਸਾਇੰਸ ਨੂੰ ਦੇਣ ਨੂੰ ਬੜੀ ਖੋਜਬੀਨ ਅਤੇ ਬੜੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਸੰਕਲਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਨਾਲ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੇ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਸੰਸਥਾਪਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ

ਵਲੋਂ ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਤਹਿਤ ਕੁਝ ਹੋਰ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਸਾਇੰਸ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮੁਖੀ ਡਾ. ਰਮੇਸ਼ ਗੋਤ ਨੇ

ਪੁਸਤਕ ਰਿਲੀਜ਼ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਜਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਮਦੇਵ (ਖੱਬੇਓਂ ਦੂਜੇ) ਹੋਰ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨਾਲ

ਆਧਾਰਤ ਪ੍ਰੋ. ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲਿਖੀ ਪੁਸਤਕ 'ਪਾਈਨੀਅਰਜ਼ ਆਫ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਮੂਵਮੈਂਟ' (ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਮੋਢੀ) ਇੱਥੇ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਪੁਸਤਕ ਰਿਲੀਜ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਰਸਮ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਮੋਹਨ ਰਾਏ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਦੇ ਮੁਖੀ ਡਾ. ਕੇ. ਕੇ. ਬੈਨਰਜੀ ਅਤੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ ਆਲੋਕ ਮਹਿਤਾ ਨੇ ਕੀਤਾ।

ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਸਤਿੰਦਰ ਕੌਰ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਟਰਸਟ ਫਾਰ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਸਾਇੰਸ (ਸਤਕਾਲ) ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਡਿਪਟੀ ਲਾਇਬਰੇਰੀਅਨ ਅਤੇ ਹੁਣ ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਅਮਰੀਕਾ) ਵਸਦੇ ਪ੍ਰੋ. ਜਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਮਦੇਵ ਵਲੋਂ ਆਪਣੀ ਧਰਮ ਪਤਨੀ ਸਵਰਗੀ ਸਤਿੰਦਰ ਕੌਰ ਰਮਦੇਵ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਸੈਂਟਰਲ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਵਲੋਂ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਡਾ. ਕੇ. ਕੇ. ਬੈਨਰਜੀ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰੋ. ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਮੋਢੀਆਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਅਤੇ

ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਮਿਲੇਗੀ। ਡਾ. ਬੈਨਰਜੀ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਮੋਹਨ ਰਾਏ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਹੁਣ ਪੇਂਡੂ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਮਿਸ਼ਨ ਤਹਿਤ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿਚ ਨਵੀਆਂ ਲਾਇਬਰੇਰੀਆਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਏਗੀ। ਸਤਕਾਲ ਟਰਸਟ ਦੇ ਬਾਨੀ 82 ਸਾਲਾ ਪ੍ਰੋ. ਜਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਮਦੇਵ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਟਰਸਟ

ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝ ਸੰਭਾਲ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਸਾਰ ਉਪਰ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਪੁਸਤਕਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਆਦਤ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਅਜਿਹਾ ਬੋਹਦ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਡੈਲੀਟ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਡਾ. ਐਚ. ਕੇ. ਕੋਲ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋ. ਪੀ. ਵੀ. ਮੰਗਲਾ ਨੇ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਲਹਿਰ 'ਚ ਲਾਇਬਰੇਰੀਆਂ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦੇ ਮੋਢੀਆਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ 'ਤੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਇਆ।

ਵਿਆਹ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਠੱਗਣ ਵਾਲਾ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਬੂ

ਮੋਗਾ: ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਵੱਲੋਂ ਦੋ ਕੁੜੀਆਂ ਨਾਲ ਮੰਗਣੀ ਕਰਕੇ 27 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਠੱਗਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੂਜੀ ਕੁੜੀ ਨਾਲ ਮੰਗਣਾ ਕਰਨ ਪਹੁੰਚਿਆ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਪਹਿਲੀ ਲੜਕੀ ਵਾਲੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਤਾਂ ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਪਹੁੰਚਣ 'ਤੇ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਹੋਟਲ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਰਾਹੀਂ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਏ।

ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਲਾੜਾ, ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਤੇ ਭਰਾ ਖਿਲਾਫ਼ ਗਬਨ ਤੇ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤਹਿਤ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ

ਅਨੁਸਾਰ ਸਥਾਨਕ ਨਾਨਕ ਨਗਰੀ ਵਾਸੀ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਸੇ ਵਰ੍ਹੇ 24 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਲੜਕੀ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ (ਕੈਨੇਡਾ) ਲਖਵੀਰ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਈਸੇਵਾਲ (ਲੁਧਿਆਣਾ) ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਲਾੜੇ ਦੀ ਮਾਂ ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਇਹ ਰਿਸ਼ਤਾ ਕਰਨ ਲਈ 16 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਲਏ ਸਨ ਤੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਲਿਖਤ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪਰਵਾਸੀ ਲਾੜੇ ਦੀ ਮਾਂ ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਰ ਵਿਆਹ ਲਈ ਲਾਹੇ ਲਾ ਰਹੀ ਸੀ।

ਪੁਲਿਸ ਮੁਤਾਬਕ ਪੀਤਤ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਕਿ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਤੇ ਹੋਰ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਨੂੰ ਇਕ ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਪਿੰਡ ਸਰਾਵਾਂ (ਫਰੀਦਕੋਟ) ਵਾਸੀ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਭੈਣ ਨਾਲ ਮੰਗਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਪਹੁੰਚਣ ਨਾਲ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਭੱਜ ਗਏ। ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਧਾਰਾ 161 ਤਹਿਤ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਭੈਣ ਨਾਲ ਸ਼ਾਦੀ ਕਰਨ ਲਈ 13 ਲੱਖ 'ਚ ਗੱਲ ਤੈਅ ਹੋਈ ਸੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ 11 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਲਏ ਸਨ ਤੇ ਹੁਣ ਦੋ ਲੱਖ ਹੋਰ ਲੈਣੇ ਸਨ।

ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ ਤੇ ਸਿੰਘ ਬੰਧੂ ਨੂੰ ਡੀ. ਲਿਟ ਦੀ ਡਿਗਰੀ

ਪਟਿਆਲਾ: ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕ, ਗੀਤਕਾਰ ਤੇ ਫਿਲਮ ਅਦਾਕਾਰ ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕੀ, ਸ਼ਾਇਰੀ, ਸਿਨੇਮਾ ਨੂੰ ਮਾਣਮੱਤੀ ਥਾਂ ਦਿਵਾਉਣ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਬਦਲੇ ਤੇ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਇਤਿਹਾਸਕ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਤੇ ਇੰਦੌਰ ਘਰਾਣੇ ਦੇ ਸਿਰਮੌਰ ਤੇ ਉੱਘੇ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 'ਸਿੰਘ ਬੰਧੂ' ਨੂੰ ਡਾਕਟਰ ਆਫ਼ ਲਿਟਰੇਚਰ (ਆਨਰੇਰੀ ਕਾਜ਼ਾ) ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਫੀਨਿਕਸ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਸੈਸ਼ਨ ਦੇ ਅਰੰਭ ਵਿਚ ਡਾ. ਸਚਦੇਵ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੇ ਹੋਏ

ਅਰਦਾਸ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਫੀਨਿਕਸ ਕੌਂਸਲ ਦਾ ਸੈਸ਼ਨ

ਫੀਨਿਕਸ, ਐਰੀਜ਼ੋਨਾ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਐਰੀਜ਼ੋਨਾ ਦੀ ਫੀਨਿਕਸ ਕੌਂਸਲ ਦਾ ਸੈਸ਼ਨ ਜੋ 5 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮੀਂ 5 ਵਜੇ ਆਰੰਭ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਐਡਕੀ ਅਰਦਾਸ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮੇਅਰ ਅਤੇ ਕੌਂਸਲ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਡਾ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸਚਦੇਵ ਨੂੰ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਬਾਕਾਇਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਤੱਥ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਕੈਲੰਡਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਯਾਦ ਰਹੇ, 9/11 ਵਾਲੇ ਹਮਲਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਮਰੀਕਨ ਸਿੱਖ, ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਲਈ ਵਾਹਵਾ ਜੂਝ ਰਹੇ ਸਨ।

ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ, ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਬਣਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਫੀਨਿਕਸ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਸੈਸ਼ਨ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਅਰਦਾਸ ਨਾਲ ਹੋਣੀ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਲਈ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪਲ ਸਨ। ਕੌਂਸਲ ਵਿਚ ਅਰਦਾਸ ਮੌਕੇ ਡਾ. ਸਚਦੇਵ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਲੋਕ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਅਰਦਾਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੂਲ ਮੰਤਰ ਦਾ ਜਾਪ ਹੋਇਆ। 'ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ, ਤੇਰੇ ਭਾਣੇ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ' ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਸਮਾਪਤੀ ਹੋਈ ਤਾਂ ਹਰ ਚਿਹਰੇ ਉਤੇ ਖੇਤਾ ਸਾਫ਼ ਝਲਕ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਵੀ ਬਣੇਗਾ ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਥਾਣਾ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੇ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਸਬੰਧੀ ਮਾਮਲੇ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਪੁਲਿਸ ਥਾਣਾ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਲੰਧਰ, ਨਵਾਂਸ਼ਹਿਰ, ਮੋਗਾ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੇ ਕਪੂਰਥਲਾ ਵਿਚ ਛੇ ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਪੁਲਿਸ ਥਾਣੇ ਬਣਾਏ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰੀ ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ 'ਚ ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਥਾਣਾ ਕਾਇਮ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ 'ਤੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਕਬਜ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਮੁਹਿੰਮ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਰਜਿਸਟਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਵੀ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਜਾਇਦਾਦ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਉਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਉਸ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਰਜਿਸਟਰੀ ਨਾ ਕਰਾ ਸਕੇ।

ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪਰਵਾਸੀ

ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀ ਸਹੀ ਗਿਣਤੀ ਪਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪਿੰਡ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੁਹਿੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡ, ਜਾਇਦਾਦ ਬਾਰੇ ਸਾਰੇ ਵੇਰਵੇ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੇ ਜ਼ਮੀਨ ਬਾਰੇ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਜਲਦ ਨਿਬੇੜੇ ਲਈ ਸਬੰਧਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮਾਲ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਨੂੰ ਨੋਡਲ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਫਾਸਟ ਟਰੈਕ ਅਦਾਲਤ ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਹਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਵੈਬਸਾਈਟ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਜਾਇਦਾਦ, ਪੁਲਿਸ ਕੇਸਾਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਬਾਰੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਆਨਲਾਈਨ ਹੀ ਦਰਜ ਕਰਵਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਵਿਚ ਮਕਾਨ
ਵੇਚਣ/ਖਰੀਦਣ ਲਈ
ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਾਂ

ਕਰਨ ਗਿੱਲ

Ph: (734) 612-9984

Either Buying or Selling a
Home in Michigan
"Always Go with the Winner"

COLDWELL
BANKER

44644 Ann Arbor Road Plymouth, MI 48170
Email: KarnGill@Hotmail.com
Website: www.KarnGill.com

ਰੇਡੀਓ ਚੰਨ ਪ੍ਰਦੇਸੀ

ਫੋਨ 832-225-5354 'ਤੇ ਕਾਲ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਵੈਬਸਾਈਟ
www.channpardesi.com ਰਾਹੀਂ 24 ਘੰਟੇ 7 ਦਿਨ ਸੁਣੋ

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਓ, ਫੋਨ: 815-557-4991
ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ, ਫੋਨ: 219-670-4579

ਇੰਡੀਆ ਕਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ
ਵਧੀਆ ਤੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸੇਵਾਵਾਂ

www.011india.com

- ✓ ਵਧੀਆ, ਸਾਫ਼ ਆਵਾਜ਼
- ✓ ਘਰੋਂ, ਸੈਲ ਫੋਨ ਤੋਂ ਵਰਤੋ
- ✓ ਇਕ ਮਿੰਟ ਗੱਲ, ਇਕ ਮਿੰਟ ਦੇ ਪੈਸੇ
- ✓ ਮਿੰਟ ਤੁਹਾਡੇ ਵਰਤਿਆਂ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋਣਗੇ

\$25 3,000 Minutes
\$50 • \$100 Available

ਸਾਨੂੰ ਗਾਹਕ ਭੇਜੋ ਤੇ
ਫਰੀ ਮਿੰਟ ਲਵੋ!

ਇਕੋ ਡੀਲ ਤੇ ਦੋ ਨੰਬਰ
ਕੱਠੇ ਚੱਲ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਅਮਰੀਕਾ ਜਾਂ ਕੈਨੇਡਾ
ਤੋਂ ਇਕੋ ਰੇਟ

Limited Time Offer. Restrictions & Fees Apply.

800-914-1013 • 408-726-6103

ਬਾਦਲਾਂ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਲਈ ਖਰੀਦਿਆ 40 ਕਰੋੜ ਦਾ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਆਰਥਿਕ ਤੰਗੀਆਂ ਵਿਚ ਉਲਝੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਅਮਰੀਕੀ ਕੰਪਨੀ ਤੋਂ 40 ਕਰੋੜ ਦਾ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਖਰੀਦਿਆ ਹੈ। ਸ਼ਹਿਰੀ ਹਵਾਬਾਜ਼ੀ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ 'ਬੋਲ-429' ਮਾਡਲ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਕੰਪਨੀ ਵੱਲੋਂ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਸਟਮ ਤੇ ਹੋਰ ਕੇਂਦਰੀ ਵਿਭਾਗਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਰਸਮਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਨਵਾਂ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਜਨਵਰੀ ਮਹੀਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਹੋਵੇਗਾ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਸਮੇਂ ਗੰਭੀਰ ਮਾਲੀ ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਘਿਰੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿੱਖਿਆ, ਸਿਹਤ ਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਖੇਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਗਰਾਂਟਾਂ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਮਾਲੀ ਸੰਕਟ ਕਾਰਨ ਇਸ ਸਮੇਂ 2500 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਬਿਲ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿਚ ਰੁਕੇ ਪਏ ਹਨ। ਵਿੱਤ ਵਿਭਾਗ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖਿਆ ਸੈਂਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ 160 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਬਿੱਲ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿਚ ਪੈਸਾ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਹ ਪੈਸਾ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ

ਸਕਿਆ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੌਮੀ ਦਿਹਾੜੀ ਸਿਹਤ ਮਿਸ਼ਨ ਅਧੀਨ ਕੇਂਦਰੀ ਗਰਾਂਟ ਵਿੱਚ ਪਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ 25 ਫੀਸਦੀ ਯੋਗਦਾਨ ਲਈ 175 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਵੀ ਕੋਈ ਬੰਦੋਬਸਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਮਾਲੀ ਸੰਕਟ ਦੇ ਚਲਦਿਆਂ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਲਈ ਤਕਰੀਬਨ 40 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕਰਨਾ ਤੇ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਉਪਰ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਖਰਚਣਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਤੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨਵੇਂ ਸਾਲ ਤੋਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਆਪਣੀ ਮਾਲਕੀ ਵਾਲੇ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ 'ਤੇ ਸਫ਼ਰ ਕਰਿਆ ਕਰਨਗੇ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕੰਪਨੀ 'ਗਲੋਬਲ ਵੈਕਟਰ' ਦਾ ਸੱਤ ਸੀਟਾਂ ਵਾਲਾ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਕਿਰਾਏ ਉਪਰ ਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ 'ਤੇ ਰਾਜਪਾਲ ਸ਼ਿਵਰਾਜ ਘਾਟਿਲ, ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ, ਉਪ

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਤੇ ਖੁਰਾਕ ਤੇ ਸਿਵਲ ਸਪਲਾਈ ਮੰਤਰੀ ਆਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਕੈਰੋਂ ਹੀ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਫ਼ਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹਵਾਬਾਜ਼ੀ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਗਗਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਤੇ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸਲਾਹਕਾਰ ਕੈਪਟਨ ਅਭੈ ਚੰਦਰਾ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਜਾ ਕੇ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਦਾ ਮੁਆਇਨਾ ਕਰਕੇ ਆਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਦੋ ਘੰਟੇ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਵਿਚ ਸਫ਼ਰ ਕੀਤਾ। ਤਕਨੀਕੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਰਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਨੂੰ ਪੈਕ ਕਰਕੇ ਭਾਰਤ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਖਰੀਦਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਬਣਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ।

ਮਾਲੀ ਸੰਕਟ ਦੇ ਚਲਦਿਆਂ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਖਰਚਣ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਗੱਠਜੋੜ ਦੇ ਮੁੜ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਗਸਤ ਦੌਰਾਨ ਨਵਾਂ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਖਰੀਦਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਅਮਰੀਕਨ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਇਹ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਆਧੁਨਿਕ ਕਿਸਮ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਹਨੇਰੇ ਤੇ ਖ਼ਰਾਬ ਮੌਸਮ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਉਡਾਣ ਭਰ

ਸਕੇਗਾ। ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਵਿਚ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪੱਖ ਤੋਂ ਨਵੇਂ ਯੰਤਰ ਫਿੱਟ ਹੋਣਗੇ। ਨਵੇਂ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਦੀ ਕੀਮਤ ਤਕਰੀਬਨ 40 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੱਸੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ 'ਤੇ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਦੀ ਪਾਰਕਿੰਗ ਲਈ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਹੈਂਗ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਜਨਤਕ ਖੇਤਰ ਦੀ ਕੰਪਨੀ ਪਵਨ ਹੰਸ ਦਾ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਪਰ ਦੋ ਕੁ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ 'ਤੇ ਹਾਦਸਾਗ੍ਰਸਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਗਲੋਬਲ ਵੈਕਟਰ ਨਾਮੀ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਲੈ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਦਾ ਕਿਰਾਇਆ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ 1 ਲੱਖ 40 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਘੰਟੇ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ 30 ਤੋਂ 35 ਘੰਟੇ ਦੇ ਦਰਮਿਆਨ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਕਿਰਾਏ ਦੇ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਨਾਲੋਂ ਸਸਤਾ ਪਵੇਗਾ।

ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਦਾ ਕੇਸ ਤਬਦੀਲ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਹਾਲੀ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਹੇ ਧੋਖਾਧੜੀ ਕਰਨ ਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਬਦਲ ਕੇ ਸਭ ਤੋਂ ਸੀਨੀਅਰ ਜੱਜ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬੈਂਚ ਨੂੰ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਮੁਹਾਲੀ ਸਥਿਤ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ। ਬੈਂਚ ਨੇ ਕੈਪਟਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਕੀਲ ਵੱਲੋਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਹੋਰ ਰਾਜ ਵਿਚ ਬਦਲਣ ਬਾਰੇ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾ ਦੇਣ ਕਾਰਨ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਕੈਪਟਨ ਨੇ ਫ਼ੌਜਦਾਰੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਰਾਜ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਕੈਪਟਨ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰਾਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਏਜੰਸੀ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ ਤੇ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਭਾਗ ਉਪ-ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਕੋਲ ਹੈ।

ਹੁਣ ਐਂਬੂਲੈਂਸ ਸੇਵਾ ਨੂੰ ਪਈ ਥੁੜਾਂ ਦੀ ਮਾਰ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਸ ਸਮੇਂ ਹਾਕਮ ਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਵੱਲੋਂ ਐਂਬੂਲੈਂਸ 108 'ਤੇ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਵੱਡੇ ਆਗੂਆਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਟੰਗਣ ਦੀ ਦੋੜ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਯੂਥ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕਈ ਜਗ੍ਹਾ ਉਕਤ ਐਂਬੂਲੈਂਸਾਂ 'ਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਨਾਲ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਲਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਇਹ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਯੋਜਨਾ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਇਸ 'ਤੇ ਲਾਉਣੀ ਬਣਦੀ ਹੈ।

ਯੂਥ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਉਕਤ ਤਸਵੀਰ ਤੇ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਿਆਂ ਯੂਥ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਇਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਤੋਂ ਵਸੂਲ ਕੇਂਦਰੀ ਟੈਕਸਾਂ ਦੇ ਪੈਸਿਆਂ ਨਾਲ ਚਾਲੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਯੋਜਨਾ ਦਸ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਵਰਦਾਨ ਕਰਾਰ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਉਕਤ ਸਮੂਹ ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ

ਸਿਆਸੀ ਰੋਟੀਆਂ ਸੇਕਣਾ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਵਾਕਿਆ ਹੀ ਸਮਰਪਣ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ 108 ਐਂਬੂਲੈਂਸ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਆਰਥਿਕ ਤੰਗੀ ਤੇ ਕੰਮ ਦੇ ਭਾਰੀ ਬੋਝ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇਕ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕੰਪਨੀ 'ਜ਼ਕਿਤਸਾ' ਹੈਲਥ

ਕੇਅਰ' ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਲਈ 240 ਗੱਡੀਆਂ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਤਕਰੀਬਨ ਮੇਲ ਨਰਸਿੰਗ ਪਾਸ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿਚ 500 ਫਾਰਮਾਸਿਸਟ ਭਰਤੀ ਕੀਤੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੰਮਾਂ ਸਮਾਂ ਬੀਤ ਜਾਣ ਉਪਰੰਤ ਵੀ 7700 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਤਨਖਾਹ ਦੇ ਕੇ 12 ਘੰਟੇ ਪ੍ਰਤੀ

ਦਿਨ ਕੰਮ ਲਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਦਿਅਕ ਯੋਗਤਾ ਤੇ ਕੰਮ ਦੇ ਬੋਝ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੈ। ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਰਤੀ ਸਮੇਂ ਇਕ ਸਹਾਇਕ ਦੀ ਮਦਦ ਦਾ ਵੀ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਹੁਣ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਿਸੇ ਮਰੀਜ਼ ਨੂੰ ਚੁੱਕਣਾ ਤੇ ਐਂਬੂਲੈਂਸ ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਦੇਖ ਭਾਲ ਕਰਨਾ ਸਭ ਕੁਝ ਇਕੱਲੇ ਫਾਰਮਾਸਿਸਟ ਨੂੰ ਹੀ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਹਾਸਲ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਏਡਜ਼ ਜਾਂ ਟੀ.ਬੀ. ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਮਾਰੂ ਫੂਫ ਦੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਗ੍ਰਸਤ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਲਿਜਾਣ ਮੌਕੇ ਜਿਥੇ ਫਾਰਮਾਸਿਸਟ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਰੂ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇ ਸਾਧੇ ਹੇਠ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਫਾਰਮਾਸਿਸਟ ਨੂੰ ਖੁਦ ਸਫਾਈ ਸੇਵਕ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਕੰਪਨੀ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਐਂਬੂਲੈਂਸ 108 ਦੇ ਫਾਰਮਾਸਿਸਟਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਬੀਮਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜਦਕਿ ਸਬੰਧਤ ਗੱਡੀ ਦੇ ਡਰਾਈਵਰ ਦਾ ਜੀਵਨ ਬੀਮਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੇਂਦਰੀ ਪੈਕੇਜ ਲੈਣ ਤੋਂ ਹੱਥ ਖੜ੍ਹੇ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿੱਤੀ ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਘਿਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਿਣਤੀਆਂ ਮਿਣਤੀਆਂ ਕਰਕੇ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਿਜਲੀ ਨਿਗਮ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਲੇ ਕੇਂਦਰੀ ਪੈਕੇਜ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਾਸਾ ਵੱਟ ਲਿਆ ਹੈ। ਉਂਜ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਬਿਜਲੀ ਨਿਗਮ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਆਰਥਿਕ ਪੈਕੇਜ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਪਿੱਛੇ ਨਿਗਮ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਦਬਾਅ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਰਾਕੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਬਣਾਈ ਗਈ ਤਿੰਨ ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਪੈਕੇਜ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਵਿੱਤੀ ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਪੱਖ ਤੋਂ ਘਾਟੇ ਦਾ ਸੌਦਾ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰੀ ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਪੈਕੇਜ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਬਿਜਲੀ ਨਿਗਮ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਦਬਾਅ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਬਿਜਲੀ ਨਿਗਮਾਂ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਸੰਕਟ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢਣ ਲਈ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਵਿੱਤੀ ਪੈਕੇਜ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਜੋ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਦੋ ਵੱਡੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਾਗੂ ਕਰਨ

ਬਿਜਲੀ ਨਿਗਮ ਵੱਲੋਂ ਘਾਟੇ ਦਾ ਸੌਦਾ ਕਰਾਰ

ਵਿਚ ਨਿਗਮ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅੜਿੱਕਾ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿਚ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਵੰਡ ਦੇ ਕੰਮ ਦਾ ਨਿਜੀਕਰਨ ਕਰਨਾ ਤੇ ਸਾਰੇ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਦੇ ਬਿਜਲੀ ਮੀਟਰ ਲਾਉਣਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਖੇਤੀ ਟਿਊਬਵੈਲਾਂ 'ਤੇ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਮੀਟਰ ਨਹੀਂ ਲੱਗੇ। ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਘਾਟੇ ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਕੇ ਨਿਗਮ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਬਿਜਲੀ ਚੋਰੀ ਰੋਕਣ ਤੇ ਹੋਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਲਾਭੇ ਹੋ

ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਤਿੰਨ ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਕੱਢੇ ਗਏ ਸਿੱਟੇ ਮੁਤਾਬਕ ਮੁਤਾਬਕ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਜੇਕਰ ਕੇਂਦਰੀ ਆਰਥਿਕ ਪੈਕੇਜ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਬਿਜਲੀ ਨਿਗਮ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹੇ 10,500 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦਾ 50 ਫੀਸਦੀ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਝੱਲਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਜੇਕਰ 5250 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਖਾਤੇ ਵਿਚ

ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਲਾਨਾ 500 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਵਿਆਜ ਵਧੇਗਾ ਜੋ 10 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਗਮ ਨੂੰ 6500 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਵਿੱਤੀ ਲਾਭ ਤਾਂ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ 8500 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਬੋਝ ਪਵੇਗਾ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਵੱਡੀ ਸਿਰ ਦਰਦੀ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਹੱਦ ਘਟਣਾ ਹੈ। ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਸਮੇਂ ਸਾਲਾਨਾ 9500 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਲੈ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਸਰਕਾਰ ਪੈਕੇਜ ਲੈ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਹੱਦ ਘਟ ਕੇ 8500 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਸਾਲਾਨਾ ਰਹਿ ਜਾਵੇਗੀ। ਕਮੇਟੀ ਮੁਤਾਬਕ ਇਸ ਦਾ ਅਸਰ ਸਾਲਾਨਾ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ 'ਤੇ ਵੀ ਪਵੇਗਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਤੀ ਕਾਰਨਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਕੇਂਦਰ ਦੀਆਂ ਦੋ ਹੋਰ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਦੇਖ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿਚ ਸਮੁੱਚੇ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਦੇ ਬਿਜਲੀ ਮੀਟਰ ਲਾਉਣੇ ਤੇ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਵੰਡ ਦਾ ਕੰਮ ਨਿੱਜੀ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਦੇਣਾ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਟਿਊਬਵੈਲਾਂ 'ਤੇ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਮੀਟਰ ਨਹੀਂ ਲੱਗੇ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਤਾਂ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਮੀਟਰਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਹੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਨਿਗਮ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੀ ਮੀਟਰ ਲਾਉਣ ਲਈ ਰਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿਗਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬਿਜਲੀ ਦੀ

ਟਰਾਂਸਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਘਾਟੇ ਤੇ ਚੋਰੀ ਨੂੰ ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚਲੀ ਖਪਤ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਵੰਡ ਦਾ ਕੰਮ ਨਿੱਜੀ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਦੇਣ ਦਾ ਬਿਜਲੀ ਨਿਗਮ ਦੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਵੰਡ ਦਾ ਕੰਮ ਨਿੱਜੀ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਨਿਗਮਾਂ ਦਾ ਵਿੱਤੀ ਘਾਟਾ ਦੂਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਬਿਜਲੀ ਨਿਗਮ ਵੱਡੇ ਘਾਟੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੈ। ਸਾਲ ਵਿਚ ਕਈ ਵਾਰੀ ਅਜਿਹੀ ਨੌਬਤ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿੱਤੀ ਅਦਾਰੇ ਕਰਜ਼ਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਵੀ ਹੱਥ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਮੇਤ, ਹਰਿਆਣਾ, ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ, ਰਾਜਸਥਾਨ, ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤੇ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਬਿਜਲੀ ਨਿਗਮਾਂ ਨੂੰ ਯੋਜਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਬਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਵਿੱਤੀ ਪੈਕੇਜ ਦੇਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਬਿਜਲੀ ਨਿਗਮ ਦੇ ਘਾਟੇ 16.5 ਫੀਸਦੀ ਤੱਕ ਆ ਗਏ ਜੋ ਦੇਸ਼ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਹੈ। ਸੂਬੇ ਵਿਚ 11.60 ਲੱਖ ਟਿਊਬਵੈਲ ਦੀਆਂ ਮੋਟਰਾਂ ਦੇ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨ ਹਨ ਤੇ ਇਕ ਲੱਖ ਮੋਟਰਾਂ 'ਤੇ ਮੀਟਰ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਗਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਜ਼, ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਵਿਚ ਖੂਨਦਾਨ ਕੈਂਪ

ਗਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਜ਼, ਮਿਸ਼ੀਗਨ (ਬਿਊਰੋ): ਨਵੰਬਰ 1984 ਦੇ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਓਕ ਕਰੀਕ ਦੇ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਿੱਖ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਅਤੇ ਨਿਊ ਟਾਊਨ, ਕੁਨੈਕਟੀਕਟ ਵਿਚ ਮਾਰੇ

ਵਾਲੰਟੀਅਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਈ।

ਖੂਨ ਲੈਣ ਲਈ ਆਈ ਟੀਮ ਨੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਲੰਗਰ ਹਾਲ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਲੰਗਰ ਵੀ ਛਕਿਆ। ਅਰਦਾਸ ਉਪਰੰਤ ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ

ਨੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਚੇਤਨਾ ਲਿਆ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਲੋਂ ਕੁਨੈਕਟੀਕਟ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਆਤਮਿਕ ਸ਼ਾਂਤੀ ਲਈ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਅਰਦਾਸ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਗਏ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਇਕ ਖੂਨਦਾਨ ਕੈਂਪ ਸਥਾਨਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਕੈਂਪ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬ), ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਅਮਨ ਜਾਂਡੀ ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਖੂਨ ਲੈਣ ਲਈ ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਬਲਡ ਗਰੁਪ ਦੀ ਟੀਮ ਪਹੁੰਚੀ। ਇਸ ਖੂਨਦਾਨ ਕੈਂਪ ਦੌਰਾਨ ਦੋ ਲੜਕੀਆਂ ਨੇ

ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਿਧਾਇਕ ਸਿੱਧੂ ਖਿਲਾਫ ਕਤਲ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਬਹੁ ਚਰਚਿਤ ਬਰਿਆਲੀ ਕਤਲ ਕਾਂਡ 'ਚ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ ਨੇ ਮੁਹਾਲੀ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਿਧਾਇਕ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ਉਸ ਦੇ ਭਰਾ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ਬਰਿਆਲੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਸਰਪੰਚ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਉਸ ਦੇ ਭਰਾ ਦਿਲਵਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਤਲ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ ਦੇ ਡੀ.ਆਈ.ਜੀ. ਮਹੇਸ਼ ਅਗਰਵਾਲ ਮੁਤਾਬਕ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਹੁਕਮ 'ਤੇ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਕਤਲ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਬਰਿਆਲੀ ਦੇ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬੇਟੇ ਹਰਜਿੰਦਰ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 14 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਕੇਸ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਕਰਨ

ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ 18 ਦਸੰਬਰ 2010 ਨੂੰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੁਹਾਲੀ ਦੇ ਪਿੰਡ ਬਰਿਆਲੀ ਵਿਖੇ ਇਹ ਕਾਂਡ ਵਾਪਰਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਬਰਿਆਲੀ ਦੇ ਚੁਣੇ ਗਏ ਨਵੇਂ ਸਰਪੰਚ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਆਪਣੇ ਗੁਆਂਢੀ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਪੁਰਾਣੀ ਰੰਜਿਸ਼ ਸੀ ਤੇ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਰਪੰਚੀ ਦੀ ਚੋਣ ਨੂੰ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਪਿਛੋਂ ਪਿੰਡ 'ਚ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਦੀ ਘਟਨਾ ਨਾਲ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਜਦਕਿ ਉਸ ਦੇ ਬੇਟੇ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ 4 ਜਣੇ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਕੇਸ 'ਚ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਵਿਧਾਇਕ ਸਿੱਧੂ ਦੇ ਭਰਾ ਵਿਰੁੱਧ ਕਤਲ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਸੀ ਜਦਕਿ ਵਿਧਾਇਕ 'ਤੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਹੇਠ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਸੀ।

Clay Oven

We Cater!

For all occasions

Up to 10,000 people

All live cooking on the spot.

Lunch Buffet

11am-3pm

\$7.95

Dinner
20% off

Call for packages today

Ph: 847-219-7432

855 East Schaumburg Rd., Schaumburg, IL 60194

Ph: 847-524-3007

ooraa

ਕਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ ਪੇਮੈਂਟਾਂ ਤੋਂ ਬੇਹੱਦ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋ?

- ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਡਾਲਰ ਬਚਾਓ, ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਸੁਖਾਲੀ ਕਰੋ
- ਤੁਹਾਡੀ ਰਹਿੰਦੀ ਪੇਮੈਂਟ 60% ਤੱਕ ਘਟ ਸਕਦੀ ਹੈ
- ਆਪਣਾ ਕਰੈਡਿਟ ਬਹਾਲ ਕਰਾਓ
- Bankruptcy ਤੋਂ ਬਚੋ!
- ਸਾਰੇ ਕਾਰਡਾਂ ਦੀ ਇਕੋ Monthly Payment ਬਣਾਓ

- Achieve financial peace of mind
- Get the fast results
- 100% confidential
- Prevent wages garnishment and bank levies

We work in
USA & Canada

Resolve your IRS Tax Debt / Problems

100% SATISFACTION GUARANTEED

ਅੱਜ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਕਾਲ ਕਰੋ

(888) 888-9914

www.ooraa.org

Dhillon Truck Stop Dhillon Road Service

Interstate 40, exit 356, San Jon, NM

ਡੀਜ਼ਲ ਅਤੇ
ਰੇਡ ਸਰਵਿਸ

New & Used Tires
Oil Change

ਨਿਊ ਮੈਕਸੀਕੋ ਦੀ ਸਕੇਲ ਉੱਤੇ ਵੀ ਸਰਵਿਸ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ

Ph: 575-576-4111, 317-918-6776

ਹਰਸਿਮਰਤ ਦੀ 'ਨੰਨੀ ਛਾਂ' ਦਮ ਤੋੜਨ ਲੱਗੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਬਣੇ ਜ਼ੋਰਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਨੰਨੀ ਛਾਂ ਮੁਹਿੰਮ ਆਖਰੀ ਸਾਹਾਂ 'ਤੇ ਆਣ ਖਲੋਤੀ ਹੈ ਤੇ ਵਣ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਮੁਫਤ ਵਿਚ ਪੌਦਿਆਂ ਦਾ 'ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ' ਦੇਣ ਵਿਚ ਵੀ ਕੰਜੂਸੀ ਵਰਤਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਤਕਰੀਬਨ ਇਕ ਸਾਲ ਤੋਂ ਨੰਨੀ ਛਾਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਕੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਜਦੋਂਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਦੀ ਪ੍ਰਗਤੀ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲੈਣ ਲਈ ਬੋਡੇ ਸਮੇਂ ਮਗਰੋਂ ਹੀ ਮੀਟਿੰਗ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਵਣ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਪੌਦਿਆਂ ਦਾ 'ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ' ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਨਰਸਰੀਆਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਦੋਂਕਿ ਖਰਚਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਵਣ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਫੰਡ ਦੇਣ ਤੋਂ ਆਨਾਕਾਨੀ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਵਣ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਮੁਫਤ ਵਿਚ ਪੌਦਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਾਸਾ ਵੱਟ ਲਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਤਹਿਤ ਸਾਲ 2009 ਵਿਚ

ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪੌਦਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਦੇਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਤਖ਼ਤ ਸਹਿਬਾਨ ਤੋਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਪੌਦਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਮਿਲਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਵਣ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਹੁਣ ਨੰਨੀ ਛਾਂ ਦੀਆਂ ਨਰਸਰੀਆਂ ਵਿਚ ਪੌਦੇ ਤਿਆਰ ਕਰਨੇ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਹੁਣ ਜੰਗਲਾਤ ਵਿਭਾਗ ਤੋਂ ਚੈਕ ਦੇ ਕੇ ਪੌਦੇ ਖਰੀਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸੂਚਨਾ

ਅਧਿਕਾਰ ਤਹਿਤ ਵਣ ਵਿਭਾਗ ਪੰਜਾਬ ਵੱਲੋਂ 30 ਅਕਤੂਬਰ, 2012 ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਸੂਚਨਾ ਮੁਤਾਬਕ ਨੰਨੀ ਛਾਂ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਦੀ ਪ੍ਰਗਤੀ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲੈਣ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਣ ਵਿਭਾਗ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚਾਲੇ ਆਖਰੀ ਮੀਟਿੰਗ 14 ਅਕਤੂਬਰ, 2011 ਨੂੰ ਹੋਈ ਸੀ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਫੰਡ ਜਾਰੀ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਹੀ ਛਾਇਆ ਰਿਹਾ। ਨੰਨੀ ਛਾਂ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਤਹਿਤ ਬੂਟੇ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਤੇ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨ ਬਾਰੇ 14 ਸਤੰਬਰ, 2009 ਨੂੰ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ, ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ, ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਨਰਸਰੀਆਂ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਪੰਜ ਲੱਖ ਬੂਟੇ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਸੀ। ਪੌਦੇ ਦੀ ਕੀਮਤ ਪੰਜ ਰੁਪਏ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਰਸਰੀਆਂ ਦਾ ਕੰਮ ਨੰਢੇ ਬਸਤੇ ਵਿਚ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਣ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਮੁਢਲੇ ਪਤਾਅ 'ਤੇ ਹੀ 20 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਤੋਂ ਅਡਵਾਂਸ ਮੰਗੇ ਸਨ ਪਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸਿਰਫ ਚਾਰ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ।

ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸਾਲ 2009-10 ਦੌਰਾਨ ਵਣ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ 70 ਹਜ਼ਾਰ ਬੂਟੇ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਿਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਨਰਸਰੀ ਲਈ ਇਕ ਲੱਖ ਪੌਦਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਪੰਜ ਲੱਖ ਦੇ ਫੰਡ ਮੰਗੇ ਗਏ ਤਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਫੰਡ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ। ਇਸੇ ਚਾਲੂ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਨਰਸਰੀ ਲਈ 10 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਮੰਗ ਰੱਖੀ ਗਈ ਪਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਸਨ।

ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਫਿੰਗਰ ਪ੍ਰਿੰਟ ਤੋਂ ਛੋਟ

ਟੋਰਾਂਟੋ: ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਤੋਂ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਦੇ 'ਫਿੰਗਰ ਪ੍ਰਿੰਟ' ਲਏ ਜਾਣੇਗੇ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਆਵਾਸ ਮਹਿਕਮੇ ਵੱਲੋਂ 29 ਮੁਲਕਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਏਸ਼ੀਆਈ, ਅਫਰੀਕਨ ਤੇ ਖਾਤੀ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀਜ਼ਾ ਲੈਣ ਵੇਲੇ 85 ਡਾਲਰਾਂ ਦੀ ਵਾਧੂ ਫੀਸ ਭਰਨੀ ਪਿਆ ਕਰੇਗੀ। ਕੈਨੇਡਾ ਨੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਧਾਉਣ ਹਿੱਤ ਇਹ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਆਵਾਸ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਲਈ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਸ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮੁਲਕ ਦੇ ਆਵਾਸ ਮੰਤਰੀ ਜੇਸਨ ਕੈਨੀ ਮੁਤਾਬਕ ਸਹੀ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਹਨ ਪਰ ਮੁਲਕ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ 'ਬਾਇਓਮੈਟਰਿਕ' ਢਾਂਚਾ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਇਸ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਮੁਲਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਵੀਜ਼ਾ ਇਨਕਾਰੀ, ਦੇਸ਼ ਨਿਕਾਲੇ, ਰਫਿਊਜੀ ਕੇਸ ਤੇ ਜਾਅਲੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵੱਧ ਹਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ 'ਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਬਰਮਾ, ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ, ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼, ਫਲਸਤੀਨ, ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ, ਇਰਾਕ, ਇਰਾਨ, ਕੰਬੋਡੀਆ, ਸ਼੍ਰੀਲੰਕਾ, ਕੋਲੰਬੀਆ, ਕਾਂਗੋ, ਮਿਸਰ, ਹੇਤੀ, ਜਮਾਇਕਾ, ਜਾਰਡਨ, ਲਿਬਨਾਨ, ਲੀਬੀਆ, ਨਾਇਜੀਰੀਆ, ਸੋਮਾਲੀਆ, ਸੂਡਾਨ, ਸੀਰੀਆ, ਟੁਨੀਸ਼ੀਆ, ਵੀਅਤਨਾਮ ਤੇ ਯਮਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਕਰੀਨਾ ਨੇ ਨਹੀਂ ਕਬੂਲਿਆ ਇਸਲਾਮ

ਮੁੰਬਈ: ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਅਭਿਨੇਤਰੀ ਕਰੀਨਾ ਕਪੂਰ ਨੇ ਇਸਲਾਮ ਕਬੂਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਉਸ ਦੀ ਸੱਸ ਸ਼ਰਮੀਲਾ ਟੈਗੋਰ ਨੇ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਰੀਨਾ ਨੂੰ ਇਸਲਾਮ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪਰ ਉਹ ਪਟੌਦੀ ਦੀ ਬੇਗਮ ਹੈ। ਸੈਫ ਪਟੌਦੀ ਦੇ ਨਵਾਬ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਲਈ ਕਰੀਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੇਗਮ ਹੋਈ। ਸੈਫ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨਵਾਬ ਕਹਾਉਣਾ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ। ਸ਼ਰਮੀਲਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨੂੰਹ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਰੀਨਾ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪਿਆ।

ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ

‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਕਾਲਮ ‘ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ’ ਨੂੰ ਭਰਪੂਰ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਲਮ ਨੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ ਖੂਬ ਹਲੂਣਿਆ ਹੈ। ਤਸਵੀਰ ਦੇਖ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਜੋ ਵਲਵਲੇ ਉਠਦੇ ਹਨ, ਉਹ **ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਇਕ-ਦੋ ਸਤਰਾਂ** ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੇਜੇ। ‘ਗਾਗਰ ਵਿਚ ਸਾਗਰ’ ਭਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਮਿਲੇਗੀ। ਵਧੀਆ ਲਿਖਤਾਂ ਪਰਚੇ ਵਿਚ ਛਾਪੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਫੋਟੋ ਨਾਲ ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ ਤੁਹਾਡੀ ਆਪਣੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਤੁਹਾਡੇ ਪਾਸ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਕੋਈ ਵਧੀਆ ਤਸਵੀਰ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਕੋਲਿਤਰੀ ਤਸਵੀਰ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਉਹ ਵੀ ਇਸ ਕਾਲਮ ਲਈ ਭੇਜ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇਸ ਵਾਰ ਕੈਪਸ਼ਨ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਆਖਰੀ ਤਾਰੀਖ 29 ਦਸੰਬਰ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-44

ਤਸਵੀਰ: ਗੁਰਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ

ਲੋੜ ਕਾਢ ਦੀ ਮਾਂ ਸੋਚ ਕੇ ਫੈਸਨ ਨਵਾਂ ਚਲਾਇਆ।
ਪਿਆ ਪੁਰਾਣਾ ‘ਪੀਟਰ’ ਲੈ ਕੇ ਫੱਟੀਆਂ ਜੋੜ ਬਣਾਇਆ।
ਹਵਾ ਫੱਕਦਾ ਝੂਟੇ ਲੈਂਦਾ, ਕਰੇ ਸਵਾਰੀ ਜਿਹੜਾ।
ਦੇਸੀ ਜੁਗਤਾਂ ਨਾਲ ਬਣ ਗਿਆ ਆਪਣਾ ‘ਪੀਟਰ ਰਿਹੜਾ!’

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-42

ਪੰਜਾਬ ਮੇਰੇ 'ਚ ਭੱਠਿਆਂ ਦਾ
ਬਹਿ ਗਿਆ ਯਾਰੇ ਭੱਠਾ।
ਤਪਦਾ ਸੀ ਜੇ ਐਨ ਸਿਖਰ 'ਤੇ
ਅੱਜ ਪੈ ਗਿਆ ਭੱਠਾ ਮੱਠਾ।
ਉਜਾੜ ਪਿਆ, ਨਾ ਦਿਸਣ ਮਜ਼ਦੂਰ,
ਨਾ ਮੁਣਸ਼ੀ, ਨਾ ਇੱਟਾਂ ਦਾ ਚੱਠਾ।
ਮੰਤਰੀਆਂ ਬਸ ਇਕੋ ਸੋਚ ਲੜਾਈ,
ਕਿਧਰੋਂ ਪੈਸਾ ਹੋਵੇ 'ਕੱਠਾ!'
-ਪਰਸ਼ੋਤਮ ਸਿੰਘ ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ

ਪੁੰਆਖੀਆਂ ਚਿਮਨੀਆਂ ਸੁੰਨੀਆਂ ਹੋਈਆਂ,
ਹੁਕਮ ਸਖਤ ਨੇ ਆਏ।
ਘਾਹ ਫੂਸ ਨੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ,
ਜੋ ਸੀ ਚੱਠੇ ਲਾਏ।
ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਭੱਠਾ ਗੁੱਲ ਹੋ ਗਿਆ,
ਕਾਮਾ ਕਿਥੋਂ ਰੋਟੀ ਖਾਏ।
-ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਧੋਰ
ਫੋਨ: 91-98783-37222

ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀ ਚਲਦੀ ਪੰਜਾਬ ਮੇਰੇ ਵਿਚ,
ਭੁੱਖਮਰੀ ਫੈਲ ਗਈ ਪੰਜਾਬ ਮੇਰੇ ਵਿਚ।
ਰਾਜ ਮਿਸਤਰੀ-ਮਜ਼ਦੂਰ
ਮਾਰਦੇ ਨਾਅਰੇ ਹੋ ਕੇ 'ਕੱਠੇ',
ਪੰਜਾਬ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਕਰ 'ਤੇ

ਬੰਦ ਇੱਟਾਂ ਵਾਲੇ ਭੱਠੇ।
ਇੱਟਾਂ, ਬੱਜਰੀ, ਰੇਤੇ ਦੀ ਬਲੈਕ ਵਧੀ,
ਨਾ ਚਲਦਾ ਕੋਈ ਚਾਰਾ।
ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕੀ ਲੱਗੇ, ਭੁੱਖਾ ਮਰੂ
ਰਾਜ ਮਿਸਤਰੀ ਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਵਿਚਾਰਾ।

-ਗੋਰਾ ਪ੍ਰਜਾਪਤ
ਫੋਨ: 646-721-1964

ਤੇਰੀ ਚਿਮਨੀ 'ਚੋਂ ਉਡਦਾ ਧੂੰਆਂ
ਮੈਂ ਸ਼ਹਿਰ ਜਾਂਦਿਆਂ ਨਿੱਤ ਵੇਖਦਾ ਰਿਹਾ।
ਚਹਿਲ-ਪਹਿਲ ਸੀ ਤੇਰੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ,
ਤੂੰ ਬੁੱਕਲ 'ਚ ਇੱਟਾਂ ਸੇਕਦਾ ਰਿਹਾ।
ਕੱਚੀਆਂ-ਪੱਕੀਆਂ ਇੱਟਾਂ ਦੇ ਢੇਰ ਵੇਖੇ,
ਮਾਲਕ ਇੱਟਾਂ 'ਤੇ ਇੱਟਾਂ ਵੇਚਦਾ ਰਿਹਾ।
ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ, ਤੇਰੇ ਸਿਰੋਂ ਨਿਕਲਦਾ ਧੂੰਆਂ,
ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਹਵਾ ਨੂੰ ਧੂੰਆਂਖਦਾ ਰਿਹਾ।
ਅੱਜ ਵੇਖ, ਤੇਰਾ ਹਸਰ ਕੀ ਹੋਇਆ,
ਕਦੇ ਤੂੰ ਤਰੱਕੀਆਂ ਪੁਲਾਘਦਾ ਰਿਹਾ।
-ਬਿਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿੱਕੀ
ਸਟਾਕਟਨ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ।

ਹਰ ਪਾਸੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅੰਦਰ
ਹਫੜਾ-ਦਫੜੀ ਧੱਕਾ।
ਹੁਕਮ ਚਲਾਵੇ ਮਨ ਮਰਜੀ ਦੇ
ਧੱਕੜ ਚੋਰ ਉੱਚਕਾ।
ਏਸੇ ਕਰਕੇ ਬਹਿ ਗਿਆ
ਉਥੇ ਭੱਠੇ ਦਾ ਵੀ ਭੱਠਾ!
-ਫਕੀਰ ਚੰਦ ਸੈਂਪਲਾ, ਐਲ.ਏ.

‘ਇਟ ਖੜਕੇ ਦੁਪੜ ਵੱਜੇ’
ਕਹਿ ਗਿਆ ਸਾਂਈ ਬੁਲਾ।
ਰਾਜ ਮਿਸਤਰੀ ਵਿਹਲੇ ਬੈਠੇ
ਤਪਦਾ ਨਾਹੀਂ ਚੁੱਲਾ।
ਮਾੜੇ ਦਿਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ!
ਦਰ ਅਜਾਬ ਦਾ ਖੁਲ੍ਹਾ!
-ਬੱਲੀ ਸਿੰਘ ਸੈਨ ਹੋਜੇ

ਭਾਈ ਬਿੱਟੂ ਦੀ ਅਗਲੀ ਪੇਸ਼ੀ 10 ਨੂੰ

ਮਾਨਸਾ: ਬੱਬਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੇ ਖਾਤਕ ਭਾਈ ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਭੁਤਨਾ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਪੰਚ ਪ੍ਰਧਾਨੀ ਦੇ ਆਗੂ ਭਾਈ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟੂ ਤੋਂ ਹੋਰ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ੀ ਇਥੋਂ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 10 ਜਨਵਰੀ 'ਤੇ ਪਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਭੈਰਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਲਿਲੀ ਕੁਮਾਰ ਕਤਲ ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਉਪਰੋਕਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਸਮਾਉਂ, ਗਮਦੂਰ ਸਿੰਘ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕੋਟਧਰਮੂ, ਰਾਜ ਸਿੰਘ, ਕਰਨ ਸਿੰਘ ਝੰਡੂਕੇ, ਪ੍ਰੋ. ਗੁਰਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੇ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਭਾਈ ਮਨਧੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭੰਗੂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕੇਸ ਗਵਾਹੀਆਂ 'ਤੇ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਅੱਜ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਭੋਡ ਉਪ ਪੁਲਿਸ ਕਪਤਾਨ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਕਲਮਬੰਦ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸੇ ਕਤਲ ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਲਿੱਲੀ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਪਿੰਡ ਆਲਮਪੁਰ ਮੰਦਰਾਂ ਦੇ ਵਾਸੀ ਨੌਜਵਾਨ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਟੈਣੀ, ਡਾ. ਛਿੰਦਾ ਤੇ ਮਿੱਠੂ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪੇਸ਼ੀ ਵੀ ਉਪਰੋਕਤ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਪਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਪੰਚ ਪ੍ਰਧਾਨੀ ਦੇ ਆਗੂ ਬਾਬਾ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂਸਰ ਮਹਿਰਾਜ, ਅਜੈਬ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਹਰਿਆਣਾ 'ਚ ਜੱਟ ਪਛੜਿਆ ਵਰਗ ਕਰਾਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜੱਟਾਂ ਨੂੰ ਪਛੜਾ ਵਰਗ ਕਰਾਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਪੱਛੜਾ ਵਰਗ ਵੱਲੋਂ ਸੌਂਪੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਹਰਿਆਣਾ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਨੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੁੱਡਾ ਮੁਤਾਬਕ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀਆਂ ਪੰਜ ਜਾਤੀਆਂ ਜੱਟ, ਜੱਟ ਸਿੱਖ, ਰੋਡ, ਬਿਸਨੋਈ ਤੇ ਤਿਆਗੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪੱਛੜਾ ਵਰਗ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਤੇ ਵੱਖ ਤੋਂ 10 ਫੀਸਦੀ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੇਣ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਪਹਿਲੇ ਤੋਂ ਪੱਛੜੇ ਵਰਗ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਰਹੇ 27 ਫੀਸਦੀ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਾਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰੇਗੀ ਤਾਂ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦਾ ਲਾਭ ਮਿਲ ਸਕੇ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰਾਜ ਵਿਚ 16 ਜਾਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪੱਛੜਾ ਵਰਗ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਪ੍ਰਪਤ ਹੋਈ ਸੀ। ਤਕਰੀਬਨ 50,000 ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦਾ ਸਰਵੇਖਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜ ਜਾਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜਕ, ਆਰਥਕ ਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਰੂਪ ਤੋਂ ਪੱਛੜਾ ਪਾਇਆ ਗਿਆ।

ਜਥੇਦਾਰ ਤੋਤਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਲੀ ਪੇਸ਼ੀ 16 ਨੂੰ

ਮੁਹਾਲੀ: ਭਰਤੀ ਘੁਟਾਲੇ ਵਿਚ ਨਾਮਜ਼ਦ ਸੂਬੇ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਜਥੇਦਾਰ ਤੋਤਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਤੋਤਾ ਸਾਬਕਾ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਰਜਿੰਦਰ ਅਗਰਵਾਲ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ੀ ਭੁਗਤੀ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਬਿਊਰੋ ਵੱਲੋਂ ਜਥੇਦਾਰ ਤੋਤਾ ਸਿੰਘ ਵਿਰੁੱਧ ਕ੍ਰਿਸਟਾਚਾਰ ਦਾ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਪਿਛਲੀ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਪੰਜਾਬ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ ਵਿਚ ਕਲਰਕਾਂ ਤੇ ਹੈਲਪਰਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਵਿਚ ਘਪਲੇ ਬਾਰੇ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮ 'ਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਰਕਾਰੀ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ ਪਰ ਤਕਨੀਕੀ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਸੁਣਨ ਪਿੱਛੋਂ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਅਗਲੀ ਸੁਣਵਾਈ 16 ਜਨਵਰੀ, 2013 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਪਾ ਦਿੱਤੀ।

ਮਨੁੱਖੀ ਤਸਕਰੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਬਿਲ ਪ੍ਰਵਾਨ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਬਿਊਰੋ): ਪੰਜਾਬ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਵੱਲੋਂ ਰਾਜ ਤੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਹੁੰਦੀ ਮਨੁੱਖੀ ਤਸਕਰੀ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰੀਵੈਂਸ਼ਨ ਆਫ਼ ਹਿਊਮਨ ਸਮਗਲਿੰਗ ਬਿਲ 2012 ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਮੰਤਵ ਟਰੈਵਲ ਏਜੰਟਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨਾ ਤੇ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਢੰਗ ਤੇ ਧੋਖੇ ਨਾਲ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ ਭੇਜਣ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਲੁੱਟਣ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਸਖ਼ਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸ਼ਿਕੰਜੇ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣਾ ਹੈ।

ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ ਭੇਜਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਏਜੰਟਾਂ ਨੂੰ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੱਤ ਸਾਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਤੇ ਜੁਰਮਾਨਾ ਹੋ ਸਕੇਗਾ ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਜਿੰਨੀ ਵਾਰ ਮੁੜ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਹਰ ਵਾਰ ਉਸ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਤੇ ਜੁਰਮਾਨਾ ਮਗਰਲੀ ਵਾਰ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਦੁਗਣਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਐਸ.ਡੀ.ਐਮ. ਤੇ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਪੱਧਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਅਦਾਰਿਆਂ

ਦੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨਾਲ ਤਲਾਸ਼ੀਆਂ ਲੈਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਟਰੈਵਲ ਏਜੰਟਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਣਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਨਕਲੀ ਵਿਆਹ ਤੇ ਵਿਆਹਾਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ 'ਤੇ ਧੋਖਿਆਂ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਆਹਾਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਆਫ ਮੈਰਿਜ ਬਿਲ 2012 ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਰੇ ਧਰਮਾਂ, ਜਾਤਾਂ ਤੇ ਕੌਮੀਅਤਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਲਈ ਵੀ ਵਿਆਹ ਦੀ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਕਰਵਾਉਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਬਣ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਕਤ ਦੋਵੇਂ ਬਿੱਲਾਂ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਇਜਲਾਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ 3 ਜਨਵਰੀ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਸੰਮੇਲਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਉਕਤ ਦੋਨਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਅਮਲ ਹੇਠ ਲੈ ਆਵੇਗੀ।

DJ Dice

ਵਿਆਹ-ਸ਼ਾਦੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ
ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਮੌਕਾ
ਤੁਹਾਡੇ ਭਰਪੂਰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਲਈ ਡੀ ਜੇ

ਤੁਹਾਨੂੰ ਲਾਵਾਂਗੇ ਝੂਮਣੇ...
ਅੱਡੀ ਲਾਵਾਂਗੇ ਬਿਰਕਣੇ...

734-812-7331
734-890-1767

28523 Ford Road, Garden City, MI 48135 - e-mail: DICECDJ@GMAIL.COM - www.thedjdice.com

Buttar & Ryan, PLLC

20300 W. 12 Mile Rd, Suite 101, Southfield, MI 48076

- ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਇਥੋਂ ਦੇ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਬਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ?
- ਕੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਡੀਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਕੋਈ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਵਕੀਲ ਤੁਹਾਡਾ ਕੇਸ ਲੜੇ?
- ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਪਰਿਵਾਰ ਅਮਰੀਕਾ ਲਿਆਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ?

ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੀ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇੰਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਭਾਵੇਂ ਤੁਸੀਂ ਕਿਤੇ ਵੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਵੋ ਜਾਂ ਕਿਤੇ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋਵੋ, ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੀ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ

Ramandeep Kaur Buttar,
Attorney
ਰਮਨਦੀਪ ਕੌਰ ਬੁੱਟਰ, ਅਟਾਰਨੀ

Sean P. Ryan, Attorney
ਸ਼ਾਨ ਰਾਯਨ, ਅਟਾਰਨੀ

**ਬੁੱਟਰ
ਅਤੇ
ਰਾਯਨ**

ਮੁਫਤ ਸਲਾਹ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰੋ

Phone: 248-351-9584

immigration@ButtarandRyan.com

Syan Video Production, Inc.

ਵਿਆਹ-ਸ਼ਾਦੀ ਹੋਵੇ, ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਮੌਕਾ ਜਾਂ ਫਿਰ ਯਾਦਗਾਰੀ ਪਲ ਆਪਣੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰੀਨ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਾਂਭਣ ਲਈ ਸੇਵਾ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿਓ ਮਿਸ਼ੀਗਨ, ਇੰਡੀਆਨਾ, ਇਲੀਨਾਏ, ਓਹਾਇਓ, ਆਇਓਆ

ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

(with 17 years of experience)

**Professional HD Video &
Digital Photo Production**

**Multiple Camera shooting/Digital Still Photography
(with flush mount album)**

Live Video Display With Large Screens

DJ Service with Laseer Lights

Call Toll Free: 1-800-RAJ-SYAN

e-mail: raj@syanvideo.com or visit at: www.syanvideo.com

Call: 734-261-0936 or 734-890-1767

‘ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ’ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਦੀ ਲੜੀ

ਦਲਬੀਰ, ਭਾਅ ਜੀ ਕਰਮਜੀਤ ਤੇ ਗੁਰਦਿਆਲ ਬੱਲ

‘ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ’ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਕਈ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਪਸੰਦ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕਈਆਂ ਨੇ ਹੈਰਾਨੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਵਰਗੇ ਅਦਾਰੇ ਵਿਚ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਯੂਨੀਅਨ ਇੰਨੀ ਜ਼ਾਬਰ ਤਾਕਤ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਕਰਦੇ ਕਿ ਕਰ ਲੈਣ ਅਤੇ ਫਿਰ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਸਾਲ ਇੰਜ ਕਰੀ ਰੱਖਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਗਈ? ਬਹੁਤੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ

ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਜੰਮੂ
ਫੋਨ: 847-359-0746

ਸਟਾਫ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਯਾਦ ਚੇਤੇ ਆ ਗਈ।

‘ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ’ ਵਿਚ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਗੁਰਦਿਆਲ ਬੱਲ ਮੇਰੇ ‘ਜੀਵਨ ਸੰਗਰਾਮ’ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸ੍ਰੋਤ ਬਣ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਕੀ ਵੇਖਿਆ ਸੀ ਮੈਂ ਉਸ ਵਿਚ ਕੀ ਵੇਖਿਆ, ਕਹਿਣਾ ਔਖਾ ਹੈ। ਬੱਲ ਦੇ ਐਡੀਟਰ ਬਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹਰਭਜਨ ਹਲਵਾਰੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਹੋਲਡਰ ਵਜੋਂ ਆਏ ਤਰਲੋਚਨ ਸ਼ੇਰਗਿੱਲ ਤੱਕ ਸਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਹੀ ਨਿੱਘੇ ਦੋਸਤਾਨਾ ਸਬੰਧ ਸਨ। ਸਾਡਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪਿਆਰਾ ਦੋਸਤ

ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਨਰਿੰਦਰ ਭੁੱਲਰ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ 1991 ਵਿਚ ਸਬ ਐਡੀਟਰ ਵਜੋਂ ਆਇਆ ਪਰ ਬੱਲ ਨਾਲ ਨੇੜਤਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਉਹ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਬੜੀ ਜਲਦੀ ਹੀ ਪਿੱਛੇ ਛੱਡ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਕਹਾਣੀਆਂ ਲਿਖਣ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਸੀ ਅਤੇ ‘ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ’ ਵਿਚ ਆਉਣ ਤੋਂ 3-4 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ‘ਚਾਨਣ ਕਤਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ’ ਨਾਂ ਦਾ ਉਸ ਦਾ ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਵੀ ਛਪ ਚੁਕਾ ਸੀ। ਉਸ ਉਸ ਆਪਣੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦਾ ਕਦੀ ਬਹੁਤਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਕਿਹਾ ਕਰਦਾ, ਬੱਲ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਹਾਣੀਆਂ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ‘ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ’ ਅੰਦਰ ਗੁਰਦਿਆਲ ਬੱਲ ਨਾਲ ‘ਦੋਸਤੀ ਦਾ ਰੁਮਾਂਸ’ ਹੀ ਲਿਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਨਰਿੰਦਰ ਦੀ ਬੇਵਕਤ ਮੌਤ ਨਾਲ ਹੋਰ ਘਾਟੇ ਤਾਂ ਪਏ, ਇਹ ‘ਅਣਲਿਖੀ ਕਿਤਾਬ’ ਵੀ ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਹੀ ਲੈ ਗਿਆ। ‘ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ’ ਦੇ ਰੁਮਾਂਟਿਕ ਦਿਨਾਂ ਦੀਆਂ ਬੱਲ, ਦਲਬੀਰ ਅਤੇ ਕਰਮਜੀਤ ਭਾਅ ਜੀ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਕੁਝ ਯਾਦਾਂ, ਜੋ ਮੇਰੇ ਚੇਤਿਆਂ ਵਿਚ ਸਾਂਝੀਆਂ ਪਈਆਂ ਹਨ, ਜ਼ਰੂਰ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਮੈਨੂੰ ਇਥੇ ਬੱਲ ਅਤੇ ਦਲਬੀਰ ਵਿਚਾਲੇ ਹੋਈ ਹੱਥਪਾਈ ਦੀ ਘਟਨਾ ਯਾਦ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਘਟਨਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਕੇ ਮੇਰਾ ਮੰਤਵ ਦਲਬੀਰ ਜਾਂ ਬੱਲ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਨੂੰ ਛੁਟਿਆਉਣ ਦਾ ਨਹੀਂ। ਬੱਲ ਖੁਦ ਦਲਬੀਰ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਆਦਮੀ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਸਮਰੱਥ ਨਿਊਜ਼ਮੈਨ ਮੰਨਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਇਹੋ ਰਾਏ ਸੀ ਅਤੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਵੀ ਇਹ ਬਦਲੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਵਿਚ ਵਿਭਾਗੀ ਤਰੱਕੀਆਂ ਦੇ ਰਾਮ-ਰੋਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਧੜੇਬੰਦੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਦਲਬੀਰ ਨੇ ਕਰਮਜੀਤ, ਦਲਜੀਤ ਅਤੇ ਬੱਲ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੱਕੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਵਜੋਂ ਵੇਖਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਦਲਬੀਰ ਦਾ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਰੋਧ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਨੇੜਤਾ ਦਾ ਹੋਣਾ ਹੀ ਸੀ। ਬੱਲ ਦੀ ਕਰਮਜੀਤ ਅਤੇ ਦਲਜੀਤ ਨਾਲ ਨੇੜਤਾ ਜਾਂ ਦੋਸਤਾਨਾ ਪ੍ਰਤੀਬਧਤਾ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਉਸ ਦੇ ਤਰਕ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸੀ। ਬੱਲ ਲਈ ਦਲਬੀਰ ਦੇ ਮਨ ਅੰਦਰ ਜ਼ਹਿਰੀ ਭਾਵਨਾ

ਸਿਆਣਿਆਂ ਸੱਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਵਰਤਮਾਨ ਤੋਂ ਬੰਦਾ ਅਕਸਰ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਕੀ ਵਾਪਰਨਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਉਂ ਅਤੀਤ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਦਾ ਅਤੀਤ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਮਾੜਾ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਚਾਨਣ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਕਿਰਨਾਂ ਇਸ ਹੀ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਵਰਤਮਾਨ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਨੂੰ ਰੋਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ‘ਕਮਲਿਆਂ ਦਾ ਟੱਬਰ’ ਲਿਖਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਵੀ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਹੋਇਆ। ਨਿਗ੍ਰਾ ਬੀਤੇ ਵੱਲ ਗਈ ਤਾਂ ਕੁਝ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੇ ਮਨ ’ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਪਾਇਆ ਤੇ ਮੇਰੀ ਕਲਮ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਝਰੀਟਣ ਤੁਰ ਪਈ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਭ ਯੱਭਲੀਆਂ ਹੀ ਜਾਪਣ ਪਰ ਅਜਿਹੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਵੀ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਆਪਣੇ ਅਤੀਤ ਦਾ ਕਈ ਕੁਝ ਚੇਤੇ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਅਤੀਤ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਯਾਦਾਂ ਨੂੰ ਪਾਠਕਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਸਿਹਤ ਦੀਆਂ ਮਜ਼ਬੂਰੀਆਂ ਕਰ ਕੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਕਚਹਿਰੀ ਵਿਚ ਹਰ ਹਫ਼ਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਨਾ ਹੋ ਸਕਾਂ।

ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ। ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਉਪਰ ਤਾਂ ਜ਼ੋਰ ਚੱਲਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਕਿਸੇ ਨੇ ਮੌਕਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਸੀ ਪਰ ਬੱਲ ਨੇ ਕਿੱਤ ਕੱਢਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਉਸ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਹੀ ਦੇ ਦਿੱਤਾ।

ਬੱਲ ਡਿਊਟੀ ਉਪਰ ਨਾ ਕਦੀ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਆਇਆ ਸੀ, ਨਾ ਕਦੀ ਪੂਰਾ ਸਮਾਂ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ‘ਬਹਾਨਾ’ ਤਾਂ ਇਹੋ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਪਟਿਆਲੇ ਤੋਂ ਆਉਂਦਿਆਂ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਬੱਸਾਂ ਨਾ ਮਿਲਣ ਕਾਰਨ ਅਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਸਭ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਕਿ ਜੇ ਉਸ ਨੂੰ ‘ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ’ ਦੇ ਦਫਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਰਹਿਣ ਲਈ ਥਾਂ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ, ਕਰਨਾ ਉਸ ਨੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਸੀ।

ਨਿਊਜ਼ ਰੂਮ ਵਿਚ ਬੱਲ ਅਤੇ ਦਲਬੀਰ ਵਿਚਾਲੇ ਹੋਈ ਝੜਪ ਦੋਵਾਂ ਪਿਰਾਂ ਦੀ ਵਧੀ ਹੋਈ ਆਪਸੀ ਨਫਰਤ ਜਾਂ ਬੇਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਦਾ ਸਿਖਰ ਸੀ। ਗੱਲ 4 ਨਵੰਬਰ 1984 ਦੀ ਹੈ। ਨਿਊਜ਼ ਐਡੀਟਰ ਵਲੋਂ ਉਸ ਦਿਨ ਬੱਲ ਦੀ ਜਵਾਬਤਲਬੀ ਸਬੰਧੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਮੀਮੇ ਦੀ ਕਾਪੀ ਮੈਂ ਅੱਜ ਤੱਕ ਸਾਂਭ ਕੇ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਬੱਲ ਬਾਬਾ ਸਵੇਰ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ‘ਤੇ ਲੇਟ ਆਇਆ ਸੀ। ਨਿਊਜ਼ ਐਡੀਟਰ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੀਰ ਨੇ ਲੇਟ ਆਉਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪੁੱਛਿਆ। ਬੱਲ ਨੇ ਹਾਸੇ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਗੱਲ ਟਾਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨੌਕ ਝੌਕ ਬੱਲ ਅਤੇ ਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚਾਲੇ ਅਕਸਰ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ ਬਲਕਿ ਨਿਊਜ਼ ਰੂਮ ਦੇ ਨਾਟਕ ਦੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਝਾਕੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਮਾਤੀ ਕਿਸਮਤ ਨੂੰ ਬੱਲ ਦੇ ਯਾਰਾਂ ਦੀ ਢਾਣੀ ਵਿਚੋਂ ਉਸ ਦਿਨ ਉਥੇ ਕੋਈ ਹਾਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੋ ਗੱਲ ਨੂੰ ਆਈ ਗਈ ਕਰਵਾ ਦਿੰਦਾ। ਨਿਊਜ਼ ਐਡੀਟਰ ਦੇ ਅਤੀ ਕਰਨ ‘ਤੇ ਬੱਲ ਨੇ ਕੋਈ ਅੰਤ ਸ਼ੰਟ ਗੱਲ ਉਸ ਨੂੰ ਆਖ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਹੰਗਾਮੇ ਦਾ ਮੁੱਢ ਬੱਝ ਗਿਆ।

ਨਿਊਜ਼ ਐਡੀਟਰ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਸੁਝਿਆ, ਉਸ ਨੇ ਬੱਲ ਵਿਰੁਧ ਪੱਕੀ ਲਾਮਬੰਦੀ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਹਮਣੇ ਨਿਊਜ਼ ਡੈਸਕ ‘ਤੇ ਇੰਚਾਰਜ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਤੇ ਬੈਠੇ ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰੋ. ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜਗਦੀਸ਼ ਬਾਂਸਲ, ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਬੁਲਾ ਕੇ ਗੱਲ ਨੂੰ ‘ਚਲਾਕੀ’ ਨਾਲ ਤੁਲ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਬੱਲ ਦਾ ਸਬਰ ਜਵਾਬ ਦੇ ਗਿਆ।

ਅੱਗੋਂ ਜੋ ਵਾਪਰਿਆ ਉਹ ਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੀਮੇ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੈ। ਗੁਰਦਿਆਲ ਬੱਲ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਇਸ ਮੀਮੇ ਵਿਚ ਨਿਊਜ਼ ਐਡੀਟਰ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ, “ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ ਮਿਤੀ 2.11.84 ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਡਿਊਟੀ ਖਤਮ ਹੋਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੇਰੀ ਆਗਿਆ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਚਲੇ ਗਏ; ਮਿਤੀ 3.11.84 ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਮੈਂ 3 ਵਜੇ ਸ਼ਾਮ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡਾ ਰਵੱਈਆ ਬੜਾ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਹੀ ਮੁੱਕਰ ਗਏ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਉਚੀ ਉਚੀ ਹੱਸਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢੀਆਂ ਸੀ ਤੇ ਫਿਰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਿਵਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਸਾਥੀ ਨੂੰ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢੋਗੇ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਡਿਊਟੀ ਸਮੇਂ ਜਾਬਤਿਆਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰੋਗੇ ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ‘ਤੇ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਰਹੇ। ਡਿਊਟੀ ‘ਤੇ ਲੇਟ ਆਉਣਾ, ਕੰਮ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਵਾਰ ਵਾਰ ਵਿਚੋਂ ਉਠ ਕੇ ਜਾਣਾ ਅਤੇ ਡਿਊਟੀ ਦੇ ਮਿਥੇ ਹੋਏ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਚਲੇ ਜਾਣਾ, ਤੇ ਫਿਰ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣ ‘ਤੇ ਘਟੀਆ ਬੋਲੀ ਵਰਤਣੀ ਤੁਹਾਡੀ ਆਦਤ ਬਣ ਗਈ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਦੂਸਰੇ ਸਟਾਫ ‘ਤੇ ਮਾੜਾ ਅਸਰ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਹਿ ਮਿਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ

ਦਾ ਅਖਬਾਰ ਦੀ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਵੀ ਮਾੜਾ ਅਸਰ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਿਤੀ 4.11.84 ਨੂੰ ਨਿਊਜ਼ ਰੂਮ ਵਿਚ ਸਵੇਰ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ‘ਤੇ 15 ਮਿੰਟ ਲੇਟ ਆਉਣ ‘ਤੇ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੀ ਜਵਾਬ ਤਲਬੀ ਕੀਤੀ ਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਵੱਲੋਂ ਗਲੀਜ਼ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ‘ਤੇ ਮੈਂ ਸਟਾਫ ਦੇ ਹਾਜ਼ਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ-ਚੀਫ ਸਬ-ਐਡੀਟਰ, ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ-ਸੀਨੀਅਰ ਸਬ-ਐਡੀਟਰ ਅਤੇ ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਂਸਲ-ਸਬ ਐਡੀਟਰ ਨੂੰ ਤੁਹਾਡੀ ਹਰਕਤ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਸੌਂਪਿਆ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਕੱਢੀ ਗਾਲ੍ਹ ਤੋਂ ਮੁੱਕਰ ਗਏ, ਫਿਰ ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਰੋਕਣ ‘ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਦੋਬਾਰਾ ਮੈਨੂੰ ਗਾਲ੍ਹ ਕੱਢ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਗੱਲ ‘ਤੇ ਜਦੋਂ ਦਲਬੀਰ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰੋਟੈਸਟ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਗਲ ਪੈ ਗਏ, ਉਸ ਦੀ ਛਾਤੀ ਵਿਚ ਘਸ਼ੁਨ ਮਾਰਿਆ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਠੱਡਾ ਮਾਰਿਆ। ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਹੋਰ ਵੀ ਗੰਭੀਰ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਜੇ ਦੈਨਿਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਦੇ ਨਿਊਜ਼ ਐਡੀਟਰ ਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰ ਆ ਕੇ ਵਿਚ-ਵਿਚਾਲਾ ਨਾ ਕਰਦੇ। ਤੁਹਾਡੀ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਸੇਵਾ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਘੋਰ ਅਵਗਿਆ ਅਤੇ ਜਾਬਤਾ ਭੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ।

48 ਘੰਟਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅੰਦਰ ਇਸ ਦਾ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਉਤਰ ਦਿਉ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮਾਮਲਾ ਉਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਫਿਰ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲੇ ਸਿੱਟਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੁਹਾਡੇ ‘ਤੇ ਹੋਵੇਗੀ।”

ਗੁਰਦਿਆਲ ਬੱਲ ਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਰਹਿਮ ਦਿਲ, ਭਲਾ ਲੋਕ ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਸਿਰੇ ਦਾ ਆਲਸੀ ਅਤੇ ਨਿਕੰਮਾ ਆਦਮੀ ਸਮਝਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਰਾਏ ਅਨੁਸਾਰ ‘ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ’ ਉਪਰ ਉਹ ਵਾਧੂ ਭਾਰ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਕੋਈ ਸਾਰਥਿਕ ਭੂਮਿਕਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦਲਬੀਰ ਨਾਲ ਉਸ ਦਿਨ ਦੀ ਬੇਸੁਆਦੀ ਯਕੀਨਨ ਹੀ ਬੇਲੋੜੀ ਆਪਸੀ ਨਫਰਤ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਸੀ। ਦਲਬੀਰ ਦੇ ਖਾਹ-ਮਖਾਹ ਭੜਕ ਪੈਣ ‘ਤੇ ਬੱਲ ਸਗੋਂ ਸਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਅੱਜ ਵੀ ਯਾਦ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਦਲਬੀਰ ਨੂੰ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਨਜ਼ਾਕਤ ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਲਈ ਆਖਦਿਆਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ‘ਬੋਲੇ (ਬੀਰ ਸਾਹਿਬ) ਨਾਲ ਮੈਂ ਰੋਜ਼ ਲੜਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰੋਜ਼ ਇਸ ਦੇ ਗੋਡਿਆਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਲਾਉਣਾ ਹੈ। ਆਪਣਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੋਰ ਹੈ। ਤੇਰੇ ਤਾਂ ਜ਼ਰਾ ਕੁ ਜਿੰਨਾ ਉਚੀ ਬੋਲਣ ਨਾਲ ਹੀ ਗੱਲ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਤੱਕ ਚਲੀ ਜਾਵੇਗੀ।’ ਇਹੋ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ‘ਤੇ ਦਲਬੀਰ ਹੋਰ ਭੜਕ ਪਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਬੱਲ ਦੀ ਕਮੀਜ਼ ਦੇ ਕਾਲਰ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਬੱਲ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਦੇ ਘਸ਼ੁਨ ਅਤੇ ਫਿਰ ਲੱਤ ਕੱਢ ਮਾਰੀ।

ਉਸ ਮੌਕੇ ‘ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ’ ਅਤੇ ‘ਦੈਨਿਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ’ ਦੇ ਨਿਊਜ਼ ਰੂਮ ਵਿਚਾਲੇ ਸੀਸ਼ੇ ਦੀ ਪਾਰਟੀਸ਼ਨ ਸੀ। ਘਟਨਾ ਮੌਕੇ ‘ਦੈਨਿਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ’ ਦੇ ਨਿਊਜ਼ ਰੂਮ ਵਿਚ 7-8 ਮੈਂਬਰ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹ ਸਾਰਾ ‘ਨਾਟਕ’ ਵੇਖ ਰਹੇ ਸਨ। ਨਿਊਜ਼ ਐਡੀਟਰ ਵੱਲੋਂ ਬੱਲ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਮੀਮੇ ਵਿਚ ਇਹ ਸਰਾਸਰ ਗਲਤ ਬਿਆਨੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਸਬਿਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆ ਕੇ ਦਿੱਤੇ ਦਖਲ ਨਾਲ ਸੰਭਲੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਖੁਦ ਉਸ ਦਿਨ ਸਵੇਰ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਤੇ ਹੀ ਸਾਂ ਅਤੇ ਹਿੰਦੀ ਵਾਲੇ ਸਾਥੀ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਮੈਂ ਕੰਨੀ ਸੁਣੇ ਸਨ ਕਿ ‘ਬੱਲ ਭਲਾ ਆਦਮੀ ਹੈ, ਯੇਹ ਲੋਕ ਖਾਹ ਮਖਾਹ ਉਸੇ ਭੜਕਾ ਰਹੇ ਹੋ।’ ਇਥੇ ਇਕ ਹੋਰ ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ‘ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ’ ਵਿਚ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ

ਅਜੇ ਦੋ ਹੀ ਧੜੇ ਸਨ। ਤਰੱਕੀਆਂ ਦੀ ਖੋਹ ਖਿੰਝ ਕਰਕੇ ‘ਦੈਨਿਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ’ ਵਿਚ ਧੜੇਬੰਦੀ ਇਸ ਕਦਰ ਸੀ ਕਿ ਜੇ 8 ਬੰਦੇ ਸਨ ਤਾਂ 9 ਧੜੇ ਬਣੇ ਹੋਏ ਸਨ।

ਇਸ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਲਬੀਰ ਤਾਂ ਬੱਲ ਵਿਰੁਧ ਲੰਮੀ ਚੌੜੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਲਿਖ ਕੇ 3-4 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਲੈ ਗਿਆ। ਝਗੜੇ ਨੂੰ ਨਿਪਟਾਉਣ ਲਈ ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਐਡੀਟਰ ਸ਼ੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ

ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ 2006 ਦੀ ਇਕ ਤਸਵੀਰ

ਅਤੇ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ‘ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਦੋ ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣ ਗਈ। ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਸਟਾਫ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਬੱਲ ਨੂੰ ਅਫਸੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਬੱਲ ਨੇ ਤੁਰੰਤ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜ਼ਬਾਨੀ ਕਲਾਮੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੀ ਉਹ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ ਅਤੇ ਦਲਬੀਰ ਦੀ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਤੌਹੀਨ ਕਰਨ ਦਾ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਬਾਰੇ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਸੀ। ਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਦਲਣਾ ਸੀ, ਨਾ ਬੱਲ ਕੋਲੋਂ ਹੀ ਬਦਲਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ।

ਹੋਇਆ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ। ਦਲਬੀਰ ਨਾਲ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਬੱਲ ਦਾ ਕਦੀ ਵੀ ਕੋਈ ਤਕਰਾਰ ਨਾ ਹੋਇਆ ਬਲਕਿ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਖਾਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਨੇੜਤਾ ਵਧਦੀ ਗਈ। ਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਝਗੜੇ ਅਤੇ ਸੁਲਾਹ-ਸਫਾਈ ਦੇ ਚੱਕਰ ਅਖੀਰ ਤੱਕ ਚਲਦੇ ਰਹੇ। ਕਈ ਵਾਰ ਸਵੇਰੇ ਪਤਾ ਲੱਗਣਾ ਕਿ ਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਬੱਲ ਦੀ ‘ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਸਕੂਲ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੇ ਅੰਦੋਲਨ’ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ‘ਕੋਲੇ’ ਘੜ ਕੇ ਬਣਾਈ ਲੰਮੀ ਖਬਰ ਫੜ ਲਈ ਸੀ। ਉਹ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਸੇ ਸ਼ਾਮ ਨਿਊਜ਼ ਐਡੀਟਰ ਦੇ ਟੇਬਲ ‘ਤੇ ਉਹ ਇਕੱਠੇ ਬੈਠੇ ਦੁੱਖ-ਸੁਖ ਫੋਲ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ। ਬੱਲ ਅਤੇ ਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਬੜਾ ਦਿਲਚਸਪ ਸੀ। ਅਕਾਲੀ ਪ੍ਰਤਿਕਾ ਤੋਂ ਆਏ ਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਕੰਨੋਂ ਉਚਾ ਸੁਣਦਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਪਿੱਠ ਪਿੱਛੇ ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ‘ਬੋਲਾ’ ਆਖ ਛਡਦੇ। ਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ‘ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ’ ਦੀਆਂ ਧੜੇਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਆਪਸੀ ਵਿਰੋਧਾਂ ਤੋਂ ਪਾਰ ਸਨ।

‘ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ’ ਦੀ ਰੁਮਾਂਚਿਕ ਗਾਥਾ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ 1990-91 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਹਿਲੀ ਕੁਝਿਤਣ ਖਤਮ ਕਰ ਕੇ ਕਰਮਜੀਤ ਅਤੇ ਦਲਬੀਰ ਵਿਚਾਲੇ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਹਿਚਾਰ ਅਤੇ ਆਪਸੀ ਸਮਝ ਵਾਲਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋ ਗਿਆ ਜਿਸ ਲਈ ਬੱਲ ਬਾਬਾ ਸਦਾ ਹੀ ਕਾਮਨਾ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪ੍ਰੰਤੂ

ਰੰਗ-ਬੇਰੰਗ

ਦੋਵਾਂ ਮਹਾਂਰਬੀਆਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨ ਅਸਮਾਨ ਜਿੰਨਾ ਅੰਤਰ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ। ਕਰਮਜੀਤ ਦਾ ਅੱਜ ਵੀ ਯਕੀਨ ਹੈ ਕਿ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ 20ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹਾਨ ਸਿੱਖ ਆਗੂ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਿਚ 18ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਾਲੇ ਮਹਾਨ ਸਿੱਖ ਯੋਧਿਆਂ ਦੀ ਰੂਹ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਓਂ ਫੂਕ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਦਲਬੀਰ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਪੱਕਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਲਹਿਰ ਨੇ 18ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਜੋ ਮਹਾਨ ਰਵਾਇਤਾਂ ਸਿਰਜੀਆਂ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਘਾਣ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਮੈਂ ਦੱਸ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਸਾਲ 1991 ‘ਚ ਦਲਬੀਰ ਨਿਊਜ਼ ਰੂਮ ਵਿਚੋਂ ‘ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਭੂਤ’ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਭਜਾਉਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਿਸ਼ਨ ਤਹਿਤ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਆਉਂਦੇ ਸਾਰ ਸਮੇਂ ਦੀ ਨਜ਼ਾਕਤ ਪਛਾਣ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਲ ਆਤੀ ਪਾ ਲਈ ਸੀ। ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਕਰਮਜੀਤ ਭਾਅ ਜੀ ਨੂੰ ਮੋਰਿੰਡਾ-ਰੋਪੜ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਕੇ.ਪੀ.ਐਸ. ਗਿੱਲ ਨਾਲ ਅਟੀ-ਸਟੀ ਫਿਟ ਕਰੀ ਬੈਠੇ ਇਕ ਖੱਚ ਕਿਸਮ ਦੇ ਰਿਪੋਰਟਰ ਨਾਲ ਯਾਰਾਨਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋਣਾ ਪੈ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਸਾਡੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੀਆਂ ਪੁਜੀਸ਼ਨਾਂ ਕਦੀ ਵੀ ਨਾ ਛੱਡੀਆਂ।

ਕਰਮਜੀਤ ਭਾਅ ਜੀ ਵਾਸਤੇ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਿੰਦਾ ਅਤੇ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੁੱਖਾ ਪੌੜੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਡੰਡੇ ਦੇ ਮਹਾਨ ਸ਼ਹੀਦ ਸਨ। ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਦਲਬੀਰ ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਉਲਟ ਪੁਜੀਸ਼ਨ ਲਈ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਲਈ ਦਲਬੀਰ ਦੇ ਸਪਤਾਹਿਕ ਕਾਲਮ ‘ਇਉਂ ਵੀ ਹੁੰਦੇ’ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦਲਬੀਰ ਨੇ ‘ਸੁੱਖਾ, ਜਿੰਦਾ ਅਤੇ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ’ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਇਹ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਕਾਲਮ 30 ਅਕਤੂਬਰ, 1993 ਨੂੰ ‘ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ’ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕੀ ਪੰਨੇ ‘ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ। ਦਲਬੀਰ ਲਿਖਦਾ ਹੈ,

“ਜੇ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਜਿਹੜੇ ਸੁੱਖਾ ਤੇ ਜਿੰਦਾ ਨੂੰ ਸਧਾਰਨ ਹਤਿਆਰੇ ਗਰਦਾਨਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਇਤਫਾਕ ਰਾਏ ਨਹੀਂ ਰਖਦਾ ਜਿਹੜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਰਵਉਚ ਸ਼ਹੀਦ ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਭਾਈ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਅਤੇ ਲਿਆਕਤ ਉਤੇ ਵੀ ਸ਼ੱਕ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਉਹ ਸੱਚੇ ਦਿਲੋਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸਗੋਂ ਸੌਂਤੀ ਸਿਆਸਤ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਹੋ ਕੇ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੇਰੀ ਜਾਚੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਵਿਚ ਭਾਈ ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਬਹੁਤ ਉਚਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੂਰਾ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁਤ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਗੂੜ੍ਹ ਗਿਆਤਾ, ਸੇਵਾ ਦੇ ਪੁੰਜ, ਨਿਮਰ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਭਾਈ ਦਾ ਲਫਜ਼ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਵੀ ਸੰਗਤ ਕਰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸ ਨੂੰ ‘ਭਾਈ’ ਕਹਿਣਾ ਹੈ, ਕਿਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ। ਕਰੀਬ 10 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਤੱਕ ਦੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ‘ਤੇ ਝਾਤ ਮਾਰਿਆਂ ਪਤਾ ਲੱਗੇਗਾ ਕਿ ਭਾਈ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਆਮ ਕਰਕੇ ਤਖਤਾਂ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਜਾਂ ਹਜ਼ੂਰੀ ਕੀਰਤਨੀਆਂ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਕੁਰੀਤੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਨਹੀਂ।”

ਜੀ ਸਦਕੇ, ਕੋਈ ਦਲਬੀਰ ਦੀ ਪੁਜੀਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ ਪਰ ਵਿਸਫੋਟਕ ਸਮੱਗਰੀ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਇਹ ਕਾਲਮ ਅੱਜ ਵੀ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਖਾਤਕੂ ਲਹਿਰ ਇਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਕਮਜ਼ੋਰ ਪੈ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੇਬਾਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਿਖਣ ਦੀ ਜ਼ੁਰਅਤ ਅਗਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਵੀ ਕਿਸੇ ਦੀ ਨਹੀਂ ਪਈ ਸੀ। ਦਲਬੀਰ ਕੋਲ ਕੋਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਗਾਰਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਲੋਕ ਹੈਰਾਨ ਸਨ ਕਿ ਦਲਬੀਰ ਕਰੀ ਕੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਾਲ 1995 ਵਿਚ ਸੰਪਾਦਕ ਹਰਭਜਨ ਹਲਵਾਰੀ ਨੇ ਕਰਮਜੀਤ ਨਾਲ ਰੋਪੜ-ਮੋਰਿੰਡਾ ਵੱਲ ਦੇ ਉਸੇ ਫਰਾਡੀ ਪੱਤਰਕਾਰ ਦੀ ਚੁੱਕਣਾ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਲੰਮੀ ਅਤੇ ਬੇਸਿਰ-ਪੈਰ ਕਿਸਮ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਿੱਢ ਲਈ। ਇਹ ਲੜਾਈ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਇਕ ਹੁਜ਼ਰੀ ਪੱਤਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਜਥੇਦਾਰ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਬਾਰੇ ਬਾਦਲ ਦੀ ਭਾਜਪਾ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਹੋਈ ਗੁਪਤ ਮੀਟਿੰਗ ਬਾਰੇ ਭੇਜੀ ਕਿਸੇ ਖਬਰ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸੀ। ਇਹੋ ਲੜਾਈ ਹਲਵਾਰੀ ਸਾਹਿਬ ਲਈ ਕਾਫੀ ਘਾਤਕ ਵੀ

ਨੈਣ-ਨਕਸ਼

ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ

ਜਿਥੇ ਦੋ ਵਾਰ ਗਲਤੀ ਕਰਨ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਮਿਲ ਗਈ ਹੋਵੇ, ਉਥੇ ਨਤੀਜੇ ਬੇਹੱਦ ਖਤਰਨਾਕ ਆਉਣ ਦੀ ਪੱਕੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਸੱਸ ਆਪਣੇ ਨੂੰਹ-ਪੁੱਤ ਵਿਚਕਾਰ ਤਲਾਕ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੇ, ਉਥੇ ਦੂਜੀ ਨੂੰਹ ਭਾਵੇਂ ਭਲੇਮਾਣਸ ਪਰਿਵਾਰ 'ਚੋਂ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਉਹਨੂੰ ਕੁਪੱਤੀ ਬਣਨ ਤੋਂ ਕੋਈ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਜਿਸ ਔਲਾਦ ਨੂੰ ਮਾਂ ਬਾਪ ਨੇ ਵਰਤਣ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਪੈਸੇ ਦਿੱਤੇ ਹੋਣ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਭਰਮ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧੀਆਂ ਪੁੱਤਰ ਆਗਿਆਕਾਰ ਹੋਣਗੇ। ਇਹ ਔਲਾਦ ਜਦੋਂ ਕਦੇ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਘਰ ਪਰਤੇਗੀ ਤਾਂ ਹੋ ਸਕਦੈ, ਚੋਰੀ ਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲੁਆ ਕੇ ਆਵੇ।

ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲ ਜਦੋਂ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਮਰਦਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਆਈਆਂ ਸਨ ਤਾਂ ਕਿਹਾ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ ਹੁਣ ਬੱਚੇ ਰੁਲ ਜਾਣਗੇ, ਪਰ ਜਿਸ ਘਰ ਵਿਚ ਮੀਆਂ ਬੀਵੀ ਨੇ ਹੱਡ ਭੰਨਵੀਂ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੀ; ਉਹ ਘਰ ਹੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਸਗੋਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਰਾਹ ਆਪ ਬਣਾਏ।

ਕਹਾਵਤ ਤਾਂ ਹਾਲੇ ਤੀਕਰ ਇਹ ਚਲਦੀ ਆਈ ਹੈ ਕਿ 'ਮਾਂ' 'ਤੇ ਧੀ, ਪਿਓ' 'ਤੇ ਘੋੜਾ, ਜੇ ਬਹੁਤਾ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਬੋੜਾ ਬੋੜਾ।' ਉਜ, ਕਈ ਮਾਂਵਾਂ ਤਾਂ ਰੱਜ ਕੇ ਨੇਕ ਸਨ ਪਰ ਧੀਆਂ ਨੇ ਸਾਰੇ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਛੋਲੇ ਬੀਜੇ ਕਿ ਸਿਆਣੇ ਬੰਦੇ ਢਿੱਡ ਵਿਚ ਨਹੀਂ, ਖੁੱਚਾਂ ਵਿਚ ਮੁੱਕੀਆਂ ਦੇ ਕੇ ਰੋਂਦੇ ਰਹੇ। ਮਾਂ ਤੇ ਧੀ ਦਾ ਪਰਦਾ ਹੀ ਇਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਬਲਕਿ ਜ਼ਮਾਨੇ ਤੋਂ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਬਚਾ ਜਾਂ ਲੁਕਾ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਰੱਖਣਾ ਹੈ, ਇਹ ਵੀ ਮਾਂਵਾਂ ਹੀ ਜਾਣਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਥੇ ਮਾਂਵਾਂ ਨੇ ਇਹ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਨਿਭਾਈ, ਉਥੇ ਧੀ ਕੁਰਾਹੇ ਪੈਣ ਤੋਂ ਰੁਕ ਨਹੀਂ ਸਕੀ। ਕਈ ਬਦਕਿਸਮਤ ਮਾਂਵਾਂ ਨੇ ਉਮਰ ਸੰਵਾਰਨ ਲਈ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਮੱਤਾਂ ਬੜੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਪਰ ਉਹ ਅਜਿਹੀ ਕਾਗਿਆਰੀ ਵਿਚ ਫਸ ਗਈਆਂ ਕਿ ਪਹੁੰਚ ਤਾਂ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਪਰ ਲੱਤ ਛਿੱਲੀ ਗਈ।

ਸਿਹਤ ਵਿਗਿਆਨ ਇਹ ਆਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਮ ਪੱਖੋਂ ਅਤਿਪਤ ਮਨੁੱਖ ਹੀ ਖਤਰਨਾਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਬਲਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਜਾਨਵਰਾਂ ਅੰਦਰ ਵੀ ਹੈ। ਸ਼ੇਰ ਤੇ ਹਾਥੀ ਇਸ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਕੁਝ ਵੀ ਫਨਾਹ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚੋਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਲਾਂਭੇ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੀ ਚੰਗਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਵਿਆਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਉਤਮ ਮਿਲਾਪ ਹੈ। ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਦੇ ਕਿਲੇ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਲਈ ਦੋ ਬੂਹੇ ਇਥੋਂ ਹੀ ਆਪ ਭੇਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਜਿਹੜੇ ਕਿਲੇ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਤਾਂ ਢੋਲ ਢਮਕੇ ਨਾਲ ਹੋਏ ਸੀ, ਵਿਚਾਲਿਓਂ ਹੀ ਚੀਕ-ਚਹਾੜੇ ਦੀ ਬੀਨ ਵਜਾਉਂਦੇ ਪਰਤ ਆਏ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਕੀ ਕਹੀਏ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਹਿੰਦੀ ਫਿੱਕੀ ਚੜ੍ਹੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰੰਗ ਗੂੜ੍ਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹੱਥ ਖੂਨ ਵਿਚ ਲਬੇੜ ਲਏ। ਜਿਸ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਚੌਥਾ ਵਗਦੇ ਹੋਣ, ਉਥੇ ਕਈ ਵਾਰ ਇਹ ਗੱਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੀਂਹ ਕਿਤੇ

ਜੋ ਦਿਨੇ ਡਰਨ ਪਰਛਾਵਿਓਂ...

ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਗੁਣ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਤੇ ਉਤਮ ਹੈ ਪਰ ਕਈ ਵਾਰ ਹਾਲਾਤ ਇਹ ਬਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਪਰਉਪਕਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਮੁਆਫ਼ੀ ਵੀ ਬਾਹਰੋਂ ਫੜ ਕੇ ਆਖਦੀ ਹੈ, 'ਰੱਬ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਜ਼ੁਲਮ ਨਾ ਕਰੀਂ।' ਚੰਦੂ ਤੇ ਗੰਗੂ ਦੇ ਗੁਨਾਹ ਬਖਸ਼ਣਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਪਿੰਡਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਅੱਗੇ ਘਰਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਹੈ, 'ਸਰਬਸੰਮਤੀ' ਫੱਟੜ ਹੋਣ ਦੀ ਦੁਹਾਈ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪਈ ਹੈ। ਸਿਆਣੇ ਬੰਦੇ ਕਦੇ ਵੀ ਸੱਪ, ਸ਼ੇਰ ਅਤੇ ਨੰਗੀ ਤਾਰ ਦੇ ਅੱਗਿਓਂ ਨਹੀਂ ਲੰਘਦੇ। ਧੀਆਂ ਜਦੋਂ ਧਿਆਣੀਆਂ ਕਹਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਕੁਰਾਹੇ ਪੈ ਜਾਣ ਤਾਂ ਚੁੰਨੀ ਅਤੇ ਬੁਨੈਣ ਵਿਚ ਬਹੁਤਾ ਅੰਤਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਜੇ ਰੱਬ ਨੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਟਾਈਮ ਟੇਬਲ ਵੀ ਨਾਲ ਭੇਜਿਆ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਕਦੇ, ਕੀ, ਕਿੱਥੇ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਵਾਪਰੇਗਾ ਤਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਦੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਤਾਂ ਰਹਿਣੀ ਹੀ ਕੀ ਸੀ, ਰੱਬ ਨੂੰ ਪੂਜਣ ਦੀ ਥਾਂ ਸਵੇਰੇ ਉਠ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਜੱਗੋਂ ਤੇਰਵੀਂ ਕੁਪੱਤ ਕਰਿਆ ਕਰਨੀ ਸੀ। ਜੀਵਨ ਬੁਝਾਰਤ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਇਸੇ ਲਈ ਹੰਗਾਰਾ ਮਿਲੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਕੋਠੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਚੰਨ ਵੇਖਣ ਗਈਆਂ ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਦੇ ਜਾ ਪਹੁੰਚੀਆਂ, ਤੇ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੜੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਗੁਆਂਢਣ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਆ ਗਈ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿਚ, ਹੁਣ ਬੀਨ ਮੇਲੂ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਸੱਪ ਵੱਜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਈ ਲੋਕ ਕਾਰਡ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਲਿਖ ਤਾਂ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ 'ਤੁਹਾਡੇ ਦਰਸ਼ਨ ਅਭਿਲਾਸ਼ੀ' ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚ ਲਾਲਚ ਬੈਟਰੀਆਂ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਗਨ ਲੈਣ ਵੇਲੇ ਹੁਣ ਸੂਚੀਆਂ ਤਾਂ ਬਣਨ ਲੱਗੀਆਂ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਕੰਨਿਆ ਦਾਨ ਵਾਪਿਸ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਕੋਈ ਅੱਖ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗੀ। ਜੁਆਨੀ ਵਿਚ ਕਈਆਂ ਨੇ ਪ੍ਰੇਮਿਕਾ ਦੀਆਂ ਜੁਲਫਾਂ ਵਿਚ ਇਕਰਾਰ ਤਾਂ ਤਾਰੇ ਤੋੜ ਕੇ ਟੰਗਣ ਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਸਮਾਜ ਨੇ ਦੋਵੇਂ ਐਸੇ ਪੁੱਠੇ ਟੰਗੇ ਕਿ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦਾ ਹਾਲ-ਚਾਲ ਪੁੱਛਣ ਜੋਗੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਛੱਡੇ। ਜਿਹੜੀ ਔਰਤ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਾਉਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਫਿਰ ਕਈ ਵਿਆਹ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਕਰਵਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰੇਮੀ ਲੱਭਣ ਵਿਚ ਉਹਦੀ ਸ਼ਰਮ ਕਦੇ ਦੀ ਲੱਥ ਗਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਕੇ ਯਾਰ ਹੰਢਾਏ ਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਾਂ ਤਾਂ ਪਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾਈ ਜਾਂ ਪਾਣੀ ਅੱਗ ਬਣਾ ਦਿੱਤੇ ਨੇ। ਲਾਲਚ ਗੂੜ੍ਹੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਖਮੀ ਕਿਵੇਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ ਕੋਈ ਰਾਮ ਕਥਾ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਨਾ ਮਿਲੇ...ਇਸੇ ਲਈ ਰਾਏ ਹੀ ਦਿਆਂਗਾ ਕਿ ਸੰਖ ਬੋੜਾ ਹੋਲੀ ਵਜਾ ਕੇ ਵੇਖਿਓ...

ਹੋਰ ਪਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਾਣੀ ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਸੂਕ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਸਪੇਰਿਆਂ ਦੀ ਪਟਾਰੀ ਵਿਚਲਾ ਸੱਪ ਫੁੱਕਾਰੇ ਤਾਂ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਡੰਗ ਮਾਰਨ ਦੇ ਕਾਬਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਵਿਥਿਆ ਨੂੰ ਗੋਰ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੋਚਿਓ ਕਿ ਚਰਖਾ ਕਿਥੇ ਕੁ ਡਾਹੀਏ...

ਕਰਾਚੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਬਾਣੇ 'ਚ ਜਦੋਂ ਇਕ ਕੁੜੀ ਨੇ ਧੁੱਪੇ ਮੇਜ਼ ਕੁਰਸੀ ਡਾਹ ਕੇ ਬੈਠੇ ਬਾਣੇਦਾਰ ਨੂੰ 'ਸਲਾਮਾਲੇਕਮ' ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਮਹਿੰਦੀ ਰੰਗੇ ਜੁੱਤੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਤਰਲੇ ਦੀ ਫਰਿਆਦ ਸੁਣ ਕੇ ਉਹਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਬੜਾ ਔਖਾ 'ਵਾ ਲੋਕਮ ਸਲਾਮ' ਨਿਕਲਿਆ। "ਬੱਚੀ ਹੋਸਲੇ ਨਾਲ ਦੱਸ, ਰੇ ਕਿਉਂ ਰਹੀ ਏਂ? ਤਕਲੀਫ਼ ਕੀ ਐ ਦੱਸ?" ਬਾਣੇਦਾਰ ਦਾ ਦਿਲ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਪਿਘਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਹਾਲੇ ਪਿਛਲੇ ਜੁੱਤੇ ਨੂੰ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਧੀ ਦਾ ਨਿਕਾਹ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਸੀ।

"ਸਰ ਮੇਰੇ ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਅੱਜ ਪੂਰੇ ਤੇਰਾਂ ਦਿਨ ਹੋਏ ਹਨ ਪਰ ਮੈਂ ਤੋਂ ਮੇਰੇ ਘਰਵਾਲੇ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਉਘ-ਸੁੱਘ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ।"

"ਸਾਕ ਸਬੰਧੀਆਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਐ?"

"ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀ ਵਿਚ ਸਭ ਖਾਕ ਛਾਣ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸਰ।"

"ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਕੌਣ ਹੈ?"

"ਇਹ ਮੇਰਾ ਭਰਾ ਹੈ।"

"ਤੇਰੇ ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਹੋਰ ਕੌਣ ਹੈ?"

"ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸਰ। ਮੇਰੇ ਖਾਵੰਦ ਦੀ ਇਕ ਭੈਣ ਹੈ ਸਰ। ਉਸ ਨੇ ਹੀ ਰਿਸ਼ਤਾ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ। ਵਿਚਾਰੇ ਨਿੱਕੇ ਹੁੰਦੇ ਯਤੀਮ ਹੋ ਗਏ ਸਨ।"

"ਉਥੇ ਕਿਥੇ ਰਹਿੰਦੀ ਏ?"

"ਉਹ ਅਲੱਗ ਮਕਾਨ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਸਰ ਇੰਨੇ ਕੁ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਬਹੁਤਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਸਕਿਆ।"

ਤੇ ਉਹਨੇ ਦਰਖਾਸਤ ਦੇ ਨਾਲ ਫੋਟੋ ਬਾਣੇਦਾਰ ਨੂੰ ਫੜਾ ਕੇ ਫਿਰ ਤਰਲਾ ਕੀਤਾ, "ਸਰ, ਖੁਦਾ ਦੇ ਵਾਸਤੇ, ਮੇਰਾ ਸ਼ੌਹਰ ਮਿਲਾ ਦਿਓ।"

"ਠੀਕ ਹੈ, ਪੂਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਾਂਗੇ ਜਲਦੀ ਲੱਭਣ ਦੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਤੇ।"

"ਸਰ ਕਿਸੇ ਬਿਜ਼ਨਸ ਮੀਟਿੰਗ 'ਤੇ ਗਿਆ ਸੀ, ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਆ ਗਿਆ ਸੀ।"

ਤੇ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਬਾਣੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਚਲੇ ਗਏ।

"ਜਨਾਬ ਮੁਕਲਾਵੇ ਵਾਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਆਪਣੀ ਬੀਵੀ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਘੰਟੇ ਨਹੀਂ ਪਰ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦਾ ਤੇ ਇਹ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਤੋਂ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ। ਜ਼ਰੂਰ ਕੋਈ ਡੂੰਘੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਲਗਦੀ ਹੈ।"

"ਚੁੱਪ ਕਰ ਸਾਲਿਆ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹਦੀਆਂ ਕੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀਆਂ ਹੋਣ?" ਬਾਣੇਦਾਰ ਨੇ ਦਰਖਾਸਤ 'ਤੇ ਮੋਟੀ ਨਿਗ੍ਹਾ ਮਾਰੀ...ਇਹ ਲੜਕੀ ਫਰਹਾ, ਸ਼ਕੀਲ ਨਾਂ ਦੇ ਗੱਭਰੂ ਨਾਲ ਵਿਆਹੀ ਗਈ ਸੀ।

ਪੁਲਿਸ ਪਾਰਟੀਆਂ ਸ਼ਕੀਲ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ

ਤਾਇਨਾਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਪਰ ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਹੀ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਇਤਲਾਹ ਮਿਲੀ ਕਿ ਕਰਾਚੀ ਦੇ ਮੇਨ ਬਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਬਾਰਾਂਦਰੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਕ ਮਕਾਨ ਦਾ ਬੂਹਾ ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ ਤੇ ਅੰਦਰੋਂ ਬਦਬੂ ਆ ਰਹੀ ਹੈ।

ਬਾਣੇਦਾਰ ਆਪ ਸਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਲੈ ਕੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ ਨੌਜਵਾਨ ਦਾ ਕਤਲ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਲਾਸ਼ ਬੈਡਰੂਮ ਵਿਚ ਫਰਸ਼ 'ਤੇ ਪਈ ਸੀ ਤੇ ਖੂਨ ਬਾਹਰ ਵਿਗੜੇ ਤਕ ਆ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਫਰਹਾ ਵੱਲੋਂ ਦਰਖਾਸਤ ਨਾਲ ਦਿੱਤੀ ਫੋਟੋ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਨੌਜਵਾਨ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਮਿਲਾਇਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਇਹ ਲਾਸ਼ ਸ਼ਕੀਲ ਦੀ ਹੀ, ਤੇ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥਾਂ 'ਤੇ ਫਿੱਕੀ ਪੈ ਚੁੱਕੀ ਮਹਿੰਦੀ ਦਾ ਰੰਗ ਸੀ। ਪੂਰੇ ਘਰ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਗਈ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਇਕ ਛੁਰੀ ਮਿਲੀ, ਹੱਥੀ ਵਾਲਾ ਰੋਟੀਆਂ ਪਕਾਉਣ ਵਾਲਾ ਤਵਾ ਤੇ ਸ਼ਕੀਲ ਦੀ ਇਕ ਹੋਰ ਔਰਤ ਨਾਲ ਫੋਟੋ।

ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਸ਼ੱਕ ਦੀ ਸੂਈ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰੇਮ ਕਹਾਣੀ ਵੱਲ ਮੋੜ ਕੱਟ ਰਹੀ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ਕੀਲ ਨਾਲ ਜਿਸ ਔਰਤ ਦੀ ਫੋਟੋ ਸੀ, ਉਹ ਪਿਆਰ ਭਰੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਪਤੀ ਪਤਨੀ ਹੋਣ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਖੈਰ! ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਲਾਸ਼ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਪੋਸਟ ਮਾਰਟਮ ਲਈ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਸ਼ਕੀਲ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਆਹ ਜਵੇਦਾ ਨਾਂ ਦੀ ਲੜਕੀ ਨਾਲ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਜਵੇਦਾ ਚੰਗੇ ਘਰੋਂ ਸੀ। ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਡੁੱਲ੍ਹਾ ਖਰਚ ਕਰਦੀ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਲੜਕੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ-ਚੱਕਰ ਸੀ, ਜੋ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਵੱਡੀ ਭਾਬੀ ਦੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀ ਵਿਚੋਂ ਪਰ ਜਵੇਦਾ ਦਾ ਅੱਬਾ ਉਥੇ ਉਹਦਾ ਨਿਕਾਹ ਕਰਨ ਲਈ ਰਜ਼ਾਮੰਦ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਤੇ ਕਰਾਚੀ ਵਿਚ ਸਾਧਾਰਨ ਕਲਰਕ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦੇ ਸ਼ਕੀਲ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਆਹ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਜਵੇਦਾ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਕਰਾਚੀ ਆ ਗਈ ਅਤੇ ਰੋਟਕ ਤੇ ਭੀੜ ਭੜੱਕੇ ਵਾਲੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਦੋਵੇਂ ਕਿਰਾਏ ਦੇ ਮਕਾਨ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਏ।

ਸ਼ਕੀਲ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਨਾਲ ਮਕਾਨ ਦਾ ਕਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਰੋਟੀ-ਪਾਣੀ ਤਾਂ ਠੀਕ ਚੱਲੀ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਪਰ ਜਵੇਦਾ ਦੇ ਸ਼ੌਕ ਪੂਰੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਹੁੰਦੇ। ਉਹ ਉਪਰੋਂ ਤਾਂ ਸ਼ਕੀਲ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਦਾ ਪਾਖੰਡ ਕਰਦੀ ਪਰ ਅੰਦਰੋਂ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਕਿਹੜੀ ਘੜੀ, ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਨਾ ਕਿਵੇਂ ਇਸ ਤੋਂ ਪੱਲਾ ਛੁੱਟ ਜਾਵੇ। ਉਹ ਕਈ ਵਾਰ ਮਿੱਠੀਆਂ ਟਕੋਰਾਂ ਤੇ ਟਿੱਚਰਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਕੀਲ ਨੂੰ ਬੇਇੱਜ਼ਤ ਵੀ ਬਹੁਤ ਕਰਦੀ, ਪਰ ਮਨੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਸਾਫ਼ ਸ਼ਕੀਲ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਰਜਿਸਟਰੀ ਤਾਂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਇਤਕਾਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਸ਼ਕੀਲ ਦੇ ਰੋਕਦਿਆਂ ਰੋਕਦਿਆਂ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਬੱਚੇ ਦਾ ਤੀਜੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਗਰਭਪਾਤ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਹਾਲੇ ਆਪ ਬੱਚੇ ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਬੱਚਾ ਕੀ ਕਰਨਾ ਹੈ? ਸ਼ਕੀਲ ਭਾਵੇਂ ਕਈ ਦਿਨ ਵਿਸ ਘੋਲਦਾ ਰਿਹਾ, ਪਰ ਜਵੇਦਾ 'ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਾ ਹੋਇਆ।

ਇਕ ਦਿਨ ਜਵੇਦਾ ਅਖ਼ਬਾਰ ਪੜ੍ਹ ਰਹੀ ਸੀ। ਛੁੱਟੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸ਼ਕੀਲ ਹਾਲੇ ਸੁੱਤਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਅਖ਼ਬਾਰ ਵਿਚ ਇਸਤਿਹਾਰ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਕਿਸੇ ਤਲਾਕਸ਼ੁਦਾ ਲੜਕੀ ਜਿਸ ਦੇ ਮਾਂ ਬਾਪ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਤੇ ਭਰਜਾਈ ਕੋਲ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਲਈ ਚੰਗੇ ਵਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਲੜਕਾ ਖੂਬਸੂਰਤ ਤੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਲਿਖਿਆ ਹੋਵੇ; ਜੇ ਸੈਟਲ ਨਾ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਤਦ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਸੈਟਲ ਕਰਨ ਵਿਚ ਮਾਲੀ ਮੱਦਦ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਜਵੇਦਾ ਨੂੰ ਲੱਗਾ ਕਿ ਕੰਧ 'ਤੇ ਲਟਕਦੀ ਘੜੀ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਸੂਈਆਂ ਪੁੱਠੇ ਚੱਕਰ

ਕੱਢਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ ਹਨ। ਪੁੱਠੇ ਖਿਆਲਾਂ ਦੀ ਛਿੱਝ ਉਸ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਪੈਣ ਲੱਗੀ, ਸੁਪਨਿਆਂ ਦਾ ਢੋਲ ਵੱਜਣ ਲੱਗਾ। ਤੀਰ ਇਕ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਦੇ, ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ 'ਕੌਣੇ ਫੁੰਡ ਹੁੰਦੇ ਦਿਸਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਉਸ ਨੇ ਭੱਜ ਕੇ ਸੁੱਤੇ ਪਏ ਸ਼ਕੀਲ ਨੂੰ ਉਠਾਇਆ, "ਯਾਰ ਆਈਡੀਆ ਵੇਖ ਕਿਆ ਖੂਬ ਹੈ।"

"ਸੋਣ ਦੇ, ਅੱਜ ਛੁੱਟੀ ਹੈ ਈਦ ਦੀ, ਤੇ ਤੂੰ ਆਈਡੀਏ ਦੇਣ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਏ।"

"ਸੁਣ ਤਾਂ ਲੈ ਉਠ ਕੇ, ਈਦ ਵੇਖ ਕਿਵੇਂ ਮਨਾਉਂਦੇ ਆਂ ਆਪਾਂ।"

"ਦੱਸ?" ਅੱਖਾਂ ਮਲਦਿਆਂ ਸ਼ਕੀਲ ਬੋਲਿਆ।

"ਤੇਰਾ ਹੋਰ ਵਿਆਹ ਕਰ ਦਿਆਂ?"

"ਤੇਰੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨਾਲ ਤਿਆਰੀ ਐ।"

"ਮੈਂ ਜਾਨੀ ਆਂ ਤੈਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ? ਮੈਂ ਤਾਂ ਹੋਰ ਸ਼ਿਕਾਰ ਮਾਰਨੈਂ?"

"ਫਜ਼ੂਲ ਗੱਲਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ।"

"ਕੰਨ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣ, ਤੇਰੀ ਤਨਖਾਹ ਨਾਲ ਕੀ ਬਣਦੈ? ਮਾਲ ਹੱਥ ਲੱਗੂ ਮੋਟਾ, ਆਹ ਪੜ੍ਹ ਅਖ਼ਬਾਰ। ਗਰੀਬੀ ਤੇ ਖੁਸ਼ਕੀ ਚੱਕੀ ਜਾਊ ਸਾਰੀ।"

"ਸ਼ਕੀਲ ਨੇ ਨਿਗ੍ਹਾ ਮਾਰੀ ਤਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀਹ ਲੱਖ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਗ੍ਰੀਸ ਦੇ ਦਿੱਤੀ।"

"ਜਵੇਦਾ ਗੱਲ ਕਿਵੇਂ ਬਣੈ?"

"ਇਹ ਮੇਰਾ ਕੰਮ ਆ।"

"ਜੇ ਫੜੇ ਗਏ?"

"ਕਰਾਚੀ ਵਿਚ ਕੁੱਤਾ ਗੁਆਚਿਆ ਨੂੰ ਲੱਭਦਾ, ਆਪਾਂ ਕਿਥੋਂ ਲੱਭ ਜਾਂਗੇ?"

ਜਵੇਦਾ ਸਮਝ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਕੁੜੀ ਭਰਜਾਈ ਹੱਥੋਂ ਤੰਗ ਐ ਤੇ ਭਰਜਾਈ ਵੀ ਉਸ ਤੋਂ ਲੜ ਛੁਡਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਜਾ ਪਹੁੰਚੀ ਨਿਕਾਣੇ 'ਤੇ। ਵਿਛਾ'ਤਾ ਤੰਦੂਆ ਜਾਲ। ਆਖਣ ਲੱਗੀ, ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਸਾਂ ਜਦੋਂ ਮਾਂ ਬਾਪ ਤੁਰ ਗਏ ਐਕਸੀਡੈਂਟ ਵਿਚ। ਬੜੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਇਥੋਂ ਤਕ ਆਏ ਹਾਂ।

"ਕੀ ਕਰਦੈ ਭਰਾ ਤੁਹਾਡਾ?"

"ਦੁਬਈ 'ਚ ਛੋਟਾ ਮੋਟਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਆ। ਆਉਂਦਾ ਜਾਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਮਾਂ ਬਾਪ ਸਿਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ। ਚਾਹੁੰਦੀ ਆਂ ਚਾਦਰ ਪਾ ਕੇ ਲੈ ਆਵਾਂ ਭਾਬੀ।"

"ਬੱਸ ਹਾਅ ਤਾਂ ਤੂੰ ਸਾਡੇ ਦਿਲ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ'ਤੀ। ਸਹੁਰਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ। ਸੱਸ ਪੂਰੀ ਹੋਈ ਨੂੰ ਹੋ ਗਏ ਨੇ ਚਾਰ ਕੁ ਸਾਲ। ਮੇਰੀ ਜਵਾਨ ਫਰਾਹ ਦਾ ਘਰਵਾਲਾ ਟੈਕਸੀ ਚਲਾਉਂਦਾ ਸੀ, ਫੌਤ ਹੋ ਗਿਆ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ। ਗੱਡੀ ਪਲਟ ਕੇ ਅੱਗ ਲੱਗ ਗਈ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਪਤੀ ਬੈਂਕ ਮੈਨੇਜਰ ਨੇ, ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਭੈਣ ਦਾ ਘਰ ਵਸਾਉਣ ਲਈ ਸਭ ਕੁਝ ਕਰ ਦਿਆਂਗਾ।"

"ਆਹ ਫੋਟੋ ਆ ਮੇਰੇ ਵੀਰ ਦੀ। ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਵਿਖਾ ਲੈਣਾ।"

"ਲੈ ਆ ਹੀ ਗਏ ਨੇ।...ਮੈਂ ਤਾਂ ਹਾਂ ਕਰ'ਤੀ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਦੱਸੋ?"

"ਮੈਂ ਕਿਵੇਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਸਕਦਾਂ?"

"ਅਗਲੇ ਜੁੱਮੇ ਆ ਜਾਇਓ ਤੁਸੀਂ ਭਰਾ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ। ਕਾਜ਼ੀ ਅਸੀਂ ਬੁਲਾ ਰੱਖਾਂਗੇ। ਚਾਹ ਪਾਣੀ ਪਿਆ ਕੇ ਤੋਰ ਦਿਆਂਗੇ। ਚਲੋ, ਅਖ਼ਬਾਰ ਵਿਚ ਤਾਂ ਵੀਹ ਲਿਖਿਆ ਸੀ, ਅਸੀਂ

ਪੰਝੀ ਲੱਖ ਦਾ ਡਰਾਫਟ ਦੇ ਦਿਆਂਗੇ। ਮੁੰਡਾ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੈਟ ਹੋ ਜਾ ਦੁਬਈ 'ਚ। ਬਾਕੀਆਂ ਦਾ ਨਿੱਕਾ ਮੋਟਾ ਸਾਮਾਨ ਲੈ ਲਿਓ।" ਨਣਾਨ ਤੋਂ ਅੱਕੀ ਭਾਬੀ ਨੇ ਸਭ ਕੁਝ ਫਾਈਨਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਤੇ ਅਗਲੇ ਜੁੱਮੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੇ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਗਵਾਹ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਹੀ ਮੁਕੱਦਮਾ ਜਿੱਤ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।

ਜਵੇਦਾ ਨੇ ਪੈਸੇ ਸੰਭਾਲੇ ਤੇ ਸ਼ਕੀਲ ਤੇ ਫਰਹਾ ਨੂੰ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਫਲੈਟ ਲੈ ਦਿੱਤਾ। ਸ਼ਕੀਲ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, "ਇਹ ਹੱਕ ਬੱਸ ਦੇ ਚਾਰ ਦਿਨ ਲਈ ਹੀ ਮੈਂ ਦਿੱਤਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ। ਦਸ ਕੁ ਦਿਨ ਕੱਟ ਤੇ ਖਿਸਕੀਏ।"

ਉਧਰ ਜਵੇਦਾ ਨੇ ਪੁਰਾਣੇ ਕੂਨੈਕਸ਼ਨ ਜੋੜ ਲਏ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨੂੰ ਘਰ ਬੁਲਾਉਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਪਹਿਲਾਂ ਜਦੋਂ ਸ਼ਕੀਲ ਘਰ ਆਇਆ ਤਾਂ ਠੀਕ ਸੀ, ਪਰ ਜਿਸ ਦਿਨ ਅਚਾਨਕ ਆ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਰਾਤ ਵੇਲੇ ਪਿਛਲਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਜਵੇਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨਾਲ ਕਲੋਲਾਂ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ।

ਸ਼ਕੀਲ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਫਟ ਗਿਆ, "ਠਹਿਰ ਜਾਹ ਕੰਜਰਦਿਆ...ਕੌਣ ਐਂ ਤੂੰ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਵੇਲੇ।" ਤੇ ਉਹ ਰਸੋਈ ਵਿਚੋਂ ਛੁਰੀ ਚੁੱਕ ਲਿਆਇਆ। ਮਗਰੋਂ ਉਸ ਦੇ ਜਵੇਦਾ ਨਿਕਲੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਾ ਲੱਭੇ। ਆਖਿਰ ਉਸ ਨੇ ਰੋਟੀਆਂ ਪਕਾਉਣ ਵਾਲਾ ਤਵਾ ਹੱਥੀ ਤੋਂ ਦੋਹਾਂ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਫੜ, ਕੰਨ ਭਾਰ ਸ਼ਕੀਲ ਦੇ ਸਿਰ ਵਿਚ ਇੰਨੀ ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਮਾਰਿਆ ਕਿ ਸਿਰ ਦੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਉਹ ਬਾਣੇ ਢੇਰੀ ਹੋ ਗਿਆ।

ਤੇ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਖਿਸਕਦਾ ਇਹ ਪ੍ਰੇਮੀ ਜੋੜਾ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਦਬੋਚ ਲਿਆ ਸੀ।

ਜਦੋਂ ਬਾਣੇਦਾਰ ਨੇ ਫਰਹਾ ਨੂੰ ਬਾਣੇ ਬੁਲਾ ਕੇ ਸ਼ਕੀਲ ਦੀ ਫੋਟੋ ਕਿਸੇ ਔਰਤ ਨਾਲ ਵਿਖਾ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ, "ਇਹ ਕੌਣ ਐ?"

"ਸਰ ਮੇਰੀ ਨਣਾਨ।"

"ਭੈਣਾ ਭਰਾਵਾਂ ਨਾਲ ਏਦਾਂ ਵੀ ਫੋਟੋ ਖਿਚਾਉਂਦੀਆਂ ਨੇ?"

ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਬਾਣੇਦਾਰ ਨੇ ਫਰਹਾ ਦੀ ਸੌਕਣ ਜਵੇਦਾ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆ ਖੜ੍ਹੀ ਕੀਤੀ। ਬੂਠ ਦਾ ਭਾਂਡਾ ਫੁੱਟ ਕੇ ਖਿਲਰ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਫਰਹਾ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਸਾਰੀ ਦੀ ਸਾਰੀ ਲੁੱਟੀ ਗਈ ਸੀ।

ਗਜ਼ਲ

ਜੋ ਮੱਥਾ ਵਕਤ ਨਾ ਲਾਵੇ, ਅਜਿਹਾ ਸਿਰ ਨਹੀਂ ਕੋਈ।
ਸਮੇਂ ਦੀ ਚਾਲ ਹੈ ਟੇਡੀ, ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਡਰ ਨਹੀਂ ਕੋਈ।

ਉਹ ਖੀਸੇ ਵਿਚ ਪਾ ਤਾਲਾ ਸਦਾ ਲੱਭਦਾ ਰਿਹਾ ਚਾਬੀ,
ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਪੱਕਾ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਘਰ ਨਹੀਂ ਕੋਈ।

ਉਹ ਚਾਹ ਕੇ ਵੀ ਅਜੇ ਪਰਵਾਜ਼ ਭਰ ਸਕਦਾ ਨਹੀਂ ਯਾਰੋ,
ਅਜੇ ਉਹ ਬੋਟ ਹੈ ਨਿੱਕਾ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਪਰ ਨਹੀਂ ਕੋਈ।

ਜੋ ਧੱਕੇ ਖਾਣ ਦਰ ਦਰ 'ਤੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਸ਼ਾਮਿਲ,
ਮੈਂ ਮੱਥਾ ਜਿਸ ਜਗ੍ਹਾ ਰਗੜਾਂ ਅਜਿਹਾ ਦਰ ਨਹੀਂ ਕੋਈ।

ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਰੋਕ ਜੋ ਲਾਵੇ, ਹਵਾ ਦੀ ਜੋ ਦਿਸ਼ਾ ਬਦਲੇ,
ਕਿ ਐਸੀ ਨਾਰ ਨਾ ਵੇਖੀ ਤੇ ਐਸਾ ਨਰ ਨਹੀਂ ਕੋਈ।

ਮਿਲੇ ਰੋਟੀ ਦੇ ਵੇਲੇ ਦੀ, ਕੋਈ ਭੁੱਖਾ ਨਹੀਂ ਸੌਂਵੇ,
ਸਿਵਾ ਇਸ ਦੇ ਮੇਰੀ ਚਾਹਤ, ਮੇਰੀ ਸੰਧਰ ਨਹੀਂ ਕੋਈ।

ਸ਼ੌਰੇ ਬਾਜ਼ਾਰ 'ਲਾਲੀ' ਮਾਰਿਆ ਰਲ ਕੇ ਖੁਦਾਵਾਂ ਨੇ,
ਕਿਤੋਂ ਇਨਸਾਫ਼ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਅਜਿਹਾ ਦਰ ਨਹੀਂ ਕੋਈ।

-ਰਾਜ 'ਲਾਲੀ' ਸ਼ਰਮਾ

ਫੋਨ: 847-361-4825

ਗੱਲ ਬਣੀ ਕਿ ਨਹੀਂ

ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ

ਬੰਦੇ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ

ਵੇਖ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਝੂਰਦੇ ਮਾਪੇ ਹੋਏ ਲਾਚਾਰ। ਸਾਰੇ ਖੁੰਢੇ ਕਰ'ਤੇ ਹਾਕਮਾਂ ਦੇ ਹਥਿਆਰ।
ਰੋਟੀਆਂ ਬਹਿ ਕੇ ਸੇਕਦੇ ਲਾ ਇੱਜ਼ਤਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗ। ਤਾਰੀਓਂ ਰਹੇ ਸ਼ਰੀਫ ਦੀ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਹੁਣ ਪੱਗ।
ਰਾਖੇ ਕਿਵੇਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਜੋੜਨ ਲੱਗੇ ਹੱਥ। ਬੱਕਰੀ ਫਿਰ ਬਧਿਆੜ ਦੇ ਕਿੱਦਾਂ ਪਾ ਲਊ ਨੱਥ।
ਰਾਹਾਂ ਵੱਲ ਰਹੇ ਤੱਕਦੀ ਘੋਰ ਉਦਾਸਣ ਮਾਂ। ਸੁੱਖੀ ਸਾਂਦੀ ਪਰਤ ਆਏ ਘਰ ਨੂੰ ਨੰਨ੍ਹੀ ਛਾਂ।
ਮੇਮਣੇ ਫਿਰਨ ਦਹਾੜਦੇ ਪਾ ਸ਼ੇਰਾਂ ਦੀ ਖੱਲ, ਲੱਗਦਾ ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਲੱਗਣੀ ਕਿਸੇ ਕਿਨਾਰੇ ਗੱਲ।
ਹਿਤ ਹਿਤ, ਹੀਂ ਹੀਂ ਹਿਣਕਦੇ ਨਾ ਸ਼ਰਮ ਨਾ ਲੱਜ। ਮਾੜੇ ਦਾ ਨੂੰ ਰਹਿ ਗਿਆ ਕੋਈ ਜਿਉਣ ਦਾ ਹੱਜ।
ਮਿਸਰੀ ਨਾਲ ਭਰਮਾ ਕੇ ਦਿੱਤੀ ਮੂੰਹ ਕੁਨੈਣ। ਉਦਣ ਪਾਪੀ ਲੱਭਦੇ ਜਿੰਦਣ ਵੇਟਾਂ ਪੈਣ।
ਸੁਣ ਡਾਢਿਆ ਮੇਰਿਆ ਨੇੜੇ ਹੋ ਫਰਿਆਦ। 'ਭੋਰੇ' ਕਿੱਥੇ ਰਹਿ ਗਈ ਬੰਦੇ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ।

ਸਿੱਖ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਅਤੇ ਪਤਨ

ਬੰਗਲਾ ਲੇਖਕ ਰਵਿੰਦਰ ਨਾਥ ਟੈਗੋਰ ਦਾ ਇਹ ਲੇਖ ਡਾ. ਗੁਰਤਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਲੇਖ ਬਾਬੂ ਸ਼ਰਤ ਕੁਮਾਰ ਰੇਅ (ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਿਕੇਤਨ ਸਕੂਲ, ਬੋਲਪੁਰ) ਦੀ ਬੰਗਲਾ ਪੁਸਤਕ “ਦਿ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂਜ਼ ਐਂਡ ਸਿੱਖ ਪੀਪਲ” ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਛਾਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੂਲ ਲੇਖ ਬੰਗਲਾ ਵਿਚ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਹੋਏ ਅਨੁਵਾਦ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦ ਡਾ. ਗੁਰਤਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਲੇਖ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਦਿਲਚਸਪ ਲੱਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਗੈਰ-ਸਿੱਖ ਲੇਖਕ, ਉਹ ਵੀ ਟੈਗੋਰ ਵਰਗੇ ਰੁਤਬੇ ਵਾਲਾ, 20ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਮੁੱਢ ਦੌਰਾਨ ਸਿੱਖੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਬਾਰੇ ਕੀ ਵਿਚਾਰ ਬਣਾਈ ਬੈਠਾ ਸੀ! ਇਹ ਲੇਖ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਅਣਜਾਣਪੁਣੇ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਟਿੱਪਣੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਟਿੱਪਣੀ ਦਾ ਦੂਜਾ ਪਾਸਾ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਅਜਿਹੀ ਕਾਣ-ਸੂਤੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੀ ਟੈਗੋਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਕੋਣ ਤੋਂ ਇਥੇ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਮੁੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਭਰਦਾ ਹੈ। ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਸਿੱਖੀ ਬਾਰੇ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣਨ ਲਈ ਸਦਾ ਤਿਆਰ ਰਿਹਾ ਹੈ; ਅਜੇ ਤੱਕ ਵੀ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਭਰਪੂਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਤੇ ਸਹੀ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਸ਼ਾਇਦ ਸੁਣਾਈਆਂ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕੀਆਂ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਸਗੋਂ, ਜਦੋਂ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਬਦਲਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਧਰਮ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਚਾਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਸਿਰਫ ਸਿੱਖਾਂ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਪਰਥਾਏ ਆਪਣੇ ਸੁਹਿਰਦ ਪਾਠਕਾਂ ਨਾਲ ਇਹ ਨੁਕਤਾ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨ ਦੇ ਕੋਣ ਤੋਂ ਇਹ ਲੇਖ ਛਾਪ ਰਹੇ ਹਾਂ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਰਵਿੰਦਰ ਨਾਥ ਟੈਗੋਰ ਅਨੁਵਾਦਕ: ਗੁਰਤਰਨ ਸਿੰਘ

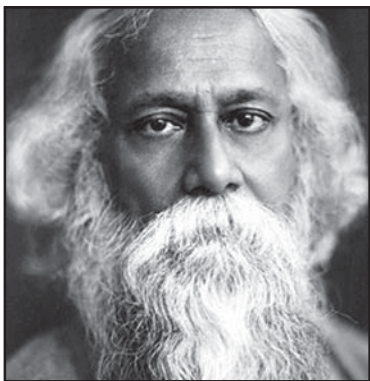
ਫੋਨ: 905-636-9515

ਮਨ ਵਿਚ ਜਿਹੜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਉਹ ਸਿਆਸੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਬੁੱਤ ਪੂਜਾ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਦਾਇਰਿਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕੌਮਾਂ ਤੱਕ ਦੀ ਦਿਮਾਗੀ ਕਸਰਤ ਅਤੇ ਸਤਹੀ ਅਭਿਆਸ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ; ਇਹ ਸੁਤੰਤਰ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਜੀਨਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਾ ਕਰ ਕੇ ਸਗੋਂ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਮਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਸੀਮਤ ਘੇਰਿਆਂ ਤੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਮਿਥਿਹਾਸ ਦੇ ਤੰਗ ਦਾਇਰਿਆਂ ਵਿਚ ਪਾਬੰਦ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਧਰਮਾਂ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਮੁੱਚੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸਮੂਹਿਕ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਰੂਹਾਨੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਦੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਸਮਰਪਣ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

ਜਿਹੜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਨਾਨਕ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਰਾਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਭਰੋਸਾ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਜਾਂ ਸ਼ਿਸ਼, ਅਥਵਾ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਆਖਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ। ਸਾਰੇ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਆਪਣੀਆਂ ਜਾਤਾਂ ਭੁਲਾ ਕੇ ਇਸ ਧਰਮ ਦਾ ਨਿੱਘ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਹ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਇਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦੀ ਕਿ ਨਾਨਕ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਕਦੀ ਕਿਸੇ ਸੀਮਤ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਕਰਨਗੇ, ਪਰ ਮੁਗਲਾਂ ਦੇ ਹੱਲਿਆਂ ਨੇ ਨਾਨਕ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਰਗ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮਨੋਰਥ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੀ ਥਾਂ ਕੇਵਲ ਆਪਣੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਤਬਾਹੀ ਅਤੇ ਹਮਲਿਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਬਾਹਰਲੇ ਜ਼ੋਰ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕੌਮ ਤੱਕ ਹੀ ਨਿਸ਼ਚਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਆਖਰੀ ਗੁਰੂ ਨੇ ਕੇਵਲ ਇਸ ਆਖਰੀ ਮਨੋਰਥ ਤੱਕ ਹੀ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰ ਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੀ ਥਾਂ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਇਕੋ ਇਕ ਮਨੋਰਥ ਮਿਥ ਲਿਆ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੌਮ ਵਜੋਂ ਉਸਾਰਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਦਾ ਮੂਲ ਸਾਰ ਤੱਤ ਇਹੋ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਧਾਰਮਿਕ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਦਾ ਕਾਰਜ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਫੌਜ ਦਾ ਜਰਨੈਲ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਨੇਤਾ ਹੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਵਿਚ ਇਹ ਪਿਛਲੀਆਂ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਹੀ ਮੰਨੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਉਹ ਅਤੁਲ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਦੀਆਂ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਆਗੂ ਸਨ ਜੋ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਫੌਜ ਜਥੇਬੰਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਉਹ ਹੀ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਰਗ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਫੌਜ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੀ ਅਸਾਮੀ ਨੂੰ ਖਾਲੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਆਪਣਾ ਧਿਆਨ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਉਸ ਭਾਵਨਾ ਵੱਲ ਕੇਂਦਰਤ ਨਾ ਰੱਖ ਸਕੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਮੁੱਖ ਮੰਨਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ‘ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਮੋਹਰ ਲਗਾਈ ਜੋ ਕੇਵਲ ਧਰਤੀ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲੈਣ ਦੀ ਹੀ ਪ੍ਰਚੰਡ ਖਾਹਿਸ਼ ਰੱਖਦੀ ਸੀ। ਸੱਚਮੁੱਚ, ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੀ ਇਸ ਤਬਦੀਲੀ ਨੇ ਸਿੱਖ ਸੂਰਬੀਰਤਾ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਸਫ਼ਿਆਂ ‘ਤੇ ਇਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਮੇਂ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਤ ਕੀਤਾ। ਸੱਚਮੁੱਚ ਇਸ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਸੂਰਬੀਰਤਾ ਦੀਆਂ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਆਈਆਂ, ਪਰ ਇੱਥੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੂਹਾਨੀ ਸਫ਼ਰ ਦਾ ਤੋੜਾ ਥਕਾਵਟ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਚੂਰ ਹੋ ਗਿਆ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਇਕ ਨੇਕ ਰਸਤੇ ਰਾਹੀਂ ਅਰੰਭੀ ਸੀ। ਸੋ, ਇਥੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ (ਸਿੱਖਾਂ) ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਦਾ ਰਸਤਾ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ।

ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਕੇਵਲ ਲੜਾਈਆਂ

ਅਤੇ ਜਿੱਤਾਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਇਸ ਅਨੁਪਾਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਕਿ ਮੁਗਲਾਂ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੁੰਦੀ ਗਈ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਆਪਣੀਆਂ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੁੰਦੇ ਗਏ; ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਬਚਾਅ ਵਾਲੇ ਪੱਖ ਦਾ ਅੰਤ ਹੋ ਕੇ ਸਗੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਉਲਾਰੂ ਹੋ ਕੇ ਸ਼ਕਤੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੀ ਭੁੱਖ ਵਧਦੀ ਗਈ। ਜਿੰਨੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਸਾਡੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਹਨ, ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਥਿਰ ਰੱਖਣ ਦਾ ਜਜ਼ਬਾ ਅਤਿ ਪ੍ਰਚੰਡ ਤੇ ਤੀਬਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਂਝੇ ਖਤਰੇ ਦੀ ਸੂਝ ਸਾਨੂੰ ਪੂਰੀ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਨਾਲ ਸੰਗਠਿਤ ਰੱਖਦੀ ਹੈ; ਜਦੋਂ ਬਾਹਰੀ ਖਤਰੇ ਦਾ ਇਹ ਦਬਾਅ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਕਿਹੜੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਸਾਨੂੰ ਜਿੱਤਾਂ ਦੇ ਦੁਨਿਆਵੀ ਨਸ਼ੇ ਤੋਂ ਰੋਕ ਸਕੇ?

ਰਵਿੰਦਰ ਨਾਥ ਟੈਗੋਰ

ਆਪਣੇ ਸਵੈ ਦੀ ਰਾਖੀ ਦੀ ਜਦੋਂ-ਜਹਿਦ ਵਿਚ ਜੰਗੀ ਸ਼ਕਤੀ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ, ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਕੌਣ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਅਸਲ ਮਾਰਗ ਤੋਂ ਬੇਮੁੱਖ ਹੋਈ ਜਿੱਤ ਦੇ ਬੇਗਾਨੇ ਰਸਤੇ ‘ਤੇ ਭਟਕੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਮੋੜ ਕੇ ਆਪਣੇ ਸਵੈ ਦੀ ਸਹੀ ਉਸਾਰੀ ਵੱਲ ਲਿਆ ਸਕੇ?

ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਜ਼ਰੂਰ ਸੀ ਜੋ ਇਸ ਭਟਕੀ ਸਿੱਖ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਸਹੀ ਰਾਹ ਵੱਲ ਮੋੜ ਸਕਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਦਿਸ਼ਾਹੀਣ ਖਾਹਿਸ਼ (ਅੰਨ੍ਹੀ ਖਾਹਿਸ਼) ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਨੂੰ ਢਾਲ ਲਿਆ ਤਾਂ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਵਕਤੀ ਲੋੜ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ (ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ) ਨੇ ਅਗਲੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਸਗੋਂ ਕਿਰਪਾਨ ਹੀ ਆਪਣੀ ਵਿਰਾਸਤ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਾਣ ਉਪਰੰਤ ਜਿਹੜੇ ਸੱਚ ਦਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਕੇਵਲ ਕਿਤਾਬ (ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ) ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਰੂਹਾਨੀ ਪਰੰਪਰਾ ਇਸ ਵਿਚ ਬੇਰੋਕ ਹੋ ਕੇ ਅਮਰ ਨਦੀ ਵਾਂਗ ਵਗਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ; ਜੋ ਰੂਹਾਨੀ ਸੱਚ ਦੇ ਕੀਮਤੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਵੇਗ ਸੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਜਰਖੇਜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ, ਹੁਣ ਇਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰੂਪੀ ਜਲ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਤੋਂ ਸਦਾ ਲਈ ਰੁਕ ਗਿਆ ਹੈ; ਇਹ ਕੇਵਲ ਇਕੋ ਸਵਾਰਥੀ ਕੌਮ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਜ਼ਬਤ ਤੋਂ ਬੇਮੁਹਾਰੀ ਹੋ ਕੇ ਲਾਲਚ ਵੱਲ ਵਧਣ ਲੱਗੀ। ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਦੈਵੀ ਗੁਣ ਅਲੋਪ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਨੇ ਇਸ ਸਟੇਜ ਨੂੰ ਧਾ ਕੇ ਮੱਲ ਲਿਆ। ਬਰਬਾਦੀ ਅਤੇ ਧੜੇਬੰਦੀ ਇਸ ਉਤੇ ਹਾਵੀ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਆਤਮਘਾਤੀ ਦੌਰ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਹੀ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ।

ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਖਿੰਡ ਚੁੱਕੀ ਸਿੱਖ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਇਕੱਠਿਆਂ ਕੀਤਾ ਪਰ ਇਹ ਕੇਵਲ ਜੰਗੀ ਤਾਕਤ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਅਮਲ ਵਿਚ ਆਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਸ ਕਰ ਲਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਤਾਕਤਵਰ ਮਨੁੱਖ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜੰਗੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਇਕੱਠਿਆਂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਕੇਵਲ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਉਹ ਇਸ ਵਿਚ ਸਫਲਤਾ ਹਾਸਲ ਕਰ ਸਕਿਆ।

ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਮਾੜੀ ਹਾਲਤ ਇਹ ਕਿ ਪਿਆਰ ਦੇ ਨਾਂ ‘ਤੇ ਸੱਚੀ ਏਕਤਾ ਦੇ ਮੂਲ ਸਿਧਾਂਤ ਉਤੇ ਭਾਰੂ ਹੁੰਦਿਆਂ ਇਸ ਨੂੰ ਨਕਾਰਾ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦਾ ਅੰਤ ਕਰ ਲਿਆ। ਆਪਣੇ ਸੁਆਰਥੀ ਮਨੋਰਥ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਤੱਕ ਹੀ ਇਹ ਸੀਮਤ ਸੀ ਕਿ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੂਰੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜੁਗਤਮਈ ਤਰਤੀਬ, ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਤੱਕ ਨਿਸ਼ਚਤ ਕਰ ਲਿਆ। ਉਹ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਨੇਕ ਜਜ਼ਬਾ ਨਾ ਉਸਾਰ ਸਕਿਆ ਜਿਹੜਾ ਉਸ ਦੀ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਰੱਖ ਸਕਦਾ। ਉਹ ਕੇਵਲ ਬੇਰੋਕ ਹੁਸ਼ਿਆਰੀ, ਸਦਾ ਚੇਤੰਨ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਅਤੇ ਸਵੈ-ਉਨਤੀ ਦੀ ਸੀਮਤ ਮਿਸਾਲ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ।

ਉਸ ਦੇ ਲਾਲਚ ਦੀ ਕੋਈ ਸੀਮਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਸੰਸਾਰਕ ਇੰਦਰਿਆਵੀ ਹਿਰਸ ਉਪਰ ਕੋਈ ਜ਼ਬਤ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਸਿਫਤ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਕੇਵਲ ਇਹੋ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਜਿਸ ਕਾਸੇ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਕੀਤੀ, ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ; ਕੋਈ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਚਾਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਰੋਕ ਸਕਦਾ। ਜੇ ਕੇਵਲ ਤੇ ਕੇਵਲ ਇਕ ਵਾਰ ਹੀ ਆਪਣੀ ਇਸ ਬੇਰੋਕ ਸੁਆਰਥੀ ਖਾਹਿਸ਼ ‘ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਇਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਅਭਿਲਾਸ਼ਾ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਤੀਬਰਤਾ ਉਸ ਨੂੰ ਬਰਤਾਨਵੀ ਰਾਜ ਦੀ ਲਹੂ ਰੰਗੀ ਲਕੀਰ ਦੀ ਸੀਮਾ ਨੂੰ ਪਾਰ ਨਾ ਕਰਨ ਦਿੰਦੀ ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਸੁਆਰਥ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਕਰ ਲਿਆ। ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਸੁਆਰਥੀ ਮਨੋਰਥ ਵਿਚ ਸਫਲਤਾ ਵੀ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਈ।

ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਵੀ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਵੱਡੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦੀ, ਜਿਹੋ ਜਿਹੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਅਜਿਹੀ ਸਫਲਤਾ ਰਾਹੀਂ ਖੜ੍ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਸਾਡੀ ਉਸਾਰੂ ਸੂਝ ‘ਤੇ ਹਾਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਸੁਆਰਥੀ ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਹ ਸਵੈ-ਤਬਾਹੀ ਦੇ ਰਸਤੇ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਹੀ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਨਾਨਕ ਜੋ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦਾ ਬਾਨੀ ਸੀ, ‘ਸੀਮਤ’ ਸਫਲਤਾ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੱਤ ਸਬੰਧੀ ਨਾਨਕ ਦੇ ਵਪਾਰੀ ਪਿਤਾ ਨੇ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ। ਸਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਨਾਨਕ ਨੇ ਲੁਣ ਦੇ ਵਪਾਰ ਵਿਚ ਕੀ ਨਫ਼ਾ ਕਮਾਇਆ। ਉਹ ਭਾਵੇਂ ਗਰੀਬ ਸੀ, ਪਰ ਦੁਨੀਆਂਦਾਰੀ ਵਪਾਰ ਵਿਚ ਇਸ ਗੈਰ-ਤਜਰਬਾਕਾਰ ਮਾਇਆ ਰਹਿਤ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਇਕੱਠੀ ਕਰ ਲਈ ਜਿਸ ਨੇ ਜੱਟ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਯੋਗ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਮੌਤ ਨੂੰ ਨਕਾਰ ਕੇ ਅਤੇ ਉਦਾਸੀ ਨੂੰ ਦੁਰਕਾਰ ਕੇ ਮਹਾਨਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਣ।

ਪਰ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਕੀ ਛੱਡ ਕੇ ਗਿਆ? ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਹਾਰਾਜ ਦੁਨਿਆਵੀ

ਸਫਲਤਾ ਦਾ ਨਮੂਨਾ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਜੱਦੀ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਦੀ ਅਭਿਲਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਅਸਫਲਤਾ ਤੋੜ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਅਚਾਨਕ ਲਿਸ਼ਕ ਨੇ ਅਸਮਾਨ ‘ਤੇ ਛਾਈ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਗੂੜ੍ਹੇ ਲਾਲ ਰੰਗ ਨਾਲ ਚਮਕਾ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਆਖਰੀ ਸ਼ਾਮ ਵਿਚ ਮੁਗਲ ਰਾਜ ਦਾ ਸੂਰਜ ਛੁਪ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਹਕੂਮਤ ਤਰੱਕੀ ਵਲ ਵਧ ਰਹੀ ਸੀ? ਉਸ (ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ) ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਖੇਰੂ-ਖੇਰੂ ਕਰ ਕੇ, ਸਮੂਹਿਕ ਨਿਰਾਸ਼ਾ, ਕਾਨੂੰਨ ਰਹਿਤ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਧੱਕ ਦਿੱਤਾ।

ਸਿੱਖ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਤੋਂ ਕੇਵਲ ਇਹੋ ਸਬਕ ਲਿਆ ਕਿ ਜਿਸ

ਸ਼ਿਵਾ ਜੀ ਮਰਹੱਟਾ

ਦੀ ਲਾਠੀ ਉਸ ਦੀ ਮੱਝ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਜਾਂ ਆਤਮ ਤਿਆਗ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨਹੀਂ ਲਈ। ਉਹ ਇਸ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਗਏ ਕਿ ਸਹੀ ਮਾਰਗ ਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਸ਼ਕਤੀ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਗਰੀਬ ਪਰ ਸਾਦਗੀ ਭਰਪੂਰ ਨਾਨਕ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਲੜੀ ਵਿਚ ਪਰੋਇਆ ਸੀ, ਹੁਣ ਉਹ ਇਸ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਰਾਹੀਂ ਸਭ ਕੇ ਸੁਆਹ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਲਈ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਅਸਮਾਨ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਟੁੱਟਦੇ ਤਾਰੇ ਵਾਂਗ ਵਕਤੀ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਲਿਸ਼ਕ ਕੇ ਸਦਾ ਲਈ ਫੁੱਝ ਗਏ।

ਅੱਜ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਤਰੱਕੀ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਵੀ ਸ਼ਕਤੀ ਬਾਕੀ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਛੰਡ-ਛਾਣ ਕੇ ਕੇਵਲ ਨਿੱਕੇ ਜਿਹੇ ਫਿਰਕੇ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਕਈ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਰੂਹਾਨੀ ਨੇਤਾ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਗਿਆਨ, ਸਿਦਕ ਅਤੇ ਅਮਲ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ (ਸਿੱਖਾਂ) ਨੇ ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਵਾਧਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਨਾਨਕ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਅੱਜ ਬਹੁਤ ਅੱਛਾ ਲੜ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਕਿ ਨਾਨਕ ਦੇ ਰੂਹਾਨੀ ਜੋਸ਼ ਵਾਲੇ ਵਾਰਸਾਂ ਲਈ ਇਹ ਸ਼ਾਨੋ-ਸ਼ੌਕਤ ਵਾਲਾ ਅੰਤ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕੇਵਲ ਫੌਜ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਹੋ ਕੇ ਜਿਵੇਂ ਹੁਣ ਕਾਬੁਲ ਵਿਚ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ, ਫਿਰ ਚੀਨ ਵਿਚ ਅਤੇ ਫਿਰ ਅਫਰੀਕਾ ਵਿਚ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਇਸ ਨਿਗੁਣੇ ਅੰਤ ਲਈ ਨਾਨਕ ਨੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਸਮਰਪਣ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ ਕਿ ਵਿਸ਼ਵ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਫੌਜੀ ਲਸ਼ਕਰਾਂ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਕਰ ਲੈਣ।

ਨਾਨਕ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਸੁਆਰਥ, ਤੰਗਦਿਲੀ ਵਾਲੀ ਹਥਪੋਸ਼ੀ, ਰੂਹਾਨੀ

ਵਿਲਾਸਤਾ ਤੋਂ ਸੁਤੰਤਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਨੂੰ ਭਰਪੂਰਤਾ ਸਹਿਤ ਅਹਿਸਾਸ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣਾ ਚਾਹਿਆ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ (ਸਿੰਘ) ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਨੋਰਥ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਸੰਗਠਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹਿਆ; ਕਿਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਇਸ ਮਨੋਰਥ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਨਾ ਜਾਣ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ‘ਤੇ ਇਹ ਡੂੰਘੀ ਮੋਹਰ ਇਸ ਨਾਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਾਂ ਜੋੜ ਕੇ, ਨਵੀਂ ਪੋਸ਼ਾਕ, ਨਵੀਂ ਯੋਗਤਾ, ਨਵੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਰਸਮਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ। ਇਉਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਇਨਸਾਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਬਾਕੀ ਸਾਰੀਆਂ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬੇਮੁੱਖ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਿਸ਼ਾ ਵਲ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਸਾਧਨ ਰਾਹੀਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਨੋਰਥ ਦੇ ਢਾਂਚੇ ਵਿਚ ਢਾਲ ਲਈ ਗਈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇਸ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੱਟੜਪੁਣਾ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲਿਆ।

ਜਦੋਂ ਸਿੱਖ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਦੇ ਪੱਖ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਕੌਮ ਦੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਸੀਮਤ ਹੋ ਕੇ ਰੁਕ ਗਏ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਨੋਰਥ ਦਾ ਵਸੀਲਾ ਬਣ ਕੇ ਹੀ ਰਹਿ ਗਏ, (ਤਾਂ) ਇਕ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਆਪਣੀਆਂ ਨਿੱਜੀ ਲੋੜਾਂ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਅਤੇ ਅੱਜ ਦੇ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਾਧਨ ਦੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਹੀ ਭਰਤੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੋ, ਯੂਨਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਪਾਰਟਾ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਵਾਂਗ ਇਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਨੋਰਥ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਕਰ ਲਿਆ। ਸੋ, ਇਹ ਕੇਵਲ ਲੜ ਹੀ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬੌਣੇਪਣ ਤੱਕ ਲੈ ਆਂਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਕੇਵਲ ਲੜਨ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਹੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਾ ਅੰਤਮ ਮਨੋਰਥ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਰਸਤੇ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਆਪਣੀ ਬੇਮਿਸਾਲ ਚੰਗਿਆਈ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਵਕਤੀ ਨਿੱਜੀ ਲੋੜ ਲਈ ਹੀ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਇਤਿਹਾਸ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਸੰਭਾਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਅੱਜ ਵੀ ਇਸ ਅਲਪ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਾਲਾ ਲਾਲਚ ਸਾਰਿਆਂ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇਹ ਸੱਚੀ ਅਤੇ ਸਾਬਤ ਕਦਮਾਂ ਵਾਲੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਲਹੂ ਦਾ ਭੁੱਖਾ ਰਾਖਸ਼ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਅਜਿਹੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਸੌਂਪਦੇ ਹਾਂ, ਵੱਖਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ-ਜਿਵੇਂ ਭਾਈਚਾਰਾ (ਸਮਾਜ), ਸਟੇਟ, ਧਰਮ ਜਾਂ ਕੋਈ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਆਕਰਸ਼ਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸ਼ਬਦ ਜਦੋਂ ਇਹ ਆਪਣੇ ਤਬਾਹੀ ਦੇ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਵਰਤੋਂ ਵਿਚ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਅੰਤ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਉਦਾਸੀ ਭਰਿਆ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਦਰਿਆ, ਸਮੁੰਦਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਬੱਦਲਾਂ ਨੂੰ ਚੁੰਮਦੀ ਬਰਫਾਂ ਲੱਦੀ ਚਿੱਟੀ ਪਹਾੜੀ ਚੋਟੀ ਤਿਆਗਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਰੇਤ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਗਤੀ, ਆਪਣਾ ਸੰਗੀਤ ਤਿਆਗ ਕੇ ਅਲੋਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਉਂ ਇਸ ਦੀ ਇਹ ਅਸਫਲਤਾ ਉਦਾਸੀ ਦਾ ਆਲਮ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ, ਜਦੋਂ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਚਿੱਟੀ ਸ਼ੁਧ ਨਦੀ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਭਗਤ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚੋਂ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਸਵੱਛ ਅਤੇ ਜਰਖੇਜ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਫੌਜ ਦੇ ਲਸ਼ਕਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਲਹੂ ਭਿੰਨੀ ਦਲਦਲ ਦੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਆਪਣਾ ਅੰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸ਼ਾਨ ਜਾਂ ਖੁਸ਼ੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

ਕੇਵਲ ਬਦਲਾਉਓ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਖਿੱਚ ਦਾ ਮੂਲ ਕੇਂਦਰ ਬਣਾਉਂਦਿਆਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤੁਛ ਮੰਤਵ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨੇ ਇਕ ਦਿਨ ਆਪਣੇ ਅਸਲ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਦਾ ਮਾਰਗ ਗੁਆ ਲਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਦੇ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਇਹ (ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ) ਤਿਲਕ ਗਿਆ, ਪਰ ਇਹ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਅਸਫਲ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਕੌਮੀ ਸਫਲਤਾ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਾ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਜਿਹੜਾ ਰਾਜ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ, ਕੇਵਲ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ; ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਜੋ ਜੰਗਾਂ ਲੜੀਆਂ ਗਈਆਂ, ਉਹ ਕੇਵਲ ਸਿੱਖ ਫਿਰਕੇ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਨੋਰਥ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੀ ਸੋਚ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਨਾ ਵਧਾਇਆ।

ਇਥੇ ਹੀ ਮਰਹੱਟਾ ਇਤਿਹਾਸ, ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲੋਂ ਵਿਲੱਖਣ ਰੁਤਬਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਿਵਾ ਜੀ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਕੇਵਲ ਤੰਗਦਿਲ ਫਿਰਕੇ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੁੱਖ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਹਿੰਦੂ ਕੌਮ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੁਗਲਾਂ

(ਅਗਲੇ ਸਫੇ ‘ਤੇ ਜਾਰੀ)

ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਤੋਂ ਉਹ ਮੁਕਤ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ ਸੀ, ਬਹੁਤ ਵਿਸਥਾਰਤ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨਾਲੋਂ ਅੱਗੇ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ੱਕ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਤੋਂ ਉਪਰ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਵਾ ਜੀ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਪੁਨਰ-ਸੁਰਜੀਤ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ (ਸਿੰਘ) ਲਗਭਗ ਸ਼ਿਵਾ ਜੀ ਦੇ ਸਮਕਾਲੀ ਹੀ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਰਜ ਕਾਲ ਵਿਚ ਅਕਬਰ ਦੀ ਸੁਹਿਰਦ ਨੀਤੀ ਤਿਆਗੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਅਤੇ ਮੁਗਲ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਸਵੈ-ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਜਜ਼ਬਾ ਹਰ ਗੈਰ-ਮੁਸਲਮਾਨ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ। ਸੱਚਮੁੱਚ ਸਾਰੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਇਕ ਨਵੀਨ ਧਾਰਮਿਕ ਸੋਚ ਵਾਲਾ ਜੀਵਨ ਅੰਦਰੋਂ ਅਤੇ ਬਾਹਰੋਂ ਦਬਾ ਪਾ ਕੇ ਜਾਗ੍ਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਇਹ ਹਲਚਲ ਦੱਖਣ ਦੀਆਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪਾਵਨ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਧਾਰਮਿਕ ਪਲਾਟੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਈ। ਇਹ ਸੁਭਾਵਕ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਰੂਹਾਨੀ ਚੇਤਨਾ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਸ਼ਿਵਾ ਜੀ ਜਿਹੀ ਵੀਰਤਾਪੂਰਨ ਰੂਹ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੇ ਅਤਿਆਚਾਰ ਕਾਰਨ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਵਚਨ ਧਾਰਨ ਕਰਦੀ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਫਤਿਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ।

ਫੇਰ ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਅੰਦਰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਪੱਛਮੀ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਇਕ ਨਵੀਂ ਰੂਹ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੇ ਜੋ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਪਸਰ ਚੁੱਕੀ ਸੀ, ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਨੂੰ ਬੀਰਤਾ ਦੇ ਅਹਿਸਾਸ ਨਾਲ ਭਰ ਦਿੱਤਾ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ (ਸਿੰਘ) ਅਤੇ ਸ਼ਿਵਾ ਜੀ ਕੋਲ ਭਾਵੇਂ ਅੰਦਰੂਨੀ ਤਾਕਤ ਅਤੇ ਬਾਹਰੀ ਦਬਾਅ ਇਕੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲਤਾ ਵਿਚ ਅਸਲ 'ਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਅਵਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਢੇਰ ਅੰਤਰ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ (ਸਿੰਘ) ਦੀਆਂ ਮੁਗਲਾਂ ਨਾਲ ਹੋਈਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਜੰਗਾਂ ਕੇਵਲ ਨਿਰਉਦੇਸ਼ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਈਆਂ, ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਦਲੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਸਵੈ-ਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਤੀ ਹੀ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਸਨ ਪਰ ਸ਼ਿਵਾ ਜੀ ਦੀਆਂ ਜੰਗਾਂ ਪੌਤੀ ਦੇ ਡੰਡਿਆਂ ਵਾਂਗ ਜਤਨ ਨਫੀਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਰਤੀਬਮਈ ਕਦਮ ਸਨ। ਉਹ ਕਦਮ ਕੇਵਲ ਜੋਸ਼ ਦੇ ਉਛਾਲੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੇਵਲ ਤਕਰਾਰਾਂ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਸਨ; ਇਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਤਰਤੀਬ ਸੀ; ਵੱਖ ਵੱਖ ਵਰਗਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਜੰਗਾਂ ਵਿਚ ਇਕੱਠਿਆਂ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੇਵਲ ਇਕੋ ਬੋਧਮਈ ਆਦਰਸ਼ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਸਮੁੱਚਾ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਦਿਸ਼ਾ ਰਿਹਾ ਸੁੰਨਸਾਨ ਭਵਿੱਖ ਸੀ। ਇਹ (ਜੰਗਾਂ) ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਦੀ ਉਥਲ-ਪੁਥਲ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਵਿਸ਼ਾਲ ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਮੁੱਢਲੀ ਬੁਨਿਆਦ ਸਨ।

ਉੱਜ, ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਮਰਹੱਟਿਆਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਇਕੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅਸਫਲ ਹੋਇਆ।

ਅਜਿਹਾ ਕਿਉਂ ਵਧਿਆ? ਮੇਰਾ ਜਵਾਬ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਵਿਚਾਰ ਜੋ ਆਪਣੇ ਬੋਧ ਅਨੁਭਵ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਫਲਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ, ਜੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਇਕ ਮਹਾਨ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਕੁਝ ਕੁ ਮਹਾਨ ਮਨੁੱਖ ਹੀ ਅਪਨਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ

ਅੱਗ ਦੀ ਚੰਗਿਆਤੀ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਲਾਟ ਵਿਚ ਬਦਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ, ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬੰਤੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪਦਾਰਥ ਦੀ, ਤਾਂ ਕਿ ਚੰਗਿਆਤੀ ਨੂੰ ਲਾਟ ਦੇ ਅਮਲ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਹ ਹੀ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਪੱਥਰ ਨੂੰ ਲੋਹੇ ਨਾਲ ਟਕਰਾਈਏ। ਸ਼ਿਵਾ ਜੀ ਦਾ ਹਿਰਦਾ ਉਸ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਪ੍ਰਤੀ ਸਫਲ ਨਾ ਹੋਇਆ, ਇਸ ਲਈ ਇਹੋ ਕੁਝ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ। ਉਸ ਦਾ ਆਪਣਾ ਮਨੋਰਥ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਵੀ ਸੀ, ਉਸ ਦਾ ਜਤਨ ਸਮੁੱਚੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਜਤਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਨਾ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਇਹ ਸ਼ਕਤੀ ਅੰਤ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਫਿਰਕਿਆਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲੁੱਟਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਹਿਸ਼ੀ ਧਾੜਾਂ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਗਈ।

ਜੇ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਚੰਗਿਆਤੀ ਦਾ ਆਦਰਸ਼ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ, ਜੇ ਇਹ ਆਦਰਸ਼ ਕੇਵਲ ਇਕੋ ਨੇਤਾ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਕੁਝ ਪੱਖਪਾਤੀ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ, ਇਹ ਲਾਭ ਦੇਣ ਤੋਂ ਰੁਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਅਤੇ ਹੋਲੀ ਹੋਲੀ ਦੂਜਿਆਂ ਲਈ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਦਾ ਵਸੀਲਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਿਵਾ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ੁੱਧ ਆਦਰਸ਼ ਹੋਲੀ ਹੋਲੀ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸੁਆਰਥ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ਵਾ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਮਲੀਨ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਬੁਰਾਈ ਰੋਕੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ, ਜੇ ਇਸ ਧਰਤੀ ਦੀ ਆਮ ਜਨਤਾ ਲਈ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਫੈਲਾਉਣ ਲਈ ਰਸਤਾ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਫਿਰ ਇਸ ਮਹਾਨ ਆਦਰਸ਼ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਸਹੀ ਥਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਸਹੀ ਖੁਰਾਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ, ਇਸ ਵਿਸ਼ਾਲ ਗ੍ਰਹਿਣਸ਼ੀਲ ਆਕਾਰ (ਭਾਂਡੇ ਵਿਚ) ਦੇ ਨਾਲ। ਫਿਰ ਇਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਨੇਤਾ ਦੀ ਮੌਤ 'ਤੇ ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ ਅਗਲੇ ਨੇਤਾ ਦੇ ਉਠਣ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਜਾਰੀ ਰਹਿੰਦਾ, ਜਿਵੇਂ ਬੁਝ ਚੁੱਕੀ ਸ਼ਤੀਰੀ ਤੋਂ ਅੱਗ ਅਗਲੀ ਤਾਜ਼ੀ ਸ਼ਤੀਰੀ ਵਲ ਉਮਡ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੇ ਇਹ ਦੁਹਰਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਥੋਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈਆਂ, ਉਹ ਆਪਣੀ ਲਗਾਤਾਰਤਾ ਕਾਇਮ ਨਾ ਰੱਖ ਸਕੀਆਂ। ਮਹਾਨ ਆਦਮੀ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਆਪਣਾ ਕਾਰਜ ਨਿਭਾ ਕੇ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਮੌਕਾ ਸੰਭਾਲਣ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਕੁਦਰਤੀ ਦਾਤ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਸਕੀਏ; ਇਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਪੱਕ ਕਰ ਸਕੀਏ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਜ ਸਾਡੀ ਸਮੂਹਿਕ ਫੁੱਟ ਹੈ। ਇਕ ਪੋਲੀ ਰੇਤਲੀ ਧਰਤੀ ਬੀਜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਹਵਾਵਾਂ ਚੁੱਕ ਕੇ ਲਿਆਉਣ ਜਾਂ ਕੋਈ ਪੰਛੀ, ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਬੀਜ ਪ੍ਰਗਰਦਾ ਨਹੀਂ ਜਾਂ ਕੁਝ ਕੁ ਪੱਤੇ ਕੱਢ ਕੇ ਅੰਤ ਨੂੰ ਮੁਰਬਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਪੋਲੀ ਧਰਤੀ ਗਿੱਲ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕਦੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਪੌਦਿਆਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਪਲ ਸਕੇ। ਸੋ, ਸਾਡੇ ਸਾਮਜ ਵਿਚ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਨੰਤ ਵਖਰੇਵੇਂ ਹਨ; ਧਰਮ, ਕੌਮ, ਖੁਰਾਕ, ਖੁਸ਼ੀ, ਸਮਾਜਕ ਮਿਲਵਰਤਣ ਆਦਿ ਹਰ ਥਾਂ ਅਸੀਂ ਭਿੰਨਤਾ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਲਈ ਇਹੋ ਵੇਖਣ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨਵੇਂ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਖੁਰਾਕ ਉਪਰੋਂ (ਰੱਬ ਵੱਲੋਂ) ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਛੇਤੀ ਹੀ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਅਲੋਪ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਨਵੀਂ

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਚੰਗਿਆਤੀ ਸਾਨੂੰ ਟੁੰਬਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਛੇਤੀ ਹੀ ਧੂੰਏਂ ਵਿਚ ਮਿਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਇਕ ਮਹਾਨ ਵਿਚਾਰ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਆਪੀ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਅਮਲ ਧਾਰਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਸਾਡੀਆਂ ਪ੍ਰਤਿਭਾਸ਼ੀਲ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਹੀ ਹੇਠਲੀ ਸਤਿਹ ਤੱਕ ਡੁੱਬ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਮ ਜਨਤਾ ਦੀ ਗ੍ਰਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਦੀ ਅਸਮਰਥਾ ਕਾਰਨ।

ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਮਰਹੱਟਿਆਂ ਦੀ ਚਤੁਰਤ ਅਤੇ ਗਿਰਾਵਟ ਦੀ ਤੁਲਨਾ, ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਨਿਰਣੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਇਕ ਦਿਨ ਬਹੁਤ ਮਹਾਨ ਆਦਰਸ਼ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੱਚ ਦੀਆਂ ਚੰਗੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਸੁਣੀਆਂ, ਸੱਚ ਜਿਹੜਾ ਪੁਰਾਣੀ ਰੀਤ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਥਾਂ ਦੀ ਪਾਬੰਦੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਿਹੜਾ ਇਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦੋਲਨ ਰਾਹੀਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਾਜਿਆ/ਘੜਿਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਦੇ ਬੋਧ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਮਨੁੱਖ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਮੌਜੂਦ ਸਨ, ਜਿਸ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਮਹਾਨ ਤੇ ਸਾਧਾਰਨ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਸਮਾਨ ਮੰਨ ਕੇ ਸੁਤੰਤਰ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਭਰੋਸਾ ਧਾਰਨ ਨਾਲ ਹਰ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਇਹ ਯੋਗਤਾ ਹਾਸਲ ਹੋਈ, ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਸ਼ਾਨ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ। ਨਾਨਕ ਦੇ ਇਸ ਸੁਹਿਰਦ ਭਰੋਸੇ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਰਾਹੀਂ ਸਿੱਖ ਸਦੀਆਂ ਲਈ ਬਲਵਾਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਆਈਆਂ। ਇਹ ਧਾਰਮਿਕ ਚੇਤਨਾ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਨੂੰ ਸਹਿਣ ਦੇ ਪਾਵਨ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਨੇਕ ਸੰਗਤ ਦਾ ਅਦਿਸ਼ਟ ਇਕਰਾਰ ਕਾਇਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ (ਸਿੰਘ) ਨੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਦੀ ਰੂਹਾਨੀ ਏਕਤਾ ਨੂੰ ਦੁਨਿਆਵੀ ਸਫਲਤਾ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਲਿਆ। ਕੇਵਲ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਕਤੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਧਾਰਮਿਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਕੱਦ ਨੂੰ ਘਟਾ ਕੇ ਸਿਆਸੀ ਤਰੱਕੀ ਦਾ ਸਾਧਨ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਉਂਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਦੀ ਏਕਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਚੰਡ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੁਕੰਮਲ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਣ ਵੰਡ ਨੂੰ ਜੜ੍ਹੋਂ ਪੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਇਸ ਦੀ ਏਕਤਾ ਲਈ ਵੱਡੀ ਰੁਕਾਵਟ ਸੀ।

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ (ਸਿੰਘ) ਕੇਵਲ ਇਕੋ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਵਿਚੋਂ ਜਾਤੀ ਵਖਰੇਵਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿਟਾ ਸਕਦੇ ਸਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਨਾਨਕ ਦਾ ਸੁਹਿਰਦ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਦਿਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬਣਾਉਣੀ ਵਖਰੇਵਿਆਂ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਜੀਵਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਕਾਇਮ ਕਰ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ (ਸਿੰਘ) ਦੇ ਇਕੋ ਝਟਕੇ ਨਾਲ, ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅਤਿ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਵਰਣ ਵੰਡ ਧਰਤੀ ਉਪਰ ਧੜੱਕ ਕਰ ਕੇ ਡਿੱਗੀ। ਜੇ ਮੈਦਾਨ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਮੁਕੰਮਲ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਿਆਰ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਅਤਿ ਜ਼ੋਰ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀ ਲੋੜ ਨੇ ਵੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ (ਸਿੰਘ) ਦੇ ਇਸ ਜਤਨ ਨੂੰ ਸਫਲਤਾ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ; ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਣਾ ਸੀ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਆਤਮਘਾਤੀ ਵਰਣ ਵੰਡ ਨੂੰ ਮਿਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਸਲ ਵਿਚ ਕੀ ਕੀਤਾ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਤਾਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਬਣਾਇਆ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ (ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ) ਨੇ ਮਹਾਨ ਰੂਹਾਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਸਿੰਘਾਸਣ ਤੋਂ ਥੱਲੇ ਲਾਹ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਹ ਸੀਮਤ ਸਫਲਤਾ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੀ ਸੀ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਆਦਰਸ਼ ਨੂੰ ਪਦਾਰਥਵਾਦੀ ਨਫੇ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਜਾਨਸ਼ੀਨੀ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ)।

ਕੇਵਲ ਏਕਤਾ ਹੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਦਾ ਸਾਧਨ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਹਰ ਮਹਾਨ ਵਿਚਾਰ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਸਮਰਪਣ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਸਾਧਨ ਨੂੰ ਤਰਾਸ਼ ਕੇ ਆਪਣੇ ਮਨੋਰਥ ਲਈ ਢਾਲਦਾ ਹੈ। ਸਾਧਨ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਕੇਵਲ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਨੂੰ ਹੀ ਪਰਿਵਰਤਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਜ਼ਬੇ ਦੇ ਵਕਤੀ ਉਛਾਲ, ਵਕਤੀ ਲੋੜ ਦੀ ਸੂਝ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ (ਸਿੰਘ) ਨੂੰ ਇਸ ਸਾਧਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਰਥ ਬਣਾਇਆ, ਪਰ ਇਥੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਨੀਵੇਂ ਪੱਧਰ ਤੱਕ ਲੈ ਆਂਦਾ। ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਕਿ ਵਕਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ (ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ) ਨੇ ਕੁਝ ਸਫਲਤਾ ਜ਼ਰੂਰ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਇਕ ਸ਼ਕਤੀ ਜੋ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਲੜ ਰਹੀ ਸੀ, ਸਦੀਵੀ ਰੁਕਾਵਟ ਵਿਚ ਘਿਰ ਗਈ, ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਹੁਣ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਏਕਤਾ ਦੀ ਵਿਉਂਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਇਸ ਸੀਮਤ ਸੋਚ ਰਾਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਗੁਆ ਲਈ। ਇਸ ਲਈ ਸਿੱਖ ਜੋ ਬੜੀ ਸ਼ਾਨ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਸੱਚੇ ਮਨੁੱਖ ਬਣਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧ ਰਹੇ ਸਨ, ਹੁਣ ਅਚਾਨਕ ਛੋਟੇਪਣ 'ਤੇ ਰੁਕ ਗਏ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਸਿੰਘਾਹੀਆਂ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਗਏ। ਇਥੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਅੰਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਉਹ ਆਦਰਸ਼ ਜਿਸ ਲਈ ਸ਼ਿਵਾ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸਮਰਪਣ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਵਕਤੀ ਸੀਮਤ ਗਰਜ਼ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਲਈ ਮੈਦਾਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੱਖਣ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸੁਧਾਰਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਰਾਹੀਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੋਸ਼ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਸਮੁੱਚੀ ਮਰਹੱਟਾ ਕੌਮ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸੀ।

ਟੁੱਟੇ ਹੋਏ ਪਿਆਲੇ ਨੂੰ ਨੱਕੋ ਨੱਕ ਭਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਵਕਤੀ ਜੋਸ਼ ਭਾਵੇਂ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਗ੍ਰਿਫਤ ਵਿਚ ਲੈ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਇਹ ਅਨੁਭਵ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਇਕ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਦੀਆਂ ਤਰੇਤਾਂ ਅਤੇ ਮੋਰੀਆਂ ਸਮਾਜਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਕਾਰਜ ਅਦਿਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜਾਰੀ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਨੇਕ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਸੰਭਾਲ ਸਕਦੇ। ਇਸ ਲਈ ਹਰ ਜੀਵਨ ਦਾਤ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਵਿਚਾਰ ਹਿੰਦੂ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਅੰਤ ਨੂੰ ਅਤਿਆਚਾਰ ਵਾਲੀਆਂ ਖੁਸ਼ਕ ਜੀਵਨਹੀਣ ਰਸਮਾਂ ਨੂੰ ਥਾਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੱਦ ਤੱਕ ਮਰਹੱਟਾ ਹਿੰਦੂ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਸ਼ਿਵਾ ਜੀ ਨੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਵਿਚਾਰ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਅਰਪਣ ਕੀਤਾ ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਪਿੱਛੋਂ ਵੀ ਇਸ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਮੇਂ ਲਈ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਰਹੀ। ਪਰ ਉਹ (ਸ਼ਿਵਾ ਜੀ) ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਗ੍ਰਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਨਾ ਬਣਾ ਸਕਿਆ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇਸ

ਕੌਮ ਨੂੰ ਯਤਨ ਵਿਚ ਵੀ ਨਾ ਲਿਆਂਦਾ। ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਕ੍ਰੋਧਵਾਨ (ਪ੍ਰਚੰਡ) ਸਮੁੱਦਰ ਵਿਚ ਧੱਕ ਦਿੱਤਾ, ਬਿਨਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਡੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਦਰਾੜਾਂ ਦਾ ਸਮੁੱਦਰ ਦੀਆਂ ਚੋਟਾਂ ਸਹਿਤ ਧਿਆਨ ਕੀਤਿਆਂ; ਇਹ ਕੋਈ ਆਦਰਸ਼ ਰਹਿਤ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਨਾ ਹੀ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਨਿਰੀ ਕਮੀ ਹੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਜਹਾਜ਼ ਉਪਰ ਚੜ੍ਹਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ; ਉਸ ਨੇ ਤਰੇਤਾਂ ਤੋਂ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਮਿਥਿਆ। ਸ਼ਿਵਾ ਜੀ ਨੇ ਮੁਗਲਾਂ ਦੇ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਹਿੰਦੂ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣਾ ਚਾਹਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਰਸਮਾਂ ਦੇ ਵਖਰੇਵੇਂ ਅਤੇ ਜਾਤਾਂ ਦੀ ਅਲਹਿਦਗੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਿੱਸਾ ਹਨ। ਇਸ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਜਾਤਾਂ ਵਾਲੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਸਾਰੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵਿਜੇਤਾ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਭਾਰਨਾ ਚਾਹਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਰੇਤੇ ਦੀਆਂ ਰੱਸੀਆਂ ਨਾਲ ਬੁਣਤੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀ, ਉਸ ਨੇ ਅਸੰਭਵਤਾ ਵੱਲ ਕਦਮ ਵਧਾਏ।

ਸ਼ਿਵਾ ਜੀ ਨੇ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਅਪਣਤ ਨਾਲ ਅਪਨਾਇਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਮਾਧਿਅਮ ਬਣਾਇਆ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਉਹ ਹਿੰਦੂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਆਈਆਂ ਤਰੇਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਅਤਿ ਕੁਦਰਤੀ ਹੈ ਕਿ ਬਾਹਰਲੇ ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ ਧਰਮ 'ਤੇ ਢਾਹੇ ਜ਼ੁਲਮ ਅਤੇ ਹਤਕ ਪ੍ਰਤੀ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਹੱਦ ਵਿਚ ਇਸ 'ਤੇ ਫਤਿਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਦਿਲੀ ਖਾਹਿਸ਼ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਅਜਿਹੀ ਖਾਹਿਸ਼ ਦੇ ਨਸੀਬਾਂ ਵਿਚ ਜਿੱਤ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਥੇ ਵੀ ਇਕ ਧਰਮ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ੁਲਮ ਢਾਹਿਆ ਜਾਵੇ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਅੰਦਰੂਨੀ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਹਨ, ਜੋ ਲਗਾਤਾਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲੋਂ ਨਿਭੇਤਨ ਅਤੇ ਨੀਵਾਂ ਦਿਖਾਉਣ ਦੇ ਰੁਝਾਨ ਵਿਚ ਹਨ, ਅਜਿਹਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਨੁੱਖ ਲਈ ਅਸੰਭਵ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਦੈਵੀ ਨਿਯਮ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਵੀ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਹੈ ਕਿ ਅੰਦਰੂਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੀਰੇ ਲੀਰ ਅਤੇ ਵਿਗੋਚੇ ਹੋਏ ਧਾਰਮਿਕ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਾਲੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਮਹਾਦੀਪ ਉਪਰ ਜਿਵੇਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਵਰਣ ਵੰਡ ਤੋਂ ਸੁਤੰਤਰ ਸਵਰਾਜ ਕਾਇਮ ਕਰਨ।

ਕੋਈ ਵੀ ਕੌਮ ਪੂਰਬ ਪ੍ਰਧਾਨਤਾ ਵਾਲੀ ਅਤੇ ਮਹਾਨ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦੀ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਜਾਤੀ ਘੁਮੰਡ ਅਤੇ ਗੁੱਸੇ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਕਿਸੇ ਬਾਹਰੀ ਜ਼ੁਲਮ ਨੇ ਪ੍ਰੇਰਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਏਕਤਾ ਦਾ ਬੋਧ ਆਪਣੇ ਧਾਰਮਿਕ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਧਾਰਮਿਕ ਚੇਤਨਾ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਅਮਲ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਲੈਂਦਾ, ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਕਿਸੇ ਨੇਕ ਵਿਚਾਰ ਰਾਹੀਂ ਤੰਦਰੁਸਤ ਹੋਈ ਏਕੀਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਅੰਦਰੋਂ ਬਾਹਰੋਂ, ਏਕੇ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਵੱਲ ਨਾ ਵਧ ਰਹੀ ਹੋਵੇ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਸ 'ਤੇ ਕੋਈ ਬਾਹਰੀ ਦਬਾ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਦੀ ਸੂਰਬੀਰਤਾ ਦਾ ਬੇਲੋੜਾ ਅਸਰ ਹੋਵੇ, ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਨਾਲ ਅਜਿਹਾ ਸੰਗਠਿਤ ਭਾਈਚਾਰਾ ਉਸਾਰਨਾ ਜੋ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਸੁਝ ਨਾਲ ਸੁਭਾਵਕ ਰੁਚੀ ਅਨੁਸਾਰ ਜੁੜਿਆ ਹੋਵੇ, ਉਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ।

ਰਵਿੰਦਰ ਨਾਥ ਟੈਗੋਰ ਦੇ ਬੰਗਾਲੀ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਲੇਖ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ

‘ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ’ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਯਾਦਾਂ

(ਸਫਾ 20 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਸਾਬਤ ਹੋਈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਦਲਬੀਰ, ਕਰਮਜੀਤ ਦੇ ਨਾਲ ਆ ਗਿਆ। 1997 ਵਿਚ ਹਲਵਾਰਵੀ ਦੇ ‘ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ’ ਤੋਂ ਰੁਖਸਤ ਹੋ ਜਾਣ ਪਿੱਛੋਂ ਕਰਮਜੀਤ ਭਾਅ ਜੀ ਅਤੇ ਦਲਬੀਰ ਨੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਐਡੀਟਰ ਵਜੋਂ ਇਕੱਠਿਆਂ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੈਂ ਤਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਆ ਗਿਆ ਸਾਂ। ਦੋਵਾਂ ਸਾਥੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਵਾਰੀ ਵਾਰੀ ਜੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਫੀਚਰ ‘ਐਠਵਾਂ ਕਾਲਮ’ ਲਿਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਉਸ ਦੀ ਹਰ ਪਾਸੇ ਵਾਹ ਵਾਹ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ ਸੀ।

ਇਸ ਦੌਰ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਚਾਹਾਂਗਾ ਕਿ ਕਰਮਜੀਤ ਭਾਅ ਜੀ ਖੁਦ ਲਿਖਣ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਪੁਰਾਣਾ ਸਾਥੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੇ। ਜਿੰਦੇ-ਸੁੱਖੇ ਬਾਰੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਦੋਵਾਂ ਸਾਥੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਵਖਰੇਵੇਂ ਦਾ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਅਖੀਰ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਮੰਨ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਵਖਰੇਵੇਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਦੋਸਤਾਨਾ ਸਬੰਧ ਰੱਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਸ ਆਪਸੀ ਸਾਂਝ ਦਾ ਇਹ ਦੌਰ ਸੁਣਿਐਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਦੀਆਂ ਚਾਹ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਵਿਚੋਂ ਮਿੱਤਰ ਯਾਰ, ਪੱਤਰ ਪ੍ਰੇਰਕ, ਰਾਜਸੀ ਵਰਕਰ, ਪੁਰਾਣੇ ਕਾਮਰੇਡ ਦੁਪਹਿਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਹੀ ਇਕੱਠੇ ਹੁੰਦੇ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਮਸਲੇ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾਂਦੇ, ਠਹਾਕੇ ਵੱਜਦੇ, 8ਵੇਂ ਕਾਲਮ ਦੀ ਚਰਚਾ ਚਲਦੀ। ਸ਼ਾਇਦ ‘ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ’ ਅਦਾਰੇ ਦੀ ਪਹਿਲ ਤਾਜ਼ਗੀ ਦੇ ਦਿਨ ਵਾਪਸ ਪਰਤ ਆਏ ਸਨ।

ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਯਾਦਾਂ ਫੇਰ...

ਕਾਵਿ -ਕਿਆਰੀ

ਹਲਚਲ

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ‘ਚ ਉਸ ਵੇਲੇ ਹਲਚਲ ਮਚ ਜਾਂਦੀ, ਹੋਣ ਜਾਂ ਹਾਲਾਤ ਕਦੇ, ਮਾੜੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ।

ਦਿਲ ਦਿਲਗੀਰ ਹੋ ਕੇ ਡਿੱਕੇ-ਡੋਲੇ ਖਾਈ ਜਾਵੇ, ਬੇੜੀ ਜਿਉਂ ਫਸ ਜਾਵੇ, ਵਿਚ ਮੰਝਧਾਰਾਂ ਦੇ।

ਬਿਮਾਰੀ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ, ਪੈ ਜਾਵੇ ਗਲ ਕਿਸੇ, ਘਰ ਖਾਲੀ ਹੁੰਦੇ ਦੇਖੇ, ਵੱਡੇ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰਾਂ ਦੇ।

ਕਰਦੇ ਗਰੀਬ, ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ, ਚੁਕਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਹੀਂ, ਜਦੋਂ ਬਜ਼ਾਰਾਂ ਦੇ।

ਲੱਖਾਂ ਹੁੰਦੇ ਖਰਚੇ ਨੇ ਅੱਜ ਦੀਆਂ ਰਸਮਾਂ ‘ਤੇ, ਜਿਹੜੇ ਕਦੀ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਮਸੀਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੇ।

ਬੋਲ-ਕਬੋਲ ਜਦੋਂ, ਬੋਲਦਾ ਸ਼ਰੀਕ ਹੈ ਕੋਈ, ਭਰਦੇ ਨਾ ਜ਼ਖ਼ਮ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਚੁਭੇ ਹੋਏ ਖਾਰਾਂ ਦੇ।

ਪੁੱਤ ਤੋਂ ਕਪੂਤ ਹੁੰਦੇ, ਅਸੀਂ ਰੋਜ਼ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ,

ਰੁਲਦੇ ਨੇ ਮਾਧੇ ਕਈ, ਚੰਗੇ ਘਰ-ਬਾਰਾਂ ਦੇ।

ਆਪਸੀ ਪ੍ਰੇਮ ਹੁਣ ਦਿੱਸਦਾ ਨਾ ਕਿਸੇ ਦਾ ਵੀ, ਭਾਈਆਂ ਹੱਥੋਂ ਭਾਈ ਖਾਂਦੇ ਫੱਟ ਤਲਵਾਰਾਂ ਦੇ।

ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਬੱਚੇ, ਨਸ਼ਿਆਂ ‘ਚ ਪਈ ਜਾਂਦੇ, ਮੰਦੇ ਹੋਏ ਹਾਲ, ਅੱਜ-ਕਲ੍ਹ ਕੰਮ-ਕਾਰਾਂ ਦੇ।

ਆਪਣੀ ਸੁਣਾ ਕੇ ਗੱਲ ਹਰ ਕੋਈ ਤੁਰ ਜਾਂਦੈ, ਸੁਣਦਾ ਨਾ ਦੁੱਖ, ਕੋਈ ਬੈਠ ਕੇ ਬੀਮਾਰਾਂ ਦੇ।

ਲੋੜ ਵੇਲੇ ਹੁਣ ਉਹ, ਖੜੋਦੇ ਕੋਲ ਆ ਕੇ ਨਾ, ਇਹ ਨੇ ਹਾਲ ਅੱਜ ਦਿਆਂ, ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੇ।

ਮੁਸੀਬਤ ਤਾਂ ਟਲਦੀ ਹੈ, ਟਲ ਜਾਂਦੀ ਦੋਸਤੋ! ਚਿਹਰੇ ਨੰਗੇ ਕਰ ਜਾਂਦੀ, ਯਾਰ ਖੁਦਗਾਰਾਂ ਦੇ।

-ਰਾਠੇਸ਼ਵਰ ਸਿੰਘ ਸੂਰਾਪੁਰੀ

ਫੋਨ: (916)-969-9337

ਔਰਤ: ਤੁਰ ਰਹੀ ਹਾਂ

ਇੰਜ ਹੀ ਸ਼ਾਇਦ ਉਮਰ ਤੋਂ

ਜਨਮਾਂ ਜਾਂ ਯੁੱਗਾਂ ਤੋਂ ਤੁਰ ਰਹੀ ਹਾਂ ਮੈਂ

ਬਾਹਰ ਦੇ ਜੰਗਲ ਤੋਂ ਸਹਿਮ ਮਨ ਦੇ ਬੀਆਬਾਨ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਅਧੂਰੇ ਵਜੂਦ ਦੀ ਭਟਕਣ ਸਮੇਤ।

ਮੈਂ ਜੋ ਇਕ ਫਿਰਤੂ ਪੌਣ ਲੰਘ ਆਈ ਹਾਂ ਤਪੱਸਵੀ ਹਿਰਦਿਆਂ ਦੀ ਤਪਸ ਨੂੰ ਛੋਹ। ਪੀਂਦੀ ਹਾਂ ਨਿੱਤ ਹੀ ਤਪਸ ਦੇ ਸਾਗਰ ਤਰਦੀ ਹਾਂ ਅਣਵਗੇ ਅੱਬਰੂਆਂ ਦੀ ਨਦੀ ਤੇ ਭਰਦੀ ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਹੀ ਸਦੀਵੀ ਪਿਆਸ ‘ਚੋਂ ਮੈਂ ਤਨ ਦੇ ਜਾਮ ਪਾਉਂਦੀ ਹਾਂ ਅਕਸਰ ਆਪੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ‘ਚੋਂ ਗਾਇਬ।

ਮੈਂ ਜੋ ਮਿਣਦੀ ਹਾਂ, ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਦੇ ਤੀਖਣ ਅਹਿਸਾਸ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਕੱਦ ਜਿਉਂਦੀ ਹਾਂ ਹਕੀਕਤ ਦੀਆਂ ਤੇਜ਼ ਧੁੱਪਾਂ ਲੂਹੇ ਅਰਬ। ਢੁੰਡਦੀ ਹਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਗੁਆਚੇ ‘ਤੂੰ’ ਦੇ ਸੱਚ ਨੂੰ ਤੇ ਤੁਰ ਰਹੀ ਹਾਂ ਇੰਜ ਹੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਜਨਮਾਂ ਜਾਂ ਯੁੱਗਾਂ ਤੋਂ ਅਧੂਰੇ ਵਜੂਦ ਦੀ ਭਟਕਣਾ ਸਮੇਤ।
-ਸਵਰਾਜ ਕੌਰ
ਫੋਨ: 360-597-8437

ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ, ਕੈਨੇਡਾ

ਬਾਜ਼ੀ ਸਿਰਾਂ ਤੇ ਧੜਾਂ ਦੀ ਆਣ ਲੱਗੀ, ਅੰਦਰ ਕੌਮ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਪਿਆਰ ਹੋਸੀ। ਇਹ ਕਾਵਿ-ਸਤਰ ਭਾਈ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚੋਂ ਹੈ, ਜੋ ਗ਼ਦਰੀਆਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਕੌਮ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣ ਖ਼ਾਤਰ ਠਾਠਾਂ ਮਾਰ ਰਹੇ ਜੋਸ਼ ਦੀ ਸਹੀ ਤਰਜ਼ਮਾਨੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਸੰਖੇਪ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਭਾਈ ਬਦਨ ਸਿੰਘ ਦੂਸਰੇ ਗ਼ਦਰੀ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਾਈ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਵੈਨਕੂਵਰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਬੋਲਾ ਸਿੰਘ ਜਿਆਣ ਵੱਲੋਂ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਭਾਈ ਬਦਨ ਸਿੰਘ ਵੀ ਕੈਨੇਡਾ ਪਹੁੰਚਣ ਵਾਲੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਬਕਾ ਫੌਜੀ ਸਨ। ਉਹ ਇਕ ਕਿਸਾਨ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਸੰਨ 1864 ਈਸਵੀ ਵਿਚ ਜ਼ਿਲਾ ਮਾਨਸਾ ਦੇ ਪਿੰਡ ਦਲੇਲ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਏ। ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਪੁੰਨੀ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਪਿੰਡ ਦਲੇਲ ਸਿੰਘ ਚਾਹਲ ਨਾਂ ਦੇ ਸਰਦਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ 1849 ਈਸਵੀ ਵਿਚ ਵਸਾਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਭਾਈ ਬਦਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪਿਤਾ ਬਘੇਲ ਸਿੰਘ ਜਵੰਦਾ ਧੂਰੀ ਨੇੜਲੇ ਆਪਣੇ ਜੱਦੀ ਪਿੰਡ ਕੁੰਭਤਵਾਲ ਤੋਂ ਪਿੰਡ ਵਸਣ ਵੇਲੇ ਇਥੇ ਆ ਕੇ ਵੱਸ ਗਿਆ ਸੀ।

ਭਾਈ ਬਦਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਾਈ-ਤੇਈ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੱਕ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਫੌਜ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਹੋ ਗਏ। ਪੰਜ ਸਾਲ ਨੌਕਰੀ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਫੌਜ ਵਿਚੋਂ ਨਾਂ ਕਟਵਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਤਕਰੀਬਨ ਦਸ ਸਾਲ ਤੱਕ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਹੀ ਰਹੇ। ਸੰਨ 1902 ਵਿਚ ਭਾਈ ਬਦਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹਾਂਗ-ਕਾਂਗ ਜਾ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹ ਗਾਰਡ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਕੀਤੀ। ਇੱਥੋਂ ਹੀ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਕੇ 1907 ਵਿਚ ਉਹ ਕੈਨੇਡਾ ਆ ਗਏ। ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਵਸੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵਿਚ ਉਸ ਵੇਲੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਦੀ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੀ ਦਿਨੋਂ ਦਿਨ ਜ਼ੋਰ ਫੜ ਰਿਹਾ ਸੀ ਬਲਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਦੀ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਦਾ ਇੱਕ ਕਾਰਨ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਅਨਪੜ੍ਹ ਹੋਣਾ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵਿੱਦਿਆ ਦੇ ਫੈਲਾਉ ਵਾਸਤੇ ਪੈਸੇ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਲੜਕੀਆਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਭਾਈ ਬਦਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭਸ਼ੋਤ ਦੇ ਲੜਕੀਆਂ ਦੇ ਸਕੂਲ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵੱਧ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਪੈਸਾ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ।

ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀਆਂ ਨੇ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪੈਰ ਪੱਕੇ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਅਤੇ ਵਪਾਰਕ ਅਦਾਰੇ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਵੱਲ ਉਪਰਾਲੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਇਸੇ ਤਹਿਤ ਸੰਤ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀਆਂ ਨੇ 'ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਾਈਨਿੰਗ ਐਂਡ ਟ੍ਰਸਟ ਕੰਪਨੀ' ਬਣਾਈ ਜਿਸ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਭਾਈ ਬਦਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ। ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਲੈਣ ਲਈ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜਦੋਜਹਿਦ ਕਰਨੀ ਪੈ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਹੱਕ ਸੌਖਿਆਂ ਨਾ ਮਿਲਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਗ਼ੁਲਾਮ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੈਨੇਡਾ ਰਹਿੰਦੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀਆਂ ਨੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਦੁਹਰਾ ਘੋਲ ਵਿੱਢਿਆ। ਭਾਈ ਬਦਨ ਸਿੰਘ ਦੇਵੇਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘੋਲ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਮੁਢਲੀ ਕਤਾਰ ਵਿਚ ਸਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਫਰੇਜ਼ਰ ਮਿੱਲ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਨ ਪਰ ਪਿੱਛੋਂ ਵੈਨਕੂਵਰ ਆ ਗਏ ਅਤੇ ਰਾਈਟਪੋਰਟ ਕੰਪਨੀ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ਕਰ ਲਈ। ਇਥੇ ਵੈਨਕੂਵਰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ 'ਚ ਜਾ ਕੇ ਸਤਿਸੰਗ ਕਰਨਾ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਸਰਵਣ ਕਰਨੀ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿੱਤਨੇਮ ਸੀ।

ਹਰ ਕੌਮ ਵਿਚ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਏ ਤੇ ਲੋਕ-ਹਿਤਾਂ ਲਈ ਲੜ-ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਸੂਰਮੇ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਥੇ ਨਾਲ

ਹੀ ਗ਼ੱਦਾਰਾਂ ਦੀ ਵੀ ਕੋਈ ਘਾਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਜੇ ਕੋਈ ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਅਟਾਰੀ ਵਾਲਾ ਬੁੱਢਾ ਜਰਨੈਲ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਆਨ ਅਤੇ ਸ਼ਾਨ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਮੈਦਾਨੇ-ਜੰਗ ਵਿਚ ਜੂਝ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ, ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਗ਼ੱਦਾਰ ਆਪਣੇ ਨਿਜੀ ਲਾਲਚਾਂ ਖ਼ਾਤਰ ਕੌਮ ਦੀਆਂ ਬੇੜੀਆਂ ਵਿਚ ਵੱਟੇ ਪਾਉਣ ਲਈ ਵੀ ਤਤਪਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੜਦਾਦੇ ਸ. ਫਤਿਹ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ ਐਂਗਲੋ-ਸਿੱਖ ਲੜਾਈਆਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀਆਂ ਜਗੀਰਾਂ ਗੁਆ ਕੇ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸਾਥ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ (ਸ. ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਦੇ ਪਿਤਾ) ਵਰਗੇ ਆਪਣੀਆਂ ਜਗੀਰਾਂ ਮੁੜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ 1857 ਦੇ ਗ਼ਦਰ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ ਨਾ ਸਿਰਫ ਆਪ ਹੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਸਾਥ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਸਗੋਂ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਜਗੀਰਾਂ ਦਾ ਲਾਲਚ ਦੇ ਕੇ ਪ੍ਰੇਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਭਾਈ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਭਾਗ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਮੇਵਾ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਾਈ ਬਦਨ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹਿਤਾਂ ਲਈ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਜੂਝ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਬੋਲਾ ਸਿੰਘ ਜਿਆਣ ਵਰਗੇ ਹਾਪਕਿਨਸਨ ਵਰਗਿਆਂ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਮੁਲਕ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ ਭੁਗਤ ਰਹੇ ਸਨ। ਅਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਧਰਮ ਜਾਂ ਈਮਾਨ, ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਕੌਮ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲਗਾਉ ਜਾਂ ਹਿਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਉਹ ਸਿਰਫ ਆਪਣੇ ਸਵਾਰਥ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਪੁੰਨੀ ਨੇ ਵੈਨਕੂਵਰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਅੰਦਰ ਬੋਲਾ ਸਿੰਘ ਜਿਆਣ ਵੱਲੋਂ ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, “ਬੋਲਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਦੋਂ ਭਾਈ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਦੇ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰੀਆਂ ਤਾਂ ਭਾਈ ਬਦਨ ਸਿੰਘ ਭੱਜ ਕੇ ਉਸ ਵੱਲ ਆਏ ਤੇ ਉੱਚੀ ਦੇ ਕੇ ਬੋਲੇ ‘ਓਏ ਦੁਸ਼ਟਾ ਕੀ ਕਰਦਾ ਏ’, ਓਏ ਹਨੇਰ ਨਾ ਕਰ’ ਬੋਲਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੋਹਾਂ ਪਿਸਤੌਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਸੋਧ ਦਿੱਤੇ। ਭਾਈ ਬਦਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਉਪਰਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਚਾਰ ਗੋਲੀਆਂ ਲੱਗੀਆਂ, ਲੱਗੀਆਂ ‘ਤੇ ਵੀ ਬੋਲਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗੱਲੋਂ ਜਾ ਫੜਿਆ ਪਰ ਗੋਲੀਆਂ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਬੋਲਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੋਹਾਂ ਪਿਸਤੌਲਾਂ ਨਾਲ ਧੱਕਾ ਦੇ ਕੇ ਭਾਈ ਬਦਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਭੁੱਜੇ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਆਪ ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਹੋਰ ਬੰਦੇ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਏ।” (ਪੰਨਾ 40) ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਹਫੜਾ-ਦਫੜੀ ਮੱਚ ਗਈ ਜਿਸ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾਉਂਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਬੋਲਾ ਸਿੰਘ ਉਥੋਂ ਨਿਕਲਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਗਿਆ। ਅੱਠ ਬੰਦੇ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਹਸਪਤਾਲ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬੋਲਾ ਸਿੰਘ ਘਰੋਂ ਹੋ ਕੇ ਜਦੋਂ ਐਂਬੂਲੈਂਸ ਕੋਲ ਖੜਾ ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ। ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਦੁਪਹਿਰ ਵੇਲੇ ਪੁਲਿਸ ਬੋਲਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਹਸਪਤਾਲ ਪਹੁੰਚੀ ਤਾਂ ਭਾਈ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਾਈ ਬਦਨ ਸਿੰਘ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਨਾਖਤ ਕਰਕੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਉਹੀ ਸੀ। ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਈ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਫਿਰ ਭਾਈ ਬਦਨ ਸਿੰਘ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਗਏ। ਦੋਵਾਂ ਦਾ ਹੀ ਇਕੱਠਿਆਂ, ਇੱਕੋ ਚਿਖਾ ‘ਚ ਸਸਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਪੁੰਨੀ ਨੇ ਅੱਗੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਮੇਂ ਭਾਈ ਬਦਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਉਮਰ ਪੰਜਾਹ ਸਾਲ ਦੇ ਲਗਭਗ ਸੀ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਦਲੇਰਾਨਾ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਚਾਰ ਗੋਲੀਆਂ ਖਾ ਕੇ ਵੀ ਬੋਲਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਧੌਣ ਤੋਂ ਜਾ ਫੜਿਆ। ਜੇ ਭਾਈ ਬਦਨ ਸਿੰਘ ਉਸ ਨੂੰ ਨਾ ਫੜਦੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਤਾਬਿਆ ਬੈਠੇ ਭਾਈ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਦੇਣੀ ਸੀ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਨੂੰ ਗ਼ਦਰ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਚਮਿੰਡਾ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ,

ਆਪਣੇ ਬਦਨ ਦੀਆਂ ਆਂਦਰਾਂ ਬਣਾ ਕੇ ਡੋਰ, ਸਾਬੀਆਂ ਦੀ ਗੁੱਡੀ ਅਸਮਾਨ ‘ਤੇ ਚੜ੍ਹਾ ਗਿਆ। ਸਿੱਖ ਉਤੇ ਸਿੱਖ ਕਿਵੇਂ ਆਪਣੀ ਘੁਮਾਉਂਦੇ ਜਾਨ,

ਅੱਜ ਕੱਲ ਝਾਕੀ ਇਹ ਪੁਰਾਤਨ ਵਿਖਾ ਗਿਆ। ਟਾਪੂਆਂ ‘ਚ ਸਿੱਖੀ ਸੰਦੇ ਬੂਟੇ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਹਿਤ, ਤਿੱਪੋ ਤਿੱਪ ਖੂਨ ਵਿਚ ਜੜ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚੁਆ ਗਿਆ। ਦੁਆਬੀਏ, ਮਝੈਲ, ਮਲਵਈਆਂ ਦੀਆਂ ਆਪੋ ‘ਚ, ਘੁਟ ਘੁਟ ਕੇ ਸੋਹਣਾ ਜੱਫੀਆਂ ਪੁਆ ਗਿਆ। (ਸੋਮਾ: ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਪੁੰਨੀ)

ਗ਼ਦਰ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਪਿਛੋਕੜ ਵਾਲੇ ਗ਼ਦਰੀਆਂ ਦੀ ਲਿਸਟ ਬਹੁਤ ਲੰਬੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰ ਸਕਣਾ ਔਖਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੀ ਕੀਤੀ ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ ਦਾ ਮਕਸਦ ਸਿਰਫ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਸੀ ਕਿ ਗ਼ਦਰ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਵੱਧ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿਰਫ ਹਿੱਸਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਸਗੋਂ ਉਹ ਇਸ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਅੱਜ਼ਾਮ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਮੋਢੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਸਨ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਰ-ਅੰਦਾਜ਼ ਸੀ। ਉਹ ‘ਗ਼ਦਰ’ ਅਖ਼ਬਾਰ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚੋਂ ਹਵਾਲੇ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਧਰਮ ਚਿੰਤਨ ਹੀ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਚਿੰਤਨ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਨੂੰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਰਬ ਸਥਾਨਾਂ ਅਤੇ ਸਰਬ ਸਮਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਬਰਾਬਰੀ, ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਆਉਂ, ਵਿਤਕਰੇ-ਰਹਿਤ ਸਮਾਜਿਕ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ, ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ, ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਲਈ ਆਪ ਲੜਨ, ਆਪਣੀ ਰੱਖਿਆ ਆਪ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਵੈਮਾਣ ਨਾਲ ਜਿਉਣ ਦਾ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਵਾਲਾ ਮਾਡਲ ਦਿੱਤਾ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ ਅਜਿਹੇ ਬਦਲਾਉ ਲਈ ਇਨਕਲਾਬ ਦੀ ਨੀਂਹ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਿੱਖ ਇਨਕਲਾਬ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਰਾਜਨੀਤਕ ਗ਼ੁਲਾਮੀ, ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਲੁੱਟ-ਖਸ਼ੂਟ ਪ੍ਰਤੀ ਚੇਤਨ ਕੀਤਾ ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਾਬਲ ਤੋਂ ਫੌਜਾਂ ਲੈ ਕੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਲੁੱਟ-ਖਸ਼ੂਟ ਕਰਨ ਆਏ ਬਾਬਰ ਨੂੰ ਲਲਕਾਰਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ‘ਜਮ’ ਤੱਕ ਕਿਹਾ ਜੋ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਫੌਜ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ‘ਪਾਪ ਕੀ ਜੰਵ’ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ। ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਅਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਾਇਆ ਤੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਸਵੈਮਾਨ ਦੀ ਰਾਖੀ ਆਪ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਭੀੜ ਪਈ ‘ਤੇ ਕੋਈ ਦੇਵੀ ਦੇਵਤਾ ਜਾਂ ਪੀਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਕਿਸੇ ਦੇਵੀ ਦੇਵਤੇ ਨੇ ਮੁਗ਼ਲਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ੁਰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਪੀਰ ਦੀ

ਦੁਆ ਨਾਲ ਕੋਈ ਮੁਗ਼ਲ ਅੰਨ੍ਹਾ ਹੋਇਆ, ਕੋਟੀ ਹੂ ਪੀਰ ਵਰਜਿ ਰਹਾਏ ਜਾ ਮੀਰੁ ਸੁਣਿਆ ਧਾਇਆ॥ ਬਾਨ ਮੁਕਾਮ ਜਲੇ ਬਿਜ ਮੰਦਰ ਮੁਛਿ ਮੁਛਿ ਕੁਇਰ ਰੁਲਾਇਆ॥ ਕੋਈ ਮੁਗ਼ਲ ਨ ਹੋਆ ਅੰਧਾ ਕਿਨੈ ਨ ਪਰਚਾ ਲਾਇਆ॥4॥ (ਪੰਨਾ 418-19)

ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 99% ਪੰਜਾਬੀ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਤਕਰੀਬਨ 90% ਸਿੱਖ ਸਨ, ਅਮਰੀਕਾ-ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਕਮਾਉਣ ਲਈ ਗਏ ਸਨ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦ ਫਿਜ਼ਾ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗ਼ੁਲਾਮ ਮੁਲਕ ਤੋਂ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਵਿਤਕਰਿਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਤਾਂ ਇਸ ਅਹਿਸਾਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਸੁੱਤੇ ਪਏ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਜਗਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਦੀ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਣਖ ਨੇ ਹਲੁਣਿਆ, ਉਹ ਮੁਲਕ ਦੀ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਦੀਆਂ ਜੰਜੀਰਾਂ ਕੱਟਣ ਲਈ ਮਰ ਮਿਟਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਦਸਾਂ-ਨਹੁੰਆਂ ਦੀ ਕਿਰਤ ਕਮਾਈ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਉਸਾਰੇ, ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਮੁਲਕ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਵਾਸਤੇ ਚੇਤਨ ਕਰਨ ਲਈ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣਾਇਆ। ਗ਼ਦਰ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਅਰੰਭ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬਹੁਤੇ ਗ਼ਦਰੀ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰ ਸਕਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ। ਬਹੁਤੇ ਗ਼ਦਰੀ ਨਾ ਸਿਰਫ ਸਾਬਤ ਸੂਰਤ ਸਿੱਖ ਸਨ ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੀ ਛਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੰਤਵ ਬਾਰੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਟੁੰਡੀਲਾਟ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ,

“ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ ਸਥਾਪਤੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਅੰਦਰ ਬਗ਼ਾਵਤ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ, ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਰਵਾਨਾ ਹੋਣ ਤੱਕ ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਮਾਰਕਸਵਾਦ, ਸਾਮਰਾਜ, ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਲਹਿਰ, ਬਾਲਸ਼ਵਿਕ ਆਦਿ ਕਿਸੀ ਸ਼ੈ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਕੋਈ ਇਲਮ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਵਿਦਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਲਾਲਾ ਹਰਦਿਆਲ ਨੂੰ ਵੀ ਉਪਰੋਕਤ ਕਿਸੇ ਨਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਿਤਾਬੀ ਤੇ ਅਖ਼ਬਾਰੀ ਅਧਿਐਨ ਬਾਕੀ ਸਾਰਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਬਹੁਤ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸੀ। ਰੂਸ ਬਾਰੇ ਵੀ ਲਾਲਾ ਹਰਦਿਆਲ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਉਥੇ ਦੀ ਗ਼ਰਕਾਊ ਲਹਿਰ (ਅਨਾਰਕਿਸਟ) ਅਤੇ ਰੂਸੀ ਅਤਿਆਚਾਰਾਂ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਸੀ।

ਸ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ‘ਗ਼ਦਰ

ਪਾਰਟੀ ਲਹਿਰ’ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਗ਼ਦਰੀਆਂ ਬਾਰੇ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਟਿੱਪਣੀ ਸਿੱਖ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦੀ ਹੈ, “ਲਾਲਾ ਹਰਦਿਆਲ ਦੇ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਚਲੇ ਜਾਣ ਪਿੱਛੋਂ ‘ਭਾਈ’ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਅਤੇ ਗੁਪਤ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਚੁਣੇ ਗਏ। ‘ਭਾਈ’ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਕਾਲਜ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਵਿਚੋਂ ਐਫ.ਏ. ਜਾਂ ਬੀ.ਏ. ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਛੱਡ ਕੇ ਅਮਰੀਕਾ ਉਚ ਵਿਦਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਗਏ, ਅਤੇ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਨਵੇਂ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਹੋਰ ਹਿੰਦੀਆਂ ਵਾਕੂਰ ਸ੍ਰੀ ਜਵਾਲਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ‘ਸੰਤ’ ਵਸਾਖਾ ਸਿੰਘ ਪਾਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਫਾਰਮ ਉੱਤੇ ਵਿਹਲੇ ਦਿਨ ਕੱਟਣ ਚਲੇ ਗਏ। ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ ਬਣਨ ਤੋਂ ਕਾਫੀ ਚਿਰ ਪਹਿਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਜਵਾਲਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ‘ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਆਇਰਿਸ਼ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਤੋਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਦੀ ਲਗਨ ਲਗ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ‘ਸੰਤ’ ਵਸਾਖਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਹਮ-ਖ਼ਿਆਲ ਬਣਾ ਲਿਆ। ‘ਭਾਈ’ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਕੇ ਇਸੇ ਰੰਗਤ ਵਿਚ ਰੰਗੇ ਗਏ, ਅਤੇ ਤਿੰਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਕੌਮੀ ਸੇਵਾ ਦੇ ਅਰਪਨ ਕਰਨ ਦਾ ਅਰਦਾਸਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।” (ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ ਲਹਿਰ, ਪੰਨਾ 179)

ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਨੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਨੀਂਹ ਰੱਖ ਕੇ ਇੱਕ ਲੁੱਟ-ਖਸ਼ੂਟ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, ਸਮਾਜਿਕ ਬਰਾਬਰੀ ਵਾਲਾ ‘ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ ਮੰਗਣ ਵਾਲਾ’ ਫ਼ਲਸਫ਼ਾ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਦਾ ਆਧਾਰ ‘ਕਿਰਤ ਕਰਨਾ, ਵੰਡ ਛਕਣਾ ਅਤੇ ਨਾਮ ਜਪਣਾ’ ਹੈ। ਇਸ ਫ਼ਲਸਫ਼ੇ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਮਨੁੱਖ ਰਾਹੀਂ ਲੁੱਟ ਨੂੰ ਕੋਈ ਥਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਤਾਂ ‘ਨ ਕੋ ਵੈਰੀ ਨਾਹਿ ਬਿਗਾਨਾ ਸਗਲ ਸੰਗਿ ਹਮ ਕੋ ਬਨ ਆਈ’ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ ਨੇ ਵੀ ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸਮਾਜ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਸਾਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣਾ ਸਿਧਾਂਤ ਦਿੱਤਾ ਉਸ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਰਾਹੀਂ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਹੋ ਰਹੀ ਲੁੱਟ ਦਾ ਹੀ ਇਲਾਜ ਲੱਭਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਅੱਜ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ‘ਇਜ਼ਮ’ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਨੇ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ‘ਤੇ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਪਹਿਰਾ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ? ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਪਾਸੇ ਰਹੀ ਜਿਹੇ ਜਿਹੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਗ਼ਦਰੀਆਂ ਨੇ ਚਿਤਵਿਆ ਸੀ (ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਏ ਸੀ ਜਾਂ ਮਾਰਕਸਵਾਦ ਨੂੰ) ਉਸ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਲੋਕ ਕੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ? ਸਿਰਫ ਇੱਕੋ ਗੱਲ ‘ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਕੌਣ ਸਿੱਖ ਸੀ ਜਾਂ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਸੀ? ਕੌਣ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਜਾਂ ਕੌਣ ਨਹੀਂ ਹੈ?

ਪ੍ਰਥਮੇ ਮਿਟਿਆ ਤਨ ਕਾ ਦੁਖ...

ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੫
ਪ੍ਰਥਮੇ ਮਿਟਿਆ ਤਨ ਕਾ ਦੁਖ॥
ਮਨ ਸਗਲ ਕਉ ਹੋਆ ਸੁਖ॥
ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਗੁਰ ਦੀਨੋ ਨਾਉ॥
ਬਲਿ ਬਲਿ ਤਿਸੁ ਸਤਿਗੁਰ ਕਉ ਜਾਉ॥੧॥
ਗੁਰੂ ਪੂਰਾ ਪਾਇਓ ਮੇਰੇ ਭਾਈ॥
ਰੋਗ ਸੰਗ ਸਭ ਦੁਖ ਬਿਨਾਸੇ
ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਸਰਣਾਈ॥ਰਹਾਉ॥
ਗੁਰ ਕੇ ਚਰਨ ਹਿਰਦੈ ਵਸਾਏ॥
ਮਨ ਚਿੰਤਤ ਸਗਲੇ ਫਲ ਪਾਏ॥
ਅਗਨਿ ਬੁਝੀ ਸਭ ਹੋਈ ਸਾਂਤਿ॥
ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਗੁਰਿ ਕੀਨੀ ਦਾਤਿ॥੨॥
ਨਿਥਾਵੇ ਕਉ ਗੁਰਿ ਦੀਨੋ ਥਾਨੁ॥
ਨਿਮਾਨੇ ਕਉ ਗੁਰਿ ਕੀਨੋ ਮਾਨੁ॥
ਬੰਧਨ ਕਾਟਿ ਸੇਵਕ ਕਰਿ ਰਾਖੇ॥
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਾਨੀ ਰਸਨਾ ਚਾਖੇ॥੩॥
ਵਡੈ ਭਾਗਿ ਪੂਜ ਗੁਰ ਚਰਨਾ॥
ਸਗਲ ਤਿਆਗਿ ਪਾਈ ਪ੍ਰਭ ਸਰਨਾ॥
ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜਾ ਕਉ ਭਇਆ ਦਇਆਲਾ॥
ਸੋ ਜਨੁ ਹੋਆ ਸਦਾ ਨਿਹਾਲਾ॥੪॥

ਗੁਰਦੇਵ ਪਿਤਾ ਜੀ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੋ ਮੇਰੇ ਭਾਈ! ਜਦ ਤੋਂ ਮੈਨੂੰ ਪੂਰਾ ਗੁਰੂ ਮਿਲ ਪਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਪੈਣ ਤੋਂ ਮੇਰੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਰੋਗ ਸੰਗ ਅਤੇ ਦੁਖ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਹੋ ਭਾਈ! ਜਦ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ, ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਤਨ ਸਰੀਰ ਦਾ ਸਾਰਾ ਦੁਖ ਮਿਟ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਨੂੰ ਅਨੰਦ ਦੀ

ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਪੂਰੇ ਗੁਰੂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਿਹਰ ਸਦਕਾ ਮੈਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਮਿਹਰਬਾਨ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਸਦਕਾ ਮੇਰੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਦੁੱਖ ਦਰਦ ਅਤੇ ਕਲੇਸ਼ ਦੂਰ ਹੋ ਗਏ। ਐਸੇ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਮੈਂ ਵਾਰ ਵਾਰ ਬਲਿਹਾਰ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ।

ਗੁਰ ਕੇ ਚਰਨ ਹਿਰਦੈ ਵਸਾਏ॥
ਮਨ ਚਿੰਤਤ ਸਗਲੇ ਫਲ ਪਾਏ॥
ਅਗਨਿ ਬੁਝੀ ਸਭ ਹੋਈ ਸਾਂਤਿ॥
ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਗੁਰਿ ਕੀਨੀ ਦਾਤਿ॥੨॥
ਸਾਹਿਬ ਪਿਤਾ ਜੀ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੋ ਭਾਈ! ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸੋਹਣੇ ਚਰਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵਸਾ ਲਿਆ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਸਦਕਾ ਮੈਨੂੰ ਚਿੰਤਤ, ਭਾਵ ਮਨ ਇੱਛਤ ਫਲਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਹੋ ਭਾਈ! ਅਗਨ ਬੁਝੀ, ਭਾਵ ਹੁਣ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਮੋਹ ਮਾਇਆ ਹਉਮੈ ਅਤੇ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਦੀ ਜੋ ਅੱਗ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਉਹ ਵੀ ਬੁਝ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਸਭ ਹੋਈ ਸਾਂਤਿ, ਭਾਵ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਹੁਣ ਪੂਰਨ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਠੰਢ ਪੈ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਆਨੰਦ ਮੈਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਦਕਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ।

ਨਿਥਾਵੇ ਕਉ ਗੁਰਿ ਦੀਨੋ ਥਾਨੁ॥
ਨਿਮਾਨੇ ਕਉ ਗੁਰਿ ਕੀਨੋ ਮਾਨੁ॥
ਬੰਧਨ ਕਾਟਿ ਸੇਵਕ ਕਰਿ ਰਾਖੇ॥
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਾਨੀ ਰਸਨਾ ਚਾਖੇ॥੩॥
ਹੋ ਭਾਈ! ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਵੀ ਸਹਾਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਪਰ ਗੁਰੂ

ਗੁਰਬਾਣੀ ਗਿਆਨ

ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਨਿਥਾਵੇਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਥਾਂ ਦਿੱਤੀ। ਮੈਨੂੰ ਨਿਮਾਣੇ ਜਿਹੇ ਜੀਵ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਬਿਠਾ ਕੇ ਮਾਣ, ਭਾਵ ਆਦਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਪੂਰੇ ਗੁਰੂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਮੋਹ ਮਾਇਆ ਦੇ ਸਾਰੇ ਬੰਧਨ ਕੱਟ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸੇਵਕ ਬਣਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਰੱਖ ਲਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਓਟ ਆਸਰਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਹੁਣ ਇਹ ਮੇਰੀ ਜੀਭਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਮਈ ਬਾਣੀ ਦਾ ਰਸ ਪੀ ਪੀ ਕੇ ਅਨੰਦ ਲੈ ਰਹੀ ਹੈ।

ਵਡੈ ਭਾਗਿ ਪੂਜ ਗੁਰ ਚਰਨਾ॥
ਸਗਲ ਤਿਆਗਿ ਪਾਈ ਪ੍ਰਭ ਸਰਨਾ॥
ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜਾ ਕਉ ਭਇਆ ਦਇਆਲਾ॥
ਸੋ ਜਨੁ ਹੋਆ ਸਦਾ ਨਿਹਾਲਾ॥੪॥

ਗੁਰਦੇਵ ਪਿਤਾ ਜੀ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੋ ਭਾਈ! ਵਡੈ ਭਾਗ, ਭਾਵ ਵੱਡਿਆਂ ਭਾਗਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਪੂਰੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨ ਪੁਜਣ, ਭਾਵ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਭਾਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਦਾ ਸਦਕਾ ਮੈਂ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਆਸਰੇ ਛੱਡ ਕੇ ਜਗਤ ਦੇ ਮਾਲਕ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਆ ਪਿਆ ਹਾਂ; ਤੇ ਹੋ ਭਾਈ! ਇਹ ਨਾਨਕ ਆਖਦਾ ਹੈ-ਜਿਸ ਵੀ ਜੀਵ ਉੱਤੇ ਗੁਰੂ ਦਿਆਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਜੀਵ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਹੀ ਨਿਹਾਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਭਾਵ ਆਤਮਕ ਅਵਸਥਾ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣਦਾ ਹੈ।

ਆਉ ਗੁਰੂ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਜੁੜੀਏ
-ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ
ਫੋਨ: 916-687-3536

ਮਹਿਬੂਬ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਬਾਰੇ ਬਹਿਸ ਬੇਲੋੜੀ

ਸੰਪਾਦਕ ਦੀ ਡਾਕ

ਅਮੋਲਕ ਪਿਆਰੇ,
ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਜਦੋਂ ਦਾ ਤੈਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਗਿਆ ਹਾਂ, ਤੇਰੇ ਚਾਅ ਅਤੇ ਸਿਰਤ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਤੇਰੇ ਮਿਸ਼ਨ ਵਿਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਇੰਟਰਨੈਟ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਕਦੀ 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਕ ਪੜ੍ਹਿਆ, ਚੰਗਾ ਲੱਗਿਆ। ਤੇਰੀ ਅਖਬਾਰ ਦੀ ਮਾਰ ਅਤੇ ਮਸ਼ਹੂਰੀ ਇੰਨੀ ਦੂਰ ਤੱਕ ਹੈ ਇਹ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੋ. ਗੁਰਤਰਨ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਮਹਿਬੂਬ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਭਾਈ ਮੱਘਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਲੜਕੇ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੁੱਖੀ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਪਹਿਲੀ ਦਸੰਬਰ ਵਾਲੇ ਅੰਕ ਵਿਚ 'ਪ੍ਰੋ. ਪੰਨੂ ਦੀ ਟਿੱਪਣੀ ਬਾਰੇ' ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਛਪਵਾਈ ਟਿੱਪਣੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਹੈ। ਹੈਰਾਨੀ ਵੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਇਸ ਚਿੱਠੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋ. ਗੁਰਤਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੇਰਾ ਨਾਂ ਭਾਵੇਂ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਪਰ ਸਾਰੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਇਤਨੇ ਸਿੱਧੇ ਹਨ ਕਿ ਮਹਿਬੂਬ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਪਿਛੋਕੜ ਜਾਨਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਝੱਟ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਾਰਾ ਤਰਨੀ ਮਾਸਟਰ ਦਾ ਹੀ ਹੈ। ਹਰਿੰਦਰ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਮਹਿਬੂਬ ਸਾਹਿਬ ਕਰਕੇ ਜਾਣਦੇ ਜਾਂ ਬੁਲਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਪ੍ਰੋ. ਗੁਰਤਰਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਿੰਡ ਅੰਦਰ ਪਹਿਚਾਣ ਅੱਜ ਤੱਕ ਵੀ ਤਰਨੀ ਮਾਸਟਰ ਵਜੋਂ ਹੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਵਿਚ ਛਪੀ ਚਿੱਠੀ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਰਹਿੰਦੇ ਸਾਡੇ ਭਤੀਜੇ ਕਲਵਿੰਦਰ ਗਿੱਲ ਦਾ ਫੋਨ ਆ ਗਿਆ ਕਿ ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਤੁਹਾਡੇ ਮਿੱਤਰ ਗੁਰਦਿਆਲ ਬੱਲ ਦਾ ਇਤਨਾ ਗੂੜ੍ਹਾ ਮਿੱਤਰ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਾਤਾ ਲੇਖ ਤੁਹਾਡੇ ਬਾਰੇ ਕਿਉਂ ਛਾਪਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਉਸੇ ਦਿਨ ਇਸ ਦਾ ਖੰਡਨ ਲਿਖ ਭੇਜਣ ਲਈ ਵਾਰ ਵਾਰ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਪਰ ਮੈਂ ਹਾਂਸੇ ਵਿਚ ਗੱਲ ਪਾ ਕੇ ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਟਾਲਿਆ। ਫਿਰ ਦੇ ਕੁ ਦਿਨ ਪਿਛੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਸਾਡੇ ਅਜੀਜ਼ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਦਾ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੋਨ ਆ ਗਿਆ।

ਮੇਰਾ ਮਹਿਬੂਬ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਨਿੱਘ, ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਰ ਗੁਰਤਰਨ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਉਲਟ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਜਾਂ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਮੈਂ ਕਦੀ ਕਿਸੇ ਵਿਵਾਦ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪਿਆ। ਕਦੀ ਲੋੜ ਹੀ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਲਿਖਣ-ਲਿਖਾਉਣ ਦੇ ਝੰਜਟ 'ਚ ਪੈਣ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਦੀ ਸੋਚਿਆ ਤੱਕ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਅਜੀਤ ਕੌਰ ਅਤੇ ਬਲਵੰਤ ਗਾਰਗੀ ਸਮੇਤ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਲਗਭਗ ਸਾਰੇ ਹੀ ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਨੇਤਿਓਂ ਵੇਖਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਪਰ ਉਪਰਲੇ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਦੀਆਂ ਮਰ੍ਹੂ ਮਰ੍ਹੂ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਅਕਸਰ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਹੀ ਪੱਲੇ ਪੈਂਦੀ ਰਹੀ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਮਹਿਬੂਬ

ਸਾਹਿਬ ਵਰਗਾ ਸਲੀਕੇ ਵਾਲਾ ਇਨਸਾਨ ਜਾਂ ਵਿਦਵਾਨ ਅੱਜ ਤੱਕ ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਇਆ।

ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਹੁਣ ਵੀ ਮੈਂ ਲਿਖਣੀਆਂ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਜੇ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਪ੍ਰੋ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਦਾ ਫੋਨ ਨਾ ਆਇਆ ਹੁੰਦਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਮਹਿਬੂਬ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵੱਲੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਦੇ ਖਟਾਈ ਵਿਚ ਪੈਣ ਦੀ ਸਾਰੀ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਪਤਾ ਸੀ। ਸਾਹਿਤ ਅਧਿਐਨ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮੁਖੀ ਪ੍ਰੋ. ਗੁਰਨੈਥ ਸਿੰਘ ਦਾ ਉਹ ਗੂੜ੍ਹਾ ਮਿੱਤਰ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਡੀ ਉਸ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਪਲ ਪਲ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਦੀ ਸਲਾਹ ਵੀ ਲੈਂਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਗੁਰਬਖਸ਼ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਭਰਾ ਜੀ 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਵਿਚ ਛਪੇ ਲੇਖ ਦਾ ਬੜਾ ਰੌਲਾ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਵਿਚਲੀ ਗੱਲ ਕੀ ਹੈ? ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮੱਘਰ ਦੇ ਲੜਕੇ ਸੁੱਖੀ ਦਾ ਫੋਨ (98725-25229) ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਖੁਦ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁੱਛ ਲਵੇ।

ਅੱਧੇ ਕੁ ਘੰਟੇ ਪਿਛੋਂ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਦਾ ਮੁੜ ਫੋਨ ਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸੁੱਖੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਾਹਿਬ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਖੇਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜੱਟ ਬੂਟ ਆਦਮੀ ਹਾਂ। ਗੱਲ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਹੀ ਗਈ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਜੇਕਰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਣਾ ਲੈਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸਾਹਿਬ ਜਾਂ ਚਾਚਾ ਜੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛ ਲਵੋ। ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਲੇਖ ਗੁਰਤਰਨ ਨੇ ਆਪ ਹੀ ਲਵਾ ਛੱਡਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਜ਼ਰੂਰ ਸੀ ਪਰ ਵਿਚਲਾ ਚੱਕਰ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ ਸੀ।

ਗੁਰਤਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮਹਿਬੂਬ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਇਕੋ ਇਕ ਸੁਭਚਿੰਤਕ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸੁੱਖੀ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਲਿਖੀ ਚਿੱਠੀ ਵਿਚ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, “ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗੁਰਤਰਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਦੋਸਤੀ ਬਾਰੇ ਜੱਗ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਦੇ ਕਿਵੇਂ ਅੰਗ-ਸੰਗ ਸਨ। ਦੋਸਤੀ ਵਿਚ ਇਕ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਬੰਦੇ ਨੇ ਹੀ ਵਕਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫਰਕ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਉਹ ਫਿਰ ਘੁਲ ਮਿਲ ਗਏ ਸਨ। ਜਿਹੜੇ ਬੰਦੇ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫਰਕ ਪਵਾਇਆ ਸੀ, ਮੇਰੇ ਚਾਚਾ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਪਿਛੋਂ ਮੇਲ ਜੋਲ ਘਟਾ ਲਿਆ ਸੀ।”

ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਓਭੜ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਤਰਨ ਸਿੰਘ ਕੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਸੱਚਾਈ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮਹਿਬੂਬ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਗੁਰਤਰਨ ਨਾਲ ਦੋਸਤੀ ਸੀ ਪਰ ਪਿੰਡ ਅਤੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਦੇ ਲੋਕ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਦੀਆਂ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਤੋਂ ਅਕਸਰ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਮੇਰਾ ਆਪਣਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਆਪੋ ਵਿਚ ਗੁਰਤਰਨ ਬਾਰੇ ਘੱਟ ਹੀ ਕਦੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੀ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਪ੍ਰਤੀ ਨਾਪਸੰਦਗੀ

ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਬਾਰੇ ਬੜੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਤਾ ਸੀ। ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਮੇਰੇ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਮਨ 'ਚ ਪਈ ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਹਿਰ ਹੁਣ ਆ ਕੇ ਕਿਉਂ ਜੱਗ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੀ ਹੈ?

ਮਹਿਬੂਬ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਤੋਂ ਚਿੱਤਰਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਖਿਡਾਰੀਆਂ, ਵੱਡੇ ਸ਼ਿਕਾਰੀਆਂ, ਰਾਗੀਆਂ, ਢਾਡੀਆਂ, ਆਸਕਾਂ, ਪਹਿਲਵਾਨਾਂ ਅਤੇ ਚੰਗੇ ਬਾਗਬਾਨਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਹਰ ਵਧੀਆ ਚੀਜ਼ ਨਾਲ ਇਸ਼ਕ ਸੀ। ਪਹਿਲਵਾਨ ਕਿੱਕਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗਾਮੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪੇਲੇ, ਮਾਰਾਡੋਨਾ, ਧਿਆਨ ਚੰਦ, ਸਮੀਉਲਾ, ਹਸਨ ਸਰਦਾਰ ਅਤੇ ਕਬੱਡੀ ਵਾਲੇ ਸਰਵਣ ਸਮੇਤ ਹਰ ਖੇਡ ਦੇ ਚੋਟੀ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਬਾਰੇ ਅਹਿਮ ਵੇਰਵੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯਾਦ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤਾਂ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਸੀ। ਉਹ 1968 ਵਿਚ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ, ਗੁੜ੍ਹਦੀਵਾਲਾ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਲੱਗੇ ਸਨ। ਉਹ ਇਲਾਕਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨੀਂ ਅੰਬਾਂ ਦੇ ਬਾਗਾਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਬੱਧੀ ਉਹ ਅੰਬਾਂ ਦੀ ਹਰ ਬਹਾਰ ਮੌਕੇ ਸਾਨੂੰ ਸੱਦਦੇ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਕਿਸਮ ਦੇ ਅੰਬ ਸਾਡੇ ਲਈ ਖਰੀਦ ਕੇ ਰੱਖਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਚੇਚੇ ਸੱਦੇ 'ਤੇ ਕਈ ਵਾਰੀ ਮੈਂ ਇਕੱਲਾ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। ਥੋੜ੍ਹਾ ਬਹੁਤ ਲੇਟ ਹੋ ਜਾਣਾ ਤਾਂ ਉਹ ਘੰਟੇ ਵਿਚ ਹੀ ਚਾਰ ਚਾਰ ਗੇੜੇ ਘਰੋਂ ਬੱਸ ਅੰਬ ਦੇ ਮਾਰ ਗਏ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਇੰਨੀ ਸ਼ਿੱਦਤ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ। ਫਿਰ ਜਦੋਂ ਕਦੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਜਾਂ ਪਿੰਡ ਆਉਣਾ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਰਾਤ ਨਾ ਠਹਿਰੇ ਹੋਣ ਤੇ ਜੇ ਕਿਧਰੇ ਸਿੱਧੇ ਪਿੰਡ ਆ ਵੀ ਜਾਣਾ ਤਾਂ ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫੋਨ ਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਿੰਡੋਂ ਆ ਕੇ ਲੈ ਜਾਵਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਾਂਸੇ ਮਖੌਲ ਦਾ ਆਪਣਾ ਹੀ ਢੰਗ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਸੀ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਪਿਛੋਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਦਾ ਗੇੜਾ ਮਾਰਨ ਦੀ ਖੋਹ ਪੈਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ ਸੀ। ਪਰ ਪਿੰਡ ਆ ਕੇ ਕੁਝ ਦੇਰ ਪਿਛੋਂ ਹੀ 'ਚੁਗਲੀ ਨਿੰਦਿਆਂ' ਦਾ ਦਰਬਾਰ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ 'ਮਨ ਬੜਾ ਘਬਰਾਉਂਦਾ' ਸੀ।

ਪਿੰਡ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲੋਕ ਆਮ ਹੀ ਕਹਿੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਗੁੜ੍ਹਦੀਵਾਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਘਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ, ਉਹ ਪਿੰਡ ਆ ਕੇ ਰਹਿਣ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਲਗ ਪੈਂਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਦਿਲੀ ਹਿਤੈਸੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਨ ਦੇਣਾ; ਸਦਾ ਖਲਲ ਪਾਈ ਰਖਣਾ ਹੈ।

ਇਹ ਮਾੜੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰੋ. ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ ਅਤੇ ਗੁਰਤਰਨ ਸਿੰਘ ਮਹਿਬੂਬ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਬੇਲੋੜੀ ਬਹਿਸ ਵਿਚ ਪਏ

ਹਨ। ਮਹਿਬੂਬ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਪੈਸੇ ਧੋਲੇ ਦਾ ਲਾਲਚ ਜਾਂ ਇਨਾਮਾਂ ਸਨਮਾਨਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਖਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪਰ ਪ੍ਰੋ. ਪੰਨੂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੁਸਤਕ 'ਇਲਾਹੀ ਨਦਰ ਦੇ ਪੈਂਡੇ' ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਜਿਲਦ ਆਪਣੇ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸਟੱਡੀਜ਼ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਵੱਡਾ ਫੰਕਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਰਿਲੀਜ਼ ਕਰਵਾਈ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਗੁਰਤਰਨ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਉਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ ਅਤੇ ਪੰਨੂ ਕੋਲੋਂ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਨਾਂ ਬਾਰੇ ਭੁਲੇਖੇ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਬੇਲੋੜੀ ਤੁਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਕਿਤਾਬ ਵਾਲੇ ਸਮਾਗਮ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਬਾਅਦ ਹੀ 'ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ' ਬਾਰੇ ਬਹਿਸ ਛਿੜ ਪਈ। ਇਹ ਸ਼ਾਇਦ ਸੰਨ 2000 ਸਾਲ ਦੇ ਅੱਧ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਮਹਿਬੂਬ ਸਾਹਿਬ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ ਸਨ। ਪੰਨੂ 'ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ' ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਦਾ ਗੁਰਜ਼ਧਾਰੀ ਮੁੱਦਈ ਹੈ। ਦੋਵਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਉਦੋਂ ਚਿੱਠੀ ਪੱਤਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਜੋ ਕਿ ਬੜੀ ਛੇਤੀ ਕੁਤੱਤਣ ਵਿਚ ਬਦਲ ਗਿਆ ਸੀ। ਮਹਿਬੂਬ ਸਾਹਿਬ ਤਾਂ ਗੱਲ ਛੱਡ ਗਏ ਸਨ ਪਰ ਲੱਗਦਾ ਪੰਨੂ ਨੇ ਉਹ ਪੁਰਾਣੀ ਖੁੰਦਕ ਮਨੋ ਗਵਾਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਗੁਰਬਖਸ਼ ਦੀ ਕਾਲ ਤੋਂ ਇਕ ਰਾਤ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰਤਰਨ ਦੀ 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਵਾਲੀ ਇਸੇ ਚਿੱਠੀ ਬਾਰੇ ਮੈਨੂੰ ਪੰਨੂ ਦਾ ਵੀ ਲੰਮਾ ਫੋਨ ਆਇਆ ਸੀ।

ਮਹਿਬੂਬ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਤਰਜਮੇ ਲਈ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਵਜੋਂ ਅਪਨਾਉਣ ਖਾਤਰ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਨੂੰ ਰਜਾਮੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਅਸੀਂ ਬੜੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਸਾਡੇ ਮਿੱਤਰ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪਰਾਗ ਨੇ ਮੇਰੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਹੀ ਪੱਤਰ ਡਰਾਫਟ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਢੀਡਸਾ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਬੀਰਦੇਵਿੰਦਰ ਕੋਲੋਂ ਮੈਂ ਹੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਫਾਰਵਰਡ ਕਰਵਾਇਆ। ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਨੇ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਨੁਵਾਦ ਲਈ ਕਈ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਸਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਸਮਾਂ ਅਤੇ ਫਰਸਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਗੁਰਦਿਆਲ ਬੱਲ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ 'ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਮਿੱਤਰ ਗੁਰਦੇਵ ਚੌਹਾਨ ਦਾ ਨਾਂ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਆਇਆ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਸਹਿਮਤ ਸਨ। ਉਹ ਖੁਦ ਵੀ ਇਹ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਰ ਹੀ ਭਾਣਾ ਵਧਰ ਗਿਆ। ਉਹ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਖਟਾਈ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰੇ ਨਾ ਚੜ੍ਹਨ ਦਾ ਨਿੱਜੀ ਅਫਸੋਸ ਹੈ।

ਮਹਿਬੂਬ ਸਾਹਿਬ ਬਾਰੇ ਸਾਡੇ ਭਰਾ ਹਰਪਾਲ ਪੰਨੂ ਨੂੰ ਚਾਰ ਇਤਰਾਜ਼ ਹਨ। ਉਸ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਇਤਰਾਜ਼ ਮਹਿਬੂਬ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਬਾਣੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਦੇ ਖੰਡਨ ਬਾਰੇ ਹੈ। ਦੂਸਰਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਰਤਕ ਦੀ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਅਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਬਾਰੇ ਹੈ। ਤੀਸਰਾ, ਮਹਿਬੂਬ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਇਨਾਮ ਬਾਰੇ ਹੈ।

ਚੌਥਾ ਇਤਰਾਜ਼ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਤੋਂ ਲਈ ਮਾਇਕ ਸਹਾਇਤਾ ਬਾਰੇ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪੰਨੂ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦੋ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਾਂਗਾ। ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਅੰਤਿਮ ਫੈਸਲਾ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ 'ਤੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਪੰਨੂ ਦੇ ਮਗਰਲੇ ਦੋਵੇਂ ਇਤਰਾਜ਼ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਮਹਿਬੂਬ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਮੈਂ ਕੋਈ ਪੈਗੰਬਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੁਦ ਆਪਣੇ ਬਾਰੇ ਕਦੀ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਭੁਲੇਖਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪਰ ਉਹ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਇਨਸਾਨ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਇਨਾਮ ਲੈਣ ਲਈ ਕੋਈ ਤਿਕਤਮ ਲੜਾਉਣ ਬਾਰੇ ਤੋਹਮਤ ਲਗਾਉਣੀ ਤਾਂ ਛੱਡੋ, ਸੋਚਣਾ ਵੀ ਬੜਾ ਵੱਡਾ ਪਾਪ ਹੈ। ਇਹ ਬੜੀ ਮਾੜੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਜੋ ਪੰਨੂ ਸਾਹਿਬ ਹੋਏ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਨਾਮ ਦੇਣ ਦਵਾਉਣ ਲਈ ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਹਿੰਮਤ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਹ ਕੇਵਲ ਤੇ ਕੇਵਲ ਬਾਬਾ ਨੂਰਾ (ਡਾ. ਸੁਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂਰ) ਸੀ, ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। 'ਝਨਾ ਦੀ ਰਾਤ' ਦਾ ਕੋਈ ਪੰਨਾ ਪਾੜ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਹੀਂ ਭੇਜਿਆ ਸੀ। ਸੇਕਸਪੀਅਰ ਦੇ ਨਾਟਕ 'ਮੈਕਬੈਥ' ਦੀਆਂ ਚੜੇਲਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਵਾਲੇ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਵੱਲ ਸੰਕੇਤ ਕਰਦੀ ਇਕੋ ਇਕ ਸਤਰ 'ਤੇ ਲਕੀਰ ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਫੇਰੀ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕਿਸੇ ਜਮ੍ਹਾ ਘਟਾਓ ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਾਬੇ ਨੂਰ ਨੇ ਹੀ ਫੇਰੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਛਿੜਿਆ ਵਿਵਾਦ ਹੋਰ ਵੀ ਮਾੜੀ ਗੱਲ ਸੀ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਕੋਲੋਂ ਮਾਲੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਮਾਮਲਾ ਤਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਨਿਗੂਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨ ਨੂੰ ਵੀ ਦਿਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।

ਮਹਿਬੂਬ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣ ਲਈ ਸੱਦੇ ਆਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਦੀ ਇਤਨੀ ਲਗਨ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਸੱਦੇ ਬਾਰੇ ਕਦੀ ਸੋਚਿਆ ਤਕ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਗੁੜ੍ਹਦੀਵਾਲਾ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕਾਲਜ ਸੀ। ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਝਗੜਿਆਂ ਕਾਰਨ ਕਈ ਵਾਰ ਵਰ੍ਹਾ ਵਰ੍ਹਾ ਤਨਖਾਹ ਹੀ ਨਾ ਮਿਲਣੀ। ਮਾਇਕ ਪੱਖੋਂ ਹੱਥ ਤੰਗ ਹੋਇਆ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਘਰ ਨਾ ਬਣਾਇਆ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਆਖਰੀ ਵਰ੍ਹਿਆਂ 'ਚ ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਘਰੇਲੀ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਆਈਆਂ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗਾ ਤੇ ਚਾਹਾਂਗਾ ਕਿ ਸਾਡਾ ਵੀਰ ਪੰਨੂ ਵੀ ਜ਼ਰਾ ਸੰਜਮ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲਵੇ।

ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਪਾਲਪੁਰ ਦੀ ਚਿੱਠੀ ਵੀ ਮੈਂ ਪੜ੍ਹੀ ਹੈ। ਚੰਗੀ ਲੱਗੀ ਹੈ।

-ਰਫਪਾਲ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ
ਸਾਬਕਾ ਡਾਇਰੈਕਟਰ
ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬ
ਫੋਨ: 91-92560-08600

ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਸ. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੀ ਰੋਲਣ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਨੂੜੀ ਰੱਖਣ ਦੇ ਮੁੱਦਈ ਇੱਕ ਪਿਛੋਂ ਇੱਕ ਆਪਣੇ ਚਿਹਰੇ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪੁਰਾਣੇ ਤੇ ਨਵੇਂ ਪੈਂਤੜਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਪਟਾਰੀਆਂ, ਇਸ ਇੱਕੀਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਪੁਲਾੜ ਯੁਗ ਵਿਚ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਮੂਰਖ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਖੋਲ੍ਹ ਰਹੇ ਹਨ। ਬੇਸ਼ਕ ਅੰਤ ਨੂੰ ਹੋਣਾ ਤਾਂ ਉਹੀ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਕਰੇਗਾ 'ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਮੀਆਂ' ਪਰ ਇਸ ਭੇਖੀ ਚਰਚਾ ਦਾ ਜੁਆਬ ਸਾਡੇ ਪੰਥ ਦੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਨਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਾ ਕਈ ਵਾਰ ਸਾਡੇ ਲਈ ਬੇਚੈਨੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਗਾਡੀ ਰਾਹ ਨੇ ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਲਈ ਜੋ ਪੂਰਨੇ ਪਾ ਕੇ ਦਿੱਤੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਹੋਰ ਹੀ ਭੰਬਲਭੂਸੇ ਅਤੇ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਮਾਰਗ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਸਮਾਂ ਨਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਇਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਵੀਰ/ਭੈਣ ਵੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਿਆਣੇ ਅਤੇ ਸੁਲਝੇ ਹੋਏ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਪਰਖੇ ਹੋਏ ਨਿਰਮਲ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਅਪਨਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਸਫਲਾ ਕਰਨ। ਪਰ ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹੁੰ ਹੀ ਖਾ ਲਈ ਹੋਈ ਹੈ ਤਾਂ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਰਹਿਬਰਾਂ ਦੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਚਲ ਲੈਣ

ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੀ ਰੋਲਣ ਲਈ?

ਦੇਣ, ਅੜਿਕੇ ਨਾ ਬਣਨ।

ਖਾਲਸਤਾਨ ਕੋਈ ਹਉਆ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਾਮਰੇਡ ਵੀਰ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਸਮਝ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਖਾਲਸਤਾਨ ਤਾਂ ਗੁਰਮਤਿ ਗਾਡੀ ਰਾਹ ਦੀ ਰਾਜ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਹੈ ਤੇ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਇਲਾਹੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ 'ਚ ਰੰਗੇ ਰਾਜ ਦਾ ਮਾਡਲ ਹੈ, ਬੇਗਮਪੁਰਾ ਹੈ ਤੇ ਇੱਕ ਹਲੇਮੀ ਰਾਜ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਪੂਰਾ ਯਕੀਨ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਇਸ ਹਲੇਮੀ ਰਾਜ ਦੇ ਦੁਨੀਆਂ ਨੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਲਏ ਤੇ ਸਮਝ ਲਿਆ ਤਾਂ ਸਮੁੱਚੇ ਸੰਸਾਰ ਨੇ ਲੋਕਰਾਜ, ਸਾਮਰਾਜਵਾਦ, ਮਾਰਕਸਵਾਦ, ਪੂਜੀਵਾਦ, ਸਮਾਜਵਾਦ ਆਦਿ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਇਸ ਖਾਲਸਤਾਨਵਾਦ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਨੂੰ ਅਪਨਾ ਲੈਣਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਹਰ ਭਾਈ ਲਾਲੇ ਕਿਰਤੀ ਦਾ ਵਾਰਸ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੀ ਭੋਗੇਗਾ। ਇਸ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਾਮ ਜਪਣਾ ਹੋਵੇਗਾ (ਇਸ ਨੂੰ ਕਾਮਰੇਡ ਵੀਰ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਸਕਣਗੇ), ਸੱਚੀ-ਸੁੱਚੀ ਕਿਰਤ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਉਸ ਕਿਰਤ ਕਮਾਈ ਨੂੰ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਕੇ ਛਕਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਸ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਖਾਲਸਤਾਨ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਚੰਗੇ ਹੰਢੇ ਹੋਏ ਲੇਖਕ ਅਤੇ ਕਾਮਰੇਡ ਲੱਗਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖ ਨੌਜੁਆਨਾਂ ਦੇ ਘਾਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਬਹੁਤ ਬੇਚੈਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਭਾਈ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲੜਾ ਹੀ ਕਹਿੰਦੇ

ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ 'ਸਾਰੇ ਮਸਲਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਇੱਕ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਲਾਵਾਰਸ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦਾ ਹੋਰ ਵੀ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਵਿਸ਼ਾ ਦੇ ਦੇਵੇ।' ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਜਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਅੱਗੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਉਲਝੇ ਹੋਏ ਵਿਸ਼ੇ ਹਨ, ਸਾਡੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਜਾਂ ਹਲ ਕਰਨ ਯੋਗ। ਅਗਰ ਕੁਝ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਸਿਰਫ ਸਿੱਖਾਂ ਉਪਰ ਹੋ ਰਹੇ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਲੈ ਕੇ ਅੱਗੇ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਮਾੜੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਕੀ ਗੱਲ ਹੈ? ਫਿਰ ਆਹ ਅਖੌਤੀ ਜਮਹੂਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸਭਾ ਵਰਗੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬਹੁਤ ਆਸਾਂ ਹਨ, ਦੀ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਉਪਰ ਚਾਨਣਾ ਤਾਂ ਪਾਓ! ਇਕੱਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਛੱਡੋ, ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਛੱਡੋ, ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਕਿਹੜੀਆਂ-ਕਿਹੜੀਆਂ ਲੋਕ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਨੂੰ ਦਲੇਰੀ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੱਥ ਪਾਇਆ ਹੈ? ਤੁਹਾਡੇ ਕਹਿਣ ਅਨੁਸਾਰ ਜੇ ਸਿੱਖ ਖਾਤਕਿਆਂ ਨੇ ਕਾਮਰੇਡਾਂ ਨੂੰ ਕਰੜੇ ਹੱਥੀਂ ਲਿਆ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਹੀ ਦੱਸੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਮਰੇਡ ਵੀਰਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਫਿਰਕੂ ਕੇਂਦਰੀ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਹਿੰਦੂ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ (ਪੈਸੇ ਅਤੇ ਤਰੱਕੀਆਂ ਦੇ ਭੁੱਖੇ, ਸਭ ਨਹੀਂ, ਗੁਲਾਮਾਂ ਦਾ ਟੋਲਾ) ਦੇ ਸੰਦ ਬਣਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੀ ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ? ਤੁਸੀਂ ਬੜੇ ਸਿਆਣੇ ਲਗਦੇ

ਹੋ। ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਹੀ ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਕੀਤਾ ਦੱਸ ਦੇਵੋ। ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਹੁਣ ਵੀ ਇਸ ਸਭਾ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਭਖਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਖਿਲਾਫ ਸਟੈਂਡ ਲੈਣ ਦੀ ਕੋਈ ਆਸ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਂ, ਰਿਣ ਉਤਾਰ ਯਾਤਰਾ ਵਾਂਗ ਇਕ ਖ਼ਬਰ ਜ਼ਰੂਰ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਸਿੰਗਾਰ ਕੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਲੁਆ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸੋ, ਅਸੀਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਉਹ ਮਸਲੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਆਪਣੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਜਾਹਰ ਕਰੋ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਜਾਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕਾਮਰੇਡ ਕਾਡਰ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਰੂਪ ਵਿਚ, ਨਾ ਕਿ ਗੱਲੀ-ਬਾਤੀ। ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੇ ਮੇਲਿਆਂ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਝੋਲੀ 'ਚ ਪਾਉਣ ਦੀਆਂ ਨੀਵੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਖੇਡੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਨੇ ਹਰ ਰੋਜ਼। ਤੀਆਂ, ਗਿੱਧੇ-ਭੰਗਤੇ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਮੇਲਿਆਂ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਗੁਰਮਤਿ ਸਭਿਆਚਾਰ ਪਲੀਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਕਾਮਰੇਡ ਧਰਮ ਅਤੇ ਰੱਬ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ, ਉਹ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਬਣਨ ਲਈ ਹਰ ਥਾਂ ਤਰਲੋਮੰਛੀ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ।

ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ 1947 ਵੇਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਹਿੰਦੂ ਲੀਡਰਾਂ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਵਾਅਦਿਆਂ ਉਪਰ ਭਰੋਸਾ ਕਰਕੇ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਹੋਈ ਜੋੜੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸੇ ਲਈ ਹੀ 93% ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਵੀ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ। ਅੱਗੇ

ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਇਹ ਵੀ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ 1947 ਮਗਰੋਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਧੋਖਾ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਇਹ ਵੀ ਦਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸੇ ਲਈ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕੀਤੇ ਪਰ ਅਫਸੋਸ, ਮਗਰੋਂ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਉਸ ਸਟੈਂਡ ਉਪਰ ਪਹਿਰਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਦਸਤਖਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦਾ ਸਾਥ ਵੀ ਦੇਈ ਗਏ। ਅੱਜ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਜਦੋਂਜਹਿਦ 1947 ਸਮੇਂ ਕੀਤੇ ਵਾਅਦਿਆਂ ਦੁਆਲੇ ਹੀ ਘੁੰਮ ਰਹੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਮਤਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਐਲਾਨਨਾਮਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਉਭਾਰ, ਭਾਵੇਂ ਸਿੱਖ ਖਾਤਕੂਵਾਦ ਅਤੇ ਭਾਵੇਂ ਖਾਲਸਤਾਨ ਸੀ ਅਤੇ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਅੱਜ ਇਸ ਸੋਚ ਦਾ ਅਖਾੜਾ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਪੰਥ ਦਰਦੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਖੁੰਡਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰ ਹਫਤੇ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਭਾਰਤੀ ਪਹਿਲਵਾਨ ਇਸ ਵਿਚ ਨਿੱਤਰਦਾ ਹੈ। ਪੰਥ ਦਰਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਅੱਗੇ ਪਿਛੇ ਕਰਕੇ ਜਾਂ ਸਮਾਂ ਲੰਘਾ ਕੇ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕੱਟ ਵੱਢ ਕੇ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਛਿੱਦੇ ਕਾਮਰੇਡਾਂ ਦੇ ਲੇਖ ਤੇ ਬਿਆਨ ਇਹ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ 'ਸੰਪਾਦਕੀ ਨੋਟ' ਲਾ ਕੇ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਇੱਕ ਸੋ ਦਸ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਯਕੀਨ ਹੈ ਕਿ ਅਖੀਰ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲ 1947 ਦੀ ਲਕੀਰ ਤੋਂ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ।

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਮਾਂ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਚਿੰਜ ਹੈ ਉਸ ਦੀ ਗੋਦੀ ਵਿਚ ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਖੇਡਣਾ। ਇਸ ਦਾਤ ਲਈ ਮਾਂਵਾਂ ਲੱਖਾਂ ਜ਼ਫਰ ਜਾਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਧੰਨ ਨੇ ਉਹ ਮਾਂਵਾਂ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੇ ਟੋਟੇ-ਟੋਟੇ ਕਰਵਾ ਕੇ ਝੋਲੀ ਪਵਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਹੱਥੀ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣ ਲਈ ਜੰਗ ਵਿਚ ਤੋਰਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਅੱਖਾਂ ‘ਚੋਂ ਹੰਝੂ ਨਹੀਂ ਕੋਰਦੀਆਂ। ਧੰਨ ਹੈ ਉਹ ਪਿਤਾ, ਜਿਹੜਾ ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਹੁੰਦੇ ਵੇਖ ਕੇ ਵੀ ਇਹੋ ਆਖਦਾ ਹੈ,

ਇਨ ਪੁੱਤਰਨ ਕੇ ਸੀਸ ਪਰ
ਵਾਰ ਦੀਏ ਸੁਤ ਚਾਰ।
ਚਾਰ ਮੂਏ ਤੋਂ ਕਿਆ ਹੂਆ
ਜੀਵਤ ਕਈ ਹਜ਼ਾਰ।
ਇਹੀ ਹੈ ਇਸ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਾਕੇ ਦੀ ਗਾਥਾ
ਜਿਸ ਦਾ ਅੱਖਰ-ਅੱਖਰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਗਵਾਹੀ

ਡਾ. ਅਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਟੱਲੇਵਾਲੀਆ
ਫੋਨ: 91-98146-99446

ਭਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ੁਲਮ ਸਾਹਮਣੇ ਅਣਖੀ ਲੋਕ ਭੀਸ ਨਹੀਂ ਝੁਕਾਉਂਦੇ। ਇਹ ਵੀ ਇੱਕ ਸੱਚਾਈ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਇਨਸਾਨ ਇਤਿਹਾਸ ਤੋਂ ਕੁੱਝ ਸਿਖਦੇ ਨਹੀਂ ਉਹ ਹੀ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਣ ਦੇ ਜਿੰਮੇਵਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਰਬਲਾ ਵਿਚ ਹਜ਼ਰਤ ਅਲੀ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਹਸਨ, ਹੁਸੈਨ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਦੇ ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੇ ਵਜ਼ੀਰ ਖਾਨ ਨੇ ਉਸ ਸਾਕੇ ਤੋਂ ਕੁੱਝ ਸਿੱਖਿਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਦੁਹਰਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰਅਤ ਨਾ ਕਰਦਾ।

‘ਸਾਕਾ ਸਰਹਿੰਦ’ ਕਿਉਂ ਵਾਪਰਿਆ? ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਲੜਾਈ, ਜੋ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮਈ 1704 ਈ: (ਸੰਮਤ 1761) ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਸੀ, ਲਗਾਤਾਰ ਸੱਤ ਮਹੀਨੇ ਚੱਲਦੀ ਰਹੀ। ਕਿਲੇ ਅੰਦਰ ਸਿੰਘਾਂ ਕੋਲ ਰਾਸ਼ਨ ਪਾਣੀ ਮੁੱਕ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਧਰ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਅਤੇ ਮੁਗਲਾਂ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਵੀ ਹੋਰ ਬਹੁਤਾ ਚਿਰ ਲੜਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੇ ਕੁਰਾਨ ਦੀਆਂ ਅਤੇ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਨੇ ਗੁਰੂਆਂ ਦੀਆਂ ਝੂਠੀਆਂ ਸਹੁਆਂ ਖਾ ਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋਲੋਂ ਅਨੰਦਪੁਰ ਦਾ ਕਿਲ੍ਹਾ ਖਾਲੀ ਕਰਵਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਮੁੜ ਕੇ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ ਪਰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਕਿ ਇਹ ਮੱਕਾਰ, ਚਾਲਬਾਜ਼ ਲੋਕ ਕਦੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਆਖੀ ਗੱਲ ਤੋਂ ਮੁਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਅਤੇ ਕੁੱਝ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਕਹਿਣ ‘ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਿਲ੍ਹਾ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਰੋਪੜ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵੱਲ ਨੂੰ ਵਧਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਅਜੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਵਹੀਰ ਸਰਸਾ ਨਦੀ ਕੰਢੇ ਹੀ ਪਹੁੰਚਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪਿੱਛੋਂ ਆ ਰਹੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੀ ਫੌਜ ਨੇ ਮੁੜ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸਰਸਾ ਨਦੀ ਵਿਚ ਉਸ ਵੇਲੇ ਹੜ੍ਹ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਸਥਾਨ ‘ਤੇ ਲਹੂ ਡੋਲਵੀਂ ਟੱਕਰ ਹੋਈ। ਬਹੁਤ ਕੀਮਤੀ ਇਤਿਹਾਸ ਸਰਸਾ ਨਦੀ ਵਿਚ ਰੁੜ ਗਿਆ। ਇਸੇ ਹੀ ਸਥਾਨ ‘ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਖੇਰੂ-ਖੇਰੂ ਹੋ ਗਿਆ, ਵੱਡੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ, ਪਿਤਾ ਗੁਰੂ

ਨਿੱਕੀਆਂ ਜਿੰਦਾਂ ਵੱਡੇ ਸਾਕੇ

ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਕੁੱਝ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਚਮਕੌਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਚਲੇ ਗਏ, ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਅਤੇ ਬਿਰਧ ਮਾਂ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਇਕੱਲੇ ਰਹਿ ਗਏ। ਪੋਹ ਦੀ ਰੁੱਤ, ਕਹਿਰਾਂ ਦੀ ਸਰਦੀ, ਦੋ ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਬਾਲ ਦਾਦੀ ਦੀ ਉਂਗਲੀ ਫੜ ਕੇ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਦੀ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਹਨੇਰੇ ਨੂੰ ਚੀਰਦੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਔਕੜਾਂ ਭਰੇ ਸਫ਼ਰ ਨੂੰ ਤੈਅ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇੰਜ ਤੁਰਦੇ-ਤੁਰਦੇ ਗੰਗੂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ, ਜੋ ਕਿ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦਾ ਰਸੋਈਆ ਸੀ, ਦੇ ਪਿੰਡ ਸਹੇੜੀ ਜਾ ਪਹੁੰਚੇ। ਉਹ ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਦਾਦੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰੇ ਲੈ ਗਿਆ। ਦਾਦੀ ਕੋਲ ਕੁੱਝ ਗਹਿਣੇ ਅਤੇ ਕੁੱਝ ਪੈਸੇ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਪੋਟਲੀ ਵਿਚ ਪਾਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਬੱਸ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਹਿਣਿਆਂ ਅਤੇ ਹੀਰਿਆਂ ਦੀ ਚਮਕ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅੰਨ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੀਮਤੀ ਵਸਤੂਆਂ ਨੂੰ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨ ਲਈ ਹੀਰਿਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਸੋਹਣੇ ਛੋਟੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਿਆ। ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦਾ ਰਸੋਈਆ ਸੀ ਪਰ ਸ਼ਾਇਦ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਗੁਰੂ ਦੁਆਰਾ ਸਾਜਿਆ ਖਾਲਸਾ, ਜੋ ਨੀਰਾਂ ਨੂੰ ਉੱਚ ਬਣਾਉਂਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਚੱਲੀ ਆ ਰਹੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਦੀ ਰੀਤ ਨੂੰ ਭਸਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਨਾ ਜਰਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਾਪੀ ਮਨ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਮੌਕਾ ਗੁਆਉਣਾ ਉਸ ਨੇ ਮੁਨਾਸਿਬ ਨਾ ਸਮਝਿਆ ਹੋਵੇ।

ਸਹੇੜੀ ਦੇ ਚੌਧਰੀ ਅਤੇ ਗੰਗੂ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਇਤਲਾਹ ਮੋਰਿੰਡੇ ਦੇ ਰੰਘੜ ਕੋਲ ਕੀਤੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਨੂੰ ਵਜ਼ੀਰ ਖਾਨ ਕੋਲ ਫੜਾ ਕੇ ਉਹ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਇਨਾਮ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲੈਣ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਨੇ ਮਿਲ ਕੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਵਜ਼ੀਰ ਖਾਨ ਦੇ ਬੰਦੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਅਤੇ ਦਾਦੀ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਰਾਤ ਠੰਡੇ ਬੁਰਜ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ, ਉਹ ਬੁਰਜ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ‘ਚੰਡਾਲ ਬੁਰਜ’ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਚਾਰ ਬੰਸ ਸਨ, ਨਾ ਉਪਰ ਕੋਈ ਛੱਤ ਸੀ, ਲੋਹੇ ਦੇ ਸਰੀਏ ਵਾਲੇ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਸਨ। ਪੋਹ ਦੀ ਠੰਡੀ ਹਵਾ ਕਲੇਜਿਆਂ ਨੂੰ ਚੀਰ ਕੇ ਲੰਘ ਰਹੀ ਸੀ ਪਰ ਸਿਦਕ ਦੇ ਪੱਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਦਾਦੇ ਦੇ ਪੋਤੇ ਆਪਣੀ ਦਾਦੀ ਮਾਂ ਦੀ ਨਿੱਘੀ ਬੁੱਕਲ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣ ਰਹੇ ਸਨ। ਮਖ਼ਮਲਾਂ ‘ਤੇ ਸੋਣ ਵਾਲੇ, ਛੱਤੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਭੋਜਨ ਬਾਣ ਵਾਲੇ ਅੱਜ ਭੁੱਖਣ-ਭਾਣੇ ਠੰਡੇ ਬੁਰਜ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਦਾਦੀ ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਸੁਣ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਹ ਬਾਤਾਂ ਕੋਈ ਕਲਪਨਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਸਗੋਂ ਸੱਚ ਦੇ ਰਾਹ ‘ਤੇ ਤੁਰੇ ਪਾਧੀਆਂ ਨੂੰ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਔਕੜਾਂ ਨੂੰ ਖਿੱਤੇ ਮੱਥੇ ਸਹਿਣ ਕਰਨ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਦਾਦੀ ਮਾਂ ਸਮਝਾ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਬੱਚਿਓ ਦਾਦਾ ਜੀ ਦੀ ਚਿੱਟੀ ਪੱਗ ਨੂੰ ਦਾਗ ਲੱਗਣ ਤੋਂ ਬਚਾਇਓ ਭਾਵੇਂ ਤੁਹਾਡਾ ਸੀਸ ਕੱਟ ਜਾਵੇ। ਦਾਦੀ ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਨਸੀਹਤਾਂ ਤੇ ਫੁੱਲ ਚੜ੍ਹਾਉਂਦਿਆਂ

ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ, ਸਿਰ ਦੇ ਕੇ ਸਿਦਕ ਬਚਾਵਾਂਗੇ। 24 ਦਸੰਬਰ 1704 ਈ: ਦਾ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਿਆ, ਠੰਡੇ ਬੁਰਜ ਵਿਚੋਂ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਲੈਣ ਲਈ ਸਿਪਾਹੀ ਆਏ। ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਵਰਣਨ ਔਲਾ ਯਾਰ ਖਾਂ ਜੋਗੀ ‘ਸ਼ਹੀਦਾਨਿ ਵਫ਼ਾ’ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ,

ਜਾਨੇ ਸੇ ਪਹਿਲੇ ਆਉਂ
ਗਲੇ ਸੇ ਲਗਾ ਤੋ ਲੂੰ,
ਕੇਸੋਂ ਕੇ ਕੰਘੀ ਕਰੂੰ
ਜਰਾ ਧੁਲਾ ਤੋ ਲੂੰ,
ਪਿਆਰੇ ਸਰੋਂ ਪੋ ਨਨ੍ਹੀ ਸੀ
ਕਲਗੀ ਸਜਾ ਤੋ ਲੂੰ,
ਮਰਨੇ ਸੇ ਪਹਿਲੇ ਤੁਮ ਕੋ
ਦੁਲਹਾ ਬਨਾ ਤੋ ਲੂੰ।
ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਵਜ਼ੀਰ ਖਾਨ ਦੀ

ਕਚਹਿਰੀ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੇ ਕਚਹਿਰੀ ਵਿਚ ਖਲੋ ਕੇ ਗੱਜ ਕੇ ‘ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਿਹ’ ਬੁਲਾਈ। ਇਹ ਦੇਖ ਕੇ ਸੂਬਾ ਕੰਬ ਉਠਿਆ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਰਾਹੀਂ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਕਚਹਿਰੀ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ, ਉਹ ਬਹੁਤ ਨੀਵਾਂ ਸੀ ਤਾਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਅੰਦਰ ਵੜਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨੀਵੀਂ ਪੈ ਜਾਵੇ ਪਰ ਅਣਖ ਨਾਲ ਜਿਉਣ ਵਾਲੇ ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੀ ਧੌਣ ਕਾਇਰਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਝੁਕ ਸਕਦੀ।

ਸੂਬੇ ਨੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਧਰਮ ਤੋਂ ਡੁਲਾਉਣ ਦੇ ਲੱਖਾਂ ਯਤਨ ਕੀਤੇ। ਤਰ੍ਹਾਂ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਲਚ ਦਿੱਤੇ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਇਸਲਾਮ ਕਬੂਲ ਕਰ ਲੈਣ। ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਕਰਤਾ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੋਰਿੰਡੇ ਦੇ ਇੱਕ ਅਹਿਲਕਾਰ ਨੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਅਤੇ ਭਰਾ ਚਮਕੌਰ ਦੀ ਜੰਗ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਹਨ ਸੋ ਤੁਹਾਡਾ ਕੋਈ

ਆਸਰਾ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਇਸਲਾਮ ਕਬੂਲ ਕਰ ਲਵੋ ਤਾਂ ਵਜ਼ੀਰ ਖਾਨ ਤੁਹਾਡੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ, ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਓਂ ਪਿਤਾ ਤੁਹਾਰਾ॥ ਗਢ ਚਮਕੌਰ ਘੇਰ ਗਹਿ ਮਾਰਾ॥ ਤਹਿ ਤੁਮਰੇ ਦੈ ਭ੍ਰਾਤ ਪ੍ਰਹਾਰੇ॥ ਸੰਗੀ ਸਿੰਘ ਸਕਲ ਸੋ ਮਾਰੇ॥ ਅੱਗੋਂ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੇ ਜੁਆਬ ਦਿੱਤਾ, ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੋ ਪਿਤਾ ਹਮਾਰਾ॥ ਜਗ ਮਹਿ ਕੌਨ ਸਕੇ ਤਿੰਹ ਮਾਰਾ॥ ਜਿਮ ਆਕਾਸ਼ ਕੋ ਕਿਆ ਕੋਈ ਮਾਰਹਿ॥ ਕੌਨ ਅੰਧੇਰੀ ਕੋ ਨਿਰਵਾਰਹਿ॥ ਸੂਬੇ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੇ ਜੁਆਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਆਸਰੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਆਸਰੇ ਦੀ ਲੋੜ

ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ‘ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼

ਮਲੇਰਕੋਟਲੇ ਦਾ ਨਵਾਬ ਸ਼ੇਰ ਮੁਹੰਮਦ ਖਾਨ ਵੀ ਉਥੇ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਉਹ ਉਠ ਖਲੋਤਾ, ਉਹਨੇ ‘ਹਾਅ ਦਾ ਨਾਅਰਾ’ ਮਾਰਿਆ, ਵਜ਼ੀਰ ਖਾਨ ਬੱਚਿਆਂ ਉਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਪਾਪ ਹੈ, ਇਸਲਾਮ ਇਸ ਪਾਪ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਇਸ ਹਾਅ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਵਜ਼ੀਰ ਖਾਨ ਦਾ ਮਨ ਕੁੱਝ ਬਦਲਿਆ ਪਰ ਕੋਲ ਬੈਠੇ ਸੁੱਚਾ ਨੰਦ ਨੇ ਭਾਨੀ ਮਾਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, “ਵਜ਼ੀਰ ਖਾਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਜਿਉਂਦੇ ਛੱਡ ਕੇ ਤੂੰ ਸੁੱਖ ਦੀ ਨੀਂਦ ਨਹੀਂ ਸੌਂ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੂੰ ਅਤੇ ਸੱਪ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਜਾਣਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਗਲਤੀ ਹੈ।” ਬੱਸ ਫਿਰ ਕੀ ਸੀ ਉਹ ਅੰਤਿਮ ਘੜੀ ਆ ਗਈ। ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਜਿਉਂਦਿਆਂ ਨੂੰ ਨੀਹਾਂ ਵਿਚ ਚਿਣਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਅਜੇ ਕੰਧ ਛਾਤੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚੀ ਸੀ ਕਿ ਇੱਟਾਂ ਦਾ ਇਹ ਢਾਂਚਾ ਧੜਮ ਕਰਕੇ ਡਿੱਗ ਪਿਆ। ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਬੇਹੋਸ਼ੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਹੀ ਜੇਲ੍ਹ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਮੁੜ ਹੋਸ਼ ਵਿਚ ਆ ਗਏ।

ਕੁੱਝ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਤੀਜੀ ਪੇਸ਼ੀ 26 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਅਤੇ ਕੁੱਝ ਮੁਤਾਬਿਕ 27 ਦਸੰਬਰ 1704 ਈ: ਨੂੰ ਹੋਈ। ਇਸਲਾਮ ਕਬੂਲ ਕਰਨ ਦੀ ਰਟ ਮੁੜ ਦੁਹਰਾਈ ਗਈ ਪਰ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੇ ਸਿਦਕ ਦੇ ਪੱਕੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਪ੍ਰਣ ਦੁਹਰਾਇਆ ਅਤੇ ਸੂਬੇ ਨੇ ਆਪਣਾ ਆਖਰੀ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤਾ, “ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਕਲਮ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ।” ਸਾਸ਼ਲ ਬੇਗ ਤੇ ਬਾਸ਼ਲ ਬੇਗ ਨਾਮੀ ਦੋ ਭਰਾਵਾਂ ਨੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਕੋਹ-ਕੋਹ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਕਿਹੜੀ ਅੱਖ ਸੀ ਜਿਹੜੀ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਦੇਖ-ਸੁਣ ਕੇ ਨਾ ਰੋਈ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਤੱਥ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ‘ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼’ ਦੇ ਕਰਤਾ ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਕਰਦਿਆਂ ਲਿਖਦੇ ਹਨ,

ਸਾਸ਼ਲ ਬੇਗ ਅਰ ਬਾਸ਼ਲ ਬੇਗ।
ਉਭੈ ਜਲਾਦਨ ਖਿਚ ਕੈ ਤੇਗ।
ਤਿਸਹੀ ਠਉਰ ਖਰਿਓ ਕੈ ਸੀਸ।
ਤੁਰਤ ਉਤਾਰੇ ਦੁਸ਼ੈਂ ਰੀਸ।
ਤੇਰਾਂ ਪੋਹ ਬਾ ਮੰਗਲਵਾਰ।
ਮਚਿਓ ਸ਼ਹਿਰ ਮੇਂ ਹਾਹਾਕਾਰ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਨੀਹਾਂ ਵਿਚ ਦਮ ਘੁੱਟਣ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਕਲਮ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਇਸ ਦੁਖਦਾਈ ਖ਼ਬਰ ਦਾ ਪਤਾ ਜਦੋਂ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਦਮਾ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾ ਗਏ। ਇਹ ਧਾਰਨਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਨੇ ਬੁਰਜ ਤੋਂ ਛਾਲ ਮਾਰ ਕੇ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਔਰਤ ਜੋ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਕੌਮ ਤੋਂ ਕੁਰਬਾਨ ਹੋਣ ਵੇਲੇ ਨਹੀਂ ਡੋਲੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਹੱਥੀ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣ ਲਈ ਤੋਰਿਆ, ਉਹ ਐਨੀ ਬੁਜ਼ਦਿਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਕਿ ਬੁਰਜ ਤੋਂ ਛਾਲ ਮਾਰ ਕੇ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਲਵੇ। ਦੂਸਰਾ, ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਕਰਨਾ ਵਰਜਿਤ ਹੈ। ਇਥੇ ਹੀ ਬੱਸ ਨਹੀਂ ਕਈ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਇਹ ਵੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਨੂੰ ਬੁਰਜ ਤੋਂ ਧੱਕਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪੱਖ ਤੇ ਖਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਉਤਰਦੀਆਂ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਬਿਰਧ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਸਨ। ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਭੁੱਖਣ-ਭਾਣੇ ਠੰਡੇ ਬੁਰਜ ਵਿਚ ਕੈਦ ਸਨ। ਪੋਹ ਦੀ ਠੰਡੀ ਹਵਾ ਅਤੇ ਭੁੱਖ ਨੇ ਹੀ ਸਰੀਰ ਕਾਫੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਵੀ ਆਪਣਾ ਸਰੀਰ ਤਿਆਗ ਗਏ।

ਟੋਡਰ ਮੱਲ ਖੱਤਰੀ ਨੇ ਮੋਹਰਾਂ ਵਿਛਾ ਕੇ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦੀ ਅਤੇ ਤਿੰਨਾਂ ਦੇਹਾਂ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਸੰਸਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਾਕਾ 13 ਪੋਹ ਸੰਮਤ 1761 ਨੂੰ ਵਾਪਰਿਆ। ਭਾਵੇਂ ਵਜ਼ੀਰ ਖਾਨ ਨੇ ਦੋ ਚਮਕਦੇ ਹੀਰਿਆਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਸੂਰੋਂ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਰੋਲ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਉਹ ਸੂਰਮੇ ਤਾਂ ਅਮਰ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਨੇ ਬੰਦੇ ਵਰਗੇ ਵੈਰਾਗੀ ਸਾਧੂਆਂ ਦੇ ਮਨ ‘ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਅਸਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਡੇਰੇ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਖੂਨ ਦਾ ਛਿੱਟਾ ਡੁਲਿਆ ਵੀ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕਰਦੇ, ਐਨੇ ਡੁੱਲੇ ਖੂਨ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਪਾਪੀ ਕੋਲੋਂ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਪੱਕੀ ਧਾਰ ਗਏ ਅਤੇ ਸਰਹਿੰਦ ਦੀ ਇੱਟ ਨਾਲ ਇੱਟ ਖੜਕਾ ਦਿੱਤੀ।

ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੀ ਰੋਲਣ ਲਈ?

(ਸਫਾ 25 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਇਹ ਭਾਵੇਂ ਅੱਜ ਕਰ ਲਵੇ ਭਾਵੇਂ ਹੋਰ 50 ਸਾਲਾਂ ਨੂੰ। ਭਾਵੇਂ ਹੋਰ ਦਸ ਲੱਖ ਸਿੱਖ ਮਾਰ ਕੇ ਕਰ ਲਵੇ। ਰਹੀ ਗੱਲ ਕਾਮਰੋਡਾਂ ਦੀ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਫਲਸਫੇ ਅਗੇ ਇਸ ਫਲਸਫੇ ਦੀ ਬਹੁਤ ਕਮਜ਼ੋਰ ਜਿਹੀ, ਬੱਕੀ ਜਿਹੀ, ਨਿਤਾਣੀ ਜਿਹੀ, ਹੰਝੀ ਜਿਹੀ ਅਤੇ ਮੁਰਦਾ ਜਿਹੀ ਥਾਂ ਹੈ। ਸ. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ. ਰਾਜਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਹੀਂ ਇਹ ਸਮਝ ਗਏ ਹਨ। ਵੀਰ ਬਰਸਟ, ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ, ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ, ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪਰਾਗ, ਡਾ. ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ, ਅਭੈ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਅਤੇ ਛਿੱਦੇ ਕਾਮਰੋਡ ਵੀਰ ਆਪਣੀਆਂ ਪੀਲੀਆਂ ਕਲਮਾਂ ਘਸਾ-ਘਸਾ ਕੇ ‘ਓਤਕ ਸੱਚ ਰਹੀ’ ‘ਤੇ ਆ ਕੇ ‘ਸੈਦ ਖਾਨ ਦੀ ਤਲਵਾਰ’ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਰੱਖ ਦੇਣਗੇ। ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਪੱਕਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ।

ਲਿਖਣਵਾਲਾ ਤਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਹੈ, ਫਿਰ ਸਹੀ। ਆਪਣੇ ਪੰਥ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਸੇ ਪੰਥ ਦੇਖੀ ਦਾ ਬੇਚੈਨ ਦਿਲ ਦੁੱਖ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਹਮਦਰਦ ਸਮਝ ਕੇ ਮਾਫ਼ ਕਰ ਦੇਣਾ ਜੀ।

-ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ

ਫੋਨ: 510-557-9168

ਅਣਜਾਣ ਰਿਸ਼ਤਾ

ਬਰਸਾਤ ਦੇ ਦਿਨ ਸਨ। ਬਾਹਰ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਮੀਂਹ ਪੈ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਅੱਜ ਤਬੀਅਤ ਖਰਾਬ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਫੈਕਟਰੀ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਫੈਕਟਰੀ ਵਿਚ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰ ਸੀ। ਉਸ ਚਾਹ ਦਾ ਕੱਪ ਲਿਆ ਅਤੇ ਟੀ ਵੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬਹਿ ਖਬਰਾਂ ਦੇਖਣ ਲੱਗਾ। ਟੀ ਵੀ ‘ਤੇ ਇੱਕ ਬੱਸ ਹਾਦਸੇ ਦੀ ਖਬਰ ਆਉਣ ਲੱਗੀ। ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਲੋਕ ਇਸ ਹਾਦਸੇ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ ਸਨ। ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਦਮ ਨਮੀ ਆ ਗਈ। ਇਹ ਉਹੋ ਹੀ ਬਸ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਉਹ ਰੋਜ਼ ਕੰਮ ‘ਤੇ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਪਲ ਦੀ ਪਲ ਸੋਚ ਆਈ, ਜੇ ਮੈਂ ਅੱਜ ਛੁੱਟੀ ਨਾ ਕੀਤੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਵੀ ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਜਾਂ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ।

ਅਚਾਨਕ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸੋਚ ਆਈ। ਉਸ ਆਪਣਾ ਸਕੂਟਰ ਚੁੱਕਿਆ ਅਤੇ ਹਾਦਸੇ ਵਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾ ਵਲ ਨੂੰ ਤੁਰ ਪਿਆ। ਹਾਦਸੇ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਬਿਖਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਦਾ ਚੀਖ-ਚਿਹਾੜਾ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਕ ਮੁਸਾਫਰ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਦੇਖ ਕੇ ਬਲਦੇਵ

ਸਿੰਘ ਦਾ ਇਕ ਦਮ ਉਚੀ ਉਚੀ ਰੋਣ ਨਿੱਕਲ ਗਿਆ। ਲਾਸ਼ ਬਣਿਆ ਮੁੰਡਾ ਕੋਈ ਪੱਚੀਆਂ ਕੁ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਸੀ। ਕੋਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਇਹ ਮੁੰਡਾ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਸਕਾ ਸਬੰਧੀ ਸੀ। ਪਲ ਦੀ ਪਲ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਾ ਸੁੱਝਿਆ ਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਹਾਂ ਨਿੱਕਲ ਗਈ। ਲੋਕ ਉਸ ਨੂੰ ਹੌਸਲਾ ਦੇਣ ਲੱਗੇ।

ਫਿਰ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੋਚਣ ਲੱਗਾ, ਕੀ ਸੀ ਰਿਸ਼ਤਾ ਉਸ ਦਾ ਇਸ ਮੁੰਡੇ ਨਾਲ? ਉਸ ਨੂੰ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਵੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਗੱਲ ਸਿਰਫ ਇੰਨੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਇਸੇ ਬੱਸੇ ਇਕੱਠੇ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਬਲਦੇਵ ਨੂੰ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਤਾ ਕਿ ਉਹ ਮੁੰਡਾ ਕਿਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਤੇ ਪੜ੍ਹਨ ਜਾਂਦਾ ਹੈ? ਬਸ ਰੋਜ਼ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਮਿਲਦੇ ਅਤੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਮੁਸਕਾਣ ਵਟਾਉਂਦੇ। ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਉਹ ਮੁੰਡਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਪਣਾ ਆਪਣਾ ਲੱਗਦਾ। ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਫਿਰ ਸੋਚਣ ਲੱਗਾ, ਕੀ ਸੀ ਰਿਸ਼ਤਾ ਉਸ ਦਾ ਇਸ ਮੁੰਡੇ ਨਾਲ? ਜਿਸ ਲਈ ਉਹ ਉਚੀ ਉਚੀ ਰੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਕੋਈ ਅਣਜਾਣ ਰਿਸ਼ਤਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

-ਰਾਜਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ

ਆਖਰੀ ਬਰਸੀ

ਭੁੱਖੀ ਤਿਹਾਈ ਰੂਹ, ਐਤਕੀ ਵੀ ਲੰਮੀ ਉਡਾਰੀ ਮਾਰ ਕੇ ਰੋਸ਼ਨਦਾਨ ਵਿਚ ਆ ਬੈਠੀ। ਆਉਂਦੀ ਵੀ ਕਿਉਂ ਨਾ? ਸੇਠ ਦੁਰਗਾ ਦਾਸ ਦੀ ਆਪਣੀ ਬਰਸੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਹਦੀ ਵਿਛੜੀ ਆਤਮਾ ਆਪਣੇ ਘਰ ਹੀ ਫੇਰਾ ਨਾ ਪਾਵੇ? ਰੂਹਾਂ ਏਨੀਆਂ ਨਿਰਮੋਹੀਆਂ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ!

ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਕੋਠੀ ਵਿਚ ਪੂਜਾ ਪਾਠ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਚੁਤਰਫੀਂ ਮਹਿਕਾਂ ਖਿਡੀਆਂ ਸਨ। ਖਾਲਸ ਘਿਉਂਦੇ ਹਵਾਨ ਦੀ ਮਹਿਕ! ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਦੀ ਮਨ ਲੁਭਾਉਂਦੀ ਵਾਸ਼ਨਾ!

ਬਾਹਰਲਾ ਗੇਟ ਵੜਦਿਆਂ ਹੀ ਠੰਢੇ ਵਰਤਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਮਹਿਮਾਨ

ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਬਿਲਿੰਗ
ਫੋਨ: 91-82849-09596

ਦਾ ਦਿਲ ਕਰੇ ਤਾਂ ਉਹ ਠੰਢੀ ਕੋਫ਼ੀ ਪੀਵੇ, ਚਾਹੇ ਮਿਲਕ ਬਦਾਮ ਦੀਆਂ ਠੰਢੀਆਂ-ਮਿੱਠੀਆਂ ਘੁੱਟਾਂ ਭਰੇ, ਭਾਵੇਂ ਸਰਦ ਦੁੱਧ ਦਾ ਪਿਆਲਾ ਛਕੇ! ਖਾਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਬੇਦਿਆਂ ਲਈ ਖਾਸ ਸ਼ਰਬਤ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸੀ।

ਦੁਕਾਨ ਦੀ ਪਿੱਠ ਨਾਲ ਲੱਗਦੀ ਬੈਠਕ ਵਿਚ ਬੀਨ-ਢਿੱਡਾ ਪੁਜਾਰੀ ਸਰਦਾਈ ਘੱਟ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮਹਿਲ-ਨੁਮਾ ਮਕਾਨ ਦਾ ਇੱਕ ਪਾਸਾ ਇਕੱਲੇ ਹਲਵਾਈਆਂ, ਬੈਰਿਆਂ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮਿਆਨੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਹੀ ਮੱਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਛੱਤੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਭੋਜਨ ਪਰੋਸੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ।

ਰੂਹ ਨੇ ਫੇਰ ਵੱਡੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੇਖਿਆ। ਸਵਰਗਵਾਸੀ ਸੇਠ ਦੁਰਗਾ ਦਾਸ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਮੂਹਰੇ, ਦੂਰ ਸੜਕ ਤੱਕ ਕਨਾਤਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਖੂਬ ਰੌਣਕ-ਮੇਲਾ ਸੀ। ਨਾਨੀ ਦੀ ਘੜਾਨੀ 'ਕੋਠੀ ਹੋਈ ਫਿਰਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਅੱਗ-ਸਾਕ ਵੀ ਬੁਲਾਏ ਗਏ ਸਨ ਜਿਹੜੇ ਉਹਦੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਘੱਟ ਹੀ ਮੂੰਹ ਦਿਖਾਉਂਦੇ। ਫੇਰ ਮੂੰਹ-ਮੁਲਾਹਜ਼ੇਦਾਰਾਂ, ਪੇਂਡੂ ਗਾਹਕਾਂ ਅਤੇ ਆੜ੍ਹਤ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਦੀਆਂ ਪੱਕੀਆਂ ਸਾਮੀਆਂ ਸਨ। ਸ਼ਹਿਰੀ ਪੜਵੰਤੇ ਵੱਖਰੇ ਸਨ।

ਸੇਠ ਜੀ ਦੀ ਛੋਟੀ ਨੂੰ ਉਰਮਿਲਾ ਦੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ, ਬਾਉ ਜੀ ਦੀ ਇਹ ਪੰਜਵੀਂ ਤੇ ਆਖਰੀ ਬਰਸੀ ਸੀ।

“ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਾਂ-ਧੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ਗਨ-ਸਗਾਰਤ ਵੀ ਕਰਨੇ ਨੇ। ਹੁਣ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਮਰਿਆ-ਖਪਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਬੋਲ੍ਹੇ ਰੋਈ ਜਾਣੈ?”

ਧੂਮ-ਧੜੱਕੇ ਦਾ ਇਹ ਵੀ ਇੱਕ ਕਾਰਨ ਸੀ।

ਰੋਸ਼ਨਦਾਨ ਵਿਚ ਬੈਠੀ ਰੂਹ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਪਾਠ ਕਰਦੇ ਦੁੱਧ ਚਿੱਟੇ ਪਹਿਰਾਵੇ ਵਾਲੇ ਪੁਜਾਰੀ ਵੱਲ ਦੇਖਿਆ। ਫੇਰ ਉਸ ਦੀ ਸੂਰਤ ਮਹੰਤ ਤੋਂ ਹਟ ਕੇ ਮਕਾਨ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਵਿਹੜੇ 'ਚ ਬਣੀ ਰਸੋਈ ਵੱਲ ਗਈ। ਰਸੋਈ ਦੀ ਛੱਤ ਉਪਰੋਂ ਉਸ ਦੇ ਬਰਤਨ ਗਾਇਬ ਸਨ। ਨਾ ਪਿੱਤਲ ਦਾ ਕੰਗਣੀ ਵਾਲਾ ਗਲਾਸ! ਨਾ ਹੀ ਭਰਤ ਦੀ ਕੋਲੀ।

“ਹੱਦ ਹੋਗੀ! ਮੇਰੀ ਔਲਾਦ ਮੈਨੂੰ ਏਡੀ ਛੇਤੀਓਂ ਭੁੱਲ ਗਈ?”

ਰਸੋਈ ਉੱਤੇ ਹੋ ਕੇ ਪੱਕੀ ਪੌੜੀ ਸਿੱਧੀ ਤਿਆਸਵੀਂ ਮੰਜ਼ਿਲ ਉਪਰ ਜਾ ਚੜ੍ਹਦੀ।

ਇਸ ਕੋਠੀ ਨੂੰ ਲੱਗੀ ਢਾਈ ਲੱਖ ਇੰਟ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਉੱਤੇ ਜਿਵੇਂ ਸੇਠ ਜੀ ਦਾ ਨਾਉਂ ਉੱਕਰਿਆ ਸੀ। ਕਿੰਨੇ ਖੂਨ-ਪਸੀਨੇ ਦੀ ਕਮਾਈ ਸੀ ਉਸ ਦੀ। ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਂ ਉਹਦੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ।

ਉਸ ਨੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਜੁਆਨੀ ਵਿਚ ਪਿੰਡ-ਪਿੰਡ, ਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਫੇਰੀ ਪਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬੱਤੇ ਪੀਣ ਲਾਇਆ ਸੀ।

“ਪੀ ਲਓ, ਬਈ ਸਰਦਾਰੋ! ਠੰਢੇ ਠਾਰ ਬੱਤੇ। ਆ ਗਿਆ ਸੋਡਾ ਜਾਇਕੇਦਾਰ! ਕਰ ਲਓ ਰੂਹਾਂ ਠੰਢੀਆਂ! ਬੁਝਾ ਲਓ ਮਨਾਂ ਦੀ ਪਿਆਸ।”

ਸਾਉਣ ਦੇ ਇੱਕ-ਦੋ ਮੀਂਹ ਡਿੱਗ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਫੇਰ ਮੇਲਿਆਂ-ਟੂਰਨਾਮੈਂਟਾਂ ਦੇ ਮੌਸਮ ਵਿਚ ਉਹ ਰੰਦੇ ਵਾਲੀ ਬਰਫ਼ ਵੇਚਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ।

“ਖਾ ਲਓ, ਬਰਫ਼ ਦੇ ਪੇੜੇ! ਗੋਲੇ

ਲੇਖਕ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਬਿਲਿੰਗ ਨੇ ‘ਨਰੰਜਣ ਮਸ਼ਾਲਚੀ’, ‘ਖੇੜੇ ਸੁੱਖ ਵਿਹੜੇ ਸੁੱਖ’, ‘ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹਾਂ ਉਤੇ’ ਅਤੇ ‘ਪੱਤ ਕੁਮਲਾ ਗਏ’ ਨਾਵਲ ਲਿਖੇ ਅਤੇ ‘ਮੌਤ ਦੇ ਸਾਥੇ ਹੋਣ’, ‘ਆਪਣਾ ਖੂਨ’ ਤੇ ‘ਨਿਆਜ਼’ ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਿਹ ਛਪਵਾਏ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਸਮਾਜਕ-ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਤੱਥ ਚੋਖੀ ਮਿਕਦਾਰ ਵਿਚ ਨਮੂਦਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਗੀਤ ਤੇ ਸੰਗੀਤ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਤਕਰੀਬਨ ਰਚਨਾ ਦਾ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਛਾਪੀ ਜਾ ਰਹੀ ਕਹਾਣੀ ‘ਆਖਰੀ ਬਰਸੀ’ ਉਮਰ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਹਿਰ ਦਾ ਦਰਦ ਬਿਆਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਹਿਜ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਮਾਜਕ ਤਾਣੇ-ਬਾਣੇ ਦੀਆਂ ਗੂੰਝਲਾਂ ਖੋਲ੍ਹੀਆਂ ਹਨ। –ਸੰਪਾਦਕ

ਰੰਗਦਾਰ!”

ਚੰਦੀ ਹੋਈ ਡਲੇ ਦੀ ਬਰਫ਼ ਨੂੰ ਕਾਗਜ਼ ਦੀਆਂ ਪਲੇਟਾਂ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਰੰਗ ਦੀਆਂ ਧਾਰੀਆਂ ਬਣਾਉਂਦਾ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਮੇਲੇ-ਮਸਾਹਬੇ 'ਤੇ ਉੱਚੀ ਹੋਕਾ ਦਿੰਦਾ—

“ਆ ਜੋ ਸੋਹਣਿਓ, ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਕਰ ਲਓ ਦਿਲਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ!”

ਦੁਰਗਾ ਬਰਫ਼ ਲਿਆਈ ਜਾਂਦਾ, ਨਾਲੇ ਖੰਡ ਦਾ ਪਲੇਬਣ ਲਾਈ ਜਾਂਦਾ!

ਇੱਕ ਖਾਈ ਜਾਂਦਾ, ਦੂਆ ਕੋਲ ਖੜ੍ਹਾ ਪਛਤਾਈ ਜਾਂਦਾ!

ਤੀਆ ਬਾਰੇ ਬਾਰ ਪੁਆਈ ਜਾਂਦਾ...

ਉਸ ਦਾ ਇਹ ਗਾਉਣ ਸੁਣ ਕੇ ਜੁਆਕਾਂ ਦੇ ਤਾਂ ਕੀ, ਸਿਆਣਿਆਂ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਵੀ ਲਾਲਾਂ ਡਿੱਗਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀਆਂ।

ਸੀਜ਼ਨ ਖਤਮ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਸਾਬਣ ਤੇਲ ਅਤੇ ਚਾਹ-ਚੀਨੀ ਦੀ ਫੇਰੀ ਲਾਉਂਦਾ। ਨਾਲੇ ਨਾਲ ਸੋਏ-ਸੌਂਫ਼, ਲਸਣ-ਮੋਢੀ, ਸਰ੍ਹੋਂ-ਤਾਰਾਮੀਰਾ-ਜੋ ਵੀ ਮਿਲਦਾ, ਖਰੀਦੀ ਤੁਰਿਆ ਜਾਂਦਾ।

ਲਹੂਰਾਂ ਦੀ ਏਸ ਕਮਾਈ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਅੱਠਾਂ ਜੀਆਂ ਦੀ ਟੱਬਰੀ ਦਾ ਲਾਘਾ ਵੀ ਲੰਘੀ ਜਾਂਦਾ, ਏਸ ਖਾਰੀ ਦੇ ਪੰਜ ਉਸ ਦੀ ਸਾਰੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਚੰਗੀ ਪਰਚੋਂ ਵੀ ਪੈ ਗਈ।

ਕੁਝ ਦਿਨ ਲੰਘੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਸਬੇ ਵਿਚ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਕੋਠੜੀ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਲੈ ਕੇ ਮੂਹਰੇ ਇੱਕ ਛੋਟੀ ਲਿਖ ਕੇ ਲਟਕਾ ਦਿੱਤੀ:

“ਬਹਿਲੋਲਪੁਰੀਏ ਦੁਰਗੇ ਦੀ ਪਰਚੂਨ ਦੀ ਹੱਟੀ!”

ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਵਾਕਫ਼ ਗਾਹਕਾਂ ਦਾ ਧੱਕਾ ਪੈਣ ਲੱਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਬਾਹਰਲੀ ਰੋਡ ਪੱਕੀ ਹੋਈ ਅਤੇ ਸਾਰਾ ਬਾਜ਼ਾਰ ਉਪਰ ਨੂੰ ਖਿਸਕਣ ਲੱਗਿਆ ਤਾਂ ਰੇਲ ਦਾ ਫਾਟਕ ਟੱਪ ਕੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਸੱਜੀ ਤਰਫ਼ ਜੀ.ਟੀ. ਰੋਡ ਤੋਂ ਦੂਰ ਇੱਕ ਹੋਰ ਚਮਕਵਾਂ ਛੱਟਾ ਆਉਂਦੇ-ਜਾਂਦੇ ਗਾਹਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਦਾ:

“ਬਹਿਲੋਲਪੁਰੀਏ ਸੇਠਾਂ ਦੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਬੋਕ ਦੀ ਹੱਟੀ!”

ਦੁਰਗੇ ਤੋਂ ਉਹ ਦੁਰਗਾ ਦਾਸ ਬਣਿਆ ਸੀ ਤੇ ਫੇਰ ਸੇਠ ਦੁਰਗਾ ਦਾਸ! ਫਰਕ ਇਹ ਵੀ ਪੈ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਹੁਣ ਉਹਦੇ ਆਸਣ ਉੱਤੇ ਉਹਦਾ ਵੱਡਾ ਲੜਕਾ ਚੂਨੀ ਲਾਲ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੁੰਦਾ। ਛੋਟਾ ਮੂਨੀ ਲਾਲ ਸੌਂਦਾ ਤੋਲਦਾ। ਨਿੱਕਾ ਛਟਾਕੀ ਮੱਲ ਭਰ ਭਰ ਬਾਟੇ ਅੰਦਰੋਂ ਢੋਈ ਜਾਂਦਾ। ਸੇਠ ਦੁਰਗਾ ਦਾਸ ਵੀ ਵਿਹਲਾ ਕਿਵੇਂ ਬਹਿ ਸਕਦਾ ਸੀ! ਉਹ ਦੁਕਾਨ ਮੂਹਰੇ ਖੜ੍ਹੀ ਟਾਹਲੀ ਹੇਠ ਡਾਹੇ ਬੈਠ ਉੱਤੇ ਬੈਠਾ ਸੜਕ 'ਤੇ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਗਾਹਕਾਂ ਨੂੰ ਬੜੇ ਹੌਸਲੇ ਨਾਲ ਹਾਕਾਂ ਮਾਰਦਾ, “ਆ ਜੋ ਬੀਬੀ! ਲੈ ਜੋ ਸਾਊ, ਕੀ ਚਾਹੀਦਾ!”

“ਸਰਦਾਰ ਜੀ! ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਬੋਡਾ ਕਾਹਦਾ ਰੋਸਾ? ਆ ਜੋ ਬਾਦਸ਼ਾਹੋ! ਬੋਡੀ ਆਪਣੀ ਦੁਕਾਨ ਐ। ਦੁਰਗੇ ਦੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੱਟੀ!”

ਜੇ ਕੋਈ ਡੌਰ-ਡੌਰ ਤੁਰੀ ਜਾਂਦੀ, ਓਪਰੀ ਜਨਾਨੀ ਆ ਕੇ ਪੁੱਛਦੀ; “ਬਾਬਾ, ਭਲਾ ਬਲੋਲਪੁਰੀਆਂ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਕਿਹੜੀ ਹੋਈ?” ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਟੋਢੀ, ਲਾਜਵਰੀ ਪੱਗ ਨੂੰ ਥਾਂ ਸਿਰ ਕਰਦਾ ਦੁਰਗਾ ਦਾਸ ਮਹਾਜਨ ਬੜਾ ਹੁੱਬ ਕੇ ਆਖਦਾ, “ਏਹੀ ਐ ਸਾਊ, ਬਹਿਲੋਲਪੁਰੀਏ ਸੇਠਾਂ ਦੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੱਟੀ! ਤੇਰੇ ਦੌਲਤਖਾਨੇ ਕਿੱਥੇ ਨੇ ਬੀਬਾ?”

ਆਪਣੇ ਕੁਲ-ਪ੍ਰੋਹਤ ਦੀ ਰੀਸੇ ਦੁਰਗਾ ਵੀ ਪਗੜੀ ਬੰਨ੍ਹਦਾ। ਅਪਣੇ ਵੱਸ ਹੋਈ ਔਰਤ ਜਦੋਂ ਬੈਠ 'ਤੇ ਬੈਠ ਜਾਂਦੀ, ਕਿਸੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਨਾਂ ਲੈਂਦੀ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਚਾਂਦੀ ਰੰਗੀ ਦਾੜ੍ਹੀ 'ਤੇ ਹੱਥ ਫੇਰਦਾ ਦੁਰਗਾ ਉਸ ਪਿੰਡ ਦੇ ਦਰਜਨਾਂ ਮੋਹਤਬਰਾਂ ਦੇ ਨਾਉਂ ਗਿਣਾਉਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ, “ਪੀਏ, ਸਰਦਾਰ

ਰੁਲੀਆ ਸਿਹੂੰ ਦਾ ਕੀ ਹਾਲ ਐ? ਉਹ ਮੇਰਾ ਪੱਗ-ਵੱਟ ਭਾਈ ਐ। ਸਾਊ! ਅੱਛਾ, ਐਂ ਦੱਸ, ਮੱਲਣ ਜੱਟ ਨੇ ਕੋਈ ਮੁੰਡਾ ਅਜੇ ਵਿਆਹਿਆ ਕਿ ਨਹੀਂ? ਮਖਾ, ਸੀਧਾ ਪੱਤਾ ਲੈਣ ਆਇਆ ਨੂੰ ਕਿਤੇ! ਕੁੜੀਏ, ਤੂੰ ਕਿਤੇ ਲਾਣੇਦਾਰ ਬੱਗਾ ਸਿਹੂੰ ਦੀ ਬੂਜੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ? ਮਤੰਗਾ ਦੱਸਦਾ। ਵਾਹ ਨੀ ਬੱਚੀਏ! ਤੂੰ ਸਾਡੀ ਹੱਟੀ ਕਿੱਕਣ ਭੁੱਲਗੀ, ਸਹੁਰੀਏ! ਤੇਰੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਾਰੇ ਤਗਾਦੇ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਹੱਥੀਂ ਘੜਾਏ ਤੇ, ਆਪਣੇ ਲਾਣੇਦਾਰ ਨੇ? ਤੇਰੇ ਪ੍ਰਾਹੁਣੇ ਖਾਤਰ ਡੱਬੀ ਚਿੱਟੀ ਘੋੜੀ ਮੈਂ ਹੀ ਤਾਂ ਖਰੀਦ ਕੇ ਲਿਆਇਆ ਤਾਂ? ਚੱਲ, ਤੇਰਾ ਵੀ ਕੀ ਕਸੂਰ ਐ। ਪੀਏ, ਤੂੰ ਕਿਹੜਾ ਬਾਹਲੀ ਆਈ ਐਂ ਕਦੇ। ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ 'ਚ ਸਿੱਧੀ ਗੰਗਾਨਗਰ ਤੋਂ ਹੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ! ਸ਼ਹਿਰ ਵੀ

ਬਹੁਤ ਵਧ ਗਿਐ, ਬੱਚੀਏ! ਤੇਰੇ ਵਿਆਹ ਵੇਲੇ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਏਹ ਦੁਕਾਨ ਅੰਦਰਲੇ ਬਾਜ਼ਾਰ 'ਚ ਹੁੰਦੀ ਤੀ! ਏਥੇ ਤਾਂ ਤਿੰਨ ਕੁ ਖੋਖੇ ਚਾਹ ਦੇ ਅਰ ਸਾਈਕਲਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ।”

ਜੁਆਕ ਨੂੰ ਕੁੱਛੜ ਚੁੱਕੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਅਧਖੜ ਤੀਵੀਂ ਸੌਂਦਾ ਤੁਲਾਉਣ ਖਾਤਰ ਦੁਕਾਨ 'ਚ ਜਾ ਵੜਦੀ ਤਾਂ ਤਖ਼ਤਪੋਸ਼ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਦੁਰਗਾ ਕਿਸੇ ਲੰਘੇ ਜਾਂਦੇ ਜੱਟ ਨੂੰ ਰੋਕ ਲੈਂਦਾ, “ਠਹਿਰ ਬਈ ਚੰਨਣ ਸਿਆਂ, ਸਰੀਰ ਸ਼ੰਕਰ ਵਾਲਿਆ! ਤੂੰ ਸੌਂਦਾ ਬੇਸ਼ੱਕ ਨਾ ਲਈਂ, ਦੇ ਘੜੀ ਸਾਹ ਤਾਂ ਲੈ ਲਾ। ਓਏ ਛਟਾਕੀ ਲਿਆਈਂ ਤਾਂ ਠੰਢੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਡੋਲੂ ਸਰਦਾਰ ਜੀ ਖਾਤਰ। ਆਪਣੇ ਬਾਲ-ਬੱਚੇ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਦੇਹ! ਹੋਰ ਸੁਣਾ, ਆਪਣੇ ਨਗਰ ਖੇੜੇ ਦਾ ਕੀ ਹਾਲ ਐ?”

ਜੱਟ ਨੇ ਜੇ ਸੌਂਦਾ ਪੱਤਾ ਨਾ ਵੀ ਖਰੀਦਣਾ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਵੀ ਦੁਰਗਾ ਦਾਸ ਮੱਲੋ-ਮੱਲੀ ਉਹਦਾ ਝੋਲਾ ਸਾਬਣ, ਚਾਹ, ਚੀਨੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਚਾਬਤ ਨਾਲ ਡੱਕ ਦਿੰਦਾ। “ਕੋਈ ਨੂੰ ਸਰਦਾਰ ਚੰਨਣ ਸਿਆਂ! ਚਾਹ ਤੁਸੀਂ ਪੱਕੇ ਮਿੱਠੇ ਦੀਓ ਪੀਆ ਕਰੋ ਹੁਣ। ਤੇਰੇ ਪਿੰਡ ਆਲਾ ਸਿਆਮਾ ਜੱਟ ਦੇਖ ਲੈ, ਨਿੱਤ ਸ਼ੰਕਰੋਂ ਤੁਰ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਦੇ ਹੋਟਲ 'ਤੇ ਚਾਹ ਪੀ ਕੇ ਜਾਊ! ਜਾਂਦਾ ਹੋਇਆ ਨਾਲੇ ਮੇਰੀ ਚੌਂਕੀ ਭਰ ਜਾਂਦਾ! ਤੂੰ ਪੈਸਿਆਂ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਨਾ ਕਰੀਂ ਯਾਰ। ਆਉਂਦੇ ਰਹਿਣਗੇ! ਏਹ ਤਾਂ ਗੰਧਲੇ ਬੇਦਿਆਂ ਤੋਂ ਡਰ ਹੁੰਦੈ, ਬਈ ਉਧਾਰ ਮਰ ਜੂ।

ਆਪਣਾ ਕਿਤੇ ਅੱਜ ਦਾ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਹੈ?”

ਤੇ ਫੇਰ ਉਹ ਦਿਨ ਵੀ ਆਇਆ ਜਦੋਂ ਉਹਦੇ ਤਿੰਨਾਂ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਰੋਟੀ ਅਲਹਿਦਾ ਕਰ ਲਈ, ਫੇਰ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵੀ ਵੰਡ ਲਿਆ। ਚੂਨੀ ਲਾਲ ਨੇ ਸ਼ੈਲਰ ਸੰਭਾਲ ਲਿਆ। ਮੂਨੀ ਲਾਲ ਆੜ੍ਹਤ ਦੀ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਜਾ ਬੈਠਿਆ। ਛੋਟੇ ਛਟਾਕੀ ਮੱਲ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਮਕਾਨ ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਅਤੇ ਦੁਕਾਨ ਆ ਗਈ। ਨਾਲੇ ਦੁਰਗਾ ਦਾਸ ਵੀ।

ਉਸ ਨੇ ਲੱਕੜ ਦੀ ਫਿਟਿੰਗ ਕਰਵਾ ਕੇ ਸ਼ੀਸ਼ਿਆਂ ਵਾਲੇ ਕਾਊਂਟਰ ਤੋਂ ਉਪਰ ਸਟਰ ਦੇ ਐਨ ਨਾਲ ਲੱਗਦਾ ਲੰਮਾ ਚੌੜਾ ਬੋਰਡ ਵੀ ਟੰਗ ਦਿੱਤਾ, “ਵਿਜੈ ਕਰਿਆਨਾ ਭੰਡਾਰ!”

ਬਾਉ ਜੀ ਦੇ ਜਿਉਂਦੇ ਜੀਅ ਉਹ ਆਪਣਾ ਨਾਉਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਿਖਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਉਹਦਾ ਨਾਉਂ ਛਟਾਕੀ ਮੱਲ ਉਸ ਨੂੰ ਹੌਲਾ-ਹੌਲਾ ਵੀ ਜਾਪਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਆਪਣੇ ਜੇਠੇ ਪੁੱਤਰ ਵਿਜੈ ਦੇ ਨਾਂ ਉਪਰ ਦੁਕਾਨ ਦੁਬਾਰਾ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਵਾਈ ਸੀ। ਸੇਠ ਦੁਰਗਾ ਦਾਸ ਹੁਣ ਕਦੇ ਕਦਾਈਂ ਖੁੰਡੀ ਖੜਕਾਉਂਦਾ ਦੁਕਾਨ ਮੂਹਰੇ ਡਾਹੀ ਲੱਕੜ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਉਪਰ ਦੇਵੇਂ ਪੈਰ ਰੱਖ ਕੇ ਬੈਠ ਜਾਂਦਾ।

“ਆਹੀ ਹੈ ਵੀਰਨੋਂ, ਬਲੋਲਪੁਰੀਏ ਦੁਰਗੇ ਦੀ ਪਰਚੂਨ ਦੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੱਟੀ! ਸੌਂਦਾ ਬਾਜ਼ਾਰ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਸਸਤਾ।”

ਲੰਘੇ ਜਾਂਦੇ ਗਾਹਕਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਅ ਹੀ ਉਹਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦਾ ਪਰ ਗਾਹਕ ਭੁਗਤਾ ਕੇ ਖਿਝਿਆ ਹੋਇਆ ਛਟਾਕੀ ਮੱਲ ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਖਾਂ ਕੱਢਦਾ, “ਬਾਉ ਜੀ! ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਪਰਚੂਨ ਦੀ ਹੱਟੀ, ਪਰਚੂਨ ਦੀ ਹੱਟੀ ਲਾਈ ਐ? ਬੇਨੂੰ ਸੋ ਬਾਰ ਕਿਹੋ ਬਈ ਜੇ ਕਰਿਆਨਾ ਭੰਡਾਰ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਤਾਂ ਚੁੱਪ ਕਰਕੇ ਬੈਠ ਰਿਹਾ ਕਰੋ!”

ਦੁਰਗਾ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦਾ, ਮਾਮੂਲੀ ਜਿਹਾ ਖੰਘਰਾ ਮਾਰ ਕੇ ਖਿਝੇ ਹੋਏ ਛਟਾਕੀ ਵੱਲ ਝਾਕਦਾ, “ਤੂੰ ਉਹ ਦੋ ਸਾਧਾਂ ਦੇ ਖਹਿਬੜਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸੁਣੀ, ਪੁੱਤ? ਅਖੇ; ‘ਤੂੰ ਕਿਹੜੇ ਧੂਣੇ ਦਾ ਚੋਲਾ ਹੈ?’ ਇੱਕ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਦੂਆ ਬੁੜ੍ਹਕਿਆ, ‘ਤੂੰ ਧੂਣੇ ਦੀ ਗੱਲ ਛੱਡ ਬਾਵਾ! ਆਟਾ ਮਿਲਾ ਕੇ ਦੇਖ ਲੈ ਕੀਹਦੀ ਝੋਲੀ 'ਚ ਵਾਧੂ ਐ!’ ਸੋ ਨਾਉਂ ਦੀ ਬਾਹਲੀ ਪਰਵਾਹ ਨੂੰ ਕਰੀਦੀ ਮੱਲਾ! ਗਾਹਕ ਪੈਦਾ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ!”

ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਉਸ ਨੇ ਦੁਕਾਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬੈਠਣਾ ਵੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮੁੰਡਾ ਬੁਰਾ ਮਨਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਅਸਲ 'ਚ ਏਥੇ ਬੈਠ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਿਸ਼ਾਬ ਦੀ ਹਾਜ਼ਤ ਨਿਪਟਾਉਣੀ ਔਖੀ ਲੱਗਦੀ।

“ਪੀਏ! ਛਟਾਕੀ ਨੂੰ ਆਖੀਂ ਗੁਲਕੰਦ ਤਾਂ ਭੇਜੇ ਮੁੰਡ ਕੋਲ। ਉਰਮਿਲਾ ਪੁੱਤਰੀ! ਤੂੰ ਹੀ ਕਹਿ ਦੇਹ ਟਾਕੀ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਮੁਰੱਬੇ ਦੀਆਂ ਦੋ ਹਰਤਾਂ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚੀਆਂ ਮੇਰੇ ਕੋਲ! ਜਾਹ ਓਏ ਬਬਲੀ, ਜਾ ਕੇ ਮੁਲੰਠੀ ਦੀ ਗੱਠੀ ਤਾਂ ਫੜ ਕੇ ਲਿਆਈਂ! ਚੱਲ ਛੱਡ ਪਰੇ। ਬਾਹਲੀ ਮਹਿੰਗੀ ਐ। ਤੂੰ ਜਾਹ ਗੁੜ ਦੀ ਰੋੜੀ ਓ ਲੈ ਆ।”

ਹੱਟੀ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਕੰਧ ਨਾਲ ਲੱਗਦੀ ਕਿਲੇ ਜਿੱਡੀ ਕੋਠੀ ਵਿਚੋਂ ਦੁਰਗਾ ਦਾਸ ਦੀਆਂ ਫਰਮਾਇਸ਼ਾਂ ਜਾਰੀ ਰਹਿੰਦੀਆਂ! “ਬੋਡੀ ਰੂਹ ਕਿਉਂ ਬੁੜ੍ਹ ਗੀ, ਬਾਉ ਜੀ? ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਤੁਸੀਂ ਗੁਲਕੰਦਾਂ, ਮੁਰੱਬਿਆਂ 'ਚ ਨਹੀਂ ਕੱਟੀ?” ਛੋਟੀ ਨੂੰਹ ਵੀ ਉੱਭੜ ਕੇ ਪੁੱਛਦੀ, “ਮੈਂ ਕੋਈ ਮਤਾਹ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਮੰਗਾ ਲਿਆ ਪੀਏ! ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਭਰ ਮੈਂ ਦੁਕਾਨ ਦੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਜੀਭ 'ਤੇ ਧਰ ਕੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖੀ! ਕਬਜ਼ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਾਰਨ ਕਦੇ ਕਦੇ ਛਟਾਕ ਭਰ ਗੁਲਕੰਦ ਜਾਂ ਇੱਕ-ਦੋ ਹਰਤਾਂ ਮੰਗ ਲਈਆਂ ਤਾਂ ਕਿਹੜਾ ਲੋਹੜਾ ਆ ਗਿਆ?”

ਰੋਸ਼ਨਦਾਨ ਵਿਚ ਬੈਠੀ ਰੂਹ ਦਾ ਧਿਆਨ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਫੇਰ ਉਸ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਬਰਤਨਾਂ

ਵੱਲ ਗਿਆ।

“ਮੰਨ ਲਿਆ ਮੈਂ ਹੁਣ ਵਰਤਣੇ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਭਾਂਡੇ ਦੀਹਦੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ? ਪਿਛਲੇ ਚਾਰ ਸਾਲ ਤਾਂ ਰਸੋਈ ਦੀ ਛੱਤ 'ਤੇ ਹੀ ਪਏ ਰਹੇ ਨੇ!”

ਰੂਹ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਝੰਜੋੜਿਆ। ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਫੇਰ ਉਧਰ ਦੇਖਿਆ। ਰਸੋਈ ਉਪਰੋਂ ਪਾਣੀ ਦਾ ਝਲਕਾਰਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਉਸੇ ਜੰਗਲੇ ਹੋਏ ਤਸਲੇ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਪੌੜ ਸਾਲ ਦੀ ਮਿਆਨੀ ਹੇਠ ਪਏ ਬਰਤਨ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿਸਣ ਲੱਗੇ। ਉਹੀ ਕਾਂਸੀ ਦੀ ਥਾਲੀ ਜਿਸ ਉਪਰ ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਉੱਕਰਿਆ ਸੀ, “ਸੇਠ ਦੁਰਗਾ ਦਾਸ ਬਹਿਲੋਲਪੁਰੀਆਂ!”

ਉਹੀ ਅੰਦਰੋਂ ਕਲੀ ਕਰਾਇਆ ਕੰਗਣੀ ਵਾਲਾ ਗਲਾਸ। ਉਸ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੀ ਪਈ ਭਰਤ ਦੀ ਕੋਲੀ!

ਰੂਹ ਫੇਰ ਸੋਚੀ ਪੈ ਗਈ। ਉਸ ਦੀ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਨੌਕਰ ਕਿਰਪੂ ਦਾ ਚੀਨੀ ਦਾ ਕੱਪ ਵੀ ਕਈ ਵਾਰ ਬਦਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਸੇਠ ਦੇ ਉਹੀ ਤਿੰਨ ਭਾਂਡੇ!

“ਬਾਉ ਜੀ ਨੂੰ ਕੱਚ ਦੇ ਬਰਤਨ ਔਰ ਚੀਨੀ ਦੀਆਂ ਪਿਰਚ-ਪਿਆਲੀਆਂ ਤਾਂ ਜਿੱਕਣ ਵਿਹੁ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀਆਂ ਨੇ!”

ਸਾਂਝੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵੇਲੇ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਰਤਨਾਂ ਬਗੈਰ ਰੋਟੀ ਸੁਆਦ ਨਾ ਲੱਗਦੀ। ਫੁੱਟਣ-ਟੁੱਟਣ ਦਾ ਵੀ ਕੋਈ ਡਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦੂਜੇ, ਉਸ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਸੀ ਕਿ ਕੱਚ ਦੇ ਭਾਂਡਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਤਾਂ ਜੂਠ ਜਾਂਦੀ ਨਹੀਂ। ਨੂੰਹਾਂ ਅੰਦਰੋਂ ਇਸ ਲਈ ਖੁਸ਼ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਮਾਂਜਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਂਸੀ ਦੇ ਬਰਤਨਾਂ ਵਿਚ ਅੱਗ ਪਾਉਣੀ ਸੁਖਾਲੀ ਸੀ।

ਜਦੋਂ ਉਹ ਮੰਸਾ ਛੱਡ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪੰਜ ਭੌਤਿਕ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਦਾ ਸੋਟੀ ਠਕੋਰਦਾ ਬਾਹਰ ਦੁਕਾਨ ਵੱਲ ਹੋ ਤੁਰਦਾ ਤਾਂ ਪੋਚਾ ਫੇਰਨ ਆਈ ਨੌਕਰਾਣੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਆਪਣੀ ਚੁੰਨੀ ਨਾਲ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣਾ ਨੱਕ-ਮੂੰਹ ਲਪੇਟ ਕੇ ਉਸ ਸੁਆਹ ਵਾਲੇ ਤਸਲੇ ਨੂੰ ਮੰਜੇ ਹੇਠੋਂ ਚੁੱਕਦੀ ਅਤੇ ਫੇਰ ਤੱਤੀ-ਤੱਤੀ ਭੁੱਬਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਾਂਡਿਆਂ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੰਦੀ।

ਘਰਦਿਆਂ ਨੂੰ, ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਤਿੰਨਾਂ ਨੂੰਹਾਂ ਨੂੰ ਵਹਿਮ ਸੀ ਕਿ ਬਾਉ ਜੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਟੀ.ਬੀ. ਹੋਵੇ।

“ਜੇ ਤਪਦਿਕ ਨਾ ਵੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਵੀ ਸਿਆਣਿਆਂ ਨੂੰ ਸੌ ਬਿਮਾਰੀ ਠਮਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਐ।” ਉਸ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨੇ ਨੂੰਹਾਂ ਆਪਸ ਵਿਚ ਗੁਫਤਾ ਕਰਦੀਆਂ।

ਜਦੋਂ ਉਹ ਬਾਹਰੋਂ ਘਰ ਪਹੁੰਚਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਢਾਈ ਕੁ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਪੋਤਾ ਬਬਲੀ ਠਮਕ-ਠਮਕ ਤੁਰਦਾ ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਆ ਕੇ, “ਬਾਬਾ ਜੀ, ਬਾਬਾ ਜੀ” ਦੀ ਰਟ ਲਗਾਉਂਦਾ ਭੱਜ ਕੇ ਉਹਦੀ ਗੋਦੀ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦਾ।

“ਬੋਡਾ ਮੂੰਹ ਕਿੱਥੇ ਐ ਬਾਬਾ ਜੀ?”
“ਹੈਗਾ ਪੁੱਤ! ਮੇਰਾ ਮੂੰਹ ਵੀ ਹੈਗਾ!”
“ਦਿਖਾਓ ਤਾਂ ਫੇਲ, ਕਿੱਥੇ ਐ?”

ਪੋਤਰੇ ਦੀਆਂ ਭੋਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਲਹਿਰਾਉਂਦੀ ਚਿੱਟੀ ਦਾੜ੍ਹੀ ਵਿਚ ਹਿਲਜੁਲ ਜਿਹੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪੋਪਲੇ ਮੂੰਹ ਨਾਲ ਬੇਸੋਝ ਬਬਲੀ ਨੂੰ ਚੁੰਮ ਲੈਂਦਾ।

“ਏਸ ਨੇ ਬੋਡੇ ਲੀਤੇ ਲਬੇੜ ਦੇਣੇ ਨੇ ਬਾਉ ਜੀ!” ਕਲੋਲ ਹੁੰਦੇ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਘਬਰਾਈ ਤੇ ਡਰੀ ਹੋਈ ਛੋਟੀ ਨੂੰਹ ਉਸ ਦੇ ਦਾਦੇ ਪਾਸੋਂ ਖੋਹ ਕੇ ਲੈ ਜਾਂਦੀ।

ਕਦੇ-ਕਦੇ ਦੁਰਗਾ ਦਾਸ ਅੰਦਰੋਂ ਮੰਜੇ ਉਪਰੋਂ ਹੀ ਦਲੀਏ ਦੀ ਫਰਮਾਇਸ਼ ਪਾਉਂਦਾ, ਪਰ ਦਲੀਆ ਤਿੰਨਾਂ ਨੂੰਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਣਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਉਂਦਾ।

“ਪੁੱਤ ਸਤਵੰਤੀ! ਪਹਿਲਾਂ ਗੁੜ ਦੀ ਚਾਸ ਧਰ ਲਓ! ਫੇਰ ਘਿਉ 'ਚ ਲੱਪ ਕੁ ਦਲੀਆ ਭੁੰਨ ਕੇ ਰਿੱਝਣਾ ਰੱਖ ਦਿਓ। ਏਹਦੇ 'ਚ ਭਲਾ ਕਿਹੜੇ ਵੇਦ ਪੜ੍ਹਨੇ ਨੇ?” ਲਾਲਾ ਤੜਫ਼ਦਾ।

“ਪਰ ਦਲੀਆ ਕਿੱਥੋਂ ਲਿਆਈਏ ਪਿਤਾ ਜੀ?” ਵੱਡੀ ਨੂੰਹ ਪੁੱਛਦੀ।

“ਅੱਧ ਸੋਰ ਕਣਕ ਲੈ ਕੇ ਹੈਥੇ ਚੱਕੀ 'ਚੋਂ ਕੱਢ ਲਓ! ਬੋਡੀ ਬੇਬੇ ਜਦ ਬੋਡੇ ਵਰਗੀ ਹੁੰਦੀ ਤੀ ਪੀਏ ਤਾਂ ਮਣ ਕੱਚੀ ਕਣਕ ਦਲ ਕੇ ਹੀ ਸਾਹ ਲੈਂਦੀ!”

ਉਹ ਆਪਣੀ ਮੋਈ ਪਤਨੀ ਸੁਖਦੇਈ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਾ ਬੜਾ ਫੁੱਲ ਕੇ ਆਖਦਾ, “ਮਧਾਣੀ, ਚੱਕੀ, ਵੇਲਣਾ ਘਰ ਚਰਖਾ-ਚਹੁਆਂ ਦੀਆਂ ਗੁੱਡੀਆਂ ਘੁਮਾ ਦਿੰਦੀ ਤੀ ਬੋਡੀ ਬੇਬੇ!” ਆਪਣੀ ਜੀਵਨ ਸਾਥਣ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਾ ਉਹ ਦਲੀਏ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ।

ਜੇਠ-ਹਾੜ੍ਹ ਵਿਚ ਉਹ ਠੰਢਿਆਈ ਦੀ ਮੰਗ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫ਼ੇ 'ਤੇ)

ਘਟਦੀਆਂ ਵਧਦੀਆਂ ਕਲਾਵਾਂ ਨਾਲ ਨਿਤ ਰੂਪ ਬਦਲਦਾ ਚੰਦ ਅਣਗਿਣਤ ਕਵੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਿਆ ਚਿਹਾ ਹੈ। ਘਟੇ ਘਟੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵੀਆਂ-ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਚੰਦ ਤੇ ਤੇਰਾ ਸਿੰਘ ਚੰਨ ਨੇ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਤਖੱਲਸ ਵਜੋਂ ਅਪਨਾਇਆ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਚੰਦ ਤੇ ਪੈਰ ਪਾ ਕੇ ਇਸ ਦਾ ਦੇਵਤਾ ਸਰੂਪ ਮਿਥ ਤੋੜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਪਰ ਅਜੇ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਜਲ ਜਲੋਂ ਅਘਟਿਆ ਨਹੀਂ। ਚੰਨ ਦੀ ਚਾਨਣੀ ਵਿਚ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਇਸ਼ਕ ਪਲੇ ਹਨ। ਕਿੰਨਿਆਂ ਹੀ ਆਸ਼ਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਮਹਿਬੂਬਾਵਾਂ ਨੂੰ ਚੰਨ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਦਿਤੀ। ਫਿਰ ਮਹਿਬੂਬਾਵਾਂ ਨੇ ਵੀ ਕਿਹੜੀ ਘਟ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਚੰਨ ਮਾਹੀ, ਚੰਨ ਪ੍ਰਦੇਸੀ ਜਿਹੀਆਂ ਸੰਗਿਆਵਾਂ ਆਪਣੇ ਆਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਭਰੀ ਰਾਤ ਸਮੇਂ ਦੂਰ ਅਸਮਾਨ ਵਿਚ ਡਲੁਕਦਾ ਹੁਸੀਨ ਚੰਨ ਭਾਵੇਂ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਅਪਹੁੰਚ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਫਤਨ ਦੀ ਚਾਹਤ ਹਰ ਕੋਈ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਬੱਚੇ ਲਈ ਚੰਦ ਉਸ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪਿਆਰਾ ਰਿਸ਼ਤਾ, ਮਾਮਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਦੂਰ ਵਸਦਾ ਉਸ ਲਈ ਚੀਜ਼ਾਂ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਚੌਗਿਰਦਾ ਕੁਦਰਤ ਹੀ ਕੁਦਰਤ ਸੀ, ਚੰਦ ਉਸ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਇਕ ਅਨੁਭਵ ਸੀ। ਮਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪੁਤਰ ਚੰਦ ਹੀ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਭਾਵੇਂ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਚੰਦ ਚਾੜ੍ਹ ਦੇਵੇ। ਚੰਦ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਂ ਦੇ ਹਰ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਵਰਤੋਂ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਚੰਦਰ ਮੋਹਨ, ਚੰਦਾ ਸਿੰਘ, ਚੰਦ ਸਿੰਘ, ਰਾਮ ਚੰਦ, ਬਿਧੀ ਚੰਦ, ਸ੍ਰੀ ਚੰਦ, ਚੰਨਾ, ਚੰਨੀ, ਚੰਨੇ, ਚੰਦੂ, ਚੰਦੀ ਆਦਿ। ਅਸਮਾਨ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚ ਚੰਦ ਦਾ ਅਰਥ ਇਕ ਵੀ ਹੈ। 'ਕੁਝ' ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਾਲਾ ਚੰਦ (ਜਿਵੇਂ ਚੰਦ ਰੋਜ਼) ਹੋਰ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਜੋ ਫਾਰਸੀ ਵਲੋਂ ਆਇਆ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਵਰਤਮਾਨ ਚੰਦ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ। ਚਿਟਿਆਈ ਅਤੇ ਸੀਤਲਤਾ ਦੇ ਗੁਣ ਕਾਰਨ ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਮੁਸ਼ਕਕਾਫੂਰ ਨੂੰ ਚੰਦਰ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਚੰਦ ਦਾ ਹੀ ਸੀਤਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਚਾਂਦਨੀ ਜਾਂ ਚਾਨਣੀ ਕਹਾਉਂਦਾ ਹੈ। “ਚੰਦਨ ਚੰਦੁ ਨ ਸਰਦ ਰੁਤਿ ਮੂਲਿ ਨ ਮਿਟਈ ਘਾਮ॥” –ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ, ਅਰਥਾਤ ਚੰਦਨ ਦਾ ਲੇਪ, ਚੰਦ ਦੀ ਚਾਨਣੀ ਜਾਂ ਠੰਡੀ ਰੁਤ ਮਨ ਦੀ ਤਪਸ਼ ਨੂੰ ਮਿਟਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ। ਚੰਨਣ, ਚਾਨਣ, ਚਾਨਣਾ, ਚੰਦਨ ਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਂ ਵੀ ਆਮ ਹੀ ਹਨ। ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਕ ਨਾਂ ਦਾ ਅਰਥ ਚੰਦ ਦੀ ਚਾਨਣੀ ਵਾਲਾ ਚੌਕ ਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਚੌਕ 17ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਹ ਜਹਾਨ ਨੇ ਵਸਾਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦੀ ਇਕ ਨਹਿਰ ਨਿਕਲਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਨਹਿਰ ਤੇ ਤਲਾਬ ਵਿਚ ਚੰਦ ਦੀ ਚਾਨਣੀ ਖੂਬ ਲਿਸ਼ਕਾਂ ਮਾਰਦੀ ਸੀ। ਪਹਿਲਗਾਮ ਦੀ ਚੰਦਨਵਾੜੀ ਬਰਫਾਂ ਨਾਲ ਲੱਦੀ ਪਈ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਚੰਦ ਦੀ ਚਾਂਦਨੀ ਹੋਰ ਵੀ ਡਲਕਾਂ ਮਾਰਦੀ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਚੰਦਨਵਾੜੀ ਦੀਆਂ ਝੀਲਾਂ ਵਿਚ ਚੰਦ-ਚਾਨਣੀ ਦੇ ਬਿੰਬ ਠਾਠਾਂ

ਚੰਦ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ

ਮਾਰਦੇ ਹਨ। ਰੋਸ਼ਨੀ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਾਲਾ ਚਾਨਣ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਇਸੇ ਤੋਂ ਬਣਿਆ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਸੂਰਜ ਦਾ ਹੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਚਾਨਣ ਗਿਆਨ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ, “ਮਿਟੀ ਧੁੰਦ ਜਗ ਚਾਨਣ ਹੋਆ॥” ਦੇਵ ਰਾਜ ਚਾਨਣਾ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਇਕ ਮਸ਼ਹੂਰ ਕਵੀ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਹੀਰ ਰਾਂਝੇ ਅਤੇ ਸੋਹਣੀ ਮਹੀਵਾਲ ਦਾ ਇਸ਼ਕ ਚਨਾਬ ਦਰਿਆ ਦੇ ਆਸਪਾਸ ਪ੍ਰਵਾਨ ਚੜ੍ਹਿਆ। ਇਸ ਦਰਿਆ ਦੇ ਨਾਂ ਦਾ ਚੰਦ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਗੂੜ੍ਹਾ ਸਬੰਧ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਚੀਨ

ਸਰੋਤਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਨਾਂ ਚੰਦਰਭਾਗਾ ਲਿਖਿਆ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਲੂਣਾ ਵਿਚ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਸੋਅ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਕਾਵਿ ਦੇ ਅਰੰਭ ਵਿਚ ਨਟੀ ਤੇ ਸੂਤਰਧਾਰ ਰਾਵੀ ਦਰਿਆ ਦੇ ਕੰਢੇ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸੂਤਰਧਾਰ ਚਨਾਬ ਨੂੰ ਐਰਾਵਤੀ (ਰਾਵੀ) ਦਾ ਭਰਾ ਦਸਦਾ ਹੈ,

ਇਹ ਦੇਸ ਸੁ ਚੰਬਾ ਸੋਹਣੀਏ

ਇਹ ਰਾਵੀ ਸੁ ਦਰਿਆ

ਜੋ ਐਰਾਵਤੀ ਕਹਾਂਵਦੀ

ਵਿਚ ਦੇਵ ਲੋਕ ਦੇ ਜਾ

ਇਹ ਧੀ ਹੈ ਪਾਂਗੀ ਰਿਸ਼ੀ ਦੀ

ਇਹ ਚੰਦਰਭਾਗਾ ਭਰਾ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਚੰਦਰਭਾਗਾ 'ਚੰਦਰ' ਤੇ 'ਭਾਗ' ਨਾਂ ਦੇ ਦੋ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਸੰਗਮ ਤੋਂ ਬਣਿਆ। ਇਸ ਵਿਚ ਚੰਦਰ ਦਾ ਅਰਥ 'ਚੰਦ' ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਚਨਾਬ, ਜੋ ਘਸ ਘਸ ਕੇ ਝਨਾਂ ਬਣ ਗਿਆ, ਦੀ ਵਿਉਤਪਤੀ ਚੰਨ+ਆਬ (ਪਾਣੀ) ਵਜੋਂ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ, ਚੰਦ ਦਾ ਭਾਵ ਦੋਨਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ। ਸੰਭਵ ਹੈ ਚੰਬਾ ਨਗਰ ਦੇ ਨਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਏਹੋ ਭਾਵ ਨਿਹਿਤ ਹੋਵੇ।

ਚੰਦ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਧਾਤੂ 'ਚੰਦ' ਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਮੁਖ ਅਰਥ ਚਮਕ, ਆਭਾ, ਲਿਸ਼ਕ ਆਦਿ ਹੈ। ਇਸ ਧਾਤੂ ਤੋਂ ਹੀ ਚਾਂਦੀ ਸ਼ਬਦ ਬਣਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦਾ ਮੁਖ ਗੁਣ ਚਮਕ-ਦਮਕ ਹੈ। ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੇਣ ਨੂੰ ਚਾਂਦੀ ਦੀ ਜੁੱਤੀ ਮਾਰਨਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਣੇ ਸ਼ਬਦ ਚਾਂਦਨੀ ਦਾ ਇਕ ਅਰਥ ਫਰਸ਼ 'ਤੇ ਵਿਛਾਈ ਗਈ ਚਾਦਰ ਜਾਂ ਸ਼ਾਮਿਆਨਾ ਵੀ ਹੈ। ਜਾਣੇ ਇਹ ਚਿੱਟੀ ਚਾਦਰ ਚੰਦ ਦੀ ਚਾਨਣੀ ਦਾ ਆਭਾਸ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ

ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਤਾਣੇ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਚਾਨਣੀ ਨੂੰ ਚੰਦੋਆ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਮਾਨੇ ਇਹ ਚੰਦ ਦਾ ਹੀ ਸਾਇਬਾਨ ਹੈ। “ਗੁਰ ਰਾਮਦਾਸ ਤਨੁ ਸਰਬ ਮੈ ਸਹਜਿ ਚੰਦੋਆ ਤਾਣਿਅਉ” –ਭਟ ਕਲ-ਸਹਾਰ। ਘੋੜਿਆਂ ਦੀ ਖਿਚ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ ਨੂੰ ਵੀ ਚਾਨਣੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਬੀਮਾਰੀ ਚੰਦ ਦੀ ਖਿਚ ਜਾਂ ਚਾਨਣੀ ਪੈਣ ਨਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ‘ਚਾਨਣੀ ਪੈਣਾ’ ਦਾ ਅਰਥ ਬਿੱਜ ਪੈਣਾ ਜਾਂ ਅਧਰੰਗ ਹੋਣਾ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਰਜਾਈ ਦੇ ਉਪਰਲੇ ਕਪੜੇ ਨੂੰ ਚੰਦਾ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਉਪਰ ਚੰਦ ਵਰਗੀ ਛਾਪ ਲੱਗੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਚੰਦ ਤੋਂ ਹੀ ਚੰਦਾ ਬਣਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੀ ਛਾਪਾਈ ਚੰਦ ਜਿਹੇ ਅਕਾਰਾਂ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਮੋਰ ਪੰਖ ਦੇ ਟਿੱਕੇ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹ ਨਾਂ ਮਿਲਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੀ ਅੱਖ ਚੰਦ ਵਰਗੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਚਾਂਦਮਾਰੀ ਵਿਚ ਅਰਥ ਚੰਦ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾ ਕੇ ਅਭਿਆਸ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਚੰਦ ਨੂੰ ਚੰਦਰਮਾ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਪਿਛੇਤਰ ਵਜੋਂ ਲੱਗੇ ‘ਮਾ’ ਦਾ ਅਰਥ ਮਹੀਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਮੁਢਲਾ ਅਰਥ ਚੰਦਰਮਾਸ ਜਾਂ ਚੰਦ ਮਹੀਨਾ ਹੀ

ਹੈ। ‘ਮਾ’ ਧਾਤੂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸ਼ਬਦ ਬਣੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਵਖਰੇ ਤੌਰ ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਚੱਖਣੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਇਕ ਖੁਸ਼ਬੂਦਾਰ ਦਰਖਤ ਚੰਦਨ ਦਾ ਨਾਂ ਵੀ ‘ਚੰਦ’ ਧਾਤੂ ਤੋਂ ਪਿਆ। ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ‘ਸਭ ਦੇ ਚਿਤ ਨੂੰ ਚਦਿ (ਪ੍ਰਸੰਨ)’ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਬਿਰਫ਼ ਵਜੋਂ ਅਰਥਾਪਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਚਦਿ ਦੇ ਥਾਂ ਤੇ ਚੰਦ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਚੰਦਨ ਨੂੰ ਚੰਨਣ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, “ਕੁੰਗੁ ਚੰਨਣੁ ਫੁਲ ਚੜਾਏ” –ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ। ਚੰਦਨ ਦੀ ਤਾਸੀਰ ਠੰਡੀ ਮੰਨੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਚੰਦ ਦੇ ਸੀਤਲਤਾ ਵਾਲੇ ਗੁਣ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਫਾਰਸੀ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ‘ਸੰਦਲ’ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਗਿਆ ਤੇ ਇਸੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਮੁੜ ਆਇਆ। ਸੰਦਲ ਦੀ ਲਕੜੀ ਤੋਂ ਸ਼ਰਬਤ ਤੇ ਕਈ ਔਸ਼ਧੀਆਂ ਵੀ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਚੰਦਨ ਦੀ ਲਕੜੀ ਲਈ ਚਨਣਾਠੀਆ (ਚੰਨਣ+ਕਾਠ) ਸ਼ਬਦ ਆਇਆ ਹੈ, “ਤੇਰਾ ਨਾਮੋ ਕਰੀ ਚਨਣਾਠੀਆ ਜੇ ਮਨ ਉਰਸਾ ਹੋਇ॥” –ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ। ਸੰਦਲ ਗਰੀਕ, ਲਾਤੀਨੀ ਅਤੇ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਵਿਚ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਪੁੱਜਾ ਤਾਂ ਇਹ ‘ਸੈਂਡਲਵੁੱਡ’ ਬਣ ਗਿਆ। ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਜੁੱਤੀ ਲਈ ‘ਸੈਂਡਲ’ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਇਸੇ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਪੁਰਾਣੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ‘ਚ ਭਾਰਤੀ ਚੰਦਨ ਦੀਆਂ ਜੁੱਤੀਆਂ ਦੀ ਯੂਰਪ ‘ਚ ਬੜੀ ਮੰਗ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਚੰਦ ਧਾਤੂ ਤੋਂ ਹੀ ਚੰਨ ਵਰਗੇ ਚਿੱਟੇ ਫੁਲਾਂ ਵਾਲੇ ਖੁਸ਼ਬੂਦਾਰ ਪੌਦੇ ਚੰਬੇਲੀ ਜਾਂ ਚਮੇਲੀ ਦਾ ਇਹ ਨਾਂ ਪਿਆ।

ਚੰਦਰਾ ਸ਼ਬਦ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਨਹਿਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਵੀ ਚੰਦ ਦੀ ਹੀ ਕਰਮਾਤ ਹੈ। ਬੋਲਚਾਲ ਵਿਚ ਕਮੀਨੇ, ਕੰਜੂਸ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਵੀ ਚੰਦਰਾ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਚੰਦਰਾ ਇਕ ਅਸਾਧ ਫੋੜੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਚੰਦ ਦੀ ਚਾਨਣੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਚੰਦ ਦੇ ਵੈਰੀ ਰਾਹੂ ਨੂੰ ਵੀ ਚੰਦਰਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮਾਨਤਾ ਅਨੁਸਾਰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਸਮੇਂ ਰਾਹੂ ਚੰਦ ਨੂੰ ਗ੍ਰਸ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ‘ਚੰਦਰਾ’ ਦੇ ਨਾਕਾਰਾਤਮਕ ਭਾਵ ਪੈਦਾ ਹੋਏ। ਚੰਦਰ ਦੇ ਪੁਤਰ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਵੰਸ਼ ਨੂੰ ਚੰਦਰਵੰਸ਼ੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੂਰਜਵੰਸ਼ੀ ਜਾਂ ਚੰਦਰਵੰਸ਼ੀ ਹੀ ਦਸਦੇ ਹਨ। ਰਾਜਪੂਤਾਂ ਦਾ ਇਕ ਕਬੀਲਾ ‘ਚੰਦੇਲ’ ਕਹਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣਾ ਵੰਸ਼ ਚੰਦ ਨਾਲ ਜੋੜਦਾ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸਕ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜੇ ਚੰਦਰਗੁਪਤ ਦੇ ਨਾਂ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ, ਚੰਦ ਦੁਆਰਾ ਸੁਰਖਿਅਤ। ‘ਚੰਦਨਹਾਰ’ ਗਹਿਣੇ ਵਿਚ ਚੰਦ ਰੂਪ ਸੋਨੇ ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਜੜੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ

ਹੈ। ‘ਮਾ’ ਧਾਤੂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸ਼ਬਦ ਬਣੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਵਖਰੇ ਤੌਰ ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਚੱਖਣੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਇਕ ਖੁਸ਼ਬੂਦਾਰ ਦਰਖਤ ਚੰਦਨ ਦਾ ਨਾਂ ਵੀ ‘ਚੰਦ’ ਧਾਤੂ ਤੋਂ ਪਿਆ। ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ‘ਸਭ ਦੇ ਚਿਤ ਨੂੰ ਚਦਿ (ਪ੍ਰਸੰਨ)’ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਬਿਰਫ਼ ਵਜੋਂ ਅਰਥਾਪਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਚਦਿ ਦੇ ਥਾਂ ਤੇ ਚੰਦ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਚੰਦਨ ਨੂੰ ਚੰਨਣ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, “ਕੁੰਗੁ ਚੰਨਣੁ ਫੁਲ ਚੜਾਏ” –ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ। ਚੰਦਨ ਦੀ ਤਾਸੀਰ ਠੰਡੀ ਮੰਨੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਚੰਦ ਦੇ ਸੀਤਲਤਾ ਵਾਲੇ ਗੁਣ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਫਾਰਸੀ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ‘ਸੰਦਲ’ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਗਿਆ ਤੇ ਇਸੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਮੁੜ ਆਇਆ। ਸੰਦਲ ਦੀ ਲਕੜੀ ਤੋਂ ਸ਼ਰਬਤ ਤੇ ਕਈ ਔਸ਼ਧੀਆਂ ਵੀ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਚੰਦਨ ਦੀ ਲਕੜੀ ਲਈ ਚਨਣਾਠੀਆ (ਚੰਨਣ+ਕਾਠ) ਸ਼ਬਦ ਆਇਆ ਹੈ, “ਤੇਰਾ ਨਾਮੋ ਕਰੀ ਚਨਣਾਠੀਆ ਜੇ ਮਨ ਉਰਸਾ ਹੋਇ॥” –ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ। ਸੰਦਲ ਗਰੀਕ, ਲਾਤੀਨੀ ਅਤੇ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਵਿਚ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਪੁੱਜਾ ਤਾਂ ਇਹ ‘ਸੈਂਡਲਵੁੱਡ’ ਬਣ ਗਿਆ। ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਜੁੱਤੀ ਲਈ ‘ਸੈਂਡਲ’ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਇਸੇ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਪੁਰਾਣੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ‘ਚ ਭਾਰਤੀ ਚੰਦਨ ਦੀਆਂ ਜੁੱਤੀਆਂ ਦੀ ਯੂਰਪ ‘ਚ ਬੜੀ ਮੰਗ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਚੰਦ ਧਾਤੂ ਤੋਂ ਹੀ ਚੰਨ ਵਰਗੇ ਚਿੱਟੇ ਫੁਲਾਂ ਵਾਲੇ ਖੁਸ਼ਬੂਦਾਰ ਪੌਦੇ ਚੰਬੇਲੀ ਜਾਂ ਚਮੇਲੀ ਦਾ ਇਹ ਨਾਂ ਪਿਆ।

ਚੰਦਰਾ ਸ਼ਬਦ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਨਹਿਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਵੀ ਚੰਦ ਦੀ ਹੀ ਕਰਮਾਤ ਹੈ। ਬੋਲਚਾਲ ਵਿਚ ਕਮੀਨੇ, ਕੰਜੂਸ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਵੀ ਚੰਦਰਾ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਚੰਦਰਾ ਇਕ ਅਸਾਧ ਫੋੜੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਚੰਦ ਦੀ ਚਾਨਣੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਚੰਦ ਦੇ ਵੈਰੀ ਰਾਹੂ ਨੂੰ ਵੀ ਚੰਦਰਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮਾਨਤਾ ਅਨੁਸਾਰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਸਮੇਂ ਰਾਹੂ ਚੰਦ ਨੂੰ ਗ੍ਰਸ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ‘ਚੰਦਰਾ’ ਦੇ ਨਾਕਾਰਾਤਮਕ ਭਾਵ ਪੈਦਾ ਹੋਏ। ਚੰਦਰ ਦੇ ਪੁਤਰ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਵੰਸ਼ ਨੂੰ ਚੰਦਰਵੰਸ਼ੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੂਰਜਵੰਸ਼ੀ ਜਾਂ ਚੰਦਰਵੰਸ਼ੀ ਹੀ ਦਸਦੇ ਹਨ। ਰਾਜਪੂਤਾਂ ਦਾ ਇਕ ਕਬੀਲਾ ‘ਚੰਦੇਲ’ ਕਹਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣਾ ਵੰਸ਼ ਚੰਦ ਨਾਲ ਜੋੜਦਾ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸਕ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜੇ ਚੰਦਰਗੁਪਤ ਦੇ ਨਾਂ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ, ਚੰਦ ਦੁਆਰਾ ਸੁਰਖਿਅਤ। ‘ਚੰਦਨਹਾਰ’ ਗਹਿਣੇ ਵਿਚ ਚੰਦ ਰੂਪ ਸੋਨੇ ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਜੜੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ

ਵਿਚ ਚੰਦ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮੁਹਾਵਰੇ, ਕਹਾਵਤਾਂ ਵੀ ਪ੍ਰਚਲਤ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਚੰਦ 'ਤੇ ਬੁਕਿਆਂ ਆਪਣੇ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਚਾਰ ਚੰਦ ਲਾਉਣਾ, ਈਦ ਦਾ ਚੰਦ, ਚਾਨਣੀ ਦੀਵਾਲੀ।

ਚੰਦ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਹੋਰ ਹਿੰਦ-ਯੂਰਪੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਸੁਜਾਤੀ ਸ਼ਬਦ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਭਾਰੋਪੀ ਮੂਲ kand ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਚਮਕਣਾ ਹੈ। ਮੋਮਬੱਤੀ ਲਈ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸ਼ਬਦ candle ਇਸੇ ਤੋਂ ਬਣਿਆ। ਲਾਤੀਨੀ ਤੋਂ ਲਏ ਇਸ ਦੇ ਲਾਤੀਨੀ ਰੂਪਾਂਤਰ ਦੇ ਅਰਥ ਮਿਸ਼ਾਲ ਅਤੇ ਮੋਮਬੱਤੀ ਸਨ। ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਲਾਤੀਨੀ candere ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਜਗਣਾ, ਚਮਕਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਲਾਤੀਨੀ ਦੇ ਇਸੇ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਾਲਾ candidate ਸ਼ਬਦ ਬਣਿਆ, ਜਿਸ ਦਾ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਅਰਥ ਹੈ, ਚਿੱਟ-ਕਪੜੀਆਂ। ਦਰਅਸਲ ਚਾਂਦਨੀ ਦਾ ਚਿੱਟਾ ਰੰਗ ਉਜਲਤਾ, ਨਿਸ਼ਕਪਟਤਾ, ਸੂਧਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਰੋਮ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਅਹੁਦੇ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਚਿੱਟੇ ਕਪੜੇ ਪਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਦੀਵਾਲੀ ਆਦਿ ਨੂੰ ਮੋਮਬੱਤੀਆਂ ਆਦਿ ਨਾਲ ਜਗਮਗ ਛੱਤ 'ਤੇ ਟੰਗੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਫਨੂਸ ਨੂੰ ਕੰਦੀਲ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਫਾਰਸੀ ਅਸਲੋਂ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ। ਗਰੀਕ, ਲਾਤੀਨੀ ਅਤੇ ਅਰਬੀ ਵਿਚ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਰੂਪਾਂਤਰ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਫਨੂਸ ਜਿਹੀ ਇਕ ਹੋਰ ਜਗਮਗ ਸਜਾਵਟ ਹੈ ਸੈਂਡਲੀਅਰ (chandelier)। ਇਸ ਦਾ ਵੀ ਲਾਤੀਨੀ ਕੈਂਡਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਹੈ। ਇਹ 'ਚੰਦਵੀ' ਦਾ ਚੰਦ ਪੁਰਾਣੀ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਰਾਹੀਂ ਰੂਪ ਬਦਲਦਾ ਚੰਦਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸ਼ਬਦ ਹੈ candor ਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਆਗੇ ਬਣਿਆ candid। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਸਾਫ਼-ਗੋਈ, ਬੇਬਾਕੀ, ਖਰਾਪਨ, ਕੋਰਾਪਣ, ਸੂਧਤਾ ਆਦਿ ਦੇ ਭਾਵ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਭਾਵ ਮੂਲ ਅਰਥ ਚਮਕਣਾ ਤੋਂ ਚਿਟਿਆਈ ਵਿਚ ਪਰਿਵਰਤਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਇਹ ਅਰਥ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰ ਗਏ। ਅੱਗ-ਲਾਊ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਾਲਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦਾ ਸ਼ਬਦ incendiary ਵੀ ਲਾਤੀਨੀ ਦੇ candere ਤੋਂ ਹੀ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਤੇ ਅੱਗ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਅਟੁੱਟ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਆਖਰੀ ਬਰਸੀ

(ਸਫਾ 27 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਕਰਦਾ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਚਲਦੀਆਂ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਤੀਏ ਪਹਿਰ ਸਰਦਾਈ ਰਗੜ ਕੇ ਪੀਂਦਾ ਤੇ ਫੇਰ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਜਾ ਬੈਠਦਾ।

ਪਰ ਹੁਣ ਨੂੰਹਾਂ ਕਦੇ ਤਾਂ ਖਸਖਸ-ਬਦਾਮ ਭਿਉਣੇ ਹੀ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੀਆਂ, ਕਦੇ ਛਿੱਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਗਿਰੀਆਂ ਨੂੰ ਜੁਆਕ ਹੀ ਛੱਕ ਜਾਂਦੇ, ਕਦੇ ਕਾਲੀਆਂ ਮਿਰਚਾਂ ਏਨੀਆਂ ਪਾ ਦਿੰਦੀਆਂ ਕਿ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਉਹਦਾ ਦਿਲ ਜਲੀ ਜਾਂਦਾ, ਕਦੇ ਭੁਲੱਕਤ ਉਰਮਿਲਾ ਗੁਲਾਬ ਦੇ ਸੁੱਕੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦਾ ਰੁੱਗ ਭਰ ਕੇ ਪਾ ਦਿੰਦੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿਨ 'ਚ ਕਈ ਵਾਰ ਜੰਗਲ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ।

ਹਫ਼ਤੇ ਵਿਚ ਉਹਦੀ ਰੂਹ ਸ਼ੱਕਰ ਘਿਓ ਖਾਣ ਨੂੰ ਵੀ ਕਰਦੀ। ਇਹ ਆਦਤ ਉਹਨੂੰ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਹਰ ਬੁੱਧਵਾਰ ਉਹਦੀ ਮਾਂ ਮੱਖਣੀ ਤੱਤੀ ਕਰਦੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਰੱਜਵਾਂ ਘਿਓ-ਸ਼ੱਕਰ ਰਲਾ ਕੇ ਦਿੰਦੀ। ਸੁੱਖਦੇਈ ਦੇ ਵੇਲਿਆਂ 'ਚ ਵੀ ਇਹ ਰੀਝ ਪੂਰੀ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ ਸੀ।

“ਬੈਅਲੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪੇ ਖਾਈ ਜਾਨੇ ਓ, ਫੇਰ ਕਫ਼ ਨੇ ਤਾਂ ਵਧਣਾ ਹੀ ਹੋਇਆ!” ਵੱਡੀ ਨੂੰਹ ਸਤਵੰਤੀ ਹਿਕਮਤ ਘੋਟਦੀ।

ਹੁਣ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੇ ਜੁਦਾ-ਜੁਦਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਰਮਿਲਾ ਨੇ ਤਾਂ ਉਹਦੀ ਖਾਧ-ਖੁਰਾਕ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਜਦੋਂ ਉਹ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੀ ਡਿੱਗੜ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੀ.ਜੀ.ਆਈ. ਦਾਖਲ ਕਰਾ ਦਿੱਤਾ। ਸੇਠ ਦੁਰਗਾ ਦਾਸ ਜਿਸ ਨੇ

ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਸੂਆ ਵੀ ਲੁਆ ਕੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦੇਖਿਆ, ਉਸ ਦੇ ਸੱਜੇ ਫੇਫੜੇ ਦਾ ਉਪਰੇਸ਼ਨ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਚੀਰ-ਫਾੜ ਦੀ ਤਾਬ ਨਾ ਝੱਲਦਾ ਹੋਇਆ ਉਹ ਹਫ਼ਤੇ ਵਿਚ ਹੀ ਸਰੀਰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਪਰਮ-ਧਾਮ ਦੀ ਡੰਡੀ ਪੈ ਗਿਆ।

ਉਸ ਦੀ ਦੇਹ ਸਿੱਧੀ ਮੜ੍ਹੀਆਂ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ। ਨਲੂਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਛਿੱਟਾ ਹੀ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਨਵਾਂ ਸਿਲਾਇਆ ਟੈਰੀਕਾਟ ਦਾ ਸੂਟ ਵੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਦੇ ਉਪਰ ਹੀ ਰੱਖਣਾ ਪਿਆ, ਪਹਿਨਾਇਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾ ਸਕਦਾ।

–ਵੇ ਤੂੰ ਕਿੱਥੇ ਤੁਰ ਗਿਆ! ਐਡੇ ਬਾਗ-ਬਗੀਚਿਆਂ ਵਾਲਿਆ!

–ਵੇ ਤੈਂ ਮੁੜ ਫੇਰਾ ਨੂੰ ਪਾਉਣਾ! ਦੁਕਾਨਾਂ-ਸੈਲਰਾਂ ਦਿਆ ਮਾਲਕਾ!

–ਹਾਏ ਵੇ ਸੇਠਾ! ਵੇ ਰਾਜਿਆ!

ਵੱਡੀ ਨੂੰਹ ਨੇ ਦੁਹੱਥੜ ਮਾਰ ਕੇ ਕੀਰਨੇ ਪਾਏ ਸਨ। ਛੋਟੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ਾਨ ਨਾਲ ਰੋਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਉਂਦਾ।

ਅੱਜ ਰੋਸ਼ਨਦਾਨ ਵਿਚ ਬੈਠੀ ਦੁਰਗਾ ਦਾਸ ਦੀ ਰੂਹ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਰਸੋਈ ਉੱਤੇ ਧਰੀ ਤਗਾਰੀ ਵਿਚ ਚਿਤੀਆਂ-ਜਨੌਰਾਂ ਦੇ ਪੀਣ ਲਈ ਰੋਜ਼ ਵਾਂਗੂੰ ਤਾਜ਼ਾ ਪਾਣੀ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਾਜੂ ਤੇ ਮੇਵੇ ਪਾ ਕੇ ਬਣਾਈ ਖੁੰਬਾਂ ਦੀ ਸਬਜ਼ੀ ਅਤੇ ਕਤਾਹ-ਪੂਰੀਆਂ ਉਰਮਿਲਾ ਨੇ ਆਪ ਪੌੜੀਆਂ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਪੁਰਾਣੇ ਬਰਤਨਾਂ ਵਿਚ ਪਰੋਸ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਕੰਗਣੀ ਵਾਲਾ ਗਲਾਸ ਵੀ ਠੰਢਿਆਈ ਦਾ ਭਰ ਦਿੱਤਾ।

ਏਹੀ ਰੀਤ ਪਿਛਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਹਰ ਸਾਲ ਸ਼ਰਾਧਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਨਿਭਾਈ ਜਾਂਦੀ ਸੀ।

ਦੁਰਗਾ ਦਾਸ ਦੀ ਛੋਟੀ ਨੂੰਹ ਸਿਖਰ ਦੁਪਹਿਰੇ ਰਸੋਈ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਭਾਂਡਿਆਂ ਵਿਚ ‘ਕਾਉ-ਪੋਲੀ’ ਪਾ ਕੇ ਸੂਰਜ ਵੱਲ ਮੂੰਹ ਕਰਦੀ ਅਤੇ ਵੱਡੇ-ਵਡੇਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਦਿੰਦੀ!

ਸਪਤਾਹ ਪਾਠ ਦਾ ਭੋਗ ਪਾਇਆ ਗਿਆ।

“ਸਰਬੱਤ ਪਰਿਵਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸੇਠ ਦੁਰਗਾ

ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਵਿਛੜੀ ਆਤਮਾ ਦੇ ਨਮਿਤ ਬਰਤਨ, ਭੋਜਨ ਅਤੇ ਸੁੰਦਰ ਪੁਸ਼ਾਕੇ ਭੇਟਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ, ਗੁਰੂਸ਼ਾਲਾ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਸਕੂਲ ਵਾਸਤੇ ਦਰਜਨ ਪੱਖਿਆਂ ਦੀ ਵੀ।” ਮਹੰਤ ਨੇ ਅਰਜ਼ੋਈ ਕੀਤੀ!

ਫੇਰ ‘ਆਏ-ਗਏ, ਮਾਈ-ਭਾਈ, ਵੀਰ-ਬਜ਼ੁਰਗ’ ਸਾਰੇ ਭੋਜਨ ਪਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਕੋਈ ਆਪਣੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਗੱਲ ਛੇੜਦਾ, ਕੋਈ ਦਿਨੋਂ ਦਿਨ ਨਿੱਘਰ ਰਹੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਰੋਣਾ ਰੋਂਦਾ। ਕੋਈ ਆਪਣੀ ਧੀ ਦੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਕੁੜਮਾਈ ਦੀ ਖੁਸ਼ਖ਼ਬਰੀ ਸੁਣਾਉਂਦਾ, ਕੋਈ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾ ਵੱਸੇ ਮੁੰਡੇ ਦੀ!

ਰੂਹ ਦੀ ਨਿਗ੍ਹਾ ਸਾਹਮਣੇ ਬੈਰਿਆਂ ਨੂੰ ਆਰਡਰ ਛੱਡਦੇ ਛਟਾਕੀ ਮੱਲ 'ਤੇ ਪਈ ਜਿਹੜਾ ਹੁਣ ਫੁੱਲ ਕੇ ਭੜੋਲਾ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਾਰਾ ਆਲਾ-ਦੁਆਲਾ ਹੀ ਮਹਿਕਿਆ ਪਿਆ ਸੀ। ਸੇਠ ਦੁਰਗਾ ਦਾਸ ਦੀ ਅਤ੍ਰਿਪਤ ਆਤਮਾ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਸੁੱਕੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਜੀਭ ਫੇਰੀ, ਪਰ ਉਹਦੇ ਤਾਂ ਬੁੱਲ੍ਹ ਹੀ ਗਾਇਬ ਸਨ! ਉਸ ਨੇ ਵਾਸਨਾ ਵੱਸ ਹੋ ਕੇ ਡੂੰਘਾ ਸਾਹ ਭਰਿਆ, ਪਰ ਉਹਦਾ ਨੱਕ ਵੀ ਲਾਪਤਾ ਸੀ!

ਫੇਰ ਉਸ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਹੁਣ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਭੁੱਖੀ, ਤਿਹਾਈ ਰੂਹ ਸੀ ਅਤੇ ਰੂਹਾਂ ਵੀ ਕਦੇ ਤ੍ਰਿਪਤ ਹੋਈਆਂ ਨੇ!

‘ਕਮਲਿਆਂ ਦਾ ਟੱਬਰ’ ਲੇਖ ਲੜੀ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ‘ਕਮਲਿਆਂ ਦਾ ਟੱਬਰ’ ਲੜੀ ਅਧੀਨ ਸੰਪਾਦਕ ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਜੰਮੂ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਭਾਵੇਂ

ਸੰਪਾਦਕ ਦੀ ਡਾਕ

ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਹੀਂ ਦੇਖੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ 17 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਹੀ ਘਰੋਂ ਨਿਕਲ ਤੁਰਿਆ ਸਾਂ ਅਤੇ ਜਰਮਨੀ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਸਾਂ ਪ੍ਰੰਤੂ ਯਾਦਾਂ ਦੀ ਇਸ ਲੜੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜੰਮੂ ਭਾਅ ਜੀ ਦੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਪਹੁੰਚ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਸੂਝਾ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪਰ ਇਸ ਲੇਖ ਲੜੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਲਮ ਦਾ ਇਕ ਵੱਖਰਾ ਹੀ ਜਲਵਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਦਿਨਾਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸ਼ਿੱਦਤ ਨਾਲ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਰਾਹੀਂ ਮੇਰੇ ਜਿਹੇ ਸਧਾਰਨ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਕਾਫੀ ਕੁਝ ਜਾਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਪੁਰਾਣੇ ਸਭ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਰਤਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਹੀ ਇਕ ਅਨੰਦ ਹੈ। ਪਿਛੇ ਜਿਹੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਸਿਰਮੌਰ ਲੇਖਕ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਲਿਖਤਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਮਿਲੀਆਂ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੀ

ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਇਆ ਹਾਂ। ‘ਕਮਲਿਆਂ ਦਾ ਟੱਬਰ’ ਲੇਖ ਲੜੀ ਬਾਰੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਟਿੱਪਣੀ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਲੱਗੀ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜੰਮੂ ਭਾਅ ਜੀ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਸਿਹਤ ਬਖਸ਼ੇ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਲਮ ਦਾ ਅਨੰਦ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਣਦੇ ਰਹੀਏ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸੁਭਚਿੰਤਕ

–ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ, ਸ਼ਿਕਾਰੋ

ਫੋਨ: 630-440-3458

ਯਾਦਾਂ ਦੀ ਲੜੀ

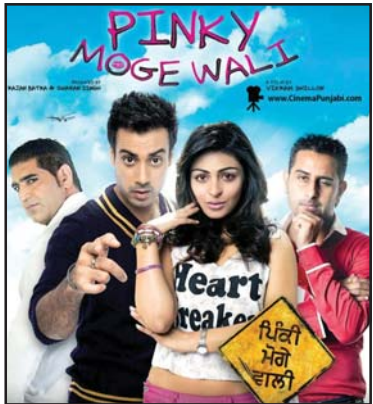
ਸੰਪਾਦਕ ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਜੰਮੂ ਵਲੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਯਾਦਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਸੱਚਮੁੱਚ ਬਹੁਤ ਦਿਲਚਸਪ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਮੈਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਪੋਲੀਟੀਕਲ ਸਾਇੰਸ ਦੀ ਐਮ ਏ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। ਗੁਲਾਟੀ ਦੀ ਕੰਟੀਨ ਤੋਂ ਮੈਂ ਵੀ ਕਈ ਵਾਰ ਚਾਹ ਪੀਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਮੇਰੇ

ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਰਹੀ ਸਾਲ 2012 'ਚ

ਕੇਹਾ ਦੌਰ ਆ ਗਿਆ ਸੀ ਵਿਚ-ਵਿਚਾਲੇ, ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਸਾਲ 'ਚ ਮਸੀ' ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੋ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ ਤੇ ਦਰਸ਼ਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਟੁੱਚ-ਘੁੱਚ ਫਿਲਮਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੀ ਧਾਰਨਾ ਬਣਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਕਿਸੇ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, 'ਚਲੇ ਨਾ ਬਣਾਉਣ ਨਾਲੋਂ ਤਾਂ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਹੀ ਚੰਗੀਆਂ...' ਕੋਈ ਆਖਦਾ, 'ਏਦਾਂ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਕੀ ਕਰਾਉਣਾ'।

ਪਰ ਚੰਗੇ ਬੱਜਟ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਬਣਾਉਂਦਾ ਕੌਣ ਤੇ ਕਿਵੇਂ? ਸਭ ਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਘਾਟੇਵੰਦਾ ਕੰਮ ਏ। ਫਿਰ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਹੋਣ ਲੱਗਾ, ਨਵੇਂ ਤਜਰਬੇ ਹੋਏ ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਸਫਲਤਾ ਨੇ ਚੁੱਪ ਵੱਟੀ ਬੈਠੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੋਡਿਊਸਰਾਂ, ਡਾਇਰੈਕਟਰਾਂ, ਇਥੋਂ ਕਿ ਹੋਰ ਕੰਮਕਾਜੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਜਾਪਣ ਲੱਗ ਗਿਆ ਕਿ ਏਸ ਜੂਏ ਵਿਚ ਜਿੱਤਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਬਾਕੀ ਖੇਡਾਂ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਏ। ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਕੁ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਜਿੰਨੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਬਣ ਰਹੀਆਂ ਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿਨੇਮਾ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲ ਵੀ ਖੜ੍ਹੇ ਕੀਤੇ ਨੇ।

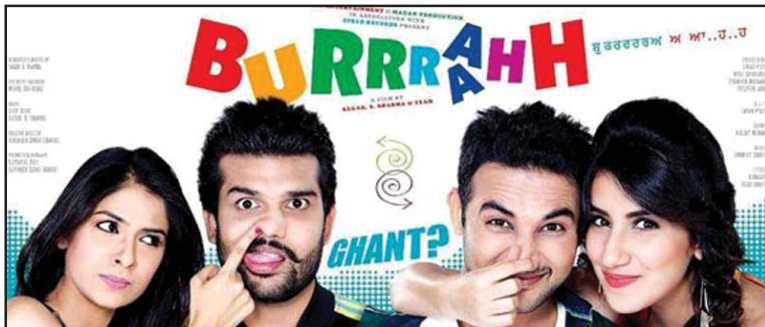
ਅੱਜ ਹਾਲਾਤ ਇਹ ਨੇ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕਰਵਾਰ ਅਜਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ ਰਿਲੀਜ਼ ਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੋਵੇ। ਕਈ ਫਿਲਮਾਂ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹਿੱਟ ਮੰਨੀਆਂ ਜਾਣ ਲੱਗਦੀਆਂ ਨੇ ਤੇ ਕਈਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰੋਮੋ ਦੇਖ ਕੇ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਇਹਨੂੰ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਪੈਸੇ ਦਾ ਚੌਥਾ ਹਿੱਸਾ ਵੀ ਵਸੂਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ। ਫਿਰ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅੱਜ ਹੀਰੋ ਬਣਨ ਦੀ ਕਾਹਲ ਛਿੱਤੀ ਹੋਈ ਏ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ 70 ਫੀਸਦੀ ਗਵੱਈਏ ਹੀਰੋ ਬਣ ਗਏ ਨੇ ਜਾਂ ਇਸ ਰਾਹ 'ਤੇ ਤੁਰੇ ਹੋਏ ਨੇ। ਪਰ ਚਾਲ ਵਰ੍ਹੇ ਵਿਚ ਮਸੀ' ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਫਿਲਮਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿਨੇਮਾ ਘਰ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ

ਨਿਕਲਦੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਟਹਿਕਦੇ ਦਿਖਾਏ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇਖ ਕੇ ਬਾਹਰ ਆਉਂਦੇ ਦਰਸ਼ਕ ਖੁਦ ਨੂੰ ਲੁੱਟੇ-ਲੁੱਟੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਰਹੇ।

70 ਦੇ ਕਰੀਬ ਫਿਲਮਾਂ ਕਤਾਰ 'ਚ

ਏਸ ਸਾਲ ਛੋਟੀਆਂ-ਵੱਡੀਆਂ ਤਿੰਨ ਦਰਜਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈਆਂ ਤੇ ਇੱਕ ਅਨੁਮਾਨ ਮੁਤਾਬਕ 70 ਦੇ ਕਰੀਬ ਦੀ ਸ਼ੁਟਿੰਗ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਫਲਪ ਫਿਲਮ ਦੇ ਨਿਰਮਾਤਾਵਾਂ, ਨਿਰਦੇਸ਼ਕਾਂ, ਹੀਰੋ, ਹੀਰੋਇਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਅਸਫਲਤਾ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਕਈ ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਨਾਂ 'ਤੇ ਆਢਾ ਧਰ ਲਿਆ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਕੀਕਤ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵਾਸਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੀ ਘਾਟ ਵਿਚ ਨੁਕਸ ਕੱਢਿਆ, ਕਿਸੇ ਨੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੇ ਮਾੜੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਸਾਰਾ ਤੋੜਾ ਝਾੜ ਦਿੱਤਾ, ਕਿਸੇ ਨੇ ਪ੍ਰੋਡਿਊਸਰ ਨੂੰ ਨਿੰਦਿਆ ਤੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਹੀਰੋਇਨ ਦੀਆਂ ਮੂੜਮੱਤੀਆਂ ਦਾ ਖਿਲਾਰਾ ਪਾ ਦਿੱਤਾ। ਪਰ ਅਸਲੀਅਤ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਅਸਫਲ ਫਿਲਮਾਂ ਲਈ ਪੂਰੀ ਟੀਮ ਹੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸੀ ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ

ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਅਣਸਿੱਖੇ ਅਦਾਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੰਜੂਸੀ ਜਾਂ ਸਮਝੌਤੇ ਤਹਿਤ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

'ਜੱਟ ਐਂਡ ਜੂਲੀਅਟ' ਤੇ 'ਕੈਰੀ ਆਨ ਜੱਟਾ' ਨੇ ਮਚਾਈ ਤਰਬੱਲੀ

ਦਿਲਜੀਤ ਦੋਸਾਂਝ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਜੱਟ ਐਂਡ ਜੂਲੀਅਟ' ਨੇ ਏਸ ਸਾਲ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਬਿਜ਼ਨੈਸ ਕੀਤਾ। ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿੰਮੀ ਸੇਰਗਿੱਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਿਲਜੀਤ ਹੀ ਅਜਿਹਾ ਅਦਾਕਾਰ ਹੋ ਨਿਬੜਿਆ, ਜਿਹੜਾ ਫਿਲਮ ਦੇ ਕਿਸੇ

ਵੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਵਿਚ ਬਿਤਕਿਆ ਨਹੀਂ ਤੇ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਾਮੇਡੀ ਨਾਲ ਅਸਲ ਕਾਮੇਡੀਅਨਾਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਦੀ ਟੱਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਫਿਲਮ ਦੀ ਹੀਰੋਇਨ ਨੀਰੂ ਬਾਜਵਾ ਨੂੰ ਵੀ ਦਿਲਜੀਤ ਨੇ ਖੁਦ 'ਤੇ ਭਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਫਿਲਮ ਰਿਲੀਜ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਵਾਰੇ-ਨਿਆਰੇ ਹੋ ਗਏ। ਵਿਚ-ਵਿਚਾਲੇ ਖ਼ਬਰਾਂ ਇਹ ਵੀ ਆਈਆਂ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਵੀ ਡੱਬ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨੀਂ ਦਿਲਜੀਤ ਆਪਣੀ ਨਵੀਂ ਫਿਲਮ 'ਜੱਟ ਐਂਡ ਜੂਲੀਅਟ-2' ਦੀ ਸ਼ੁਟਿੰਗ ਵਿਚ ਰੁੱਝ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 'ਮਿਰਜ਼ਾ' ਫਿਲਮ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਤੌਰ ਹੀਰੋ ਗਿੱਪੀ ਗਰੇਵਾਲ ਦੀ 'ਕੈਰੀ ਆਨ ਜੱਟਾ' ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਇੰਟਰਵਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਾਸੇ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਤੁੜਕਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਫਿਲਮ ਚੱਲ ਨਿਕਲੀ। ਇਹ ਫਿਲਮ 'ਜੱਟ ਐਂਡ ਜੂਲੀਅਟ' ਜਿੰਨਾ ਵੱਡਾ ਮਾਰਕਾ ਭਾਵੇਂ ਨਾ ਮਾਰ ਸਕੀ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਸਫਲ ਰਹੀ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੇ ਜਸਵਿੰਦਰ ਭੱਲਾ, ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਘੁੱਗੀ ਤੇ ਬੀਨੂੰ ਢਿੱਲੋਂ ਸਿਰ ਬੰਨ੍ਹਿਆ।

'ਦੇਸੀ ਰੋਮੀਓ' ਤੇ 'ਰੋਲਾ ਪੈ ਗਿਆ' ਦਾ ਹਾਲ

ਇਸ ਸਾਲ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈਆਂ ਘੱਟ ਬੱਜਟ ਵਾਲੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਫਲ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਕਤਾਰ ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਬੱਬੂ ਮਾਨ ਦੀ ਬੇਹੱਦ ਘੱਟ ਬੱਜਟ ਵਾਲੀ ਫਿਲਮ 'ਦੇਸੀ ਰੋਮੀਓ' ਵਿਚ ਭੁਪਿੰਦਰ ਗਿੱਲ ਤੇ ਹਰਜੀਤ ਹਰਮਨ ਦੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤੇ ਹਰਮਨ ਹੁਣ ਆਪਣੀ ਨਵੀਂ ਫਿਲਮ ਦੀ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਵਿਚ ਜੁਟ ਗਿਆ ਹੈ। ਭੁਪਿੰਦਰ ਗਿੱਲ ਨੇ 'ਦੇਸੀ ਮੁੰਡੇ' ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਰੋਲ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਵਿੰਦਰ ਗਰੇਵਾਲ ਦੀ ਫਿਲਮ ਤੋਂ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਪਰ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਠੀਕ-ਠਾਕ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਸਫਲਤਾ ਤੋਂ ਖੁਸ਼ ਗਰੇਵਾਲ ਨੇ ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਨਵੀਂ ਫਿਲਮ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਰਿਲੀਜ਼ ਲਈ ਤਿਆਰ ਫਿਲਮਾਂ

ਇਸ ਵੇਲੇ ਦਿਲਜੀਤ ਦੋਸਾਂਝ (ਸਾਡੀ ਲਵ ਸਟੋਰੀ), ਹਨੀ ਸਿੰਘ ਤੇ ਅਮਰਿੰਦਰ ਗਿੱਲ (ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਬਾਈ, ਮੈਂ ਤੇਰਾ ਬਾਈ), ਗਿੱਪੀ ਗਰੇਵਾਲ (ਸਿੰਘ ਵਰਜਿਸ਼ ਕੌਰ), ਸਰਬਜੀਤ ਚੀਮਾ ('ਵੈਲਕਮ ਟੂ ਪੰਜਾਬ' ਤੇ 'ਪੰਜਾਬ ਬੋਲਦਾ ਹੈ'), ਪ੍ਰੀਤ ਹਰਪਾਲ (ਡੌਟ ਵਰੀ ਯਾਰਾ), ਕੇ. ਐਸ. ਮੱਖਣ (ਸੱਜਣ), ਰੌਸ਼ਨ ਪ੍ਰਿੰਸ (ਫੇਰ ਮਾਮਲਾ ਗਤਬਤ ਹੈ), ਮਿਸ ਪੂਜਾ (ਪੂਜਾ ਕਿਵੇਂ ਆਂ),

ਭੁਪਿੰਦਰ ਗਿੱਲ (ਦੇਸੀ ਮੁੰਡੇ), ਗੀਤਾ ਜ਼ੈਲਦਾਰ (ਵਿਆਹ ਸੱਤਰ ਕਿਲੋਮੀਟਰ) ਸਮੇਤ ਅਨੇਕਾਂ ਗੈਰ ਗਾਇਕ ਨਾਇਕਾਂ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਣ ਲਈ ਪਰ ਤੌਲ ਰਹੀਆਂ ਨੇ।

ਜਿਹੜੇ ਗਾਇਕਾਂ ਦੀਆਂ ਪਿਛਲੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਕਾਮਯਾਬ ਰਹੀਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਆਪਣਾ ਮੁੱਲ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰੋਡਿਊਸਰ ਘੱਟ ਪੈਸੇ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਗੈਰ ਗਾਇਕ ਹੀਰੋ ਲੈਣ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣ ਲੱਗੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਭ ਦੀ ਸੋਚ ਇੱਕੋ ਗੱਲ 'ਤੇ ਟਿਕੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਘੱਟ ਬੱਜਟ ਵਿਚ ਫਿਲਮ ਬਣੇਗੀ ਤਾਂ ਉਹ ਡਿੱਗਦੀ-ਢਹਿੰਦੀ ਓਨਾ ਕੁ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰ ਜਾਵੇਗੀ, ਜਿੰਨਾ ਖਰਚ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਪਰ ਜੇ ਫਿਲਮ ਤਿੰਨ ਕਰੋੜ ਦੇ ਬੱਜਟ ਨੂੰ ਟੱਪ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਦੀ ਉਮੀਦ ਧੁੰਦਲੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਜਿਹੜੀ ਪੰਜ ਕਰੋੜ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰੇ, ਉਹ ਤਾਂ ਸਿੱਧਾ-ਸਿੱਧਾ ਰਿਸਕ ਹੀ ਹੈ।

ਕਾਮੇਡੀਅਨਾਂ ਦਾ ਫਿੱਟ ਬੈਠਾ

ਇਸ ਸਾਲ ਬਣੀਆਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਫਿਲਮਾਂ ਸਮਾਜਿਕ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਨਾਲੋਂ ਦੂਰ ਸਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਫੁੱਲ ਮਨੋਰੰਜਨ' ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਬਹੁਤੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਕਾਲਜ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਰਹੇ ਤੇ ਉਹਦੇ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਾਮੇਡੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਕੱਲ੍ਹ ਤੱਕ ਕੈਸਿਟਾਂ ਜਾਂ ਰਿਐਲਟੀ ਸ਼ੋਆਂ ਵਿਚ ਕਾਮੇਡੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਧੜਾਧੜ ਬਣ ਰਹੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਬੇਹੱਦ ਲਾਭ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ। ਪੂਰਾ ਸਾਲ ਜਿੱਥੇ ਜਸਵਿੰਦਰ ਭੱਲਾ, ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਘੁੱਗੀ, ਬੀਨੂੰ ਢਿੱਲੋਂ, ਰਾਣਾ ਰਣਬੀਰ ਤੇ ਕਰਮਜੀਤ ਅਨਮੋਲ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ੁਟਿੰਗਾਂ 'ਚ ਰੁੱਝੇ ਰਹੇ, ਉਥੇ ਕਈ ਫਿਲਮਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਵੀ ਆਈਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਸਿਰਫ਼ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਮੇਡੀਅਨਾਂ ਕਰਕੇ ਹੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਕਾਮੇਡੀਅਨਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦਾ ਸੀਜ਼ਨ ਇਕਦਮ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਠੀਕ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨੀਂ ਸਾਡਾ ਸੀਜ਼ਨ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਮੁੱਠੇ ਮੰਗੇ ਪੈਸੇ ਵੀ ਮਿਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਵੀ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਕਾਮੇਡੀ ਫਿਲਮਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੰਗ ਹੈ।

ਰਿਲੀਜ਼ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਹਾਲ

ਏਸ ਸਾਲ 'ਪਿਓਰ ਪੰਜਾਬੀ', 'ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਰੱਬ ਕਿਹੜਿਆਂ ਰੰਗਾਂ ਵਿਚ ਰਾਜ਼ੀ', 'ਦਿਲ ਤੈਨੂੰ ਕਰਦਾ ਏ ਪਿਆਰ', 'ਰਹਿਮਤ', 'ਮਿਰਜ਼ਾ-ਦ ਅਨਟੋਲਡ ਸਟੋਰੀ', 'ਟੋਹਰ ਮਿੱਤਰਾਂ ਦੀ', 'ਆਪਾਂ ਫੇਰ ਮਿਲਾਂਗੇ', 'ਰਹੋ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਪੰਜਾਬ ਦੀ', 'ਕਬੱਡੀ ਵੰਨਸ ਅਗੇਨ', 'ਸਿਰਫ਼ਿਰੇ', 'ਪਿੱਕੀ ਮੋਗੇ ਵਾਲੀ', 'ਅੰਨੇ ਘੋੜੇ ਦਾ ਦਾਨ', 'ਯਾਰ ਪ੍ਰਦੇਸੀ', 'ਅੱਜ ਦੇ ਰਾਂਝੇ', 'ਬੁਰਰਰਰਾ' ਸਮੇਤ ਕਈ ਹੋਰ ਫਿਲਮਾਂ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈਆਂ।

'ਮਿਰਜ਼ਾ' ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਧੂਮ-ਧੜੱਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਪਰ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਹੀ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਨਕਾਰ ਦਿੱਤਾ। 'ਟੋਹਰ ਮਿੱਤਰਾਂ ਦੀ' ਫਿਲਮ ਚੰਗੀ ਸੀ, ਪਰ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੀ ਕਮੀ ਕਰਕੇ ਫਿਲਮ ਨਾ ਚੱਲ ਸਕੀ। 'ਕਬੱਡੀ ਵੰਨਸ ਅਗੇਨ' ਵਿਚ ਵਰਿੰਦਰ ਘੁਮਣ ਨੂੰ ਬਤੌਰ ਕਬੱਡੀ ਖਿਡਾਰੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਪਰ ਉਹ ਬਾਡੀ ਬਿਲਡਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਓਨਾ ਨਾ ਜਚ ਸਕਿਆ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਰੌਸ਼ਨ ਪ੍ਰਿੰਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ। 'ਸਿਰਫ਼ਿਰੇ' ਫਿਲਮ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਚੰਗਾ ਹੋਇਆ, ਪਰ ਇਸ ਵਿਚਲੀਆਂ ਨੰਗੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਨਾ ਆਈਆਂ। 'ਪਿੱਕੀ ਮੋਗੇ ਵਾਲੀ' ਤੋਂ ਉਮੀਦਾਂ ਬਹੁਤ ਸਨ, ਪਰ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਹਾਸੇ, ਰੋਮਾਂਸ, ਐਕਸ਼ਨ ਨਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਗੱਲ ਨਾ ਬਣੀ। 'ਅੱਜ ਦੇ ਰਾਂਝੇ' ਫਿਲਮ ਵਧੀਆ ਬਣੀ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਵੀ 'ਟੋਹਰ ਮਿੱਤਰਾਂ ਦੀ' ਵਾਲਾ ਹਾਲ ਹੋਇਆ। ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੀ ਘਾਟ ਕਰਕੇ ਇਹ ਫਿਲਮ ਉਹ ਜਲਵਾ ਨਾ ਦਿਖਾ ਸਕੀ, ਜੇਹਾ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਘੁੱਗੀ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦਿਖਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। 'ਬੁਰਰਰਰਾ' ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਠੀਕ ਪਿਆਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਹੰਸ ਰਾਜ ਹੰਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਯੁਵਰਾਜ ਹੰਸ ਅਤੇ ਹਰੀਸ਼ ਨੇ ਵਧੀਆ

ਕੰਮ ਕੀਤਾ।

ਜਸਪਾਲ ਭੱਟੀ ਦੇ ਜਾਣ ਦਾ ਦੁੱਖ

ਇਸ ਸਾਲ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਾਮੇਡੀਅਨ ਜਸਪਾਲ ਭੱਟੀ ਦਾ ਵਿਛੋੜਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਫਿਲਮ ਦੀ ਰਿਲੀਜ਼ਿੰਗ ਤੋਂ ਦੋ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਪੈ ਗਿਆ। ਉਹ ਬਠਿੰਡਾ ਤੋਂ ਜਲੰਧਰ ਆ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਜੁ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਆਪਣੀ ਨਵੀਂ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਫਿਲਮ 'ਪਾਵਰ ਕੱਟ' ਦੀ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਕਰ ਲੈਣ ਪਰ ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਸੀ। ਸਤਕ ਹਾਦਸੇ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਦੀਵਾਲੀ ਤੋਂ ਇੱਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਵਾਰ ਮੈਨੇਜਰ ਨਵਨੀਤ ਜੋਸ਼ੀ ਵੀ ਚੱਲ ਵਸੇ। ਜਸਪਾਲ ਭੱਟੀ ਦੀ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਵਜੋਂ ਪਿਆਰ ਦਿੱਤਾ। ਭੱਟੀ ਦੀ ਆਖਰੀ ਫਿਲਮ ਸਮਾਜ ਲਈ ਸੁਨੇਹਾ ਹੋ ਨਿਬੜੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਲੱਗਦੇ ਬਿਜਲੀ ਕੱਟਾਂ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਉਭਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਗਾਇਕਾਂ ਦੀਆਂ ਉਡਾਰੀਆਂ

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲਗਭਗ ਸਭ ਗਾਇਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਵਰ੍ਹੇ ਕਸਮਾਂ ਖਾ ਲਈਆਂ ਕਿ ਜੇ ਸਾਨੂੰ ਫਿਲਮ ਦੀ

ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਆ ਗਈ ਤਾਂ ਨਾਂਹ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ। ਇਸ ਸਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵੀ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋ ਗਈਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੇਤਰੀ ਗਾਇਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਐਲਬਮਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਘੱਟ ਦੇਣਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਐਲਬਮਾਂ ਨੂੰ ਖਰੀਦਦਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਇੱਕ ਚੰਗੀ ਐਲਬਮ 'ਤੇ ਪੰਜਾਹ ਤੋਂ ਸੱਤਰ ਲੱਖ ਤੱਕ ਦਾ ਖਰਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਏਨੇ ਪੈਸਿਆਂ ਨੂੰ ਡਬਲ ਕਰਕੇ ਖਰਚਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਪੂਰੀ ਫਿਲਮ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਲਾਕਾਰ ਅਕਸਰ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਢਾਈ ਘੰਟੇ ਦੀ ਫਿਲਮ ਡੇਢ ਕਰੋੜ 'ਚ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜੀਹਦੇ ਵਿਚ ਪੰਜ-ਛੇ ਗੀਤਾਂ ਦੇ ਵੀਡੀਓ ਵੀ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਇਸ ਸੋਚ ਦਾ ਇੱਕੜ-ਦੁੱਕੜ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਭ ਹੋਇਆ, ਪਰ ਬਹੁਤੀਆਂ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੀ ਹੋਇਆ। ਚਾਰ ਜਣੇ ਰਲ ਕੇ ਪੰਜਾਹ-ਪੰਜਾਹ ਲੱਖ ਤਾਂ ਪਾ ਲੈਂਦੇ ਰਹੇ, ਪਰ ਤਜਰਬੇ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹਰ ਮੌੜ 'ਤੇ ਪੁੱਠੀ ਪੈਂਦੀ ਰਹੀ।

ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਡੀਲਰ ਬਣੇ ਪ੍ਰੋਡਿਊਸਰ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਦੁਬਾਰਾ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆਉਣ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਰੇਟ ਇੱਕ ਥਾਂ ਟਿਕ ਕੇ ਖੜ੍ਹ ਗਏ। ਦੂਜਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਨੁਕਸਾਨ ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਰਜਿਸਟਰੀਆਂ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਹੋਇਆ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਈ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਡੀਲਰਾਂ ਨੇ ਪਾਸਾ ਪਲਟਿਆ ਤੇ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੀ ਮੰਦੀ ਦੇ ਚੱਲਦਿਆਂ

ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਪੈ ਰਹੇ ਏਸ ਗਾਹ ਤੋਂ ਉਕਤਾ ਜਾਣਗੇ। ਅਖੀਰ 'ਤੇ ਨਤੀਜਾ ਇਹੀ ਨਿਕਲਦਾ ਏ ਕਿ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਦਰਸ਼ਕ ਸਿਰਫ਼ ਉਸੇ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਦਿਆ ਕਰਨਗੇ, ਜਿਸ ਦੀ ਕਹਾਣੀ, ਅਦਾਕਾਰੀ, ਕਾਮੇਡੀ ਅਤੇ ਸਕਰੀਨ ਪਲੇਅ ਚੰਗਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਫਿਲਮ ਬਣਾ ਕੇ ਸਿਰਫ਼ ਮਸ਼ਹੂਰੀ ਖੱਟਣ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕੱਲ੍ਹ ਵੀ ਮੂੰਹ ਦੀ ਖਾਣੀ ਪੈਂਦੀ ਸੀ ਤੇ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਵੀ ਖਾਣੀ ਪਵੇਗੀ, ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਯਕੀਨ ਹੈ।

ਕੀ ਮੈਂ
ਝੂਠ
ਬੋਲਿਆ...

ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਟਹਿਣਾ

ਫੋਨ: 91-98141-78883

ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ 'ਤੇ ਪੈਸਾ ਲਾਉਣ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਲਿਆ। ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਆਈਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਖਰੀਦਣ-ਵੇਚਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਪੈਸਾ ਲੱਗਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਹ ਸਫਲ ਨਾ ਹੋ ਸਕੀਆਂ। ਇਸ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਫਿਲਮੀ ਖੇਤਰ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਖਾਸ ਤਜਰਬਾ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਇੱਕ-ਦੋ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਇਸ ਸਾਲ ਵਿਵਾਦ ਵੀ ਸੁਣਿਆ ਗਿਆ। ਫਿਲਮ ਦੇ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਫਿਲਮ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਮਗਰੋਂ ਆਪਸ ਵਿਚ ਫਸ ਪੈਂਦੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਭ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਸਮਝਦੇ ਕਿ ਫਿਲਮ ਬਹੁਤ ਚੱਲੀ ਹੈ। ਪਰ ਹਕੀਕਤ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਕਈਆਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਬਾਣਿਆਂ ਤੱਕ ਵੀ ਪਹੁੰਚਿਆ।

ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨਾਲ ਧੋਖੇ

ਇਸ ਸਾਲ ਕਈ ਫਿਲਮਾਂ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨਾਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਧੋਖਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤਾ। ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਕਨੇਡਾ ਦੀ ਲੋਕੇਸ਼ਨ ਦੱਸੀ ਗਈ, ਪਰ ਉਹ ਥਾਂ ਹੁੰਦੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਜਾਂ ਹੋਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਸੀ। ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੱਕ-ਦੋ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਇੰਗਲੈਂਡ ਜਾਂ ਹੋਰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਥਾਂਵਾਂ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਪਰ ਉਹ ਮੈਦਾਨ ਹੁੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੀ ਸਨ, ਬਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਫ਼-ਸੁਥਰਾ ਕਰਕੇ ਇੰਜ ਭੁਲੇਖਾ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਦਰਸ਼ਕ ਸਮਝੇ ਫਿਲਮ ਦੀ ਪੂਰੀ ਟੀਮ ਫਲਾਣੇ ਮੁਲਕ ਜਾ ਕੇ ਸ਼ੁਟਿੰਗ ਕਰਕੇ ਆਈ ਏ।

ਕਈ ਪ੍ਰੋਡਿਊਸਰਾਂ ਨੇ ਅੰਬੈਸੀਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਧੋਖੇ ਕਰਨੇ ਚਾਹੇ ਕਿ ਬਾਹਰ ਜਾ ਕੇ ਫਿਲਮ ਦਾ ਕੁਝ ਹਿੱਸਾ ਸ਼ੂਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, 'ਪੁੰਨ ਨਾਲੇ ਫਲੀਆਂ' ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਧਰ ਚਾਰ ਬੰਦੇ ਵੀ ਫੁਰਰ ਕਰ ਆਵਾਂਗੇ ਤੇ ਫਿਲਮ ਵੀ ਸੋਹਣੀ ਬਣ ਜਾਵੇਗੀ, ਪਰ ਅੰਬੈਸੀਆਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੋਚ ਸਫਲ ਨਾ ਹੋਣ ਦਿੱਤੀ।

ਮੁੜ ਗੁਆਚਣ ਲੱਗਾ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਏਨੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਬਣ ਰਹੀਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਕਰਕੇ ਦਰਸ਼ਕ ਮੁੜ ਸ਼ਸ਼ੇਪੰਜ 'ਚ ਪੈ ਗਏ ਨੇ ਕਿ ਆਖਰ ਕਿਹੜੀ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ ਦੇਖੀ ਜਾਵੇ ਤੇ ਕਿਹੜੀ ਛੱਡੀਏ। ਪਰ ਇੱਕ ਫਿਲਮ ਦੇ ਹਿੱਟ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ 5-5, 7-7 ਫਿਲਮਾਂ ਲਗਾਤਾਰ ਮੂਧੇ ਮੂੰਹ ਡਿੱਗੀਆਂ ਨੇ, ਉਸ ਤੋਂ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਰਸ਼ਕ ਬਹੁਤ ਜਲਦ ਪੰਜਾਬੀ

ਖਤਰਿਆਂ ਦੀ ਖਿਡਾਰਨ ਪ੍ਰੀਟੀ

ਘਬਰਾ ਕੇ ਵੀ ਖੁਸ਼ ਰਹਿਣਾ ਪ੍ਰੀਟੀ ਜ਼ਿੰਟਾ ਦੀ ਖਾਸ ਆਦਤ ਹੈ। 15 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਮਸ਼ਹੂਰੀ ਵਿਚ ਦਿਸਣ ਵਾਲੀ ਇਸ ਚੁਲਬੁਲੀ ਲੜਕੀ ਲਈ ਤਦ ਸੋਚਿਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਦਿਨ ਫਿਲਮ ਨਗਰੀ ਵਿਚ ਉਹ ਰਾਣੀ ਬਣ ਜਾਵੇਗੀ। ਪੰਦਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ 35 ਦੇ ਕਰੀਬ ਫਿਲਮਾਂ ਪ੍ਰੀਟੀ ਨੇ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਹੁਣ ਖੁਦ ਨਵੀਂ ਫਿਲਮ ਬਣਾ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਨਿਰਮਾਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਵੀ ਸਿੱਖ ਲਿਆ ਹੈ। ਐਕਟਿੰਗ ਤੋਂ ਹੋਈ ਕਮਾਈ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਖਰਚ ਕੇ ਫਿਲਮ ਬਣ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਦਾ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕਰਜ਼ਾ ਉਹ ਮੋੜੇਗੀ। ਇਸ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਹੀ ਉਹ ਨਿਰਮਾਤਰੀ ਬਣੀ ਸੀ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਝਟਪਟ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣੇ ਪ੍ਰੀਟੀ ਦੀ ਖਾਸੀਅਤ ਹੈ। ਕਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨਾ, ਏਅਰ ਹੋਸਟਸ, ਡਾਕਟਰ ਤੇ ਫ਼ੌਜ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰ ਬਣਨ ਦਾ ਖਿਆਲ ਵੀ ਕਦੇ ਪ੍ਰੀਟੀ ਨੇ ਲਿਆ ਸੀ। ਵਪਾਰ ਨੂੰ ਵਪਾਰ ਸਮਝ, ਇੰਡਸਟਰੀ ਵਿਚ ਇਕੱਲੇ ਚੱਲੇ ਉਸ ਦੇ ਨਿਯਮ ਰਹੇ ਹਨ। ਪ੍ਰੀਟੀ ਕੋਲ ਇਕ ਨਵੀਂ ਫਿਲਮ 'ਭਈਆ ਜੀ ਸੁਪਰਹਿੱਟ' ਸੰਨੀ ਦਿਓਲ ਦੇ ਨਾਲ ਹੈ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਤੋਂ ਉਸ ਦਾ ਨਵਾਂ ਕੈਰੀਅਰ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਚੋਟੀ ਦੇ ਨਾਇਕਾਂ ਨਾਲ ਇਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਇਕ ਹਿੱਟ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਚੁੱਕੀ ਪ੍ਰੀਟੀ ਅੱਜ ਕ੍ਰਿਕਟ ਵਿਚ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਖੇਡ ਵਪਾਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਛੋਟੇ ਪਰਦੇ 'ਤੇ ਵੀ ਹੈ। ਜ਼ਿੰਦਾਦਿਲ, ਬਹਾਦਰ ਤੇ ਖਤਰਿਆਂ ਦੀ ਖਿਡਾਰਨ ਪ੍ਰੀਟੀ ਜ਼ਿੰਟਾ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਸਵੈ-ਨਿਰਭਰ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਕਮਾਈ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ।

ਵਿਦਿਆ ਨੂੰ ਵਧਾਈਆਂ

ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣੀ ਐਕਟਿੰਗ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਨਾਲ ਸਭ ਦਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਣ ਵਾਲੀ ਵਿਦਿਆ ਬਾਲਨ ਨੇ 14 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਸਿਧਾਰਥ ਰਾਏ ਕਪੂਰ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਲਿਆ। ਸਿਧਾਰਥ ਯੂ.ਟੀ.ਵੀ. ਮੈਸਨ ਪਿਕਚਰਜ਼ ਦਾ ਸੀ.ਈ.ਓ ਹੈ। ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਲਈ ਤਤਕ-ਭੜਕ ਵਾਲੇ ਵਿਆਹਾਂ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਹੈ ਪਰ ਵਿਦਿਆ ਨੇ ਸਾਦਗੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦਿੱਤੀ। ਉਸ ਦੀ ਇਸ ਸਾਦਗੀ ਨੇ ਸਭ ਦਾ ਮਨ ਮੋਹ ਲਿਆ ਹੈ। ਵਿਦਿਆ ਨੇ ਹੋਰ ਹੀਰੋਇਨਾਂ ਵਾਂਗ ਆਪਣੇ ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਸਗੋਂ ਬਹੁਤ ਖਾਮੋਸ਼ ਜਿਹੀ ਰਹਿ ਕੇ ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਸਿਧਾਰਥ ਨਾਲ ਲਾਵਾਂ ਲੈ ਲਈਆਂ। ਇਸ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਉੱਤੇ ਦੱਖਣੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਵਾਹਵਾ ਰੰਗ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਫਿਲਮੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਉਹ ਸਭ ਤੋਂ ਅਨੋਖੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਨਿਭਾਏ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਹੋਛਪਣ ਨੂੰ ਸਦਾ ਦੂਰ ਤੋਂ ਹੀ ਸਲਾਮ ਕੀਤੀ ਹੈ। 'ਡਰਟੀ ਪਿਕਚਰ' ਆਮ ਫਿਲਮਾਂ ਨਾਲੋਂ ਹਟ ਕੇ ਬਣਾਈ ਫਿਲਮ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਵੀ ਇਕ ਮੂੰਹਜ਼ੋਰ ਕੁੜੀ ਦਾ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਕਿਰਦਾਰ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਇਨਸਾਫ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਬਲਬੂਤੇ ਫਿਲਮ ਸਫਲ ਕਰਵਾਈ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਹੀਰੋਇਨਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖਤਾ ਵਾਲੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਦੌਰ ਵੀ ਆਰੰਭ ਹੋਇਆ। ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਵਿਦਿਆ ਦੀਆਂ ਦੋ ਫਿਲਮਾਂ 'ਘਨੱਚਕਰ' ਅਤੇ 'ਸ਼ਾਦੀ ਕੇ ਸਾਡੀਡ ਅਫੈਕਟ' ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਅਨੁਸ਼ਕਾ ਸਮੇਂ ਦੀ ਕਦਰਦਾਨ

ਫਾਕਸ ਸਟਾਰ ਤੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਭਾਰਦਵਾਜ ਦੀ ਨਵੀਂ ਫਿਲਮ 'ਮਟਰੂ ਕੀ ਬਿਜਲੀ' ਵਿਚ ਅਨੁਸ਼ਕਾ ਸ਼ਰਮਾ ਖਾਸ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰ ਆਏਗੀ ਹੈ। ਚੰਗਿਆਈਆਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੰਡਣ ਵਿਚ ਉਹ ਯਕੀਨ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਇੰਡਸਟਰੀ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਜਲਦੀ ਸਿੱਖ ਲਏ ਹਨ। ਚਰਚਿਤ ਤੇ ਰੁਝੀ ਹੋਈ ਅਨੁਸ਼ਕਾ ਨੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਭਾਰਦਵਾਜ ਦੀ ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਸ਼ਬਾਨਾ ਆਜ਼ਮੀ, ਪੰਕਜ ਕਪੂਰ ਜਿਹੇ ਵੱਡੇ ਨਾਵਾਂ 'ਤੇ ਇਮਰਾਨ ਖਾਨ, ਆਰੀਆ ਬੱਬਰ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਨੁਸ਼ਕਾ ਨੂੰ ਲੇਟ ਲਤੀਫੀ ਨਾਲ ਨਫਰਤ ਹੈ। ਮੁੰਬਈ ਦੀ ਭੈੜੀ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਉਸ ਨੂੰ ਗੁੱਸਾ ਚੜ੍ਹਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਗੰਭੀਰ ਤੇ ਮਜ਼ਾਕੀਆ ਦਾ ਮਿਸ਼ਰਣ ਅਨੁਸ਼ਕਾ ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਆਖਿਰ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਜਾਦੂ ਚਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਨਿਰਮਾਤਾ ਉਸ 'ਤੇ ਮਿਹਰਬਾਨ ਹਨ। ਆਮਿਰ ਖਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਨਵੀਂ ਫਿਲਮ ਪੀ.ਕੇ. ਤੇ ਅਨੁਰਾਗ ਦੀ ਨਵੀਂ ਫਿਲਮ 'ਬੰਬੇ ਵੈਲ ਵੇਟ' ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਹੈ। ਜ਼ੀਰੋ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਹੀਰੋ ਤੱਕ ਉਹ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਹੈ। ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਅਨੁਸ਼ਕਾ ਕਾਜੋਲ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀ-ਜੁਲਦੀ ਹੈ। ਇਕਦਮ ਠੰਢੀ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਅਨੁਸ਼ਕਾ ਗਰਮ ਸਵਾਲਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਭੜਕਦੀ ਹੈ।

ਹੈਲਨ ਨੇ ਆਪਣਾ ਫਿਲਮੀ ਕਰੀਅਰ ਫਿਲਮ 'ਹੂਰ-ਏ-ਅਰਬ' ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੇ ਨਿਰਮਾਤਾ ਪੀ.ਐਨ. ਅਰੋੜਾ ਸਨ ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਹੈਲਨ ਦੇ ਸਭ ਕੁਝ ਬਣ ਗਏ। ਹੈਲਨ ਨੇ ਜਦੋਂ ਪਹਿਲੀ ਫਿਲਮ ਸਾਈਨ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਹ ਸਿਰਫ ਪੰਦਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਸੀ। ਹੈਲਨ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਬਰਮਾ ਤੋਂ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਆਈ ਸੀ ਤੇ ਮੁੰਬਈ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਤਿੰਨ ਭੈਣ-ਭਰਾਵਾਂ ਤੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਨਾਲ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਸੀ। ਉਹ ਇਕ ਪਤਲੀ ਤੇ ਆਕਰਸ਼ਕ ਮੁਟਿਆਰ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਿੰਦੀ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਸੀ ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵੀ ਟੁੱਟੀ-ਫੁੱਟੀ ਬੋਲਦੀ ਸੀ। ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੈਲਨ ਇਕ ਮਾਹਿਰ ਤੇ ਬੇਜੋੜ ਨ੍ਰਤਕੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਫਲਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੀ ਗਈ।

ਨਿਰਮਾਤਾ ਪੀ.ਐਨ. ਅਰੋੜਾ ਨਾਲ ਹੈਲਨ ਦਾ ਖਾਸ ਕਾਨੈਕਟ ਸੀ ਤੇ ਅਰੋੜਾ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਦੁੱਗਣੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਡੇ ਅਰੋੜਾ ਨੂੰ ਹੈਲਨ ਨੇ ਇਕ ਦਿਨ ਆਪਣਾ ਪਤੀ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਦਕਿ ਪੀ.ਐਨ. ਅਰੋੜਾ ਵਿਆਹੇ ਹੋਏ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਤਿੰਨ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਵੀ ਸਨ। 18 ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਹੈਲਨ ਪੀ.ਐਨ. ਅਰੋੜਾ ਨਾਲ ਬਿਨਾਂ ਵਿਆਹ ਦੇ ਹੀ ਇਕ ਪਤਨੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ ਰਹੀ।

ਅਚਾਨਕ ਇਕ ਦਿਨ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਹੈਲਨ ਨੇ ਪੀ.ਐਨ. ਅਰੋੜਾ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਸਬੰਧ ਖਤਮ

ਕਰ ਲਏ ਹਨ। ਸਬੰਧ ਖਤਮ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਹੈਲਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਇਕ ਸਹੇਲੀ ਨੁਰਜਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਪਨਾਹ ਲਈ ਤੇ ਪ੍ਰੈੱਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਨਿਰਮਾਤਾ ਪੀ.ਐਨ. ਅਰੋੜਾ ਨੇ 18 ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਉਸ ਨੂੰ ਸੋਨੇ ਦੀ ਚਿੜੀ ਸਮਝ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪਿੰਜਰੇ ਵਿਚ ਕੈਦ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਕੈਦ ਕਾਰਨ ਹੀ ਹੈਲਨ ਨੂੰ ਪੀ.ਐਨ. ਅਰੋੜਾ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਵੀ ਮਿਲਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਮੰਨੀ-ਪ੍ਰਮਾਣੀ ਨ੍ਰਤਕੀ ਤੇ ਅਦਾਕਾਰਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਹੈਲਨ ਦਾ ਕੋਈ ਫਿਲਮੀ ਦੇਸਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ੂਟਿੰਗ 'ਤੇ ਵੀ ਸਾਥੀ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਤੇ ਤਕਨੀਸ਼ੀਅਨਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਣ ਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਸੀ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਸ਼ੋਅਲੇ' ਦੇ ਡਾਂਸ 'ਮਹਿਬੂਬਾ-ਮਹਿਬੂਬਾ' ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੈਲਨ

ਲੇਖਕ ਸਲੀਮ ਦੇ ਨੇੜੇ ਆਉਣ ਲੱਗੀ ਸੀ ਤੇ ਪ੍ਰੈੱਸ ਵਿਚ ਦੋਹਾਂ ਬਾਰੇ ਖੂਬ ਅਫਵਾਹਾਂ ਵੀ ਸੁਣੀਆਂ

ਤੇ ਭਰਾ-ਭੈਣਾਂ ਨਾਲ ਟੁੱਟੇ-ਫੁੱਟੇ ਮੋਟਰ ਗੈਰਾਜ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ।

ਪੀ.ਐਨ. ਅਰੋੜਾ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋਣ ਪਿੱਛੋਂ ਹੈਲਨ ਨੇ ਲੇਖਕ ਸਲੀਮ ਖਾਨ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰ ਲਿਆ ਤੇ ਸਲੀਮ ਦੀ ਦੂਜੀ ਪਤਨੀ ਬਣ ਗਈ। ਅੱਜ ਵੀ ਹੈਲਨ ਇਸੇ ਦੂਜੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਲੀਮ ਦੇ ਨਾਲ ਰਹਿ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਹੈਲਨ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਇਕ ਟ੍ਰੈਜਡੀ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਚਾਹ ਕੇ ਵੀ ਕਦੇ ਮਾਂ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕੀ ਕਿਉਂਕਿ ਹੈਲਨ ਦਾ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦਾ ਕਰੀਅਰ ਉਸ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਸੀ ਤੇ ਮਾਂ ਬਣ ਕੇ ਉਹ ਆਪਣਾ ਬਣਿਆ-ਬਣਾਇਆ ਕਰੀਅਰ ਬਰਬਾਦ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਹੈਲਨ ਨੂੰ ਕੀਮਤੀ ਅਤੇ ਸੁੰਦਰ ਹੀਰੋਆਂ ਦਾ ਬਹੁਤ

ਕਦੇ ਹੈਲਨ ਨੂੰ ਹੀਰੋ ਨਹੀਂ ਦਿਵਾਏ।

21 ਨਵੰਬਰ, 1954 ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪੰਦਰਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ 'ਤੇ ਹੈਲਨ ਨੂੰ ਪੀ.ਐਨ. ਅਰੋੜਾ ਵੱਲੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹਿੰਗਾ ਤੋਹਫਾ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਸੌ ਰੁਪਏ ਦੀ ਉਹ ਫਰਾਕ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਬਦਲੇ ਹੈਲਨ ਅਰੋੜਾ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰਿਆਂ 'ਤੇ ਨੱਚਦੀ ਰਹੀ ਤੇ 35ਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਦੀ ਰਾਤ ਜਦੋਂ ਹੈਲਨ ਨੇ ਅਰੋੜਾ ਨੂੰ ਛੱਡਿਆ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਉਸ ਦੇ ਗਿਫਟ ਕੀਤੇ 10 ਰੁਪਏ ਦੇ ਫੁੱਲਾਂ ਤੋਂ ਸਿਵਾ ਉਸ ਕੋਲ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹੈਲਨ ਇਕ ਬਿਹਤਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸਲੀਮ ਖਾਨ ਨਾਲ ਬਿਤਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਹ ਫਿਲਮਾਂ ਨਾਲ ਅੱਜ ਵੀ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਕੋਰਸ ਡਾਂਸਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਹੈਲਨ ਆਪਣੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ

ਸ਼ੌਕ ਸੀ ਪਰ ਪੀ.ਐਨ. ਅਰੋੜਾ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਕਿ ਹੀਰੋ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਲਿਆਉਂਦੇ ਹਨ,

ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸਭਾ ਵਲੋਂ ਸਭ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਸਾਲ ਮੁਬਾਰਕ

We wish you and your family a very Happy and Prosperous New Year 2013

PUNJABI CULTURAL SOCIETY OF CHICAGO

Upcoming Events of Year 2013

PCS New Year Eve Annual Langar: Monday Night Dec. 31st at Palatine Gurdwara Sahib.

Asian American Coalition of Chicago 30th Annual Dinner Banquet:

Saturday, February 23, 2013, 5:30pm at Hyatt Regency O'Hare, Rosemont, IL.

PCS Rangla Punjab on March 30th at Gateway Theater Chicago.

PCS Passport to World-India in May at Chicago Children's Museum Navy Pier.

PCS Youth Graduation Night on June 9th at Viceroy of India.

PCS Sports Festival on July 27th at Falcon Park, Palatine.

PCS Night 2013: 9th PCS Chicago Bhangra & Gidha Competition on November 9th.

PCS Participation in McDonald's Thanksgiving Parade on November 28th in Chicago.

For further information please contact: 847-359-5PCS, Surinder S Sangha 847-532-0610, Pardeep S Deol, 630-346-7245, Balwinder S Girm 630-452-9897, Vick Singh 847-508-5184, Gurmit S Dhillon 847-814-6566, Harpreet S Grewal 313-717-1473, Ajay Bhangu 847-749-5883, Mohinderjit S Saini 847-705-0434, Sukhmel S Atwal 847-564-4735, Onkar S Sangha 630-833-8091, Ronny S Kular 312-318-4426, Parminder S Ghotra 847-414-3041, Baljit S Sidhu 630-862-0941, Sunny Kular 312-318-4428, Rajinder S Mago 630-440-7730 or any PCS official.

PUNJABI CULTURAL SOCIETY OF CHICAGO

P.O. BOX 1244, PALATINE, IL. 60078

info@PCSchicago.org or Visit www.PCSChicago.org

PCS IS A NOT FOR PROFIT 501(C) 3 ORGANIZATION PROMOTING PUNJABI CULTURE, LANGUAGE, SPORTS & PERFORMING RTS.

YOUR SHOWS

ਤੁਹਾਡੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ

WATCH AMERICAN AND PUNJABI CHANNELS LIKE NEVER BEFORE WITH HOPPER

CATCH KINNA SOHNA TAINU RABB NE BANAYA ON GET PUNJABI WHILE RECORDING GURUMA ON JUS ONE AND PIERS MORGAN TONIGHT ON CNN. ALL AT THE SAME TIME.

SIGN UP TODAY AND RECEIVE
\$75 AMERICAN EXPRESS
REWARD CARD!
 USE CODE: 02INTLDM1

HOME OF SOUTH ASIAN ENTERTAINMENT
PACKAGES STARTING FROM \$24.99/MO

CHANNEL SELECTION WILL VARY BY PACKAGE

GET Hopper
FREE
 WHEN YOU SIGN UP FOR
AMERICA'S TOP 120
 OR HIGHER
 Monthly DVR fee and receiver fees apply

AMERICA'S TOP 120
 SIGN UP TODAY AND GET A \$20 MONTHLY DISCOUNT,
 YOU PAY ONLY \$24.99/MO. FOR 12 MONTHS
 ENJOY TOP 120 CHANNELS, LIKE:

REQUIRES 24 MONTH AGREEMENT

PICK EITHER PACKAGE OR BOTH!

1.888.242.2276
DISHPUNJABITV.COM
 FACEBOOK.COM/DISHPUNJABITV

Must subscribe to a qualifying American HD package to qualify for Hopper receiver. International programming requires additional \$10/mo International Basic package or any America's Top package.
 American Express® Reward Card: Offer valid for activation and installation of qualifying DISH service and subscription to a South Asian Package \$24.99 or greater by 1/16/13. Must activate service by calling 1.888.223.0197 and provide Offer Code 02INTLDM1. Allow 6-8 weeks after service activation for Reward Card delivery. Offer Code required at time of order for service, prior to activation.
 Limit one Reward Card per DISH account activation. May not be combined with other special offers. After service activation, visit www.mydishrewards.com or call 1-877-692-1215 to check the status of Reward Card and for applicable restrictions for Reward Card usage. This Card is provided pursuant to a loyalty, reward or promotional program and can be used only at US merchants that accept American Express Cards except cruise lines, casinos, ATMs, and recurring billing. © 2012 American Express Prepaid Card Management Corporation. American Express is not a sponsor of the promotion and is not responsible for administration or fulfillment. Neither DISH nor American Express is responsible for Reward Card unclaimed after 180 days of eligibility.
 Digital Home Advantage plan requires 24-month agreement and credit qualification. Cancellation fee of \$17.50/month remaining applies if service is terminated before end of agreement. All equipment is leased and must be returned to DISH upon cancellation or unreturned equipment fees apply. Limit 6 leased tuners per account; upfront and monthly fees may apply based on type and number of receivers. All prices, packages, programming, features, functionality and offers subject to change without notice. Offer available for new and qualified former customers, and subject to terms of applicable Promotional and Residential Customer agreements. Additional restrictions may apply. Offer ends 1/16/13. © 2012, DISH Network L.L.C. All rights reserved.
 © 2012 Viacom International Inc. All Rights Reserved. Nickelodeon, SpongeBob SquarePants and all related titles, logos and characters are trademarks of Viacom International Inc. Created by Stephen Hillenburg.

dish